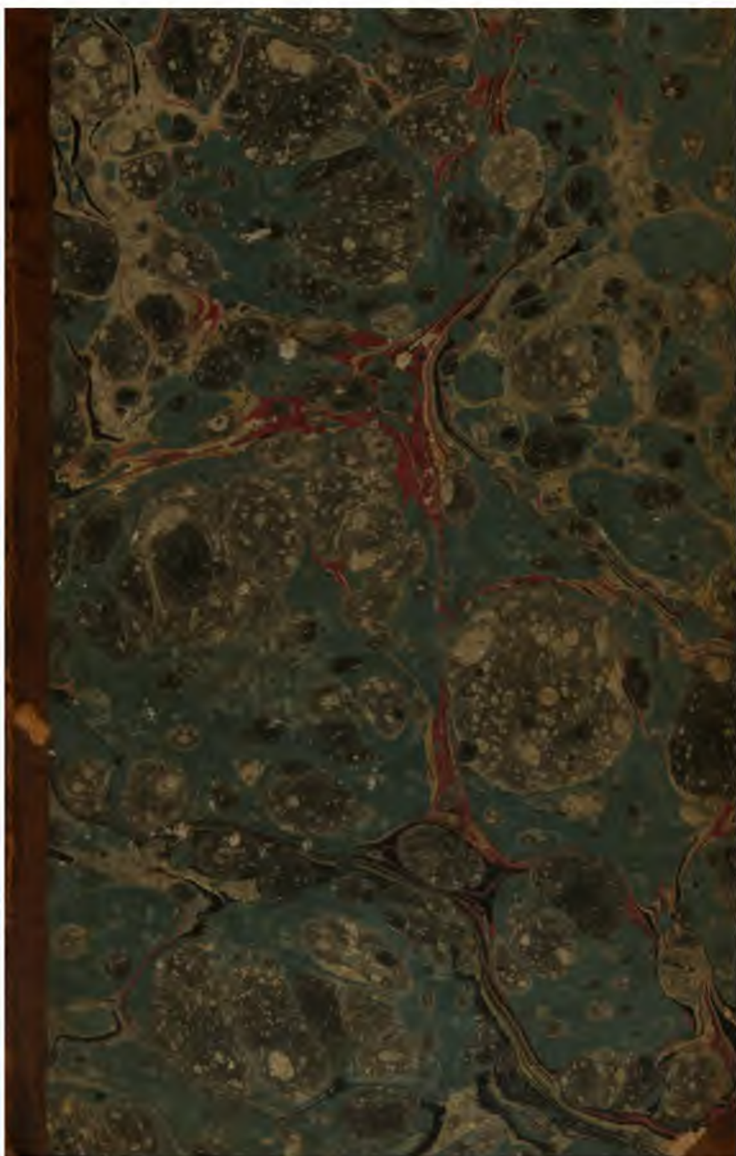

SIGILLVM + ACADEMIÆ : HARVARDIANÆ : IN : NOV : ANG :
CHRISTO ET ECCLESIÆ

Ludvig Holbergs

udvalgte

Skrifter.

Udgivne

ved

K. L. Rahbek,
Professor.

Første Deel.

Kjøbenhavn, 1804.

Trykt og forlagt af Directeur Joh. Fred. Schultz,
Kongelig og Universitets-Bogtrykker.

1856. Oct. 22
Wiles Bequest

Til

Kongen.

Trende Kongers Regjering forherligedes ved vor udødelige Holberg; fjerde Fredriks, under hvilken han først betraadde sin glimrende Bane, sjette Christians, under hvem han vandrede den i sin fulde Manddomskraft, og Deres Kongelige Hr. Faders, da han endte den kronet med borgerlig og videnskabelig Hæder. Endnu stod tilbage ved en Udgave af hans Mesterværker, at rejse denne vor ypperste Nationalskribent et ligesaa varigt som værdigt Minde; dette Savn, som os af Medborgere og Udlændinge altfor ofte er bebrejdet, kunde den Almeenaand, der besjeler syvende Christians Dage, ikke lade være uopfyldt, og atter her, som ved saameget andet ædelt

og godt, var denne Almeenaand selve Kongehusets og Thronens, der fra allerførste Øjeblik, da her ymtedes derom, hædrede dette Forehavende med Yndest, Opmuntring og Understøttelse.

Det er altsaa med fuldeste Føje, at Borgererkjendtlighed drister sig, med Deres Majestæts Navn at pryde et Nationalmonument, som De Selv har værdiget at bifalde opmuntre og fremme.

Bakkehuset, den 29 Juli 1804.

Allerunderdanigst
K. L. Rahbek.

Friherren af Holberg.

(Af Tyge Rothes Tanker om Kjærlighed til Fædrelandet.)

Jeg glædes ved at have Lejlighed til at opreise et Æreminde for den ædelsindede Borger; gid jeg kun kunde opreise et, saa skiønt, saa uforgjengeligt, som det hans Landsmænd ere ham skyldige!

For hvem arbejdede vor Holberg? til hvis Nytte opofrede han sin saa møjsommeligen erhvervede Kundskab? hvis Ære laae ham næst om Hjerte? hvo blev tilsidst hans Arving? Jeg tør ej ved at svare paa disse Spørgsmaal.

Lad os med billige Øjne læse hans Skrifter! og vi skulle see Borgeren tale paa hvert et Blad. Lad os agte paa Tiden, da han levede, paa hans Arbejders Hensigt, paa den Klogskab, han maatte bruge for at naae sit Maal! da skal vi ej kunne nægte ham vor Højagtelse og Erkjendtlighed. Han først drog Skjulet fra sine Landsmænds Øjne. Havde han vist dem et klart og tindrende Lys, da skulle de ikke kundet taale at see derpaa; de skulle vendt sig bort, og blevet i Mørket. Han fandt et Folk, hvis Smag var heel fordærvet, og fattede det Forsæt, at antænde Sandheds Skin. Han maatte vinde sine Læsere, han maatte behage, paa det han kunde blive hørt, paa det han kunde blive troet, naar han sagde, hvori den sande Skjønhed bestaaer.

Jeg siger ikke, at han i Alt kan være et Mønster for vore Tiders Skribenter; jeg veed, at han ofte maa

mis=

misbhage oplyste Fremmede, ja og oplyste Danske, men han arbejdede ikke for hine, og disse ere ved ham blevne satte i Stand til at kunne dømme om hans og Andres Fejl.

Han søgte intet uden sine Landsmænds Bedste; han fandt dem sovende, og vakte dem op. Lad os ikke daarligen blues ved at have været i en Tilstand, hvilken vi have havt tilfælles med de mest oplyste Folk. Smagens Morgenrøde begyndte at skinne med vor Holberg; den Danske maa blues, der ikke ærer hans Minde. Var han bleven fød og opdragen i Videnskabernes, i Kunsternes og Smagens Tempel, da var han bleven større; men han var ikke bleven vor.

Han kan have fejlet, og om hvem kan dette ikke siges? men han fortjente Vel af Fædrenelandet. Skulle vi tælle hans Fejl, og derved falde i Utaknemmeligheds Last, og derved afskrække Andre fra at begynde der, hvor han endte? O nej! lad os heller oprejse en Støtte til Holbergs Ære, og derpaa sætte disse Ord: Den patriotiske Lærde.

En viis Regent erkjendte og belønnede hans Fortjenester, og da vaagnede Avind; men gid alle de, der fortørnedes over at see ham æret, ville være saadanne Borgere, som han!

Holberg døde, og hans Landsmænd taug; ingen sagde de Fremmede, hvor stort et Tab vi leed; man kunde tænke, at vi end ikke erkjendte Tabet. Jeg blues ved at sige det: De Danske nævne alt hans Navn med Ligegyldighed.

Holbergs

Comedier.

Første Bind.

Hans Michelsens (Holbergs) Avertissement.

(Forved første Tome af Comediernes ældste Udgave.)

B. L.

Salutem!

Jeg holder gandske unødvendig at tale noget til disse Comediers Forsvar, thi det var kun at kaage op igjen det, som Sign. Just Justesen har saa tidt prædiket om tilforn. Vil den gunstige Læser ikke lade sig nøje med det, som tilforn er sagt, saa forsøg kun selv engang at skrive en Comedie, ikke om Dr. Faustus eller Finkeridderen, men en Comedie af Character, arbejd et helt Aar at gjøre den uskyldig, og see til alligevel, om ikke en eller anden vil udtyde den paa sig. Det er alt, hvad jeg har at sige denne Gang, forbliver i det øvrige

Vostre treshumble Serviteur,

H. M.

P. S. Apropos, om Nogen skulde udtolke det som en Karrigskab, at jeg ingen Exemplarer forærer bort af mine Bøger; da er dette at mærke, at saasom jeg skriver noget ofte, er jeg at ansee som andre Kjøbsmænd, hvilke, hvor resolute de end ere, forære de dog ikke gjerne bort noget af de Varer, som de idelig drive Handel med. Thi saasom man har mange Kiendinger, kan man ikke forære En, uden man ogsaa skal forære en Anden. Handelen kunde ellers falde til en Banqveroute.

Just Justesens
Betænkning over Comedier.
(Forved den ældste Udgaves første Tome.)

Der har tilforn været Tvistighed blandt Skribenter om Comedier: Nogle har holdt dem skadelige og forargelige; Andre igjen fornødne og opbyggelige. Cyprianus fordømmer Comedier, sigende: adulterium discitur, dum videtur; andre Fædre igjen holder dem uskyldige. Ludvig den Hellige driver Comedianter ud af Frankrig; en anden, ligesaa gudfrygtig Konge som han, fører dem ind igjen. En Prinds de Conti skriver en heel Bog imod Comedier, sigende: Comoediers Henseende er, at oprøre Affecterne, og den Christne Religions at stille dem. En stor Theologus derimod sætter andre Forretninger til Side, og bruger sin Pen til at forsvare Skuespil; saa at ingen Materie synes meer problematisk. Alle maaskee har ret, og de stridende Meninger kan forenes, naar man gjør Forskjel paa de kydske og ublue Comedier; thi at ville forsvare en Plauti Mercator, var ligesaa daarligt, som at fordømme Hans Captivei. Men dermed, siger man, ophæves ikke Tvistigheden; thi der findes de, der tilstaa, at Skuespil kan være uskyldige, men tilligemed ikke kan lide, at brave og gamle Folk drive Tiden bort med at see og læse Børneleg. Andre derimod holde for, at det er fast ligesaa nyttigt, at læse Comedier, som Postiller. Naar en Hugo Grotius

tius adspørges af andre lærde Folk, hvi han gaaer med Terentium i sin Lomme? svarer han, fordi han er det værd. Vil man vide, hvad Nytte han haver af Skuespils Læsning, svarer han: Børn læse et derudi og Mænd et andet, saa at Tvistighederne herudi ogsaa let kan ophæves; thi hvo kan nægte, at Amphitruo og Menechmei ere jo skrevne alene for Tidsfordriv; hvo kan ogsaa nægte, at der jo er Lærdom og Morale udi Aulularia? Siger man, hvorfor menger man da saa meget unyttigt Galskab udi moralske Comedier, da svares, hvorfor forgylde Apothekere deres Piller; det hedder jo:

Omne tulit punctum, qvi miscuit utile dulci.

Vil Moliere have Folk til at faae en Misantrope til Livs, maa han forgylde den med en Medecin malgre lui. At menge Galskab i Comedier, er derfor ligesaa fornødent, som at smøre Hjulene paa Vognen og at bruge Drikke til sin Mad; thi uden det første kan det sidste ikke fordøjes. Man kunde da herudi saavelsom i mange andre Ting let komme overeens, naar man gaaer til den rette Kilde, og efterseer, hvad som er den eneste og rette Aarsag til slige Stridigheder.

Jeg for min Part holder det gandske unødigt, at tale enten pro eller contra herudi; jeg vil kun alene binde mig til tvende smaa Spørgsmaal, som udi disse Tider ere blevne gjorte, ved Lejlighed af disse ny anrettede danske Comedier, nemlig: 1) Om det strider mod visse Personers Stand og Character at skrive Comedier? 2) Om det er sømmeligt og anstændigt for smukke Mænds Børn, at lade sig bruge til theatralske Exercitier? Det første er ikke meget vanskeligt at besvare, eftersom vi have Comedier og lystige Romaner skrevne af Fyrster,

Gre=

Grever, Baroner, Riddere, ja Præster, Munke og Jesuiter i vore Tider, og af de habileste og største Mænd udi gamle Dage, som enten skrev selv eller hjalp andre derudi. De Græker havde saa stor Ærbødighed for Comedieskrivere, at de foregave, Aristophanes styrkede Athenen meer ved sine Comedier, end dens Krigsmagt baade til Lands og Vands. Ja Kongen af Persien udi de vigtige Spørgsmaal, han gjorde til de Lacedæmoniske Gesandter, spurgte dem: hvordan Aristophanes levede, som bemeldte Comedieskriver selv vidner i et af hans Skuespil kaldet Acharnenses, hvilket, omendskjøndt det er hardt ad ligesaa meget outreret, som den chinesiske Philosophi Mening, at en Stad ikke vel kunde regjeres uden Musiqve, saa sees dog deraf, udi hvilken Agt Comedier have været holdne af de meest skjønsomme Nationer i gamle Dage, da Skuespil vare langt fra ikke saa rene og kydske, som de ere nu omstunder, ei heller saa sindrige eller moralske. Vel er sandt, at Amphitruo og Gnieren, som Moliere har oversat af Plauti Comedier, staaer endnu i vore Tider udi den første Classe; men Resten derimod svarer aldeles ikke dertil, langt mindre Terentii og Aristophanis Comedier. Thi omendskjønt de, der ere Patroner af de gamle Comedier, kan sige, som sandt er i visse Maader, at hver Nation, hvert Seculum har sin Smag, saa at det, som var den største Ziirlighed udi Grækernes Tider, mest kan skurre udi vore Øre, og det som nu skurrer mest udi vore Øre, kan vore Efterkommere finde mest Smag udi, hvorpaa Blackmore, en Engellænder, gir mærkelige Exempler alene udi sin Nation: Nu, siger han, finder jeg, at vor Nation har haft størst Behag

udi

udi mærkelige Hændelser og utrolige Bedrifter og vandrende Riddere; nu udi Ord af dobbel Mening, nu udi prægtig Stil, nu udi søde og behagelige Talemaader, artige Indfald og Lignelser, og endelig i ubehagelig, men grundig Lærdom, ligesom udi Musiqven, tilforn havde man Behag udi Harmonie, men nu udi Dissonancer og det, som skurrer i Ørene. Saadant, omendskiøndt det ikke uden Grund fremføres til gamle Comediers Forsvar, saa følger dog deraf ikke, at disse Tiders Mennesker ere aldeles blinde udi at dømme om gamle Skrifter; thi det, som man kalder Indfald og bon sens, er altid det samme, og omendskiønt en ikke er saa lykkelig, at forstaae Originalen, kan han dog see af Oversættelser, at Achilles hos Homerum taler som en grov Vognmand, og at en stor Del af Aristophanis Indfald har ingensteds hjemme; saa man derfor kan frit sige, at de ny Comedier saavel udi Artighed, som udi Lærdom og Ærbarhed overgaaer de gamle, og at det derfor ikke kan tilskrives uden enten Avind eller en unaturlig Smag, at ville legge brave Folk til Last, at de nu omstunder skrive sindrige og opbyggelige Comedier. Ja de som stoppe deres Øren til for saadant, have lige saadan naturlig Feil paa Hørelsen, som Manden, der huggede Træer ned om sin Gaard for ikke at høre Nattergalen, og derimod fandt Behag udi at høre Frøer; eller som den Schyttiske General, der gad heller høre en Hest vrinske, end den sødeste musicalske Harmonie.

Hvad den anden Objection er angaaende, at det er uanstændigt for smukke Mænds Børn, der ere beskikkede i sin Tid at betjene Kirker og Skoler, at bruges til theatralske Exercitier; da svares der, at det som kaldes

des Decorum eller Bienseance, dependerer af Landets Moder. I Engeland og Frankrig er det Landets Mode, at Præster gaae paa Comedie og Kaffehuse, hvorfor det ikke meer er usømmeligt. I gamle Dage var det mod Landets Mode for Mandfolk, at gaa med Silke=Klæder, hvorudover det ogsaa var dem uanstændigt. Saasnart derfor at den høje Ovrighed siger, at det ikke skal holdes usømmeligt for skikkelige Folk, at lade sig bruge til Skuespil, saa bliver det strax ikke meer usømmeligt, og saasnart alle Byens Præster resolverede sig til at gaae paa Comedien, var det dem ikke meer uanstændigt end Gejstligheden udi Engeland og Frankrig; ligesom naar en fornemme Dame vilde resolvere sig til at sidde engang paa Parterret, blev det holdet for en meget anstændig Mode for Borgerkoner at gjøre det samme. Saa at alle slige Ovelser, naar de ikke ere syndige, saasnart Landets Mode siger, at de ere sømmelige, blive de strax sømmelige, og saasnart den høje Ovrighed sætter andet Navn derpaa, stride de strax mod den saa kaldte Bienseance. Jeg vil ikke tale om mange brave Folk i vore Tider, der i deres Ungdom have ageret Comedier, og siden ere bleven forfremmede til Academie, Kirker og Skoler; thi det er ligesaa let, som unødvendent at bevise.

At skrive Comedier holde ellers nogle Folk at være et hvert lystig Hoveds Værk, da dog Erfarenhed viser, at neppe tre eller fire udi et helt Rige findes saadant Arbejd voxne; thi der udfordres af en Comedieskriver, først at han er Philosophus, og har nøje udstuderet det, som kaldes Ridiculum udi det menneskelige Kjøn; for det andet, at han har det Pund, at igjennemhegle

Lyder

Lyder saaledes, at han diverterer tillige. Tredie, at han i sin Imagination kan forestille sig, hvad Virkning den vil have paa et Theatro; thi undertiden kan den Comedie, som er lystigst at læse, allermindst behage paa Skuepladsen; thi ved Flygter og artige Indfald kan fattes det, som ikke kan vel beskrives, men er noget, som gior et Theatrum levende. Fierde, at han af gode Comediers Læsning har faaet alle de Regler i Hovedet, som derved bør iagttages; dog maa man tage sig vare, at man ikke søger at gjøre et Theatrum saadan levende, at man derved støder an mod det, som kaldes bon sens. Det er vel fornøden, at outrere Characterene, men dog saaledes, at man ikke af en latterlig Heros gjør en gal Mand. Naar Jean de France knapper sin Kjole bagvendt, kommer han mig i en Hast for, ikke at være rigtig i Hovedet. Men naar jeg betragter, hvor daarlig Folk er at efterfølge strax end og de urimeligste franske Moder, saa synes mig, at det er gjørligt, ja mindre urimeligt, end at staae med et Glas Vin i Haanden fast en halv Time, og skrige sig hæs, før man faaer den tillivs. Derimod kan jeg ikke hitte paa noget, at besmykke den borgerlige Adelsmands Character; men naar jeg seer ham nu kaste sin Slaaprok af, nu tage den paa igjen, for at mærke om Musiken klinger bedre udi den blotte Trøje end udi Slaaproken, iligemaade naar jeg seer ham lade sig indbilde, at den tyrkiske Keisers Søn er kommen til Paris alene for at fri til hans Datter, saa kan jeg ikke mærke, at Characteren er outreret, men at Personen er daarekistegal, saa Boileau havde større Aarsag at censurere den borgerlige Adelsmand og den indbildte Syge, der i sin Stue lod sig creere til Doctor for at

 blive

blive frisk, end den gamle Mand, som Scapin fik til at krybe i Sækken. En Comedieskriver maa beflitte sig paa, at de Stykker han forestiller, ere naturlige og uden Affectation, saa at Tilskuerne skal kunne bilde sig ind, at det er Alvor. Derfor var det at ønske, at i alle Comedier Scena var udi det Land, hvor de forestilles, at Tilskuerne kunde slippe for at fingere sig andre Lande i Hovedet, og ligesom bilde sig ind, at, saa snart de have faaet deres Passeerseddel, de i et Øjeblik med det hele Comediehus blev forflyttet til Rom, Grækenland, Spanien eller Frankrig. Fornuften viser ogsaa, at det maa skurre i delicate Øren, at høre en spansk Historie forestillet paa Danske, hvorfore den spanske Bonde, der kommer og taler siellandsk, udi Festin de Pierre, behager mig ikke nær saa meget, som Jeppe paa Bjerget, og er derfor ingen Tvivl paa, at dersom de, der oversætte Molieres Comedier, vilde med Scena forandre Navnene, og gjøre ikke alene Ordene men hele Comedien Dansk, det jo havde langt bedre Virkning; og naar hele Comedien skal være Dansk, saa maa ikke alene Scena og Navnene, men og Characterne være Danske; og er derfor adskillige fremmede Comedier aldeles ikke beqvemme for vor Skueplads. Tartuf hos Moliere kan aldrig blive Dansk, thi Hovedpersonen er en Directeur de Conscience, som under Hellighedsskin bemægter sig Herredommet udi et Hus, hvilke slags Folk vore alene i de Roman-Catholske Lande.

Alle Doctor-Comedier ere ogsaa urimelige her i Landet, hvor den medicinske Nation er et fornemme Folk, der aldeles ikke er besmæget med de Lyder, som findes hos de smaa omløbende Medici paa endeel andre Steder.

der. Iligemaade passer de meget romansk-forlibte Skuespil sig meget lidet her paa Stedet, og haver ikke den Grace her som udi Engeland eller andre Riger, hvor Folk hænger sig af Kjærlighed; thi det er gandske ikke fornøden, som Nogle foregive, at enhver Comedie skal endes med Ægteskab; thi naar en Comedieskriver ikkun forestiller en Lyde med sin rette Farve, saaledes at den underviser og forlyster tillige, har han iagttaget alt, hvad han bør iagttage. Saaledes havde Æsopus kundet passere for et meget smukt Stykke, omendskjønt den poetiske Brudevielse udi Enden havde været udeladt. Man maa mage det saa, at vore Tilskuere ved sindrige og moralske Skuespil faaer den rette Smag, og saa lidt som muligt forestille lystige Eventyr, hvorudi ingen Lærdom er; paa det at visse Folk kan betages al Aarsag at tractere vore Comedier som Børnespil og Tidsspilde, ja man maa mage det saa, at man kan sige til vore Comediers Forsvar, at derved ikke alene de Penge blive udi Landet, som de fremmede og urimelige Bander tilforn udførte, men endog at Tilskuerne anvender deres ledige Tider vel og nyttig derpaa.

Dette maa være nok talt om Comedier udi Almindelighed; nu vil jeg skride til disse som indeholdes udi denne Tome. Den første, som kaldes Den politiske Kandestøber, er af alle bleven mest censureret og har havt den Lykke, som alle gode Comedier gjerne have, nemlig, at en Hob Mennesker derudover er bleven vred. Man har beskyldet Autor derudi at have sigtet paa Øvrigheds-Personer, da dog ingen Comedie er til, der meer bør befalde Øvrighed; thi Satiren sigter alene paa visse Pra-

 lere

lere blandt gemene Folk udi Fristæder, der sidde paa Vertshuse og criticere over Borgemester og Raad, vide alting og dog intet. Slige Folks Caracterer blive artig forestillet udi denne Kandestøber, som nogle af Raadet bilde ind, at være bleven Øvrighed, paa det han kunde lære at kjende sig selv, og vænne sig fra sin forrige Daarlighed. Jeg tvivler paa, at Nogen skal kunde vise mig en Comedie meer honnete og meer moralsk; thi om nogen Fejl er fornøden at forestille i et Skuespil, saa er denne, der gaaer saa meget i Svang blandt Folk, som ikke vide det selv. Den kunde maaskee have saadan Virkning, om den blev spillet udi Holland eller andre fri Republiker, at en Kaesverkoper skulde i lang Tid betænke sig at opregne de Fejl, som en Turenne, en Eugenius har begaaet udi den eller den Campagne. Comedien er ellers ikke mindre lystig end moralsk; thi den har holdet Tilskuerne i Latter fra Begyndelsen til Enden, og derfor af alle er spillet med størst Profit for de Vedkommende.

Den anden kaldes Den Vægelsindede. En rar Charactere, som ikke er udført i nogen Comedie; thi Autor har bemøjet sig ikke alene at skrive ny Comedier, men ogsaa rare, da de fleste fremmede, endogsaa mange af Molieres, ikke aldeles ere saa nye, som Folk bilde sig ind. Udi denne Comedie er Hovedpersonen en Dame, der har sexten Sind om Dagen, hvilken Character jo vanskeligere den er at forestille, jo større Berømmelse har den forhvervet Madame Montaign, der har ført den saa vel ud. Ikke desmindre er den dog ej spillet med den Fremgang som den forrige, formedelst nogle alvorlige Scener, som de Fleste ikke begrebe udi Førstnin=

ningen. Saa der ere adskillige Meninger om samme Stykke; thi Nogle holde det næst Barberen for det sletteste; store Kjendere derimod af alle fem for det beste.

Den tredie Comedie heder Jean de France eller Hans Frandsen, hvilken saasom den er en bitter Satire mod de saa kaldte Petits Maitres, der sætte deres Fædreneary til udenlands for at glemme deres eget Sprog, og forgive Landet med fremmede Moder, saa holdes den for vores Nation det nyttigste Stykke, og saasom den er ikke mindre latterlig end skarp, saa har den fundet en synderlig Behag saavel hos Høie som Lave, og holdes for den kostbareste.

Den fjerde kaldes Jeppe paa Bjerget eller den forvandlede Bonde, en af Bidermanni gamle Historier, som Autor har udført i en Comedie. Dette er den eneste Materie, som ikke er opspunden udi Autors egen Hjerne, hvorfor han ingen Berømmelse forlanger deraf, hvorvel de artige Klygter, som lægges udi Bondens Mund, og bevæge alle Slags Tilskuere til idelig Latter, ere hans egne. Den blev spillet første Gang meget ilde, formedelst en Forvirring som samme Aften reiste sig blandt Acteurerne, men anden Gang alle Folk til Fornøielse, især formedelst Personen*) Gram der agerer saa naturlig en Sjellands Bonde.

Den femte Comedie heder Mester Gert Westphaler, hvorudi Hovedpersonen er en, der dræber Folk med Snak. Dette Stykke havde kun tynd Lykke første Præsentation; thi saasom Personen havde kun tre Materier

*) S. 317 og 319 staaer ved en Fejtagelse Lindorf. K. R.

at tale om, saa syntes de Fleste, at de ofte Repetitioner gjorde Comedien ubehagelig. Autor derfor, saasom han mærkede, at man ikke gav agt paa Comediens rette Øjemærke, tog sig for anden Gang at forklare den ved en Prologus, og vise, at just i det, som man lastede, bestod Stykkets Dyd, hvilket havde saadan Virkning, at Comedien anden Gang blev ligesaa meget roset, som den forrige Gang blev lastet, og vil i Fremtiden efter al Anseelse passere for et af Autors beste Stykker.

Disse Comedier ere bleven spillet verelvis med de allerstørste Comedier oversatte af Fransken, hvorudover de have staaet større Fare end nogle andre nygjorte Stykker; thi Molieres Comedier, hvorvel de ere saa forslidte paa andre Steder, at de hart ad ikke kan bruges uden i Nødsfald meer, saa dog passere de her for gandske ny blandt Folk, som ikke forstaae Fransk. Saa at disse Originaler have holdet Stand med de Franske, ikke fordi de vare ny, men fordi de ere blevne holdet ligesaa gode, hvorvel derudi er intet for Øjnene, ingen Machiner, Præsentationer, Masqverader og andet deslige, som lokker flere Tilskuere end Comedien i sig selv, som kan sees af den borgerlige Edelmand, hvilken omendskjønt det er et af Molieres slette Stykker, holder bedre Stand end Gnieren, som er det beste, aleneste for den tyrkiske Mufti og Masqveraden, hvorpaa de største Kjendere dog meest støde sig, saa at den Behag, som Folk har fundet i disse ny Stykker, rejser sig alene af Comedierne i sig selv, saasom Autor intet har givet for Øjnene, men alene for Ørene, og ikke fordærvet Comedierne ved selsomme Præsentationer, for at behage

Gal-

Galleriet, eller sætte dem for meget paa Skruer, for alene at behage Logerne. De Comedier ere i mine Tanker de beste, som behage alle, hvorfor jeg regner ikke Molieres Misantrope for andet end en smuk og sindrig Samtale, men ikke for nogen god Comedie, saasom den ene Part derudi fattes, som kaldes Festivitas, Gayeté og Kunst at komme Folk til at lee.

Autor har derforuden skrevet en Hob andre Comedier, og ved saadant og andet hans idelige Møje og Arbejde foraarsaget, at vores Danske, som tilforn i ingen Anseelse hidindtil har været, nu omstunder rejser Hovedet i Vejret baade mod det Franske og Engelske.

Foruden de Stykker, som findes udi denne Tome, har han gjort 10 andre, som ligge færdige, nemlig:

6. Barselstuen.

7. Den Elleste Juni.

8. Jacob von Tyboe eller den stortalende Soldat.

9. Den Stundesløse.

10. Johannes Montanus eller Hans Berg.

11. Don Ranudo de Colibrados eller Fattigdom og Hoffart.

12. Ulysses von Ithacia, eller en tydsk Comedie.

13. En Comedie kaldet Uden Hoved og Hale.

14. Hexerie eller blind Allarm.

15. Melampe, En Tragedie.

Den

Den
politiske Kandestøber.

Comedie i fem Acter.

(Første Gang forestillet paa den danske Skueplads 1722.)

Personerne i Comedien:

Herman von Bremen.
Geske, hans Hustrue.
Engelke, hans Dotter.
Antonius, hendes Bejler, Hiulmand.
Henrich, Kandestøberdreng
Anneke, Pigen.
En Dreng.
En anden Dreng.
Gert Bundtmager,
Frants Knivsmed,
Sivert Posekiger, } Lemmer af Colleg. polit.
Jens Øltapper,
Richard Børstenbinder,
Sanderus
Abrahams } foregivne Raadsherrer.
Christoffer
Johan } deres Tienere.
En Pige.
To Lakejer.
Mad. Abrahams.
Mad. Sanderus. } foregivne Personer.
Tredie Raadsherinde.
Arianke Grovsmeds.
To Advocater.
En Mand. } foregivne Personer.
En Kjelling.
Pejter, Kandestøberdreng.
Oldermanden for Hattemagerne.
Oldermandens Contrapart. } foregivne Personer.
En Lakej.

Første Act.

Første Scene.

Antonius.

Jeg kan sværge paa, at mit Hjerte sidder i min Hals; thi jeg skal tale med Mester Herman, og begjære hans Dotter, som jeg længe har været forlovet med, men hemmelig. Dette er den tredie Gang, jeg haver været paa Vejen, men er gaaen tilbage igjen. Var det ikke for Skam Skyld og den Bebrejdelse, jeg maa lide af min Moer, saa gik det ligesaa til denne Gang. Det er en naturlig Fejl og Frygtagtighed, som jeg ikke let kan overvinde; hver Gang jeg vil banke paa Døren, er det ligesom En holdt min Haand tilbage. Men frisk Mod, Antonius! er halv Tæring, det hjelper ikke, du maa dertil. — Jeg maa pynte lidt paa mig først; thi Folk siger, at Mester Herman er bleven curiøsk paa nogen Tid.

(Han tager sin Halsklud af og binder den om lajen, tager en Kam af Lommen og kæmmer sit Haar, børster sine Skoe.)

Nu troer jeg nok, at jeg saavidt kan passere; nu maa jeg banke paa. See! saa sandt jeg er ærlig, er det ikke ligesom En holder min Haand. Ej Corasi Antonius! jeg veed, du har jo intet Ondt gjort. Jeg kan jo ikke faae meer end Nej. Banker paa.

Anden Scene.

Henrich. Antonius.

Henrich ædende paa et Smørrebrød. Serviteur Mester Antoni! Hvem vil I tale med?

Antonius. Jeg vilde tale med Mester Herman, om han var allene.

Henrich. Jomænd, han er endelig allene, men sidder og læser.

Antonius. Da er han meer gudfrygtig end jeg.

Henrich. Dersom der kom en Forordning ud, at Hercules skulde være en Postil, saa troer jeg, han skulde kunne præke, naar det skulde være.

Antonius. Men har han saa Stunder formedelst sit Arbejde at læse i saadanne Bøger?

Henrich. I skal agte, at Hosbond har 2 Bestillinger: Han er baade Kandestøber og Politicus.

Antonius. Det rimer sig meget lidet sammen.

Henrich. Vi har og mærket det samme; thi naar han gjør noget Arbejd, som sjelden skeer, saa seer det saa politisk ud, at vi maa støbe det om igjen; men vil I ellers tale med ham, saa kan I gaae lige ind i Daglig-Stuen.

Antonius. Jeg har et vigtig Ærende, Henrich! Thi, mellem os at sige, saa vil jeg begjære hans Dotter, som jeg saa længe har været forlovet med

Henrich. Det er sandt, det er, min Troe, et vig-

vigtigt Ærende. Men hør, Mester Antoni! I maa ikke tage ilde op, at jeg varer Jer om een Ting: Vil I tænke paa, at Jer Ansøgning skal lykkes, da maa I sætte jere Ord paa Skruer og føre en zirlig Tale; thi han er bleven forbandet curiøsk paa nogen Tid.

Antonius. Nej saamænd gjør jeg ej, Henrich; jeg er en god ærlig Haandværksmand, som ingen Complimentationer har lært. Jeg siger kun slet og ret, at jeg har Elskov til hans Dotter, og begjærer hende til Hustrue.

Henrich. Ikke andet? Ja saa skal jeg give jer min Hals, om I faaer hende. I det ringeste maa I begynde jer Tale af det Ord: Saasom eller eftersom. I skal agte, Mester Antoni, at I har med en studeret Mand at bestille, der læser Dag og Nat politiske Bøger, saa han maa blive gal. Det meeste, han paa nogen Tid har havt at dadle paa Folkene her i Huset, er, at der er saadant gement Væsen hos os alle, besynderlig hos mig, hvilken han aldrig nævner, uden han kalder mig: Din liderlige gemene Slyngel. Han vilde endelig med Djævels Magt forleden Uge, at Mutter skulde gaae med Adriane, skjøndt han kom ingen Vej dermed; thi Mutter er en gudfrygtig gammeldags Kone, som heller lod sit Liv, end lagde sin Flaske-Trøje af. Han gaaer frugtsommelig med noget, hvad Pokker det ogsaa er; derfor, om I vil lykkes i jer Frieratz, saa maa I følge mit Raad.

Antonius. Jeg agter, min Troe, ingen Slingring, men gaaer lige til.

Tredie Scene.

Henrich allene. Den største Vanskelighed, ved at frie, er, at hitte paa, hvorledes man skal begynde sin Tale; jeg har selv engang gaaet paa Frierie, men kunde i 14 Dage ikke hitte paa, hvad jeg skulde sige. Jeg vidste nok, at man skulde begynde Talen af det Ord Saasom eller Eftersom; men det var Ulykken, at jeg ikke kunde hitte paa andre Ord at hæfte til dette Saasom. Jeg gad derfor ikke plage mig længer dermed, men gik hen og kjøbte mig en Formular hos Jacob Skolemester for 8 Sk.; thi han sælger Stykket saaledes. Men det løb forbandet galt af for mig; Thi da jeg kom midt udi Talen, kunde jeg ikke hitte paa Resten, og jeg undsaae mig ved at tage Papiret op af Lommen. Jeg har kundet profect føre den Tale baade før og siden som mit Fader-Vor, men da jeg skulde bruge den for Alvor, kom den i Baglaas for mig. Den var saaledes:

Næst tjenstlig Salutems Hilsen er jeg Henrich Andersen af velberaad Hu Drift og Tilskyndelse hidkommen, at lade Eder vide, at jeg er ej mere af Stok og Sten end Andre; og, saasom alting i Verden finder hos sig Elskov, endogsaa umælende Bester, altsaa er jeg med Gud og Æren hidkommen,

hver-

uværdig at begjære og forlange Eder til min hjertens Allerkjæreste. — Vil Nogen give mig 8 Sk. igien, vil jeg overlade den. Den er ærlig de Penge værd; thi jeg skulde bilde mig ind, at hvo der fører saadan Tale, kan faae hvilken brav Mands Dotter han forlanger. — Men der kommer Vatter, jeg maa løbe.

Fjerde Scene.

Herman v. Bremen. Antonius.

Herman. Han skal have Tak, Monsieur Antonius, for sit gode Tilbud, han er en smuk skikkelig Karl; jeg troer nok, min Dotter kunde være vel holden med ham. Men jeg vilde gjerne have En til Svigersøn, der har studeret sine Politica.

Antonius. Min kjære Monsieur Herman von Bremen! men man kan ikke føde Kone og Børn dermed.

Herman. Ikke det? Meener I, at jeg har i Sinde at døe Kandestøber? I skal see det, inden et halvt Aar gaaer til Ende. Jeg haaber, naar jeg har læset den Europæiske Herold igjennem, at man skal nøde mig til at tage en Plads an i Raadet. Den politiske Nachtisch kan jeg allerede paa mine Fingre, men den vil ikke forslaae. Skam faae Autor, han maatte have gjort den noget vidtløftigere. I kjender vel den Bog?

Antonius. Nej jeg gjør ikke.

Herman. Da skal jeg laane jer min, den er saa god, som den er liden; al min hele Politica har jeg af den Bog, samt af Hercules og Herculiscus.

Antonius. Den sidste er jo kun en Roman?

Herman. Ja det er sandt nok; gid Verden var fuld af saadanne Romaner. Jeg var paa et vist Sted forgangen Dag, hvor en fornemme Mand hviskede mig i Ørene: Hvo der har læset den Bog med Forstand, kan forestaae den største Bestilling, ja regjere et helt Land.

Antonius Ja, Vatter! naar jeg skal slaae mig til Læsning, forsømmer jeg mit Haandværk dermed.

Herman. Jeg siger jer, Monsieur! jeg agter ikke længe at blive ved Kandestøberiet, jeg burde for længe siden at have forladt det; thi hundrede brave Mænd her i Byen har sagt mig: Herman von Bremen! I burde være noget andet. Ja det er ikke længer siden end forgangen Dag, at en Bormester lod i Raadet falde disse Ord: Herman von Bremen kunde nok tjene til noget andet end Kandestøber, den Mand har det inde, som mange af os i Raadet selv maa lede efter; hvoraf I kan slutte, at jeg ikke døer Kandestøber. Vil derfor gjerne have en Svigersøn, der lægger sig efter Stats-Sager, saasom jeg haaber med Tiden, at baade han og jeg skal komme i Raadet. Vil I nu begynde paa den politiske Nachtisch, saa vil jeg examinere jer hver Løverdags-Aften, hvor vidt I er avanceret.

An-

Antonius. Nej, min Troe, vil jeg ikke, jeg er for gammel til at gaae i Skole igjen paa ny.

Herman. Ja saa er I og ikke skabt til at være min Svigersøn. Adieu! gaaer.

Femte Scene.

Geske. Antonius. Siden to Drenge.

Geske. Det er forskrækkeligt med min Mand, han er aldrig inde og tar vaere paa sit Arbejde; jeg vilde give noget godt til, at jeg kunde faae at vide, hvor han har sin Gang. Men see, Monsieur Antonius! Gaaer Han her allene? Vil Han ikke komme ind?

Antonius. Nej Tak, Mutter, jeg er for ringe dertil.

Geske. Ej! hvad er det for Snak?

Antonius. Jer Mand har faaet politiske Griller, og gaaer med en Bormester i Maven. Han kaster paa Nakken af Haandværksfolk, som jeg og mine Lige; han bilder sig ind, at han er klogere end Notarius Politicus selv.

Geske. Den Nar, den Gjæk, vil I agte ham? jeg troer før, han bliver Staader og kommer til at betle sit Brød, end han blir Bormester. Kjære Antonius! I skal ikke agte ham, og lad ikke den Godhed falde, som I har for min Dotter.

Antonius. Von Bremen svær paa, at hun skal ingen have, uden en Politicus.

Geske. Jeg skal før vride Halsen om paa hende, end hun skal faae en Politicus. I gamle Dage kaldte man jo en Skjelm en Politicus.

Antonius. Jeg agter ikke heller at blive saadan en; jeg vil nære mig redelig med mit Hjulmagerie. Det gav min salig Fader sit daglig Brød, og jeg haaber, det skal ogsaa føde mig. Men her kommer en Dreng, som vil vist tale med Jer.

(Drengen kommer.)

Geske. Hvad vil I, mit Barn?

Drengen. Jeg vil gjerne tale med Mester Herman.

Geske. Han er ikke hjemme; vil I sige mig det?

Drengen. Jeg skulde høre fra min Madame, om det Fad var færdigt, som hun bestilte for 3 Uger siden; vi har havt ti og ti Bud derom, men man opholder os kun med Snak.

Geske. Bed jer Madame, min Søn, at hun ikke blir vred, det skal blive vist færdig til i Morgen. (Drengen gaaer.)

En anden Dreng. Jeg skulde fornemme eengang for alle, om de Tallerkener kan blive færdige. De kunde have været gjorte og opslidte, siden vi bestilte dem. Mutter svor paa, at I faaer ikke saa hastig Arbejde for os igjen.

Geske. Hør mit hjerte Barn! naar I bestiller noget herefter, skal I bestille det hos mig; Min

Mand

Mand har somme Tider nogle Svin paa Skoven, saa det gjør ingen gode at tale med ham derom. Troe mig paa mine Ord, det skal blive færdigt til paa Løverdag. Adieu! (Anden Dreng gaaer.)

Her seer I min kjære Antonius, hvorledes det gaaer i vort Huus. Vi mister ved min Mands Forsømmelse et Arbejd efter et andet.

Antonius. Er han da aldrig hjemme?

Geske. Sjelden; og naar han er hjemme, bygger han Casteller i Luften, saa han har ingen Tanke til Arbejde. Jeg forlanger intet af ham, uden at han vil have Indseende med Folkene, thi naar han gjør noget, maa Svendene gjøre det om igjen. See! der er Henrich, han skal tilstaae mine Ord.

Sjette Scene.

Henrich. Geske. Antonius.

Henrich. Her er Manden ude, Mutter, som skal have Penge for de 8 Tdr. Kul, vi fik igaar.

Geske. Ja, hvor skal jeg tage Penge fra? Han faaer at bie til min Mand kommer hjem. Kan du ikke sige mig, hvor min Mand har sin Gang om Dagen?

Henrich. Om Mutter vilde holde ren Mund, skulde jeg nok sige det.

Geske. Jeg svær dig til Henrich, at jeg ikke skal røbe dig.

Hen-

Henrich. Der holdes alle Dage et Collegium, som de kalder Collegium Polemiticum, hvor over 12 Personer kommer sammen, og snakker om Stats-Sager.

Geske. Hvor holdes den Forsamling?

Henrich. Mutter maa ikke kalde det Forsamling; det heder Collegium.

Geske. Hvor holdes da det Collegium?

Henrich. Det holdes verelvis, nu hos en, nu hos en anden; i Dag. (men ikke mine Ord igjen) skal det holdes her.

Geske. Ha, ha! nu begriber jeg, hvorfor han vil have mig ud i Dag at besøge Smedens Kone Anneke.

Henrich. Mutter kan nok gaae ud, men komme tilbage om en Time og overrumple dem. Igaar holdtes samme Collegium hos Jens Øltapper, der saae jeg dem alle sidde ved et Bord og Hosbond ved Bord-Enden.

Geske. Kjendte du nogle af dem?

Henrich. Jamænd, jeg kjender dem alle; lad see: Hosbond og Verten i Huset var 2, Frands Knivsmed 3, Christopher Maler 4, Gilbert Tapetmager 5, Christian Farver 6, Gert Bundtmager 7, Henning Brygger 8, Sivert Posekiger 9, Niels Skrivemester 10, David Skolemester 11, og Richard Børstenbinder 12.

Antonius. Det er alle nogle fede Karle at tale om Stats-Sager; hørte I ikke, hvad de talede?

Henrich. Jeg hørte det nok, men jeg forstod kun lidt deraf: jeg hørte nok, at de satte Keisere, Konger og Chur-Fyrster af og andre i deres Sted igjen. Nu talede de om Told, nu om Accise og Consumtion, nu om udygtige Folk, som vare i Raadet, nu om Hamborgs Opkomst og Handelens Forfremmelse, nu kastede de op i Bøger, nu kigede de udi Landkort. Richard Børstenbinder sad med en Tandstikker i Haanden, saa jeg troer, han maa være Secreteer i Raadet.

Antonius. Ha, ha, ha! Det første jeg møder ham, skal jeg, min Troe, sige: God Dag Hr. Secreteer!

Henrich. Ja, men ikke mine Ord igjen; gid Fanden have med de Folk at bestille, som kan sætte Konger og Fyrster, ja Bormester og Raad selv af.

Geske. Taler min Mand ogsaa med?

Henrich. Ikke meget, han sidder kun og grunder, og tar Snus-Tobak, medens de andre tale, og, naar de har udtalet, deciderer han.

Geske. Kjendte han dig ikke da?

Henrich. Han saae mig ikke; thi jeg var i en anden Stue, og omendskjønt han havde seet mig, saa havde hans Høihed ikke tilladt ham at kjende mig; han havde en Mine, som en Kreds-Oberst, som

den øverste Bormester, naar han gir Audience til en Minister. Folk, saasnart de komme i Collegier, faaer ligesom en Taage for Øjnene, saa de ikke kan see, end deres beste Venner.

Geske. Ach jeg arme Menneske! den Mand fører os vist i Ulykke, om Bormester og Raad faaer at vide, at han saadant sidder og reformerer Staden. De gode Mænd vil ingen Reformation have her i Hamborg. See kun til, om vi ikke faaer Vagt for vort Hus, førend vi veed et Ord deraf, og min gode Herman von Bremen blir trækket i Fængsel.

Henrich. Det kan nok skee; thi Raadet har aldrig havt meer at sige, end nu, siden den Tid Krebstropperne laae udi Hamborg. Det hele Borgerskab er ikke mægtig nok til at tage ham i Forsvar.

Antonius. Lapperie! det er kun til at lee af saadanne Karle; hvad kan en Kandestøber, en Maler eller Børstenbinder vide af Stats-Sager. Raadet vil heller divertere sig end blive bange derover.

Geske. Jeg vil see til, om jeg kan overrumple dem. Lad os gaae ind saa længe.

An-

Anden Act.

Første Scene.

Herman. Henrich. Siden Collegium Politicum.

Herman. Henrich! lav nu alting færdig! Krus og Piber paa Bordet! Ret nu har vi dem.

(Henrich gjør alting færdig. En kommer ind efter en anden; de sætte sig ned ved Bordet, og Herman v. Bremen ved Bord-Enden.

Herman. Velkommen Allesammen, I gode Mænd! hvor var det, vi slap sidst.

Richard Børstenbinder. Det var vist om Tydsklands Interesse.

Geert Bundtmager. Det er sandt, nu erindrer jeg det. Det vil altsammen give sig paa næste Rigsdag. Gid jeg var der en Time; jeg vilde hviske Chur-Fyrsten af Maynz noget i Ørene, som han skulde takke mig for. De godt Folk veed ikke, hvorudi Tydsklands Interesse bestaaer. Hvor har man nogen Tid hørt en keiserlig Residents-Stad, som Wien, uden Flode, eller i det ringeste uden Galleier? De kunde nok holde en Krigs-Flode til Rigets Forsvar, der gives jo nok Krigssteuer og nok Rømer-Monathen dertil. See! om ikke Tyrken er klogere. Vi kan aldrig lære bedre at føre Krig, end af ham. Der er jo Skove nok baade i Østerrige og Prag, derfom

som man kun vil bruge dem enten til Skibe eller Master. Havde vi en Flode i Østerrige eller Prag, da lod nok Tyrken eller Franzmanden fare at belejre Wien, og vi kunde gaae lige til Constantinopel. Men Ingen tænker paa saadant.

Sivert Posekiger. Nej, aldrig nogen Moers Sjæl. Vore Forfædre har været langt klogere. Det kommer alt an paa Anstalter. Tydskland er ikke større nu, end det var i gamle Dage, da vi allene forsvarede os berømmelig mod alle vore Naboer, men endog tog ind store Stykker af Frankerige, og belejrede Paris selv baade til Lands og Vands.

Frantz Knivsmed. Men Paris er jo ingen Søe-Stad?

Sivert Posekiger. Saa maa jeg da forstaae mit Landkort meget ilde. Jeg veed nok, hvor Paris ligger. Saaledes ligger jo Engeland ret her, hvor jeg holder min Finger, her løber jo Canallien, her ligger Bordeus, og her Paris.

Frantz Knivsmed. Nei Bruder! her ligger jo Tydskland, og her strax ved Frankerig, som er landfast med Tydskland, ergo kan jo Paris ingen Søe-Stad være.

Sivert. Er der; da intet Hav ved Frankerig?

Frantz. Nei vist, en Frandsmand, som ikke har rejst udenlands, veed aldrig hverken af Skibe eller Baade at sige. Spørg kun Mester Herman. Er det ikke, som jeg siger, Mester Herman?

Her-

Herman. Jeg skal stille Trætten: Henrich! laan os Landkortet over Europa. Dankvarts Landkort.

Verten. Der har I eet, men det er noget i Stykker.

Herman. Det vil ikke sige. Jeg veed nok, hvor Paris ligger, men vil kun have Landkortet for at overbevise de andre. Seer I nu Sivert! her ligger Tydskland.

Sivert. Det er ret nok; jeg kan see det paa Donaustrømmen, som ligger her.

(I det han peger paa Donaustrømmen, støder han Kruset om med Albuen, saa at Landkortet fordervès.)

Verten. Den Donaustrøm løb noget for stærk.

(De leer allesammen: Ha, ha, ha.)

Herman. Hør got Folk! Vi taler saa meget om fremmede Sager, lad os tale noget om Hamborg; den Materie kan flye os nok at bestille. Jeg har tit tænkt paa, hvoraf det kommer, at vi ingen Stæder har udi Indien, men skal kjøbe de Vare af Andre. Det er en Sag, som Bormester og Raad nok burde betænke.

Richard Børstenbinder. Tal ikke om Bormester og Raad; skal vi bie, til de tænker derpaa, kommer vi til at bie længe. Her udi Hamborg berømmes en Bormester allene deraf, at han kan holde det lovlige Borgerskab i Tvang.

Herman. Jeg meener, I gode Mænd! at det endnu ikke er for silde; thi hvorfor skulde ikke Kon-

gen af Indien unde os saavel Handelen som Hollænderne, hvilke har intet at føre did uden Ost og Smør, som gemeenligen blir forbervet paa Vejen? Jeg holder for, at vi gjorde vel, om vi indgav et Forslag til Raadet derom. Hvor mange ere vi her samlede?

Verten. Vi er kun 6; thi de andre 6, troer jeg ikke, kommer mere.

Herman. Det er alt nok; hvad er jer Mening, Hr. Vert? lad os votere.

Verten. Jeg er gandske ikke for det Forslag; thi slige Rejser bringe mange got Folk af Staden, som jeg har en daglig Skilling af.

Sivert Posekiger. Jeg holder for, man bør see meer paa Stadens Opkomst end sin egen Interesse, og at Mester Hermans Forslag er det ypperligste, som nogen Tid kan gjøres; jo mere Handel vi drive, jo mere maa jo Staden florere; jo flere Skibe der kommer hid, jo bedre er det ogsaa for os smaa Betjentere. Dog det sidste er ikke meest Aarsag, at jeg raader til dette Forslag, men Stadens Tarv og Fremgang driver mig allene til at recommendere saadant.

Gert Buntmager. Jeg kan aldeles ikke samtykke dette Forslag, men raader heller til Compagniers Oprettelser paa Grønland og Strat Davids, thi saadan Handel er Staden langt nyttigere og bedre.

Franz

Frantz Knivsmed. Jeg mærker, at Geertes Votum sigter meer til egen Nytte end Republiquens Beste; thi til de Indianske Reiser trænger man ikke saa meget til Bündtmageren, som til de nordiske Reiser. Jeg for min Part holder for, at den Indianske Handel overgaaer alle udi Vigtighed; thi udi Indien kan man undertiden for en Kniv, Gaffel eller Sax faae af de Vilde et Stykke Guld, som vejer ligesaa meget. Vi maa mage det saa, at det Forslag, vi giver ind for Raadet, ikke lugter af Egennytte; thi ellers kommer vi ingen Vej dermed.

Richart Børstenbinder. Jeg er af samme Mening, som Niels Skriver.

Herman. Du voterer som en Børstenbinder; Niels Skriver er jo ikke tilstede! Men hvad vil den Qvinde herinde. Det er, min Troe, min Kone.

Anden Scene.

Geske. Collegium Politicum.

Geske. Er I her, Dagdriver? Det var nok saa godt, at I arbejdede noget, eller i det ringeste at I havde Indseende med jer Folk; vi mister et Arbejd efter et andet ved jer Forsømmelse.

Herman. Tie stille Kone, du blir Frue Borgemesters, før du veedst et Ord deraf; mener du, at jeg gader ud for Tidsfordriv? Jo, jo! jeg har ti

Gange meer Arbejde end I alle udi Huset; I andre, arbejde kun med Hænderne, men jeg med Hjernen.

Geske. Alle galne Folk gjør ligeledes, de bygge, som I, Casteller i Luften, og bryder Hjernen med Galskab og Gjækkerie, indbildende sig at gjøre vigtige Ting, da det dog i sig selv er intet.

Gert Buntmager. Var det min Kone, hun skulde ikke tale saaledes meer end eengang.

Herman. Ei Geert! det maa en Politicus ikke agte. For 1 Aar eller 3 havde jeg smurt min Kones Ryg for saadant Ord; men siden den Tid, jeg har begyndt at kige i politiske Bøger, har jeg lært at foragte saadant. Qvi nescit simulare, nescit regnare, siger en gammel Politicus, som ingen Gjæk var; jeg troer, han hedte Agrippa eller Albertus Magnus; thi det er Fundament til al Politik i Verden, thi hvo der ikke kan taale at høre et ondt Ord af en hidsig og gal Kone, duer ej til nogen høj Bestilling. Koldsindighed er den allerstørste Dyd og den Ædelsteen, som meest pryder Regenter og Øvrighed. Derfor holder jeg for, at ingen burde komme her i Staden at sidde udi Raadet, førend han havde gjort Prøver paa sin Koldsindighed, og ladet see, at han baade kunde tage imod Skjeldsord, Hug og Ørefigen. Jeg er af Naturen hidsig, men jeg stræber at overvinde det ved Studering. Jeg har læset udi Fortalen af en Bog, som heder Der Politische

Stok-

Stokfisch, at naar en blir overvældet af Vrede, saa skal han tælle til tyve, imidlertid gaaer Vreden over.

Gert. Det kunde ikke hjelpe mig, om jeg talte til hundrede.

Herman. Ja saa duer I ikke heller til andet, end at være Subaltern. Henrich! giv min Kone et Kruus Øl ved det lille Bord.

Geske. Ej du Slyngel! mener du, at jeg er kommen hid for at drikke.

Herman. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10 11, 12, 13. Nu er det alt over: Hør Mutter! du maa ikke tale saa haardt til din Mand, det lader saa farlig gemeent.

Geske. Er det da fornemme at betle? Har enhver Kone ikke Aarsag til at skjælde, naar hun har saadan Dagdriver til Mand, der saaledes forsømmer sit Huus, og lader Hustrue og Børn lide Nød.

Herman. Henrik! giv hende da et Glas Brændevin, thi hun har forivret sig.

Geske. Henrik! giv min Mand, den Slyngel! et Par Ørefigen.

Henrik. Det maa I selv gjøre; jeg betakker mig ellers for saadan Commission.

Geske. Saa tør jeg gjøre det selv.

(Hun gir ham Ørefigen.)

Herman. 1, 2, 3, 4, 5, til 20. (Han lader, som han vil slaae igien, men begynder paa ny at tælle til 20.) Havde jeg ikke været en Politicus, saa skulde du have faaet Skam.

Geert

Geert Bundtmager. Vil I ikke holde jer Kone i Ave, saa skal jeg. Fort herud! Herud!

(Geske skjelder udenfor.)

Tredie Scene.

Collegium Politicum. Henrich.

Geert Bundtmager. Jeg skal lære hende at holde sig smukt hjemme en anden Gang. Det bekjender jeg; er det politisk at lade sig trække efter Haaret af sin Kone, saa blir jeg aldrig Politicus.

Herman. Ach! Ach! Qvi nescit simulare, nescit regnare, det er let talt, men ikke ret let practiceret. Jeg bekjender, det var en stor Spot, min Kone gjorde mig; jeg troer, jeg løber endnu ud efter hende, og prygler hende paa Gaden; dog 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. nu er det over; lad os nu tale om andre Sager.

Frantz. Qvindfolk har alt for meget at sige her i Hamborg.

Gert. Ja det er sandt; jeg har tidt tænkt paa at gjøre et Forslag derom. Men det er vanskeligt at lægge sig ud med dem. Forslaget er ellers godt nok.

Herman. Hvorledes er det Forslag?

Gert. Det bestaaer af faa Artikle. 1. Vilde jeg, at en Ægteskabs-Contract skulle ikke være evig, men gjøres paa visse Aar, saa at, naar Manden var ikke fornøjet med sin Kone, kunde han slutte ny

Con-

Contract med en anden, men skulle være forbunden ligesom med Huusleje at sige hende op et Fjerdingaar for Fardag, som skulde være ved Paaske eller Michaelis-Tider; hvis han var fornøiet med hende, kunde Contracten forlænges. Troe mig, om saadan Lov blev gjort, der skulde ikke findes en ond Kone i Hamborg, men enhver skulde beflitte sig paa at gaae sin Mand under Øjne, for at have Contracten forlænget. Har I gode Mænd noget at sige imod den Artikel? Frantz! Du smiler saa skalkagtig, du har vist noget at sige derimod, lad os høre.

Frantz. Men kunde ikke en Kone undertiden finde sin Regning ved at blive skilt ved en Mand, som enten var ond imod hende, eller som var en Dagdriver, der allene aad og drak, og intet vilde arbejde til Kones og Børns Underhold. Eller hun kunde faae Lyst til en anden, og gjøre Manden alting saa broget, at han imod sit Forsæt lod hende fare. Jeg holder for, at større Ulejligheder kan rejse sig af saadant. Der er jo Midler til at tvinge en Kone med. Vilde enhver som I, Mester Herman, naar han faaer et Oresigen, give sig til at tælle til tyve, saa fik vi en Hob skjønne Koner. Jeg holder uforgribelig for, det bedste Middel er, naar en Kone er balstyrisk; at Manden truer hende med at ligge allene, og ingen Seng at søge med hende, indtil hun bedrer sig.

Gert

Gert Bundtmager. Det kunde jeg ikke holde. Mangen Mand kan ligesaa lidet skikke sig derudi som Konen.

Frantz. Saa kan jo Manden gaae extra.

Gert. Saa kan jo Konen og gaae extra.

Frantz. Men Gert, lad os høre de andre Artikler.

Gert. Ja see, om han gjorde det; du har maaskee Lyst at skjemte mere; intet er saa godt, man jo har noget at sige derimod.

Herman. Lad os nu tale om andre Sager. Folk, som hørte os tale, skulle tænke vi holdt Consistorium eller Tamper-Ret. Jeg tænkte paa i Nat, da jeg ikke kunde sove, hvorledes Regjeringen i Hamborg bedst kunde indrettes, saa visse Familier, hvorudi Folk hidtildags ligesom fødes til Bormester og Raads-Herrer, kunde udelukkes fra den høieste Øvrigheds-Værdighed, og en fuldkommen Frihed indføres. Jeg tænkte, man skulde vexelvis tage Bormestere nu af et Laug, nu af et andet, saa blev samtlige Borgerskab deelagtig udi Regjeringen, og alle Stænder kom til at florere; thi for Exempel, naar en Guldsmed blev Bormester, saae han paa Guldsmedenes Interesse, en Skræder paa Skrædernes Opkomst, en Kandestøber paa Kandestøbernes, og ingen skulde være Borgemester længere end een Maaned, paa det, at et Laug skulde ikke florere mere

end

end et andet. Naar Regjeringen saaledes blev indrettet, kunde vi kaldes et ret frit Folk.

Tutti. Det Forslag er herligt; Mester Herman! I taler som en Salomon.

Frantz Knip-Smed. Det Forslag er godt nok. Men = = =

Gert Bundtmager. Du kommer altid med dit Men; jeg troer, enten din Far eller Moder har været Mennisk.

Herman. Lad ham kun sige sin Mening. Hvad vil du sige? hvad meener du med det Men?

Frantz. Jeg tænker, mon det ikke skulle være vanskeligt iblandt at faae en god Bormester af ethvert Haandverks-Laug. Mester Herman er god nok, thi han er vel studeret; men hvor finder vi, naar han er død, blandt Kandestøberne en anden, der duer til saadant Regimente? thi naar Republiqven er kommen paa Knæ, er det ikke saa let at støbe den om igjen i en anden Form, som at støbe en Tallerken eller Kande om, naar den er fordærvet.

Gert. Ach! Pakketel! vi finder nok dygtige Mænd endogsaa blandt Haandværks-Folk.

Herman. Hør Frantz, du est endnu en ung Mand, og derfor ikke kan see dybt udi en Ting endnu, som vi andre, hvorvel jeg mærker, du har et godt Hoved, og med Tiden kan blive til noget. Jeg vil kun kortelig forestille dig, at denne Instantz har

ingen

Herman. Ey! min gode Gert, I er alt for selvklog, I faaer lære noget endnu.

Gert. Da skal jeg ikke lære det af Frantz Knivsmed.

(De komme i stærk Skjelderie og tale En i Munden paa en Anden, reise sig af Stolene, true og støje. Herman slaaer imod Bordet og raaber:)

Stille, stille Ihr Herren. Lad os ikke tale mere om det, hver kan beholde sin Mening. Hør Ihr Herren, giver dog Lyd. Meener I vel, at Duc de Vendosme af Frygt har retireret sig og sat Ild paa Landet? Nej den Karl har læst Alexander Magnusses Krønike; thi saa gjorde han, da Darius forfulgte ham, og derudover vandt en Sejer ligesaa stor, som den vi vandt for Hochstedt.

Henrich. Nu slog Klokken 12 paa Postmesterens Værk.

Herman. Saa maae vi da gaae.

(Paa Vejen disputere de, og støje om det forrige.)

Tredie Act.

Første Scene.

Abrahams. Sanderus. Christoffer. Jochum.

Abrahams. Nu skal jeg fortælle Ham et Eventyr, som vil divertere hele Staden. Veed I, hvad jeg har overlagt med tre fire fornemme Folk her i Byen?

San-

Sanderus. Nej! jeg veed ikke.

Abrahams. Kjender I ikke Herman von Bremen?

Sanderus. Det er vist den Kandestøber, som er saa stor Politikus, og boer i dette Huus.

Abrahams. Det er den samme. Jeg var nylig i Selskab med nogle af Raadet, som ivrede sig meget mod samme Karl, efterdi han talede saa dristig udi Vertshuus imod Regjeringen, og reformerede alting. De samme holdt tjenligt at udskikke Spioner, for at vidne paa hans Mund, at han kunde blive revset Andre til Exempel.

Sanderus. Det var at ønske, saadanne Karle eengang kunde blive straffede; thi de sidder og critiserer over et Krus Øll Konger, Fyrster, Øvrighed og Generaler, saa det er forskrækkeligt at høre paa. Det er ogsaa farligt; thi den gemene Almue har ikke den Skjønsomhed, at den kan eftertænke, hvor urimeligt det er, at en Kandestøber, Hattemager, eller Børstenbinder kan tale med ringeste Grund om slige Sager, og see de Ting, som et helt Raad ikke kan see.

Abrahams. Det er sandt; thi samme Kandestøber kan reformere det hele Romerske Rige, medens han støber en Tallerken, og agere baade Landestøber og Kandestøber paa eengang: Men mig behagede ikke samme Raads-Herrers Foretagende; thi at straffe

eller

eller arrestere saadan Mand, opvækker kun Oprør iblandt Almuen, og gjør saadan Sak meer anseelig. Min Mening var derfor at spille heller en Comoedie med ham, som skulde have bedre Virkning.

Sanderus. Hvori skulde den bestaae?

Abrahams. At skikke ham Deputerede, som fra Raadet, for at gratulere ham med Bormesterskab, og skye ham strax nogle vanskelige Ting at forrette; saa skal man see, hvor elendig han vil blive, og han selv skal mærke, hvor stor Forskjel der er imellem at raisonere om en Bestilling, og at forestaae den.

Sanderus. Men hvad vil deraf følge?

Abrahams. Deraf skal følge, at han enten af Desperation skal forløbe Byen, eller ydmygeligen bede om sin Afsked, og tilstaae sin Udygtighed; jeg er derfor allene kommen til Monsr. Sanderus, for at begjere hans Hjelp i at iverksætte denne Machine, saasom jeg veed, han er beqvem til saadant.

Sanderus. Det kan lade sig gjøre. Vi vil selv agere slige Deputerede og strax gaae til ham.

Abrahams. Ja her er hans Hus. Jochum eller Christopher! bank paa, og sig, at der er 2 Raads-Herrer her ude, som vil tale med Herman von Bremen. (De banker paa).

An-

Anden Scene.

Herman. Abrahams. Sanderus.
Jochum. Christopher.

Herman. Hvem vil I tale med?

Jochum. Her er tvende Raads-Herrer, som vil have den Ære at opvarte Ham.

Herman. Hillemænd hvad er det! jeg seer skiden ud, som et Svin.

Abrahams. Underdanigste Tjener, Velbaarne Hr. Bormester! vi ere hidskikkede af Raadet, for at gratulere Ham med et Bormesterskab her i Staden; thi Raadet har anseet meer hans Meriter end hans Stand og Vilkaar, og udvalgt ham til Bormester.

Sanderus. Raadet holdt det ubilligt, at saadan vis Mand skulde occuperes med saadanne slette Forretninger, og grave sit store Pund ned i Jorden.

Herman. Ihr Herren Collegæ, aflægger min Hilsen og Taksigelse til det lovlige Raad, og forsikkrer dem om min Protection. Det er mig kjært, at man er falden paa de Tanker, allene for Stadens Skyld, ikke for min egen Persons; thi havde jeg skjøttet om Høihed, havde jeg, maaskee, længe siden været noget.

Abrahams. Velbaarne Hr. Bormester; Raadet

det og Borgerskabet kan ikke vente andet end Stadens Velstand under saadan en højviis Øvrighed.

Sanderus. Og derfor har forbigaaet saa mange andre rige og fornemme Mænd, der har ansøgt om den høje Magistrat.

Herman. Ja, ja; jeg haaber de skal ej heller fortryde paa dette Valg.

Abrahams og Sanderus. Vi recommanderer os da samtlige udi Hr. Bormesters Bevaagenhed.

Herman. Det skal være mig en Fornøjelse, at gjøre Dem nogen Tjeneste. Om Forladelse, at jeg følger Dem ikke længer.

Sanderus. Ey! det kan ej heller staae Hr. Bormester an at gaae videre.

Herman kalder paa en af Laquaierne. Hør I Cammerat, der har I til en Kande Øl.

Laqveien. Ach vi gjør det ikke, Jeres Velbaarenhed!

Tredie Scene.

Herman. Geske.

Herman. Geske! Geske.!

Geske inden for.. Jeg har ikke Stunder.

Herman. Herud, jeg har noget at sige dig, som du aldrig drømte om din Livstid.

Geske. Nu, hvad er paa Færde?

Herman. Har du noget Caffe i Huset?

Geske.

Geske. Hvad Snak! naar brugte jeg Caffe sidst?

Herman. Du kommer til at bruge noget herefter da; inden en halv Time faaer du Visit af alle Raads-Herrernes Fruer.

Geske. Jeg troer den Mand drømmer.

Herman. Ja jeg drømmer saaledes, at jeg har drømt os et Bormesterskab paa Halsen.

Geske. Hør Mand! gjør mig ikke vred igjen, du veed, hvor det gik sidst.

Herman Saae du ikke de to Herrer med deres Lakejer, som gik her forbi.

Geske. Jo jeg saae dem.

Herman. De vare herinde, og lod mig vide fra Raadet, at jeg er bleven Bormester.

Geske. J er Fanden heller.

Herman. Lad os nu see, kjære Kone! at du beflitter dig herefter paa et mere fornemme Væsen, og at ingen af de gamle Kandestøber-Nøkker bliver tilbage hos dig.

Geske. Ach! er det vist min hjerte Mand?

Herman. Det er saa vist, som jeg staaer her. Ret lige nu har vi Huset fuldt af Gratulationer, af skyldigste Tjenere og Tjenerinder, af Jemerecommaner og Baselemaner.

Geske paa Knæ. Ach! min hjerte Mand! forlad mig, om jeg har giort dig noget imod tilforn.

Herman. Alt forladt; beflit dig kun paa at være noget fornemme herefter, saa skal du have min Naade. Men hvor skal vi faae en Tjener i en Hast?

Geske. Vi kommer til at kaste nogle af Jere Klæder paa Henrich, indtil vi kan faae kjøbt Liberi. Men hør min Hjerte, eftersom I nu er bleven Bormester, saa vil jeg bede, at Gert Bundtmager maae straffes for den Tort, han gjorde mig i Dag.

Herman. Ey! min hjerte Kone, Bormesters Frue maae ikke tænke paa at hævne den Uret, som er vederfaret Kandestøberens Kone. Lad os faae Henrich herind.

Fierde Scene.

Geske. Herman. Henrich.

Geske. Henrich!

Henrich. Hey!

Geske. Henrich, du maae ikke svare saa herefter, veed du ikke, hvad os er vederfaret.

Henrich. Nej! jeg veed ikke.

Geske. Min Mand er bleven Bormester.

Henrich. Hvorover?

Geske. Hvorover? Over Hamborg.

Henrich. Han er Pokker heller, det var jo et Fandens Spring af en Kandestøber.

Herman. Henrich! tal med mere Besked, du skal vide, du est Lakej hos en stor Mand nu.

Henrich. Lakej! saa avancerer jeg ikke nær saa meget.

Herman. Du skal nok avancere. Du kan med Tiden blive Reutendiener. Tie kun stille. Du kommer til paa nogle Dage at agere Lakej, indtil jeg kan faae en Tjener. Han kommer til at bære min brune Kiole, min Hjerte! indtil vi kan faae Liberi færdig.

Geske. Men jeg frygter, den vil blive alt for lang.

Herman. Ja vist er den for lang; men man faaer at hjelpe sig i en Hast, som man kan.

Henrich. Ach Herre Jeh! den rækker mig ned i Hælene. Jeg vil see ud som en Jøde-Præst.

Herman. Hør Henrich!

Henrich. Ja Mester.

Herman. Du Slyngel! kom mig ikke med slige Titler mere; du skal herefter, naar jeg raaber paa dig, svare: Herre! og naar Nogen kommer at spørge efter mig, skal du sige: Vormester von Bremenfeld er hjemme.

Henrich. Skal jeg svare saaledes, enten Herren er hjemme eller ej?

Herman. Hvilken Snak! naar jeg ikke er hjemme, skal du svare: Herr Vormester von Bremenfeld er ikke hjemme; og naar jeg ikke vil være hjemme, skal du svare: Vormesteren gir ikke Audience i

Dag. Hør, min Hjerte, du maae strax lave til noget Caffe, du skal have noget at traktere Raads-Herrernes Fruer med, naar de kommer; thi deri vil vor Reputation bestaae herefter, at man kan sige: Bormester von Bremenfeld gier gode Raad, og hans Frue god Caffe. Jeg er saa bange, min Hjerte, at I forseer Jer i noget, førend I blir vant i den Stand, I er kommen udi. Henrich, spring du ud efter et Theebord med nogle Kopper, og lad Pigen springe efter fire Skilling udi Caffe; man kan altid siden kjøbe meer. Det skal være Jer en Regel, min Hjerte, til videre, at I ikke taler meget, indtil I lærer at føre honet Discours. I skal ej heller være alt for ydmyg; men staae paa Jer Respekt, og for alting arbejde paa, at faae det gamle Kandestøber-Væsen af Hovedet, og bilde Jer ind, at I har været Bormesters Frue i mange Aar. Om Morgenen skal der et Theebord være dækket for Fremmede, som kommer, om Eftermiddagen et Caffebord; og derpaa spilles Kort. Der er et vist Spil, som kaldes Allumber; jeg vilde give hundrede Rigsdaler til, at I, og vor Datter, Frøken Engelke, forstod det. I maae derfor flittig give Agt, naar I seer Andre spiller, at I kan lære det. Om Morgenen skal I ligge til Klokken 9 eller halvgaaen 10; thi det er kun gemene Folk, som staaer op om Sommeren med Solen; dog om Søndagen maae I rejse Jer noget tidligere,

saa-

saasom jeg paa de Dage agter at medicinere. En smuk Snustobaksdaase maae I lægge Jer til, som I maae lade ligge paa Bordet hos Jer, naar I spiller Kort. Naar Nogen drikker paa Jeres Sundhed, skal I ikke sige: Tak, men tres humble Servitör. Og naar I gaber, skal I ikke holde for Munden; thi det er ikke meer brugeligt blandt fornemme Folk. Endelig, naar I er i Compagnie, skal I ikke være for meget peen, men sætte Honnetteteten noget til Side : : : : Hør, jeg glemte noget: I skal ogsaa lægge Jer en Skjødehund til, hvilken I skal elske som Jer egen Datter; thi det er ogsaa fornemme. Vor Naboekone Arianke har en smuk Hund, som hun nok laaner Jer, til vi kan selv faae een. Hunden skal I give et fransk Navn, som jeg nok skal hitte paa, naar jeg faaer Stunder at tænke mig om. Den skal idelig ligge I Jer Skiød, og I skal i det ringeste en halv Snees Gange kysse den, naar der er Fremmede.

Geske. Nej! min hjerte Mand, det kan jeg umuelig gjøre; thi man veed ikke altid, hvor en Hund har ligget og sølet sig. Man kan derudover enten faae Munden fuld af Skarn eller Lopper.

Herman. Ej! ingen Snak! vil I være Frue, saa maae I og have Frue-Moder. Saadan Hund kan derforuden ogsaa give Jer Anledning til Discours; thi naar I ingen Anledning har til Materie,

terie, kan I fortælle om Jer Hunds Qvaliteter og Dyder. Gjør kun, som jeg siger, min Hjerte! Jeg forstaaer mig paa den fornemme Verden bedre end I. Speiler Jer kun i mig. I skal see, at der ikke skal være de ringeste gamle Levninger hos mig tilbage. Det skal ikke gaae med mig, som det gik en vis Slagter, som blev Raadmand, hvilken, naar han havde skrevet en Side ud og skulde vende Bladet om, satte Pennen i Munden, som han var vant at gjøre med Slagterkniven.

Gaaer I nu ind at gjøre Anstalter; jeg har lidt at tale med Henrich allene. (Geske gaaer.)

Femte Scene.

Herman. Henrich.

Herman. Hør Henrich!

Henrich. Herr Bormester!

Herman. Mener du ikke, at jeg vil faae mange Misundere formedelst denne Ophøjelse?

Henrich. Ej! hvad vil Herren keere sig om Misundere; gid man ikkun havde gjort mig til Bormester paa den Maade, jeg skulde have givet mine Misundere Døden og Djevelen.

Herman. Den eneste Ting jeg er lidt bange for, er nogle smaa Ceremonier; thi Verden regjeres af Pedanterie, og Folk seer meer efter smaa Dalier end efter solide Ting. Var ikkun den første Dag over,

som

som jeg skal gjøre mit Indtog udi Raadhuset paa, saa vilde jeg være fornøjet; thi hvad solide Forretninger angaaaer, det er som Smørrebrød for mig. Men jeg maa lave mig paa, hvorledes jeg første Gang skal begegne mine Colleguser, og at jeg ikke støder mod de sædvanlige Ceremonier.

Henrich. Ei Lapperie, Hr. Bormester! ingen brav Mand binder sig til visse Ceremonier. Jeg for min Part gjorde intet andet, om jeg skulde gjøre saadant Indtog, end gav Raadsherrerne min Haand at kysse, og gjorde mig brav Rynker udi Panden, saa at de skulde faae at vide, hvad jeg førte i min Skjold, og at jeg stiltiende gav dem tilkjende, at en Bormester var ingen Kramsfugl eller Pandekage.

Herman. Men tænk, at der skal ogsaa holdes en Oration paa Raadhuset den første Dag, jeg bliver introduceret. Jeg kan nok holde en Oration, saa god som nogen her i Byen; thi jeg turde obligere mig til at præke, om det skulde være i Morgen. Men, saasom jeg aldrig har bivaanet saadan Act tilforn, saa veed jeg egentlig ikke, hvad Formularier man plejer at bruge.

Henrich. Ej Herre! ingen uden Skolemestere binde sig til Formularier. Jeg for min Part, om jeg var Bormester, lod mig nøje med at sige dem kort og fyndigt saadanne Ord, som for Exempel: Det falder vel en Deel underligt, ædle og velvise

Her-

Herrer Raadmænd! at see en ussel Kandestøber i en Hast omstøbt til en Bormester —

Herman. Fy, fy. Det var en lumpen Begyndelse.

Henrich. Nej det skulde ikke være Begyndelsen. Jeg vilde begynde min Tale saaledes: Jeg takker Eder, ædle og velvise Herrer! for den Ære De haver gjort en usel Kandestøber, som jeg, at gjøre ham til Bormester.

Herman. Alt kommer du med din forbandet Kandestøber! Det er uanstændigt at tale saadant paa Raadhuset, hvor jeg maae stille mig an, som jeg var født Bormester. Skulde jeg holde saadan Tale, vilde jeg blive foragtet og bespottet. Nej, nej, Henrich, du vilde blive en slet Orator. En Skjelm skal sige mig paa, at jeg nogen Tid har været Kandestøber. Jeg har kun øvet mig lidt for Tidsfordriv paa Støbningen, naar jeg har været kjed af at studere.

Henrich. En Skjelm skal ogsaa sige mig paa at jeg nogen Tid har været Kandestøber-Dreng.

Herman. Hvorfor vil du da, at jeg skal føre saadan Tale?

Henrich. Ach lidt Taalmodighed! Herren er for hastig. Jeg vilde tilligemed sige dem paa en høflig Maade, at hvis Nogen moqverede sig derover, efterdi jeg nyligen havde været Kandestøber, da skulde

de de faae en Ulykke. Og hvis jeg fornam mindste moqvante Mine hos Nogen, vilde jeg sige: Ædle og velvise Herrer, bilder I Phantaster Jer vel ind, at I har gjort mig til Bormester for at narre mig; og derpaa vilde jeg brav slaae i Cathedra, medens Orationen holdtes, saa de nok skulde mærke af min Introductions-Tale, at jeg ikke var at skjemte med, og at de havde faaet en Bormester, som var Karl for sin Hat. Thi lader Hr. Bormester sig underkue i Førstningen, vil Raadet holde ham stedse for en Slyngel.

Herman. Du taler som en Slyngel; jeg skal nok hitte paa hvad Tale jeg vil holde. Lad os gaae ind.

Fjerde Act.

Første Scene.

Henrich allene.

(Har Kisser paa begge Ermene af sin Kiole, som gaaer ham til Hælene, og er borderet med hvidt Papir.)

Jeg er en Hundsvot, om jeg kan begribe, hvorledes Raadet er falden paa de Tanker, at gjøre min Husbond til Bormester; thi jeg seer ingen Overeensstemmelse imellem en Kandestøber og saadan høj Embedsmand, uden maaskee det kommer deraf, at ligesom en Kandestøber kaster gamle Tallerkener og Fade udi en Form, og støber dem om til nye, saa kan

kan en god Bormester ved gode Love støbe Republiqven om igjen, naar den forfalder. Men de gode Mænd har ikke taget i Agt, at min Husbond var den sletteste Kandestøber udi Hamborg, og derfor, om de ellers har udvalgt ham paa det Fundament, vil blive ogsaa den sletteste Bormester, vi har havt. Den eneste Nytte ved dette Valg er, at jeg bli'r Reutendiener derved; thi det er en Bestilling, som jeg har Naturalier og Lyst til. Thi fra jeg var et Barn, har jeg kundet glæde mig ved, at see Folk trækkes i Arrest. Det er ogsaa en god Bestilling for En, der veed at snoe sig lidt derudi; thi først maa jeg lade, som jeg har meget at sige hos Bormester, og naar Folk faaer den Troes-Artikel i Hovedet, vinder Henrich i det ringeste 100 Daler eller to derved om Aaret, som jeg ikke vil imodtage af Gjerrighed, men allene for at lade see, at jeg forstaaer mit Embede og Reutendienerat. Vil Nogen tale med Bormester, siger jeg, han er ikke hjemme. Siger de, at de saae ham i Vinduet, svarer jeg, det vil intet sige, han er dog ikke hjemme. Folk i Hamborg veed strax, hvad saadan Svar betyder: De stikker Henrich en Daler i Haanden, saa kommer Herren strax hjem, er han upasselig, saa bli'r han strax frisk, er der Fremmede hos ham, saa gaaer de strax bort, ligger han, saa staaer han strax op. Jeg omgaaes undertiden med fornemme Lakeier,

 jeg

jeg veed nok, hvor det tilgaaer udi slige Huse. I gamle Dage, da Folk var dumme, som Heste og Esler, da kaldte man saadant Nefas, men nu hedder det Extra, Drikkepenge, eller uvisse Indkomster. Men see, der kommer Anneke, hun veed endnu intet af denne Forandring; thi hun har saadan gemeen Kandestøberske-Mine og Gang endnu.

Anden Scene.

Anneke. Henrich.

Anneke. Ha, ha, ha. Nej see hvor det Spøgelse seer ud! jeg troer, det er en Adriane, han har faaet paa sig.

Henrich. Hør du Kandestøber-Carronie, har du ikke seet et Liberi eller en Laqvej tilforn? Disse gemene Folk er min Tro ligesom Bester, og staaer og gaber ligesom Køer, naar de see et Menneske een Dag udi andre Klæder end en anden Dag.

Anneke. Nej! eet Skjemt, og andet Alvor; veedst du ikke, at jeg har lært at spaae i Dag; her var en gammel Kone i Dag, som seer Folk i Hænderne, hende gav jeg et Stykke Brød, hvorfor hun lærte mig den Kunst, at see i Folks Hænder, hvad dem skal vederfares. Maa jeg see i dine Hænder, saa skal jeg strax sige din Skjebne.

Henrich. Ja, ja, Anneke, Henrich er ikke saa taabelig, som du bilder dig ind. Jeg lugter alt

Lun-

Lunten. Du har faaet et Nys om den Forfremmelse, som i Dag er mig lovet.

Anneke. Nej, min Troe, veed jeg ikke af noget at sige.

Henrich. See ikkun, hvor gode Miner hun kan holde, jo min Troe har du hørt det, og derfor har du og godt ved at spaae. Nei! Henrich har gammel Beèn i Panden, han er ikke saa let at tage ved Næsen.

Anneke. Jeg kan gjøre min høieste Eed paa, at jeg ikke har hørt ringeste Ting af saadant, som du siger.

Henrich. Har du ikke talt med Frue Bormesters nylig?

Anneke. Jeg troer, den Dreng er gal, kjender jeg Frue Bormesters?

Henrich. Saa har, min Troe, Frøkenen sagt dig det.

Anneke. Ej! holdt dog op engang med saadant Narrerie, Henrich!

Henrich. See! der, Anneke! har du min Haand, spaae nu saa meget, som du vil. Jeg mærker nok, at du har faaet et Nys om Sagerne, skjøndt du stiller dig saa fremmed an. Men det kan ikke skade, at du est saa polisk; vor hele Huus bør være saa herefter. Nu! hvad saae du i min Haand?

Anneke. Jeg seer, Henrich, at Fatters Custos, som hænger bag Kakkelovnen, vil dandse en lystig Galiath paa din Ryg i Dag. Er det ikke uforskammet

met at gaae saaledes at spøge sig ud, da her er saa meget Arbejd at gjøre i Huset, og at rede Fatters Kjole saa til.

Henrich. Hør Anneke, jeg kan spaae foruden at see i Hænderne: Jeg spaaer dig, at du est en Carnali, og at du for din uforskammede Mund faaer et Par Ørefigen eller to, ligesom det kan falde sig til. See! der har du Spaadommen opfyldt.

(Giver hende Ørefigen.)

Anneke. Au, au, au, det skal blive dig dyre Ørefigen.

Henrich. Lær saa en anden Gang at bære Respect for en stor Herres Lakej —

Anneke. Bie kun! nu kommer Mutter strax.

Henrich. For Bormesters fornemmeste Tjener —

Anneke. Hun vil hevne det paa din Ryg.

Henrich. For en Reutendiener —

Anneke. Jo, jo, jeg siger endnu, at det skal blive dig dyre Ørefigen.

Henrich. For en Person, der har stor Gehør hos Bormester —

Anneke. Ach! ach! jeg er ikke bleven slagen her i Huset tilforn.

Henrich. Som hele Borgerskabet vil gjøre Caresser og Basselemaner til herefter.

Anneke. Jeg troer, den Dreng er gandske gal. Hey Mutter! Mutter, kom ind.

Henrich. St. st. st. du faaer vist en Ulykke med din Mutter. Jeg mærker nok, du veed ikke, hvad her er passeret; derfor tilgier jeg dig, som en Christen, din Forseelse. Raadet har ved de fleste Stemmer udvalgt Hosbond til at være Bormester, Mutter til at være Bormesterinde, dømt Engelke fra sit Jomfrueskab, og benaadet hende med Frøkens Titel. Derfor kan du let begribe, at det ikke kan staae mig an, at arbejde meer. Derfor bær jeg ogsaa dete Liberi, som du seer.

Anneke. Ej! staae ikke og fixeer mig oven i Kiøbet.

Henrich. Det er som jeg siger, Anneke! see, der kommer Frøkenen, som skal sande mine Ord.

Tredie Scene.

Engelke. Anneke. Henrich.

Engelke. Ach! Gud bedre mig, arme Menneske, nu seer jeg al Forhaabning ude.

Henrich. Ej! Frøken, er det nu Tid at græde, da Jere Forældre ere komne udi saadan Velstand?

Engelke. Hold din Mund, Henrich! Jeg vil ingen Frøken være.

Henrich. Hvad skal I da være? I er jo ikke Jomfrue mere, saa maae I jo være Frøken. Det er jo den næste Æres-Trin, man stiger op, naar man skiller sig ved sin Jomfruedom.

En-

Engelke. Jeg vilde heller være en Bondedatter; saa var jeg vis paa, at kunne faae den, til hvilken jeg engang har bortgivet mit Hjerte.

Henrich. Eya! er det ikke andet Frøkenen græder for, end at hun vil giftes. Nu kan hun jo allersnarest blive gift, og faae hvilken Mand hun peger paa; thi den halve Bye vil storme til Huset for at blive Bormesters Svoger.

Engelke. Jeg vil Ingen have uden Antonius, som jeg eengang har lovet Ægteskab.

Henrich. Ej! fy Jomfrue! vil I have en Hjulmager, hvilken neppe jeg, som er kun en Reutendiener, kan gaae i Lav med. Nei! I maa have anden Ambition herefter.

Engelke. Hold du din Mund, din Tøjtel! jeg vil før miste mit Liv, end lade mig tvinge til nogen anden.

Henrich. Nu gir Jer tilfreds, Velbaarne Frøken, vi vil see til, jeg og Bormesteren, om vi kan hjelpe Antonius til en Bestilling, og saa kan I gjerne faae ham. (Anneke græder.)

Henrich. Hvorfor græder du, Anneke?

Anneke. Jeg græder af Glæde over den Lykke, som er vederfaret vor Hus.

Henrich Det er sandt nok, Anneke, du har Aarsag at glæde dig; hvem Fanden skulde have tænkt, at saadan So, som du er, skulde have kundet blive Mammeselle.

An-

Anneke. Hvem Pokker skulde ogsaa have fundet tænkt, at saadan Svin, som du, skulde kunde blive Reutendiener.

Henrich. Hør Børn lille, jeg har ikke Stunder at tale videre med dem denne Gang; Frue Bormesters venter Fremmede. Jeg skal lave Caffe til; see der et hun, lad os gaae; jeg maae løbe at hente Caffe-Bordet.

Fjerde Scene.

Henrich (Geske med en Hund paa Armen).

(Henrich kommer ind med Kaffe-Bordet og er meget geskæftig.)

Geske. Hør Henrich! er der kommen Sirup udi Caffeen?

Henrich. Nej Mutter!

Geske. Ingen Fatter eller Mutter meer Henrich! det siger jeg dig eengang for alle. Spring ud efter noget Sirup og kom det i Potten. (Henrich gaaer ud.) Al den Allarm var jeg foruden tilforn. Men jeg kan troe, naar jeg bliver vant dertil, falder det mig lettere.

Henrich. Her er Sirupen.

Geske. Slaae den udi Potten. Hillemend! det banker. Nu skal man nok see at Raads-Herrernes Fruer komme.

Henrich ved Døren. Hvem vil I tale med?

En Pige. Sig Din Mester, at han kan lyve

saa

saa stærk som 10 Kandestøbere. Jeg har slidt op et par Sko alene med at løbe efter den Madspand.

Henrich. Jeg siger: hvem vil I tale med?

Pigen. Jeg vil tale med Mester Herman.

Henrich. Du løber med Lim-Stangen. Her boer Bormester von Bremenfeld.

Pigen. Det er forskrækkeligt, man kan ikke faae Sager færdige, og skal lade sig narre oven i Kjøbet af en lumpen Kandestøber.

Henrich. Har du noget at klage paa Kandestøberne, da maae du komme paa Raadstuen, der faaer du nok Ret, om jeg ellers kjender Bormester von Bremenfeld.

To Lakaier. Vore Fruer vilde gjerne fornemme, om det faldt Bormesterinden belejligt, saa vilde de have den Ære at opvarte hende.

Henrich til Pigen. Hører du Carnallie, at der ingen Kandestøber boer her. Til Tjenerne: Jeg vil fornemme om Frue Bormesters er hjemme.

Henrich til Geske. Her er to Raads-Herrinder ude, som vil tale med Mutter.

Geske. Lad dem komme ind.

Femte Scene.

Madame Abrahamsens. Madame Sanderus. Geske. Henrich.

(De kysse begge paa hendes Forklæde.)

Mad. Abrahamsens. Vi ere hidkomne i Dag, for

for at aflægge vor underdanige Gratulation og temoignere den hjertens Glæde og Fornøjelse, vi har over Deres Avançement. Iligemaade at recommandere os udi Deres Affection og Bevaagenhed.

Geske. Tres humble Serviteur. Jeg veed ikke, om De vil behage at drikke en Skaal Caffe?

Mad. Abrahamsens. Vi takker Borgmesterinden, vi ere kun denne Gang kommen for at gratulere.

Geske. Tres humble Serviteur. Men jeg veed nok, De drikker gjerne Caffe. De vil maaskee lade sig nøde. Vær saa god at sidde ned; Caffeen er gandske færdig. Henrich!

Henrich. Velbaarne Frue!

Geske. Har du kommen Sirupen i Caffeen?

Henrich. Ja jeg har.

Geske. Vær saa god, I gode Madamer, at tage til Takke.

Mad. Sanderus. Frue Borgmesters er saa god at excusere os, vi drikker aldrig Caffe.

Geske. Ej! hvilken Snak er det! Jeg veed nok bedre. De behager at sidde!

Mad. Abrahamsens. Ach masoeur! Jeg er færdig at kaste op, naar jeg tænker paa den Sirup.

Geske. Henrich kom hid og skjenk i Kopperne.

Mad. Sanderus. Det er alt nok, Cammerad! Jeg kan kun drikke en halv Koppe.

Henrich.

Henrich. Jeg skulde bede Bormesterinden komme et Øjeblik ind til Bormesteren.

Geske. Forlader mig I gode Fruer, jeg maae gaae bort et Øjeblik. De skal strax have den Ære at see mig igjen.

Sjette Scene.

Raads-Herrinderne allene.

1. Raadsherrinde. Ha ha ha ha ha ha ha ha ha! hvem bliver nu meest fixered, Søster! enten hun, som vi sidder og beleer i vore Hjerter, eller vi som drikke Caffe med Sirup udi?

2. Raadsherrinde. Tal for Guds Skyld ikke mere om den Sirup, Søster! min Mave sidder mig op i min Hals, naar jeg tænker derpaa.

1. Raadsherrinde. Gav du Agt paa, hvilken Mine hun gjorde, da vi kyssede paa hendes Förklæde? Ha ha ha ha, jeg glemmer aldrig saa længe jeg lever det tres humble Serviteur. Ha ha ha ha ha ha ha!

2. Raadsherrinde. Lee ikke saa høit, Søster! jeg er bange, de kan høre det.

1. Raadsherrinde. Ach Søster! det er just Kunsten at kunne holde sig for Latter. Var det ikke ogsaa en allerkjæreste Hund hun havde paa Armen? den skjønneste Lænkehund Nogen vil forlange; jeg er vis paa, at den bliver kaldet Joli oven i Kjøbet.

Ach Himmel! er det dog ikke sandt, som man siger, at intet Menneske er mere hovmodigt, end det, som af Skarnet kommer strax til stor Værdighed: Derfor er intet farligere, end slige hastige Forandringer. Een, der er kommen af fornemme Folk, og har havt en adelig Optugtelse, blier gjerne den samme, ja undertiden forfremmes udi Ydmyghed, ligesom den forfremmes udi Høihed. Men de Mennesker som af intet voxe saa hastig op, som Championer, i dem har Hoffærdighed som sit rette Sæde.

2. Raadsherinde. Hvad mon kan være Aarsag til saadant? mig syntes, slige Folk burde heller blive ydmyge naar de tænkte paa deres forrige Stand.

1. Raadsherinde. Aarsagen dertil maa være denne; De som ere af fornemme Folk har ingen mistænkt at foragte sig, og derfor bekymre sig ikke om, hvorledes de bliver begegnede. Gemene Folk derimod have Alle mistænkt, de synes hvert Ord, hver Mine sigter hen til at bebrejde dem deres forrige Tilstand, og derfor søger de at handthæve deres Værdighed med Myndighed og Tyrannie. Tro mig, hjerte Søster, der er noget i det, at være kommen af godt Folk. Men der kommer Drengen tilbage; det er bedst at tie.

Syvende Scene.

Henrich. Raadsherinderne.

Henrich. De gode Madamer lader Dem Tiden ikke falde lang. Hendes Velbaarenhed kommer strax ind igjen. Vormesteren har foræret hende et nyt Halsbaand til hendes Hund, men det var noget for vidt, hvorfor Skræderen er inde at tage Maal af Hundens Hals, saasnart det er bestilt kommer hun ind igien. Men I gode Madamer ta'r ikke ilde op, at jeg beder dem om noget; de er vel saa god og tænker paa mig med en liden Discretion; thi jeg har stort Arbejde, og slæber som et Bæst her i Huset.

1. Raadsherinde. Gjerne Kammerat! der er en Gylden, om han ikke vil forsmaae.

Henrich. Ach største Taksigelse! jeg vilde ønske at jeg kunde tjene Dem igjen. Nu skal de saamænd drikke brav, mens Fruen er ude; hun bli'r saamænd ikke vred derfor, og hvis saa er, skal jeg nok gjøre det godt igjen..

1. Raadsherinde. Ach! Kammerat, den største Tjeneste I kan gjøre os, det er ikke at nøde os.

Henrich. Som jeg siger, Velbaarne Madamer, Fruen ta'r det ikke ilde op; De skal saamænd drikke. Maaskee det er ikke sødt nok, saa skal vi faae meer Sirup. Men der kommer Fruen selv.

Ottende Scene.

Bormesterinden. Begge Raadsherinder.
Henrich.

Bormesterinden. Om Forladelse jeg blev saa længe ude: Fruerne har jo intet drukket imidlertid. Vi skal min Troe have Kanden tømmed, og siden naar vi faaer drukket Caffe, saa skal De smage vort Øl, det er saa godt uden at rose det, som nogensteds i Byen.

Mad. Sanderus. Ach jeg faaer saa hjertelig ondt, Frue Bormester pardonerer mig, at jeg ikke kan blive længer, min Søster bier nok og ta'r til Takke.

Mad. Abrahamsens. Nej det er Synd at jeg skulde forlade min Søster. Vi recommanderer os i Bormesterindens Affection.

Geske. I skal saa min Troe have et Glas Brændevin, saa blir I strax frisk igjen, det fordriver Vinde. Henrich, spring hen efter et Glas Janever, Fruen er ikke vel.

Mad. Sanderus. Nej! excusere mig Frue Bormesters, jeg maa gaae.

Niende Scene.

En anden Raadsherinde. Geske. Henrich.

Raadsherinden. Underdanige Tjenerinde, Velbaar-

baarne Frue! Jeg kommer efter min Skyldighed, at aflægge min Lykønskning.

(Geske rækker hende Haanden at kysse, og hun kysser paa Haanden.)

Geske. Det skal være mig en Fornøjelse, om jeg eller Vormester kan være Dem til Tjeneste. Vil Hun ikke sætte sig ned; vær saa god. Hun skal ingen Complimenter bruge, men bilde sig ind, at Hun er hos Hendes Lige.

Raadsherinden. Jeg takker skyldigst, Velbaarne Frue. (Sætter sig ned).

Geske. Her var nogle af Hendes Medcollegin der nylig, og drak Caffe med mig; jeg troer nok at her er et par Kopper tilovers, om Dem behager; det bedste er ved Bunden. Jeg kan min Troe ikke drikke meer, thi jeg har allerede faaet saa meget til Livs, at min Mave staaer som en Tromme.

Raadsherinden. Jeg siger underdanig Tak; jeg har nylig drukken Caffe.

Geske. Efter Behag. Vi fornemme Folk nøder Ingen. Men hør min kjære Madam, veed Hun ingen Fraiçaise at recommandere mig til Frøkenen, jeg vilde at hun skulle lære Fransk.

Raadsherinden. Jo; Velbaarne Frue, jeg kjender En som er meget artig.

Geske. Godt; men det vil jeg hun maae vide forud, at jeg taaler ikke hun kalder mig Madam, som de franske Folk plejer at gjøre. Ikke fordi jeg

er storagtig, men jeg har saa mine Betænkninger derved.

Raadsherinden. Nej, det maa ikke være. Men, maatte jeg ogsaa ikke have den Naade at kysse Frøkenens Hænder.

Geske. Hjertelig gjerne. Henrich! kald paa Frøkenen, og sig, at her er en Raadsherinde, som vil kysse paa hendes Hænder.

Henrich. Jeg troer ikke hun kan komme, thi hun sidder og saaler paa hendes Strømper.

Geske. Hør engang hvorledes den Tølper staaer, og taler hen i Taaget. Ha ha, han vilde sige baldyre.

(Arianke Grovsmeds, som er en forklædt Mandsperson, kommer ind.)

Ach min leeve Søster Geske! er det sandt, at din Mand er bleven Bormester? Det er mig saa kjært, som En havde givet mig 2 Mark. Lad nu see, at du ikke bliver storagtig, men kjendes ved dine gamle Du-Søstre. (Geske svarer ikke et Ord.)

Arianke. Naar blev din Mand Bormester, Søster? (Geske tier gandske stille.)

Arianke. Du sidder i Tanker, Søster, jeg spørger, naar din Mand blev Bormester.

Raadsherinden. I maa bruge lidt meer Respekt, lille Madam, for Bormesterinden.

Arianke. Nej min Troe bruger jeg ingen Compli-

plimenter med Søster Geske; thi vi har været ligesom et Liv og Sjel. Men hvor er det fat, Søster! mig synes dog, at du er bleven noget storagtig.

Geske. Mo'r lille! jeg kjender hende ikke.

Arianke. Saa kjender vor Herre mig da. Naar du har trængt til Penge, saa har du nok kjendt mig. Du kan ikke vide, min Mand kan blive det samme som din, endnu førend han døer.

(Geske faaer ondt, ta'r et Hovedvands-Æg og lugter til.)

Henrich. Herud din Smedekjelling! mener du, at du staaer i en Smede, og taler.

(Ta'r hende ved Haanden og leder hende ud.)

Geske. Ach! Madam, det er en Pine, at omgaaes med disse gemene Folk. Henrich! du skal faae en Ulykke, dersom du indlader nogen Borger-Kone herefter.

Henrich. Hun var drukken, den Soe; thi Brændevinen stod hende af Halsen.

Raadsherinden. Den Hændelse gjør mig hjerteligen ondt; thi jeg er bange, at Bormesterinden har forivret sig; fornemme Folk taaler ikke meget. Jo høiere man kommer i Stand, jo mere delicat bliver ens Legeme.

Geske. Ja jeg kan sværge Fruen til, at jeg har langt fra ikke den Hilsen nu, som jeg havde i min forrige Stand.

Raadsherinden. Jeg troer det nok, Hendes

Vel-

Velbaarenhed kommer herefter til at medicinere hver Dag, saa har alle andre Vormester-Fruer gjort.

Henrich til Spectatores. Mig synes, Mare, ogsaa, at jeg har ikke den Helbred, siden jeg blev Reutendiener, som tilforn. Jeg har faaet et Sting, aa aa! ret her i min venstre Side. I leer deraf; men det er min Troe dog Alvor. Jeg er ma foi bange inden jeg veed et Ord heraf, at jeg har en Podogra paa Halsen.

Raadsherinden. Vormesterinden maa ogsaa tage sig an en Doctor aarviis for sit hele Huus, der kan give hende nogle Draaber, som hun altid i det ringeste maa lade staae i en Flaske, enten hun vil bruge dem eller ej.

Geske. Ja jeg vil min Troe ogsaa efterleve Hendes Raad. Henrich! du skal siden springe hen til Doctor Hermelin, og bede ham, naar han faaer Lejlighed, at gjøre sin Opvartning hos mig.

Raadsherinden. Jeg maa nu tage Afskeed, Velbaarne Frue! og recommandere mig i Hendes Affection.

Geske. Alt recommanderet, min kjære Frue Raadsherinde! Hun har kun at tale mig og Mester Herman, jeg siger Vormester von Bremenfeld, frit til; hvad vi kan være Hende og Hendes Kjæreste til Tjeneste, skal ikke manqvere. (Raadsherinden kysser paa Forklædet og siger: underdanigste Tjenerinde.) Lad os gaae ind, her vil min Mand give Audiense.

Fem-

Femte Act.

Første Scene.

Henrich. To Advocater.

Henrich. Hillemænd! nu vil min Plov gaae, nu er Audienz-Timen. Nu skal I see, godt Folk! om Nogen der har været i 20 Aar i Tjeneste kan bedre skikke sig derudi, end jeg. Der hører jeg det banker. Med hvem vil de gode Mænd tale?

Advocat. Vi vil gjerne have den Ære, at tale med Vormester.

Henrich. Han er endnu ikke opstaaen.

Advocat. Ikke opstaaen Klokken 4 om Eftermiddagen?

Henrich. Jo han er opstaaen, men han er gaaen ud.

Advocat. Nu mødte vi jo en Mand nys i Døren, som talede med ham.

Henrich. Han er endelig inde, men han er ikke vel. Sagte: Disse Karle er dumme som Bæster, de kan ikke fatte min Mening.

Advocat sagte. Jeg mærker nok, Monfrere! at den Karl vil lade sig smøre, vi maa stikke ham en Gylden i Næven, saa kommer nok Vormester strax. Hør Kammerat, vil I ikke forsmaae et par Gylden, at drikke paa vor Sundhed?

Hen-

Henrich. Nej, I gode Herrer, jeg ta'r saamænd aldrig mod Gaver.

Advocat. Hvad skal vi da gjøre, Monfrere? Saa maae vi gaae bort til en anden Gang.

Henrich vinker ad dem. Hej Messiørs! de ere saa meget hastige. For Deres Skyld vil jeg tage imod de tvende Gylden, De skulde ellers tænke, at jeg var storagtig, og vort Hus derover skulde blive talt ilde om.

Advocat. See der Kammerat er 2 Gylden, om I ikke vil forsmaae dem, nu er I saa god og skaffer os Audienz.

Henrich. Ydmygste Tjener! for Deres Skyld vil jeg gjøre alt hvad jeg kan. Bormester er endelig frisk nok som en Hest, men dog ej saa vel, at han kan tale med enhver. Men efterdi det er Dem Messiørs, saa er det en anden Sag; vilde De behage at bie et Øjeblik Messiørs, saa skal jeg melde Dem an. Men der banker igjen. Hvem vil I tale med, min ærlig Mand?

(En Mand gribende i sin Buxe-Lomme.)

Jeg vil gjerne have den Ære at tale med Bormester.

Henrich sagte. Den Mand veed at leve, han griber strax i Lommen. Højt: Ja, min Herre, han er hjemme, nu skal I strax faae ham i Tale.

(Henrich rækker Haanden frem, men den anden, i Stedet for Penge, t'ar kun sit Uhrværk op, og siger: jeg seer Klokken er alt fire.)

Hen-

Henrich. Hvem var det Monsieur vilde tale med?

Manden. Med Bormester.

Henrich. Han er ikke hjemme, Monsiør.

Manden. J sagde jo nylig, at han var hjemme.

Henrich. Kan nok være, Monsiør, men saa har jeg fortalt mig. (Manden gaaer bort.)

Henrich sagte. Seer J vel til den Snydere; du skal nok see, at Bormester staaer paa Pinde for dig.
(Til Advocaterne.)
Nu skal jeg strax melde Dem an.

Advocat. See ikkuns til den Dreng, hvor vel han allerede veed at snoe sig i sin Bestilling. Hold kun gode Miner Monfrere, vi ere de som skal gjøre Begyndelse til at plage denne gode Kandestøber. Vore Kammerater skal fuldføre Historien. Men see der kommer han.

Anden Scene.

Bremenfeld. 2 Advocater. Henrich.

1. Advocat. Vi ønske af inderste Hjertens Grund Velbaarne Hr. Bormester Lykke til denne høje Værdighed udi vor Stad, og haaber, at han i Mildhed, Forsigtighed og Aarvaagenhed ikke skal give nogen af sine Formænd efter, saasom Hans Velbaarenhed har baned sig Vejen til dette høje Embede, ikke ved Rigdom, Slægt eller Venner, men alene

ved sine bekjendte Dyder, Lærdom og Erfarenhed udi Stats-Sager.

Bremenfeld. Tres humble Serviteur.

2. Advocat. I sær glæder vi os over; at have faaet saadan Øvrighed, der ikke allene har fast guddommelig Forstand : : :

Bremenfeld. Jeg takker Gud.

2. Advocat. Men som har Navn for at være venlig mod alle, og gjøre til sin største Fornøjelse, at høre Folkes Klagemaal, og hjelpe dem til rette; thi jeg kan sige at jeg nær var daaned af Glæde, da jeg først hørte de Tidender, at Valget var falden paa Herr Bormester von Bremen.

Henrich. I skal sige von Bremenfeld, Messiøer.

2. Advocat. Jeg beder underdanig om Forladelse, jeg vilde sige: Bormester von Bremenfeld. Nu er vi i Dag hidkommen først for at aflægge vor underdanige Lyk-Ønskning. Dernæst at raadføre os med Hans Velbaarenhed udi en Tvistighed, som har rejset sig imellem vore Principaler, hvilken Tvistighed vi havde begge besluttet at lade dømmes udi ved Lands Lov og Ret, men vi har betænkt os siden, og for at undgaae den Tidsspilde, og de Omkostninger, som føddes af Rettergang, at underkaste os Her Bormesters Sigelse. Hvorved vi lover at lade det blive.

(Bremenfeld sætter sig ned og lader de andre staae.)

1. Ad-

1. Advocat. Begge vore Principaler ere Naboer, men der er et flydende Vand, som skiller deres Jorde fra hinanden. Nu er hendet sig for 3 Aar siden, at Vandet har løst et stort Stykke Jord fra min Principals Grund, og ført det hen til min Contraparts Agre. Skal han nu beholde det. Heder det ikke: nemo alterius damno debet locupletari. Her vil jo hans Principal berige sig med min Principals Skade, hvilket strider a parte mod æquitatem naturalem. Er det ikke saa Herr Bormester?

Bremenfeld. Jo, det er jo ubilligt, at begjere saadant; I har ret Monsieur.

2. Advocat. Men Justinianus siger udtrykkelig libro secundo Institutionum titulo primo de Alluvione.

Bremenfeld. Hvad Pokker bryder mig, hvad Justinianus eller Alexander Magnus siger, som levede maaskee nogle tusinde Aar førend Hamborg blev bygt, hvor kan de dømme i Sager, som ikke var i deres Tid.

2. Advocat. Jeg haaber dog ikke, at Eders Velbaarenhed forkaster de Love, som hele Tydskland har underkastet sig.

Bremenfeld. Det var ikke saa jeg meente, I forstod mig ikke ret, jeg vil kun sige : : : (Han hoster imellem.) Vær saa god at sige videre frem Eders Paastand.

2. Advocat. Saadant er Justiniani Ord: qvod per alluvionem agro tuo flumen adjecit, jure gentium tibi adquiritur.

Bremenfeld. Hr. Advocat! I taler saa forbandet hastig, sig mig det meer tydelig.

(Advocaten repeterer det samme langsom.)

Bremenfeld. Ej Monsieur, I har en forbandet gal Udtale i det latinske Sprog, tal Jers Moers-Maal, det kommer I bedre af med; jeg siger ikke det derfor, at jeg er en Hader af Latin; thi jeg sidder undertiden hele Timer, og taler Latin med min Tjener. Er det ikke sandt Henrich?

Henrich. Det er forunderligt at høre Herren tale Latin; thi jeg kan sværge paa, at Taarene staaer mig i Øjnene, naar jeg tænker derpaa. Det er ligsom I hørte Erter kaage i en Gryde, saa hastig løbe Ordene ham ud af Munden. Fandeu kan ikke begribe hvordan et Menneske kan tale saa expedit. Men hvad gjør ikke den lange Øvelse.

2. Advocat. Justiniani Ord, Velbaarne Hr. Bormester, er saaledes: Hvad som en Flod river fra en andens Agre og kaster til din, det bliver dit.

Bremenfeld. Ja Justinianus har saa vidt ret, thi det var en brav Mand. Jeg har alt for stor Respect for ham, at jeg skulde underkjende hans Domme.

1. Advocat. Men Her Bormester, min Con-

trapart læser Loven, ligesom Fanden læser Bibelen. Han glemmer det, som følger strax paa: per alluvionem autem videtur id adjici, qvod ita paulatim adjicitur, ut intelligi non posſit, qvantum qvoqvo temporis momento adjicitur.

Bremenfeld. Messieurs! om Forladelse, jeg maa op paa Raadhuset: nu slog Klokken halvgaaen fem. Henrich! see du til, at du kan forlige Sagen med dem i Gangen.

1. Advocat. Ach! Hr. Borgmester, sig os da med eet Ord Hans Mening.

Bremenfeld. Messieurs! I har ret begge to, hver paa sin Maade.

2. Advocat. Hvorledes kan vi have ret begge to. Jeg mener, at naar jeg har Ret, saa har min Contrapart Uret. Justiniani Lov er udtrykkelig for mig.

Bremenfeld. Forlader mig, jeg maa strax op paa Raadhuset.

1. Advocat. (Holdende paa Borgemesteren.) Jeg har jo beviset, at Justiniani Ord er for mig.

Bremenfeld. Ja det er sandt, Justinianus er for jer begge, hvorfor Djevelen forliger I da ikke Sagen. I kjender ikke Justinianus, saavel som jeg; naar han hænger Kaaben paa begge Sider, saa er det ligesaameget, som han vilde sige disse Ord: Gaaer hen I Skabhalse, og forliger Sagen.

2. Advocat. Herr Borgmester! for at begribe Lovgiverens Mening ret, maa man jo conferere en Artikel med en anden; staaer der ikke i næstfølgende Paragrapho? qvod si vis fluminis de tuo prædio —

Bremenfeld. Ej slip mig, I Ting-Stude! I hører jo, at jeg skal paa Raadhuset.

1. Advocat. Ej Her Bormester! et Øjeblik! lad os nu høre, hvad Hugo Grotius siger.

Bremenfeld. Jeg gi'r baade Jer og Hugo Grotius Døden og Djevelen; hvad har jeg med Hugo Grotius at bestille; han var en Armenianer, hvad kommer os de Love ved, som Folk gjør, Fanden i Vold hen i Armenien. Henrich! driv dem strax paa Dør. (De gaae ud.)

(Henrich klamres ude i Gangen, og kommer ind paa sit Hoved, efterfulgt af en Kjelling, som maa være en forklædt Mands-Person. Kjellingen tager Borgemesteren for Brystet, raabende:)

Ach! er det Øvrighed, som gi'r saadanne forbandede Love ud, at en Mand maa have to Koner; mener I vel, at Guds Straf er ikke over jer!

Bremenfeld. Er du gal Kjelling, hvem Pokker har tænkt paa saadant?

Kiellingen. Hej, hej, hej, jeg skal ikke gaae bort, før jeg seer dit Hjerte-Blod.

Bremenfeld. A : : : : : hjelp. Henrik! Pejter!

(Pejter kommer ind, og trækker Kjellingen ud. Henrik, som var løbet i Skjul, hjelper endelig til med.)

Tre-

Tredie Scene.

Bremenfeld. Henrich. Siden to Borgere og en Lakej.

Bremenfeld. Henrich! du skal faae en Ulykke, om du indlader Kjellinger eller Advocater oftere, thi hver af dem dræber mig paa sin Maade. Dersom der kommer Andre, og vil tale med mig, skal du sige dem, at de maa tage dem vare for, ikke at tale Latin, saasom jeg for en vis Aarsag har forsvoret det.

Henrich. Jeg har ogsaa forsvoret det for samme Aarsag.

Bremenfeld. Du kanst sige, at jeg ikke taler uden Græsk. (Der banker igjen.)

(Henrich gaaer til Døren, og kommer ind med en stor Pakke Papir.)

Henrich. Her er en Hob Papir fra Syndicus, som Bormesteren skulde igjennemsee og give sine Betænkende over.

(Borgemesteren sætter sig ned ved et Bord, og róger udi Papirerne.)

Bremenfeld. Det er ikke saa let at være Bormester, som jeg tænkte, Henrich! Jeg har faaet her nogle Sager at igjennemsee, som Fanden selv ikke kan hitte Rede udi. (Begynder at skrive, reiser sig op, og tørrer Sveden af sig, sætter sig ned igjen, og stryger ud, hvad han har skrevet tilforn.) Henrich!

Henrich. Herr Bormester!

Bremenfeld. Hvad er det for Allarm, du gjør? kan du ikke staae stille?

Henrich. Jeg rører mig ikke af Stedet, Herr Vormester.

Bremenfeld. (Han rejser sig op igjen, tørrer Sveden af sig, som tilforn, og kaster sin Paruqve paa Gulvet, paa det han desbedre kan meditere med blottet Hoved. Spadserer over Paruqven, og spender den til Side, sætter sig ned at skrive igjen. Raaber:) Henrich!

Henrich. Hr. Vormester!

Bremenfeld. Du skal faae en Ulykke, staaer du ikke stille! det er den anden Gang, du har forstyrret mine Concepter.

Henrich. Jeg gjorde min Troe ikke andet, end jeg stak min Skjorte ind, og maalede paa mine Ben, hvormeget min Liberi-Kjol var for lang.

Bremenfeld. (Rejser sig op igjen, banker paa sin Hjerne med Haanden for at faae Concepter.) Henrich!

Henrich. Hr. Vormester!

Bremenfeld. Gak ud, og sig til de Kjellinger, som raaber paa Gaden med Østers, at de ikke maa raabe i denne Gade, hvor jeg boer; thi det forstyrrer mig i mine politiske Forretninger.

Henrich. (Raaber ved Døren disse Ord tre Gange:) Hør I Østers-Kjellinger! I Canallier! I Caronier! I uforskammede Tasker! I Ægtemænds-Horer; er der ingen Skam i Jer, at I tør raabe saadan udi Vormesterens Gade, og forstyrre ham i hans Forretninger?

Bre.

Bremenfeld. Henrich!

Henrich. Herr Bormester!

Bremenfeld. Hold op igjen, dit Beest!

Henrich. Det gjør og ingen gode, at jeg raaber mere, thi Byen er fuld af saadanne Folk, saa snart een er gaaen forbi, kommer en anden strax i Stedet; thi dersom = = = =

Bremenfeld. Ingen Snak meer, staa stille og hold Munden. (Sætter sig ned, og stryger ud, hvad han har skrevet igjen, skriver paa ny, reiser sig op, og stamper af Vrede paa Gulvet, raaber:) Henrich!

Henrich. Herr Bormester!

Bremenfeld. Jeg var tilfreds, det Bormesterskab var Fanden i Vold. Vil du være Bormester i mit Sted?

Henrich. Skam der gjør. (Sagte.) Og ligesaa faae den, der begjerer.

Bremenfeld. (Vil sætte sig ned, at skrive igjen, men sætter sig Feil i Tanker og falder paa Gulvet, raaber:) Henrich!

Henrich. Herr Bormester!

Bremenfeld. Jeg ligger paa Gulvet.

Henrich. Jeg seer det nok.

Bremenfeld. Hid, og hjelp mig op igjen.

Henrich. Bormester har jo sagt, at jeg ikke maae røre mig af Stedet.

Bremenfeld. Det er en forbandet Dreng. (Reiser sig selv op igjen.) Banker det ikke paa Døren?

Hen=

at Beverhaar hører allene vor Profession til, hvorudover vi arme Hattemagere ikke med Penge kan opveje de til vor Nærings Fortsættelse behøvende Haar, saa godt Folk derover kommer i saadan Vane, at faa nu mere vil give 10 a 20 Rdlr. for en Hat, vores Haandværk til ubodelig Skade paa Reputation og Indkomme. Naar det nu maatte behage min Herr Bormester at overveje efterfølgende 24 vigtige Aarsager og Raisons, hvorefter vi Hattemagere formodentlig formene os allene at være berettigede til Arbejde af Castor, nemlig 1) at det af Alders Tid har været en almindelig Skik og Lands-Brug, ej allene her, men over hele Verden, at bære Castor-Hatte, som med mangfoldige Citationer af Historien, som og lovlig derover førte Tings-Vidne kan bevises. 1. Af Historien = = =

Bremenfeld. Spring over Historien.

Henrich. 2. Af Tings-Vidner, at Adrian Nilsen, gl. 79 Aar, kan erindre sig, sin Faders Olde-Faders-Fader har sagt = = = = =.

Bremenfeld. Spring ogsaa over, hvad han har sagt...

Henrich. 3. At det er en umaadelig Overdaadighed, at bruge saa kostbare Haar til Strømper og Klæder, som strider imod al god Orden og Skik, besynderlig siden der hidføres saa mange kostbare fine Klæder fra Engeland, Frankerig og Holland,

land, at man derved kunde lade sig nøje, uden at falde en ærlig Mand i sin Næring.

Bremenfeld. Nok nok, Henrich! Jeg begriber, at Oldermanden har ret.

Henrich. Men jeg har hørt, at en Øvrighed altid maae høre begge Parterne, førend han fælder Dom. Skal jeg derfor ikke ogsaa læse Contrapartens Svar?

Bremenfeld. Ja nok.

(Han flyer ham efterfølgende Contrapartens Besværing.)

Henrich læser: Høibaarne Excellenz,

Høi oplyste og høist politiske

Herr Bormester!

Saa høit Eders Forstand stiger over Andres, saa høit gaaer min Glæde over Andres, nu jeg har hørt, at I er bleven Bormester; men det jeg kommer for, er, for Hattemagerne gjør mig Fortred, og vil ikke, jeg maae sælge Stoffe og Strømper af Castor. Jeg forstaaer nok, hvad de vil, de vil have Handelen paa Castor allene, og at man skal ikke bruge Castor til andet end til Hatte; men de forstaaer det intet. Det er taabeligt at bære en Castors-Hat; den gaaer man med under Armen, den hverken varmer eller nytter, og en Straa-Hat var af samme Nytte. Castor-Strømper og Klæder derimod er baade varme og bløde, og havde Hr. Bormester kun forsøgt det, som med Tiden kan skee, skulde I bekjende det selv.

Bremenfeld. Holdt op, det er nok, denne har jo ret ogsaa.

Henrich. Men jeg veed jo, at de kan ikke have ret begge.

Bremenfeld Hvem har da ret?

Henrich. Det maa Vor Herre og Bormester vide.

Bremenfeld reiser sig op og spadserer. Det er noget forbandet Tøj. Henrich! kan dit dumme Beest ikke sige mig, hvem der har ret. Hvorfor skal jeg give din Hund Kost og Løn! (Derpaa følger Allarm i Gangen, og han spørger:) Hvad er det for Allarm i Gangen?

Henrich. De to Borgere ere i Haar sammen.

Bremenfeld. Gak ud og bed dem have Respect for Bormesterens Hus.

Henrich. Det er bedst, Herre, de slaaes, saa maaskee de blir des snarere gode Venner igjen. Hillemænd! jeg troer, de vil bryde ind; hør, hvor de trommer paa Døren.

(Herman von Bremenfeld kryber under Bordet, og skjuler sig.)

Henrich. Hvem banker?

En Lakej. Jeg er fra en fremmed Resident; min Herre har noget at tale med Bormester, som er vigtigt.

Henrich. Hvad Pokker blev der af Bormester! Mon Fanden tog Bormesteren? Hr. Bormester!

Bremenfeld under Bordet, gandske sagte. Henrich, hvem var det?

Henrich. En fremmed Præsident vil tale med Herren.

Bremenfeld. Bed ham komme igjen om en halv Time, og sig, at der er to Hattemagere hos mig, som jeg maae expedere. Henrich! bed ogsaa Borgerne gaae bort til i Morgen. Ach! Gud bedre mig arme Mand, jeg er saa fortumlet i mit Hoved, at jeg veed ikke selv, hvad jeg siger eller gjør. Kan du ikke hjelpe mig noget tilrette, Henrich?

Henrich. Jeg veed ikke bedre Raad for Hr. Bormester, end at han hænger sig op.

Bremenfeld. Gak ud, og hent mig den politiske Stokfisk, som ligger paa Dagligs-Stue-Bordet, det er en tydsk Bog i hvidt Bind; maaskee jeg kan finde derudi, hvorledes jeg skal tage imod fremmede Præsidenter.

Henrich. Vil Bormesteren have Sennep og Smør dertil?

Bremenfeld. Nej, det er en Bog i hvidt Bind.

(Medens Henrich er ude, gaaer Bormesteren og river i Tanker Hattemagerens Document i Stykker.)

Henrich. Her er Bogen. Men hvad er det, Herren river i Stykker? det er min Tro Oldermandens Klagemaal.

Bremenfeld. Ach! jeg gjorde det i Tanker.

(Han tager Bogen og kaster mod Gulvet.)

Jeg troer, Henrich! det er bedst, at jeg hænger mig, efter dit Raad.

Henrich. Hey saa! nu banker det igjen. (Gaaer ud, kommer ind igjen grædende.) Ach! Hr. Bormester! hjelp Hr. Bormester!

Bremenfeld. Hvad er paa Færde?

Henrich. Der er et heelt Regiment Matrodser uden for Døren, som raaber: faae vi ikke Ret, da skal vi slaae alle Bormesters Vinduer ind. En af dem slog mig med en Steen udi Ryggen: au = au = au = (Bormesteren kryber under Bordet igjen.)

Bremenfeld. Henrich! bed Frue Bormesters komme ud, at holde Styr paa dem, maaskee de har Respect for Fruentimmeret.

Henrich. Jo, jo, I skal nok see, at Baadsmænd har Respect for Fruentimmeret, kommer hun ud, saa maaskee de tar hende med Vold, og det sidste blir da værre end det første.

Bremenfeld. Ej! det er jo en gammel Kone.

Henrich. Matrodser ere ikke saa delicate, jeg vovede ikke min Kone paa det samme. Der banker det igjen; skal jeg lukke op?

Bremenfeld. Nej, jeg er bange, det er Baadsfolket. Ah! gid jeg var i Graven. Henrich, spring hen til Døren, at høre, hvo det er.

Henrich. See her! De gaae min Troe lige ind, det er to Raadsherrer.

Fjerde Scene.

Abrahams. Sanderus. Herman. Henrich.

Abrahams. Er Bormester ikke hjemme?

Henrich. Jo han sidder vist under Bordet.

San-

Sanderus. Hvad! sidder Han under Bordet, Hr. Bormester?

Bremenfeld. Ach! I gode Herrer, jeg har aldrig søgt om at blive Bormester; hvorfor har I bragt mig i denne Ulykke?

Abrahams. Han har jo engang taget derimod; kom kun frem Hr. Bormester; vi ere hidkomne for at forestille Ham den store Fejl, han har begaaet imod den fremmede Minister, som han saa haanlig har vist bort: hvorover Staden kan komme i Fortræd: Vi tænkte, Hr. Bormester bedre forstod Jus publicum og Ceremonialier.

Bremenfeld. Ah! I gode Herrer, I kan jo sætte mig af, saa blir jeg reddet fra denne Byrde, som jeg er før svag til at bære, og den fremmede Minister faaer Satisfaction tillige.

Sanderus. Det være langt fra, Hr. Bormester, at vi skulle sætte ham af; han maae følge os strax til Raadhuset, for at overlægge med Syndico, hvorledes denne Forseelse kan godtgjøres.

Bremenfeld. Jeg gaaer ikke til Raadhuset, om man trækkede mig end efter Haaret, jeg vil ikke være Bormester, jeg har og ikke søgt om at være det; I maae heller tage Livet af mig; jeg er Kandestøber med Gud og Æren, jeg vil og døe Kandestøber.

Sanderus. Vil I da firere det hele Raad? hør Monfrere! tog han ikke mod Bormesterskabet?

Abra-

Abrahams. Jo vist, det er jo noget, som vi allerede har rapporteret.

Sanderus. Vi skal nok faae Raad dertil! det hele Senat lar sig ikke saaledes prostituere.

(De gaae.)

Femte Scene.

Bremenfeld. Henrich.

Bremenfeld. Henrich!

Henrich. Hr. Bormester!

Bremenfeld. Hvad, meener du vel, disse Raadsherrer vil gjøre ved mig?

Henrich. Jeg veed det ikke, Herre, de vare meget vrede, det saae jeg nok; mig undredes, at de torde bruge saadan en viis Mund i Bormesters Stue; havde jeg været Bormester, jeg havde min Troe paa en god Maade sagt dem: Holder jer Snude til, I Skab-Halse, I skal stikke Fingeren paa Gulvet, og lugte, hvad Hus I er udi.

Bremenfeld. Gid du var Bormester, Henrich! gid du var Bormester! ah! ah! ah.

Henrich. Om jeg maatte falde ind udi Herrens Forretninger, saa vilde jeg ydmygst bede om een Ting; nemlig: at jeg maatte kalde mig von Henrich herefter.

Bremenfeld. Ej! din uforskammede Knægt; er det nu Tid at komme med saadan Snak? nu du seer, at jeg er omspændt med lutter Ulykker og fortrædelige Forretninger.

Hen-

Henrich. Jeg gjør det parol ikke af nogen Ærgjerrighed, men alene for at have nogen Respect i Huset af mine Medtjenere, besynderlig af Anneke, som : : :

Bremenfeld. Hvis du ikke holder din Mund, skal jeg træde dit Halsben i Stykker. Henrich!

Henrich. Hr. Bormester!

Bremenfeld. Kan du ikke hjelpe mig noget tilrette, din dumme Hund. See der! gjør mine Sager klar for mig, eller du skal faae en Ulykke.

Henrich. Det er dog underligt, at Herren vil begjere saadant af mig; han, som er saadan klog Mand, og alene for sin Viisdom er bleven udvalgt til dette høje Embede.

Bremenfeld. Vil du fixere mig oven i Kjøbet.
(Tar Stolen og vil slaae ham med. Henrich løber ud.)

Sjette Scene.

Herman von Bremenfeld alene.

(Sætter sig med Hænderne under Kinden, og grunder længe. Springer op af Alteration, spør: Bankede det ikke? gaaer sagte hen til Døren, men seer Ingen. Sætter sig ned at grunde igjen, falder i Graad, og tørrer Øjnene med Papirerne, af Alteration igjen springer op, som udi Raserie, og raaber:)

En heel Byldt Forestillinger af Syndicus: Hattemagernes Oldermand; Oldermandens Contrapart; Klagemaal i 20 Puncter! Oprør af Matroser! fremmed Præsident; Tiltale af Raadet! Trudsler! Mon

her

her intet Reb er ved Haanden? Jo jeg troer vist at der er et bag Kakkelovnen. (Tar Rebet og læver det til.) Det er spaaet mig, at jeg ved mine politiske Studia skal ophøies. Den Spaadom blir sand, om Rebet ellers vil holde. Lad saa Raadet komme med alle deres Trudsler, jeg blæser af dem, naar jeg er død. En Ting vilde jeg dog ønske, nemlig: at see Autor til den politiske Stokfisk hænge ved Siden af mig med 16 Stats-Cabinetter og politiske Nachtisker om Halsen. (Tar Bogen af Bordet og river den i Stykker.) Du Canaille skal aldrig forføre nogen ærlig Kandestøber meer! saa! det er dog en liden Trøst, før jeg døer. Nu maa jeg lede efter en Krog at hænge mig paa. Det blir besynderlig mærkværdigt at sige efter min Død: Hvilken Bormester i Hamborg var meer aarvaagen end Herman von Bremenfeld, der udi sit hele Bormesterskab ikke sov et Øieblik?

Syvende Scene.

Antonius. Herman.

Antonius. Hey! hey! hvad Pokker bestiller I?

Herman. Jeg har ikke i Sinde at bestille noget; men for at undgaae Bestilling, vil jeg hænge mig. Vil I gjøre Compagnie med, skal det være mig en Fornøielse.

Antonius. Nej min Troe vil jeg ikke; men hvad bringer Jer til saadan fortvivlet Forsæt?

Her-

Herman. Hør Antoni, det gjør ingen gode at I taler derom; jeg skal hænges, skeer det ikke i Dag, saa skeer det i Morgen; jeg vil kun bede, før jeg døer, at I formelder min Respect til Frue Bormesters og Frøkenen, og befaler dem at gjøre mig saadan Gravskrift:

Stat stille Vandrings-Mand!
Her hænger Bormester von
Bremenfeld, som i sit hele
Bormesterskabs Tid intet
Minut sov.
Gak du bort og gjør ligesaa.

I veed maaskee ikke, kjære Antoni, at jeg er bleven Bormester, at jeg har faaet et Embede, hvorudi jeg veed ikke, hvad hvidt eller sort er, og hvortil jeg finder mig gandske udygtig; thi jeg har mærket af adskillige Fortrædeligheder, som allerede har mødt mig, at der er stor Forskjel paa at være Øvrighed, og at raisonnere om Øvrighed.

Antonius. Ha ha ha ha ha ha!

Herman. Belee mig ikke, Antoni! I har Synd deraf.

Antonius. Ha ha ha! Nu mærker jeg, hvor det hænger sammen; jeg var nyelig paa et Vertshus, hvor jeg hørte Folk sprække af Latter over en Comoedie, som man havde spillet Herman von Bremen i det, at nogle unge Mennesker havde bildet ham ind, at han var bleven Bormester, for at see hvor-

hvorledes han kunde skikke sig derudi; det gjorde mig hjertelig ondt, da jeg hørte saadant; gik derfor strax hid, for at advare Jer derom.

Herman. Ach! er jeg da ikke Bormester?

Antonius. Nej, det er pur opspunden Tøj, for at vænne Jer af med Jer Galskab at raisonnere over høje Ting, som I ikke forstaaer.

Herman. Ah! er det ej heller sandt om den fremmede Præsident?

Antonius. Nej vist ikke.

Herman. Ej heller om Hattemagernes Oldermand?

Antonius. Det er altsammen opspundet.

Herman. Ej heller om Matroserne?

Antonius. Nej, nej.

Herman. Gid Fanden hænge sig da! Geske! Engelke! Pejter! Henrich! herud allesammen.

Ottende Scene.

Herman. Antonius. Geske. Engelke.
Pejter. Henrich.

Herman. Min hjerte Kone! gaae hen til dit Arbejd igjen; vor Bormesterskab er alt til Ende.

Geske. Til Ende?

Herman. Ja, ja, det er til Ende, nogle Skalke har rottet sig sammen for at firere os.

Geske. Fixere os! da skal de faae en Ulykke, som har fixeret os, og du med.

(Hun giver ham Ørefigen. — Herman prygler hende dygtig.)

Geske. Ah! min hjerte Mand! slaa mig ikke meer, ah! min hjerte Mand! holdt op!

Herman. Du skal vide Kone, at jeg er ikke Politicus længer, og derfor ikke tæller meer til tyve, naar jeg faaer Ørefigen. Jeg agter at føre et andet Levnet herefter, kaste mine Bøger paa Ilden, og tage allene vare paa mit Haandværk. Jeg varer ogsaa ad eengang for alle, at dersom jeg seer, nogen af Jer læser i en politisk Bog, eller bringer nogen i mit Hus, da skal det bekomme dem ilde.

Henrich. Jeg for min Part har ingen Fare derfor, Hr. Bormester, thi jeg kan hverken læse eller skrive.

Herman. Lad kun den første Stavelse være ude, og kald mig slet og ret Mester som tilforn; thi jeg er Kandestøber, og vil døe Kandestøber. Hør Monsieur Antoni: Jeg veed, at I har haft Godhed for min Datter. Mine forrige Capricer har hindret Jer Kierlighed. Nu har I baade hendes Faders og Moders Samtykke, saa at, hvis I er ved samme Sind og Forsæt, er al Hinder ophævet.

Antonius. Ja jeg blir ved mit Forsæt, og beder, at hun maa blive min Hustrue.

Herman. Gier du dit Samtykke dertil ogsaa, Geske?

Henrich. Ach! det er ikke at spørge om, Frue Bormesters har altid været for det Partie.

Geske. Hold Munden din Gjek; jeg kan nok svare selv. Jeg har, min hjerte Mand! givet mit Samtykke dertil for 3 Aar siden.

Herman. Jeg vil ikke spørge dig, Engelke! jeg veed, du er saa forliebt i ham, som en Rotte i en Ost; er det ikke sandt.

Henrich. Svar Frøken.

Herman. Vidste jeg, at du gav disse Titler af Malice, skulde det bekomme dig ilde.

Henrich. Nej min Troe gjør jeg ikke Mester; men man kan ikke saa hastig komme af Vanen igjen.

Herman. Gier I To da hinanden Hænder! Saa! Nu er det godt, i Morgen skal vi holde Bryllup. Henrich!

Henrich. Hr. Bormester! Om Forladelse, ja Mester.

Herman. Du skal brænde mig op alle mine politiske Bøger; thi jeg kan ikke see det for mine Øjne meer, som har bragt mig i slige Griller.

Vi Øvrighed med Munden slaae,
Kan dog selv intet gjøre;
Et er et Søe-Kort at forstaae,
Et andet, Skib at føre,
Af en politisk Bog man kan
Vel lære raisonere;
Men til at forestaae et Land
Udfordres andet mere.
Af hvad som mig i Dag er skeed
Hver Haandværksmand kan lære,
At den, der retter Øvrighed,
Just selv den ej kan være;
Thi naar en Kandestøber til
Bormesters Embed løber,
Er som naar Statsmand blive vil
I Hast en Kandestøber.

Over

Over den politiske Kandestøber.

"Nogle havde — siger vor udødelige Holberg i sit første Brev til en højanseelig Mand — faaet isinde, efter andre Folkeslags Exempel her at indføre Skuespil i Moders=maalet, og da man saavel af mit Digts (Peder Paarses) som af mine følgende Satyrers Natur formodede, at jeg vilde skrive ikke umorsomme Comedier, opmuntredes jeg at vende tilbage til, hvad jeg nys havde afsvoret; paa den ene Side tilskyndtes jeg ved idelige Anmodninger fra mine Venner, ja endog fra de anseeligste Mænd, som det ikke var let med Haardnakkenhed at imodstaae; paa den anden afskrækkedes jeg ved det Had, denne Skrivemaade udsættes for. Thi af de Lynstraaler, der nys havde slaaet ned rundt omkring mig, havde jeg noksom lært, hvor møjsommeligt det var at ligge til Feldts med hele det menneskelige Kjøn. Endelig overmandet af mine Venners Bønner gav jeg mig igjen til min gamle Dont, lagde Haand paa Arbejdet og skrev Comedier, som udgivne i nogle Tomer nu ere i Alles Hænder. Min Hovedbestræbelse var, i disse nye Comedier at fremstille ny Feil, der vare urørte af andre Comikere, og vor Nation egne. Først læste jeg disse Skuespil for mine Venner, endnu uvis, om jeg skulde lade dem komme ud; men da jeg saae, man idelig begjærede dem, var jeg bange, man skulde faae en Afskrift at spille dem efter, og gav Skuespillerselskabet de fem første."

Det

Det første af disse, den politiske Kandestøber, blev med overvættes Bifald forestilt 1722; der var saa stort et Tilløb, at ikke faa stode ude i Gangen, og vare ikke paa nogen Maade istand til at faae Foden inden for Døren. Men Nogle vare stødte over dette Stykkes Indhold; thi da de ikke noksom agtede paa det Formaal, Digteren havde i Sigte, raabte de paa, at der blev drevet Gjæk med Stadens Borgemester og Raad, da der dog aldrig er skrevet nogen Comedie, der mere er for Øvrigheden; thi der gjøres Udfald paa Almuesfolk, som i Kroer og Kipper, med Kruset i Haanden, gjennemhegle Raadsherrer og Generaler, og undersøge, dadle, og fordømme Kongers og Fyrsters Bedrifter med saadan Dristighed, at man ikke skulde tage dem for Skoeflikkere, men for udtjente Generaler, Consuler, og Qvæstorer. Saadanne see deres Feil nøje afskildrede i dette Skuespils Helt, Kandestøberen, hvem nogle Raadsherrer, som Udsendinge fra Raadet, lykønske til Borgemester, paa det han ved at indvikles i offentlige Forretninger, som han ikke var voren, kunde lære, hvor vanskelig en Sag det var at regjere en Stat, afsværge sin gamle Daarlighed, gaae i sig selv, og for Fremtiden holde sig inden sine egne Grændser. Jeg troer ikke, der lod sig optænke noget sømmeligere eller gavnligere end et saadant Indhold, især i Fristater, hvor vi see Almuens Raadmundethed at gaae saavidt, at den hverken ved Lov eller Straf er at kue."

Ligesom dette Stykke var det første af vor Holbergs,

der

der kom paa den danske Skueplads, saaledes var det og det, hvormed Skuepladsen efter sin lange Dvale, fra Kjøbenhavns Ildebrand af til Begyndelsen af femte Frederiks Regjering, den 14de Apr. 1747 i det saa kaldte Bergs Huus i Læderstræde aabnedes paa ny; og siger Holberg selv i sin hundrede og ni og fyrgetyvende Epistel: "Den første Gang et af vore Skuespil skulde forestilles, udvalgte jeg mod Manges Mening og Raad den politiske Kandestøber, og viſcde Udfaldet, at jeg ikke tog Feil i mit Valg, thi Stykket er lystigt og end mere moralsk." Ligeledes seer man af hans 447 Epistel: "at da en vis nye alamodisk Smag ikke længe efter denne Skuepladsens Gjenoprettelse havde betaget dem, der da dirigerede samme, sværtet de gamle Comedier, faaet Moliere tilligemed saadanne Originaler, der vare forfattede efter hans Plan, kastede bag Ryggen, en Destouches og andre Autorer af samme Surdej bragte paa Thronen, og de bedste Originaler en Tid lang gandske satte tilside, saa at de anseeligste Stykker, som den politiske Kandestøber, Jean de France o. s. f. fast i fem Aar ikke forestilledes paa Skuepladsen, indtil Tilskuerne selv begyndte at raabe efter de gamle Stykker igjen —" var atter den politiske Kandestøber det, hvormed først Prøven heldigen gjordes, uagtet det blev meest sværtet og udskreget for et Markedsstykke. Ja da vor Holberg selv ved sit Ophold i Paris Vinteren 1725-26 for at forslaae Tiden oversatte to af sine Stykker paa fransk, og sendte Indholdet af det eene til den italienske Truppe, som da opholdt sig i

Fon-

Fontainebleau, var det atter den politiske Kandestøber, hvorpaa hans Valg faldt, hvilket da og af den berømte Lelio (Riccoboni) Truppens Formand blev erklæret at være tutta maravigliosa, skjøndt han af politiske Betænkeligheder ikke dristede sig at lade det komme paa Skuepladsen. Med fuld Føje hævder altsaa den politiske Kandestøber sit af Digteren selv saa ofte tilkjendte Sted, som det første af hans Skuespil, og berettiger ham ustridig til den saa sjeldne Roes, at have begyndt med et Mesterstykke. Synderligt er det imidlertid, at, da Holberg, ikke blot i ovenanførte Sted af sit latinske Brev, men og i sin 506 Epistel endnu mere udtrykkeligen, regner sin Kandestøber mellem de Karacterer, der ikke af Andre have været udførte, dog et temmelig almindeligt Sagn, understøttet af en Suhms Vidnesbyrd i hans Noticer om gode nye Bøger (S. Sk. 7 B. S. 266) udtrykkelig erklærer Kandestøberen at være taget af St. Evremonds Sir Politick Wouldbe. Paa et passeligere Sted skal blive meddelt et Udtog af dette Skuespil, der tilstrækkelig vil godtgjøre, at deri neppe har kundet være synderlig at hente, skjøndt det vel er muligt, at selve Navnet kunde have bragt ham paa den Idee, at skildre en Caracter der virkelig var det, hvad den anden kun hedde. Mærkeligt er det derhos, at Holberg i samme Aar, som han lod sin politiske Kandestøber komme for Lyset, lader sin Just Justesen nævne bemeldte Sir Politick, som en anseelig engelsk Comedie, hvori de Venetianers Genie afridses; og tillige umiddelbar derovenpaa taler om Saint

Ev-

Evremond som Forfatteren af et andet Stykke, les Academiciens, paa en Maade, saa det ikke synes, han har kjendt dette for at være hans Arbejde, ligesom det og fortjener at anmærkes, at Sir Politik Wouldbe udentvivl aldeles ikke, som man ellers skulde formode, existerer paa engelsk, saa at Holberg her blot maa have ladet sig mislede af det, den paa Titelen kaldes en Comedie efter Engelskmændenes Maade.

Hvad i øvrigt dette Stykkes mangfoldige Efterligninger og Oversættelser under forskjellige Former paa dansk, tydsk, fransk, og svensk, Digterens Strid med Ommageren Pauli, samt de øvrige hidhørende historiske, critiske og litterariske Noticer angaaer; da vil de tillige med de faare vigtige Varianter af første Udgave findes i en følgende Tome. K. R.

Den

Vægelsindede.

Comedie i tre Acter.

Forestillet 1722.

Personerne i Comedien:

Lucretia, den Vægelsindede.

Petronius, Magister.

Helene, Erastes Søster.

Leonore, Apicii Søster.

Eraste.

Apicius.

Henrich, Lucretias Tjener.

Christoffer, Erastes Tjener.

Espen, Apicii Tjener.

Pernille, Lucretias Pige.

En Lakej.

Musikanter.

För-

Første Act.

Første Scene.

Helene. Leonora.

Helene. Tal aldrig derom, min kjære Jomfrue! Vi ere lige velfaren begge, hvorvel vore Opvartere ere af stridige Humeurs, saa at jeg veed ikke, hvo af os er meest at beklage.

Leonore. Det er uden Tvivl jeg; thi enhver Mandsperson, der er dannet, som Hendes Broder Eraste, kan flye et Fruentimmer nok at bryde sit Hoved med. Det lader, som han elsker mig; men jeg kan forsikkre Hende, at i al den Tid, han har søgt min Omgjængelse, har han aldrig erklæret sit Hjertelag uden paa en meget forblommet Maade. Mit Sind, min Opførsel og Levemaade synes at behage ham; ikke desmindre er jeg dog vis paa, at, hvis han blev kjendt med nogen anden, som var endnu mere stille og oeconomisk, end jeg er, da forlod han mig, hvor ærlig han end er.

Helene. Hvad Hendes Broder Apicius angaaer; da kan jeg ikke sige, at hans Tale er forblommet. De allerprægtigste Kjerligheds-Erklæringer koste ham intet; men jeg veed ikke, om man kan fæste mindste

Troe

Troe dertil, saa ubestandig er han. Jeg begynder allerede at blive kjed af hans Væsen, og ønsker af mit Hjerte, at han kunde træffe en Brud, der var lige saa gal, som han selv.

Leonore. Hun gjør, min Troe, vel derudi, Jomfrue! Jeg skal, min Troe, følge Hendes Exempel.

Helene. Jeg tilstaaer vel, at det er noget vanskeligt gandske at forlade den, som man eengang har gjort sig Tanker om.

Leonore. Det er sandt nok; men hvad er herved at gjøre?

Helene. Jeg bilder mig ind, at man nok skulde bringe dem paa rette Vej, ved at forestille den Ene hans alt for store Ærbarhed og Sparsommelighed, og at vise den Anden, hvor meget han lider formedelst hans flygtige Sind og vellystige Levnet.

Leonore. Ej! mon saadant ikke er sagt dem uden Frugt hundrede Gange tilforn? Jeg var tilfreds, at Monsr. Eraste var kjendt med en vis Dame, som jeg talede med igaar, som jeg ikke vil nævne. Jeg troer virkelig, at den samme Kone skulde curere ham. Hun har alle de Qvaliteter, som han forlanger hos et Fruentimmer. Hun er oeconomisk, stille og indgetogen, men paa saadan urimelig Maade, og udi saadan høj Grad, at han af en kort Omgjængelse med hende skulde faae Afskye for slige Folk,

som

som han holder for de meest fuldkomne. Man curerer ofte Folk paa saadan Maade, naar ingen Formaninger kan hjelpe.

Helene. Hvor boer den Dame?

Leonore. Jomfruen forlader mig, at jeg ikke kan sige det. (sagte) Det er den Galanterie-Kræmmerske, som her boer.

Helene. Det er endelig lige meget. Jeg troer vel, at her er mere end een underlig Kone udi Byen; men eftersom Jomfruen holder for, at saadant kunde curere min Brodet Eraste, naar han seer udi Andre, hvor ilde deslige Qvaliteter lade, naar de tar Overhaand, saa skal jeg ogsaa gjøre et Forsøg med Monsr. Apicius; thi jeg talede ogsaa forgangen Uge med en Dame, som synes at have det Sind, og de Qvaliteter, som han leder efter, men det samme er udi en saa forskrækkelig høj Grad, at jeg er vis paa, at hvor meget han roser saadant, saa skal han skilles med Væmmelse fra hende. Jeg skal ikke kunne sige, om samme Dame er Enke eller Jomfrue endnu.

Leonore. Det er ligemeget, men boer hun i dette Nabolaug?

Helene. Jomfruen forlader mig, at jeg ikke kan sige det. Jeg kan tie lige saavel, som hun. (sagte) Det er den Galanterie-Kræmmerske, som boer i dette Hus.

Leonore. Hvorledes har da Jomfruen fundet hende?

Helene. Hun gjør ikke andet end synger, leer, dandser, og taler Galskab. Jeg saae hende aldrig tilforn; men hun aabenbarede mig hemmelige Sager, som hun ikke havde burdet betroet til hendes bedste Venner.

Leonore. Menneskets Humeurer ere dog stridige. Jeg skal i det ringeste gjøre et Forsøg med den ærbare Kone.

Helene. Og jeg, min Troe, med den galne.

Leonore. Jeg skal faae Eraste til at gjøre Visit der i Eftermiddag.

Helene. Og jeg skal formaae Apicius til at besøge den anden ogsaa i Eftermiddag.

Leonore. Saa kan vi siden fortælle hinanden, hvordan det er løbet af. Men jeg seer En kalde-paa mig, jeg maae forlade Hende lidt. (Hun gaaer.)

Anden Scene.

Helene eene.

Madmſ. Leonore har, min Troe, ikke Uret derudi. Jeg haaber, at Monsr. Apicius, naar han faaer denne underlige Kones Lader at see, jo skal faae Afsmag for hendes Artighed, og med Latter siden fortælle mig hans Tanker derover; hvilket skal kunde give mig den bedste Anledning at afmale hans eget Portrait, og vise, hvor hesligt det er. Det maa i det ringeste komme an paa et Forsøg. Men der

der seer jeg den underlige Kones Tjener. Jeg maa give mig lidt i Snak med ham.

Tredie Scene.

Helene. Henrich.

Helene. Hør, min Ven! har I længe tjent her i Huset?

Henrich. Ungefehr udi 3 Aar.

Helene. I er saamænd lykkelig at tjene hos en Dame, der er altid saa lystig, saa gavmild, og saa aabenhjertig.

Henrich. Hun har ret, min kjære Jomfrue.

Helene. Den første Gang, jeg havde den Ære at see hende, betroede hun mig alle hendes hemmelige Sager.

Henrich. Ja hvad Ondt var derudi? Det er Tegn til et ædelt Hjerte.

Helene. Godt nok; men man kan dog gjøre formeget af saadant.

Henrich. Man maa sige derom, hvad man sige vil, saa er det dog en Dyd.

Helene. Jeg beder om Forladelse. Alt, hvad man gjør for meget af, taber Navn af Dyd. Det er ogsaa en Dyd at være gavmild, men naar den gaaer forvidt, og bliver til Ødselhed, er det en Udyd, hvilken er ligesaa lastværdig, som Gjerrighed.

Henrich. Jeg har kun maadelig studeret. Derfor vil jeg ikke agere hendes Sag.

Helene. Jeg beder, at I vil formelde min Respect til hende. Men jeg maa hen at see, hvor Jomfrue Leonore blev af. Jeg glemte at sige hende Noget. (Helene gaaer.)

Fjerde Scene.

Henrich. Leonore.

Henrich. Dersom denne Jomfrue kom nu i Formiddag til os, skulde hun ikke meer kjende min Madame, saa ond og traurig er hun nu, med mindre hun har faaet andet Sind, siden jeg gik ud.

Leonore. Jeg seer, at hun er alt borte. Men det er vist Tjeneren hos den underlige Kone, jeg nyeligen talede om. Hør min Ven! tjener I ikke her?

Henrich. Jo jeg gjør saamænd.

Leonore. Jeg beklager Jer og alle dem, som har saadant Herskab.

Henrich. Hvi saa?

Leonore. Det er den fortrædeligste Kone, som jeg nogentid har seet.

Henrich. Kan nok være.

Leonore. Jeg har aldrig kjendt nogen saa traurig, saa karrig, og saa mistænkelig.

Henrich. Det er ikke min Skyld.

Leonore. Jeg skal aldrig sætte min Fod inden hendes Dør oftere

Henrich. Ligesom Hun finder det for godt.

Leo-

Leonore. Thi jeg har, min Troe, ingen Lyst til at overfuses oftere.

Henrich. Hun har ret derudi.

Leonore. Men saae I ikke en Jomfrue her nyeligen?

Henrich. Jo jeg saae nyelig et Menneske klædt som en Jomfrue. Om hun endnu er Jomfrue, det er noget, som jeg ikke skal kunne sige. Hun gik den Vej. (Leonore gaaer)

Femte Scene.

Henrich.

Dersom jeg vilde daglig øve mig i at forsvare min Madame, kunde jeg med Tiden blive en stor Procurator, hvis Hoved-Dygtighed bestaaer nu i at rose en Ting, nu igjen at forsvare det, som er lige tvert imod den samme. Jeg behøver intet andet Uhrværk end min Madames Sind; thi naar hun 8 eller 9 Gange om Morgenen har været vexelvis from, arrig, gudfrygtig, ugudelig, verdslig, gejstlig, ødsel, sparsom, aabenmundet, taus, ydmyg, hofmodig, saa veed jeg, det er ikke langt fra Middag; og naar hun om Eftermiddagen har spillet lige saa længe Bold med hendes Sind, veed jeg ungefehr, at det er Aften; da hun viste mig i Byen, talede hun om lutter Husholdning, sukkede over Tidernes Vanskelighed, og skikkede mig

efter denne Rug-Simle, hvoraf hun vil æde den halve Del til Frokost. Jeg har længe grublet paa, hvad det kan være, og endelig efter lang Speculats faldet paa de Tanker, at der maa være en 5, 6 Sjele i hende, som føre Krig sammen. En gudsfrygtig Sjel, hvilken, naar hun faaer den ugudelige Sjel under sig, blir Madamen gudfrygtig, saa længe det varer. Den menagerlige Sjel, naar den faaer den ødsle paa Knæerne, saa blir hun menagerlig, og skikker mig i Byen efter en Rug-Simle til Frokost; medens jeg er i saadant Ærende, hender det sig, at den ødsle Sjel faaer Overhaand, saa vil hun have Chocolade. Den lystige Sjel faaer Overhaand, saa skal jeg ud i Byen undertiden i saadant Vejr, som en Hund ikke vil gaae ud i, for at skaffe hende Compagnie; medens jeg er ude, spiller den traurige Sjel Mester, da finder jeg hende grædende over Taare-Persen, naar jeg kommer tilbage. Undertiden har hun to Passioner paa eengang, som for Exempel: jeg saae hende i Gaar dandse og græde tillige, da kan jeg tænke, tvende Sjele paa eengang regjerede, og da gaaer det til, ligesom i et Hus, hvor Mand og Kone, som ere stridige og lige stærke, vexelvis regjere; thi da kan man ligesaa liden Grund finde i Husholdningen, som jeg kan finde udi vor Madames Sind. Mig synes, at den rette Aarsag er vel nok truffen for en ustuderet Person, som jeg er; thi

af

af Vejrliget kan det ikke komme, eftersom jeg har tidt seet hende græde udi Solskin, og dandse udi Slus. Men see! der er Mag. Petronius, jeg maa give mig lidt i Snak med ham. Han er en lærd Mand, som kan give mig Aarsag til saadant.

Sjettte Scene.

Petronius. Henrich.

Petronius. Hør Henrich! hvem skal have den Simle?

Henrich. Jeg veed, min Troe, ikke.

Petronius. Hvilken Snak! hvem har skikket dig efter den?

Henrich. Madamens sparsommelige Sjel, som var Vormester over de andre Sjele, da jeg gik ud.

Petronius. Hvad Pokker er det for Snak, Henrich! du maa ikke have vel udsovet i Nat; hvorledes lever ellers din Madame?

Henrich. Skam der veed, om mit Navn det er.

Petronius. Jeg troer, den Dreng er gal. Kan du ikke sagte svare mig til det, som jeg spør dig om, nemlig: hvorledes din Madame lever.

Henrich. Maatte jeg spørge Monsieur først, om vi faaer godt Vejr i Morgen?

Petronius. Det kan hverken jeg eller nogen sige forvist, Henrich! nu er det ondt Vejr, men det seer

dog

dog ud til at blive godt Vejr i Morgen; ellers er intet mindre at bygge paa end Vind og Vejrligt.

Henrich. Jeg mener dog min Madames Humeur er mindre at bygge paa. Det er vel sandt, at Vejrliget løber noget galt, især udi April Maaned, men i min Madames Sind regner det og er Solskin 16 Gange om Dagen, endogsaa udi Julii Maaned. Hvad kan man kalde saadant paa Dansk.

Petronius. Man kalder slige Folk paa gammel godt Dansk: Vægelsindede.

Henrich. Men hvoraf kan saadant komme? mon saadanne Mennesker har ikke mere end een Sjel?

Petronius. Ach nej, Henrich! det kommer af Blodet: Ex circulatione sangvinis majori vel minori, vitium illud est in sangvine non in anima, Exempli gratia, si - - - - forstaaer du mig?

Henrich. Erbe mirbe sirbe sarbe larbe skaarbe maarbe kaarbe — forstaaer I mig?

Petronius. Nej! jeg forstaaer ikke Kragemaal.

Henrich. Jeg forstaaer ikke heller Kloster-Latin. I lærde Folk er, med Permission at sige, ligesom I ere galne. Det er jo let at begribe, at man maa ikke snakke Latin med mig. Sig mig derfor paa godt Dansk, hvoraf saadant kan komme?

Petronius. Der kan findes en Hob onde galdefulde Vædsker i et Menneskes Legeme, som nu regjere meest udi en Del af Legemet, nu udi en anden

den, hvorefter Sindet drejer sig; naar de onde Vædsker sætte sig meest for Hjertet, er man melancholisk, og naar de forflytter sig, blir man glad igjen.

Henrich. Ej! Monsieur, det er ikke saadant, som jeg spør om. Var det her nu saaledes beskaffet, at min Madame var stundom bedrøvet, stundom glad, saa kunde man tilskrive Blodet og Vædskerne saadant. Men hun er stundom saa fortrolig, at hun skulle fortælle end sin Uven, hvor mange Gange hun har ladet sig forlyste siden hendes Mands Død, stundom igjen saa mistænkelig, at hun sætter Ord paa Skruer, endogsaa for hendes bedste Venner. Een Dag er hun syg af Sult, en anden af for megen Mad. Een Dag løber hun for Mandfolk, en anden løber hun efter dem. Nu kan Folk ikke lide hende, fordi hun er for meget taus, nu fordi hun er for meget snaksom. Nu blir hun vred, naar man taler vel om Folk. Nu blir hun vred, naar man taler ilde om de samme. Nu holder hun for, at alting regjeres af en Slumpe-Lykke. Nu tilskriver hun Himmelens Direction, at hendes Grød ikke er bleven sveden, eller at hendes Caffe er klar, og har en nyemodens Smag. Nu er hun syg af Arbejd, nu af Dovenhed.

Petronius. Det kommer altsammen af Vædskerne.

Henrich. Kommer det af Vædskerne, saa skulde

jeg

jeg tænke, man kunde finde noget paa Apotheket at curere Mistanke og Ugudelighed med.

Petronius. Om saadant kan cureres med Noget paa Apotheket eller ej, det maa Docterne sige. Jeg siger kun, som en Philosophus, at det kommer af Vadskerne.

Henrich. Og jeg siger som ingen Philosophus, men som et fornuftigt Menneske, at det ikke kommer af Vadskerne.

Petronius. Ej! vil Du disputere det, som alle lærde Folk ere enige udi.

Henrich. Lærde Folk enige! jeg har aldrig hørt min Livs-Tid, at lærde Folk ere enige, hverken i det eller andet.

Petronius. Jeg følger Aristotelis Mening efter derudi, saavelsom i andet.

Henrich. Ej! hvad var det for en Mand?

Petronius. Det var en stor Philosophus, som har levet for henved 2000 Aar siden.

Henrich. Og jeg følger Fornuften, som har været til fra Methusalems Tider.

Petronius. Hvad er da din Mening?

Henrich. Hvad vil I da give mig derfor? thi jeg sælger min Visdom ligesaa dyrt, som en anden. I Lærde tar jo Penge for al Ting, og har det mindre fornøden end jeg og mine Lige. Dog, paa det I skal see, at jeg er ikke misundelig, da vil jeg give

til-

tilkjende de naturlige Aarsager, som jeg efter lang Speculats har udgrundet. Jeg har hørt sige af lærde Folk (thi jeg tjente hos en tydsk Barber, førend jeg kom her) at Ens Sjel undertiden kan forflyttes i en anden. Nu kan det være, at, maaskee, paa samme Tid, som min Madame blev fød, en Ræv, en Gaas, en Egern, en gammel Kat, en Hjort, en Skilpadde, en Fisk, en Skade, en Ulv, et Lam ere døde, og deres Sjele allesammen har taget Logemente udi Madamen, hvor de endnu er og blir, saalænge hun er saa vægelsindet. Naar nu Gaase-Sjelen fører Regiment, saa har hun Gaase-Forstand; naar Ulve-Sjelen regjerer, faaer jeg Hug og onde Ord for ingen Ting. Naar Fiske-Sjælen har Magten, sidder hun og maaber i Selskab; og naar Skade-Sjelen er Bormester, løber Munden paa hende som Hjulene paa en Postvogn.

Petronius. Ha, ha, ha, det er Skade, Henrich! at du ikke har studeret.

Henrich. I meener, maaskee, saa havde jeg end bleven galnere end jeg er.

Petronius. Men er det vist, at din Madame er saa vægelsindet?

Henrich. Ja, min Troe, er det vist. Jeg har øvet mig i at efterabe hende, og svær vor Stuepige, at hun vil heller see mig agere saaledes, end gaae paa den stærke Mand eller høre paa Chilian og Hans Wurst.

Pe-

Petronius. Ach! hierte Henrich! lad see noget ogsaa, hvor du bærer dig ad.

Henrich. Ja nok: For Exempel: Nu er jeg i godt Humeur. Hør Monsieur, den største Fornøjelse for mig er, at jeg kan komme i Selskab med lærde Folk, besynderlig saadanne som min Herre, af hvis Mund der udflyder lutter Honning, af hvis Tale end Stene maa bevæges.

(Han tier iidi og stryger sig om Øjnene.)

Monsieur! I er en lærd Mand, men I er ogsaa en Pedant; jeg hører undertiden heller min Kokkepige tale end Jer; thi hun taler fornuftigt udi en slet Kokkepige-Stil, og I fører Pølsesnak udi en lærd Stil.

Petronius. Ha, ha, ha.

Henrich. Nu paa en anden Maade. (Ta'r en Stol.) Vil Monsieur ikke behage at sidde ned. Jeg beder Ham derom, Han skal, min Troe, ikke staae. Gjør mig den Fornøjelse, min Herre, at sætte sig. (Naar Petronius vil sætte sig, trækker han Stolen bort under ham, saa han falder paa sin Rumpe, og siger da Henrich:) Monsieur: Den Stol er for god for Jer; vil I sidde, saa kan I sidde paa Bænken.

Petronius. Hør Henrich! jeg forlanger paa saadan Maade ikke, at du skal agere længer.

Henrich. Ej! Monsieur! bilder Jer kun ind, at det kommer af Vødskerne, saa kan I umuelig blive

vred.

vred. Nu vil jeg fare fort; thi det er kun en Begyndelse. Monsieur skal have sin Fornøjelse deraf.

Petronius. Nej Henrich! du kan ikkun fuldføre Comedien for Stuepigen.

Henrich. Monsieur maa ikke tage min Dristighed ilde op. Jeg gjorde det kun for at forklare Ham Sagen saa tydelig, som mueligt var.

Petronius. Man kan aldrig agte, hvad Tjenere sige om deres Herskab. Jeg holder for, at hun er een af de behageligste Folk i Byen; thi saa tidt jeg har havt den Ære at tale med hende, har hun begegnet mig med største Høflighed.

Henrich. Jeg er bange, at Monsieur er bleven vred paa mig, og jeg har skjemtet for stærkt.

Petronius. Ach nej! Jeg kan nok tadle Skjemt. Jeg har kun allene Ondt af, at du taler saa ilde om din Madame.''

Henrich. Jeg troer ikke at Monsieur har Tanke til hende.

Petronius. Jo (her imellem os at sige) Henrich! saa er hun den Dame, jeg har meest Exstime for.

Henrich. I har Fanden heller? havde jeg vidst det, havde jeg min Troe ikke talt saa meget Galskab. Men har Monsieur Tanke til at gaae noget videre end at have en ordinaire Exstime for hende?

Petronius. Jeg vil gaae saavidt, som jeg kan.

Hen-

Henrich. Ikke vil Monsieur have hende?

Petronius. Det er virkelig mit Forsæt.

Henrich. Ret til Kone?

Petronius. Ja hvad andet?

Henrich. Min Herre! saa tar jeg mine Ord tilbage, og forsikkrer, at det er lutter Løgn alt, hvad jeg har fortalt om hende.

Petronius. Jeg troede i Sandhed ej heller det ringeste deraf.

Henrich. Havde min Madame havt nogen af de Qvaliteter, som jeg beskrev, saa havde det været ilde af mig at male hende saadan af: Men efterdi hun just er Exempel paa Bestandighed, saa lider hun ikke derved Som for Exempel, om jeg vilde sige, at Monsieur var en Pedant, det var ilde gjort af mig; thi saasom han er en grundlærd Mand, saa kunde Folk tænke: Det kan vel være, han kan maaskee have en Rem af Huden, eftersom en Pedant, og en lærd Mand, hvorvel de aldeles ikke ere et Slags Folk (thi det var Synd at sige) saa blir de dog regnet som Sødskende-Børn. Men om jeg sagde, at min Herre hverken kunde skrive eller læse i en Bog, det, kunde strax alle Folk høre, var Gjækkerie. Ligesaa er det med min Madame; thi saasom hun er altid lige eens, ligesom I seer denne Simle; saa lider hun intet ved saadan Tale. Men vil Monsieur tale med hende nu? det er noget tidligt; Boden er ikke endnu aaben.

Petronius. Nej! jeg veed et Steds, hvor hun er buden i Formiddag. Der kommer jeg ogsaa. Adieu.

Henrich. Da jeg hørte, at han var forliebt, sadlede jeg om; men det kan jeg sige, at faaer han hende, saa faaer han sexten Lykker og Ulykker om Dagen; ikke uden han er saa lærd, at han kan mane nogle af de onde Sjele ud. Men der seer jeg Pernille kommer, og aabner Boden.

Syvende Scene.

Pernille. Henrich.

Henrich. Er Madamen iklædt, Pernille.

Pernille. Ligesom hun skulde gaae til Bryllup.

Henrich. Da hun skikkede mig i Byen efter dette Brød, var hun saa skiden som et Svin. Maaskee hendes artige Sjel nu spiller Mester.

Pernille. Gak til Bloksbjerg med din Sladder! Men stod her ikke nylig en Mand, som du talede med? vilde han tale med nogen her i Huset?

Henrich. Det er en Mand, som heder Mag. Petronius.

Pernille. Vilde han tale med Madamen?

Henrich. Han vilde, min Troe, meer end tale med hende, om han maatte raade sig selv. Han er gandske forliebt i hende, og hun er ligesom forskrammereret udi ham i mine Tanker. Dersom hun gaaer

gaaer ud i Dag, er det, for at tale med ham paa det tredie Sted.

Pernille. Hvad siger du. Men har han Midler?

Henrich. Hvad ellers. Han har alle sine Lommer og Lædiker fulde af Philosophie.

Pernille. Der vil, min Troe, andet end Philosophie til at sætte Boe.

Henrich. Sandt at sige, saa kjender jeg ham ikke uden af Person; men han veed mit Navn, og har udspioneret alting her i Huset indtil Hunde og Katte, saa jeg troer, at han kjender dig ogsaa.

Pernille. Men hvoraf veed du, at han elsker Madamen?

Henrich. Han har sagt mig det selv.

Pernille. Jeg beklager ham da af mit gandske Hjerte. Men der seer jeg Madamen.

Ottende Scene.

Lucretia. Henrich. Pernille.

Lucretia. Henrich! hent mig en Portechaise. Jeg vil ud.

Henrich. Vil Madamen lade sig bære ud i dette dejlige Vejr?

Lucretia. Ingen Raisonnemens. Gjør, som jeg siger.

Henrich til Porteurerne. Hører I tobenede Heste, kommer hid med Jer Æske.

Lucretia. Henrich! gak ind og pynt dig noget, du skal ud med mig.

Pernille. Hun vil da gaae ud, Madam?

Lucretia. Ja Pernille! jeg maae endelig ud.

Pernille. Ha, ha, ha.

Lucretia. Hvad vil den Latter betyde?

Pernille. Jeg veed den hele Hemmelighed Madam!

Lucretia. Hvilken Hemmelighed?

Pernille. Det er vist Magister Petronius. Det er ikke for intet, at han gaaer og støver saa her omkring Huset. Jeg veed, at han er forliebt i Madamen.

Lucretia. Hvem har sagt dig det?

Pernille. Henrich.

Lucretia. Hør, Pernille! du est en Næsevis. Er det ikke uforskammet, at en Tjenestepige tør saaledes tale udi sit Herskabs Nærværelse. Dersom du aabner din Mund, for at tale videre derom, da skal jeg kjøre dig paa Døren.

Pernille. Jeg beder om Forladelse. Jeg skal ikke tale meer derom. Undertiden bær Madamen stor Fortroelighed til mig, undertiden igjen har hun mig mistænkt. Har jeg vel nogen Tid røbet hende?

Lucretia. Det siger jeg endelig ikke.

Pernille. Hun maa herefter beholde hendes Hemmeligheder for Hende selv. Jeg skal aldrig forlange at vide noget deraf.

Lu-

Lucretia. Nu! giv dig tilfreds! Jeg skal aabenbare dig den hele Sag.

Pernille. Nej, jeg er ikke nysgjerrig, Madam.

Lucretia. Denne Pige er forbandet vanskelig. Lad os gaae ind, jeg skal fortælle dig den hele Sag.

Pernille. Ach!

Lucretia. Nu vil jeg, at du skal vide den.

(Gaaer ind med Pernille.)

Henrich kommer ud igjen i Liberi. Jeg var nys et Svin, nu er jeg bleven til en Lakej. Om en Time blir jeg nok forvandlet til et Svin igjen. Min Klædedragt er som et Vejrglas paa Madamens Sind. Hun er i mine Tanker, med Monsieur Pedants Permission, som nylig tog hendes Partie, den underligste Qvinde paa Jorden. Naar det er ondt Vejr, saa gaaer hun, og naar det er Solskin, saa lar hun sig bære. Men det er bedst at tie. Der kommer hun. Ach! Himmel er det muligt? er det Madamen? nu seer hun jo ud, som en gammel Huspostil.

Lucretia slet klædt. Henrich! har du bestilt Portechaisen?

Henrich. Ja, der staaer den.

Lucretia. Det var ret ilde.

Henrich. Hvi saa?

Lucretia. Jeg har betænkt mig igjen. Jeg vil gaae til Fods.

Henrich. Er det muligt, at et Menneske saaledes = = =

Lu-

Lucretia. Ingen Slidder Sladder. Siig til Porteurerne, at de ikke umager sig denne Gang. Naar jeg har besluttet en Ting, maa det staae fast.

Henrich. Men Madame!

Lucretia. Du kjender jo min Bestandighed. Jeg har besluttet at gaae til Fods. Det er nok.

Henrich ved sig selv. Jeg har aldrig havt den Ære at kjende hendes Bestandighed. — Hør I gode Æskedragere: Madamen har Jer ikke nødig denne Gang. Hendes Bestandighed tillader hende ikke at holde sit Løfte. (Lucretia gaaer ud og de andre ind.)

Anden Act.

Første Scene

Eraste.

Det er nogle forstyrrede Moder i denne Bye, naar man vil ansee dem med rette Øjne. Det synes vel en Høflighed af en Mand, at han tilbyder mig sin Tjener, for at lyse mig, og sin Vogn, for at kjøre mig hjem. Men, naar man grunder nøje derpaa, saa falder det saaledes ud: Monsieur! vil I ikke være af den Godhed at give min Tjener 8 Skilling for det, at I var her; hvortil jeg svarer: Nej saa min Tro vil jeg ikke, hvorpaa han siger: I skal saamænd ikke komme af mit Hus, førend I giver min Tjener 8 Skilling, og holder mig saa læn-

ge, indtil jeg maa beqvemme mig dertil. Nu hender det sig, at jeg samme Aften har et Ærinde hos flere, saa byder en Anden mig sin Vogn til at kjøre hjem; saa raisonnerer jeg ved mig selv; Der 8 ß., der atter 8 ß. og her en Mark til Kudsken, det gaaer ikke an, protesterer derfor af al Magt mod den Høflighed. Men det hjelper ikke; thi han gjør sin Saligheds Eed paa, at jeg skal give hans Kudsk en Mark eller 12 Skilling i det ringeste. Nu er En saa høflig og byder mig til sig paa Landet, han svær paa, det skal ikke koste mig en Skilling, skikker derfor sin egen Vogn efter mig. Det er jo meget skikkeligt? Jeg er jo forbunden at gjøre den Mand tilgode igjen, naar han kommer til Byen? Han paastaaer endelig ikke som en Ret, at jeg skal gjøre ham Vederlag igjen i mit Huus; men alene, at jeg skal give hans Kudsk fast ligesaameget i Drikkepenge, og undertiden mere, end jeg kunde give for en Retour-Vogn, og at jeg for Natteleje giver hans Stuepige en Daler eller to, ligesom jeg har været længe i hans Hus til. En anden har en gammel Hare liggende, den flyer han til en Bonde, som rejser fra Callundborg eller Corsør til Kjøbenhavn; det er jo en Høflighed? men naar jeg har betalt Fragt, Accise og Drikkepenge derfor, saa er jeg vis paa, at Haren er betalt. Den eneste Forskjel imellem at kjøbe en Hare, og at faae en til Foræring,

er,

er, at jeg for det sidste maa skrive et Compliment-Brev, og give 6, 8 Skilling til Postpenge oven i Kiøbet. Derfor var en vis Mand fordum saa snild i Jylland, at, naar han vilde forære Amtmanden et Par Høns, tog han sin Tjeners Liberi paa, for at oppebære Drikkepengene selv; og, saasom Amtmanden var en raisonabel Mand, befandt han sig ikke ilde ved slige Foræringer. Man kan ødelægges her i Landet endogsaa af Folkets Høflighed; thi Alting skal være saa stort; den eene vil være meer genereux end den anden, og vi ere dog Staadere tilsammen. Jeg har kun forsøgt den mindste Deel. Naar jeg bliver gift engang faaer jeg at vide mere deraf. Kunde jeg dog ikkun faae en Kone, som var ligesaa sindet som jeg, skulde det have gode Veje. Vi vilde for det første ingen unyttige Gaver skjenke hinanden. Vi skulde lade Præsten udi nogle faa Venners Nærværelse vie os sammen, og derpaa uden videre Ceremonier smukt gaae til Sengs. Jeg vilde see paa den, der torde sige, at vi vare derfor ikke ægte Folk, eller i alle Maader ligesaa gode som de andre, der dandse til Sengs med Makroner og Marsepaner i Maven. Naar min Kone kom i Barselseng skulde hun ingen lade det vide, og derved spare baade paa sine Penge og sin Hilsen, og skulde hverken Præst eller Degn blive fede derved, og vilde jeg see paa den, der torde sige om mit Barn, at det ikke

var lige vel døbt for det. Han, som dræber Folk med Sangklokkerne, skulde aldrig bede Livet af nogen af mine Børn; thi ingen af dem skulde efter Takten føres til Graven. Men hvor finder man saadan en Kone i Kjøbenhavn? Jeg finder vel Mademsl. Leonore at være en fornuftig Jomfrue, hvorfore jeg og præfererer hende for de fleste Fruentimmer, som jeg kjender her. Men der er dog noget at sige paa hendes Opførsel, saa at, hvor ofte jeg har sat mig for at aabne mit Hjerte for hende, saa dog bli'r jeg tvivlraadig, saa ofte jeg eftertænker hendes Levemaade. Hun har nylig talt om en Dame, som skal boe i dette Hus, og gjort saadan Beskrivelse over hende, saa at jeg brænder af Begjerlighed at tale med den samme; men der maa Ingen være hjemme; thi Boden er tillukt. See! kommer der ikke Apicius, Leonores Broder, det er bedst, at jeg gaaer min Vej; thi han importunerer mig altid enten med daarlig Snak, eller han vil laane Penge.

(Gaaer.)

Anden Scene.

Apicius.

Det var pardieu billigt nok. Lad mig see. En Hønsekjødsuppe med Boller, en Kalkunsk Hane, et Fad Karper, et Fad Karusser, en Mandeltærte, foruden adskillige smaa Biretter for en Rigsdaler pro Persona. Man kan jo aldrig anvende sine Pen-

ge

ge bedre; det var og en herlig Rødvin, vi havde, saa pur, saa syver, som man kan faae den i Bourdeaux; den Rhinske Vin derimod synes mig ikke saa vel om. Jeg kunde strax smage, hvor man havde hentet den; jeg vil ikke rose mig selv, men det kan jeg sige, at, saasnart jeg faaer en Vin paa min Tunge, skal jeg ungefæhr sige, om den er fra Abesteen, Bech, Svel, Fabricius eller Bill. Jeg hører ellers, at man skulde have faaet en skjøn Vin i de 3 Rømere, der vil jeg hen, for at prøve den. Kunde jeg have det hele Aar igjennem slige Dage, som jeg har haft i disse 8 Dage i Rad, byttede jeg ikke Stand med en Churfyrste; thi jeg har spist hver Aften Harer, Agerhøns, Østers! De Østers vare excellente, vi fik i Gaar Aftes; men de vare ikke tillavede efter min Smag. Østers maa ikke stoves uden i deres egen Saus, ellers vil jeg ikke reise mig op for dem. Der er ingen Ting, jeg kan ærgre mig meer over, end at see god Mad ilde tillavet, som for Exempel: Den søde Suppe, vi havde i Overgaars paa de skjønne Gedder; jeg kan blive gal, naar jeg tænker derpaa; thi Gedderne vare ellers saa deilige, og laae saa kruste paa Fadet, saa at et halvdød Menneske kunde alene leve op af at see paa dem. Mig synes, at saadant er ligesaa galt, som at komme Sirup i Caffe. I Morgen skal jeg hen et Sted, hvor jeg faaer kun faa Retter, men vel til-

Apicius. Gud bevare os vel, hvor pene disse Jomfruer ere her i Landet, da er franske og engelske Jomfruer anderledes. Dersom ikke Julelege var her i Landet, maatte man forsmægte; thi det er den eneste Tid om Aaret de ere noget tamme, da kan man endelig faae et Kys. Bild Eder ind, Jomfrue, at det er Jul; Hvad skal den gjøre, som ejer dette Pandt?

Helene. Den skal holde sin Mund, og skjøtte sig selv.

Apicius. Hvor kan saadan artig Jomfrue give saadan slet Dom?

Helene. Jeg er ikke artig, Monsieur; thi jeg har hverken været i Frankrig eller Engeland. Er Han forlegen for artige, lystige Fruentimmer, som veed at leve, see, da vil jeg recommandere Ham en Dame, som skal være efter Hans Sind, og samme er ligesaa tam i Faste-Tider, som i Julen.

Apicius. Vil da Jomfruen have den Godhed at føre mig an?

Helene. Han maa føre sig selv an.

Apicius. Jeg har jo ingen Adresse.

Helene. Der kan Han let faae Adresse, det er en Kone, som sidder stedse i en aaben Bod, han kan anvende et par Skilling paa noget smaat Galanterie, saa faaer han baade Vare og Snak for Pengene.

Api-

Apicius. Hvor boer hun?

Helene. Her næst ved; Jeg har aldrig værét der før i Dag, men hun tracterede og embrasserede mig, som vi havde været kiendt i hundrede Aar.

Apicius. Er hun ogsaa kiøn?

Helene. Ja vist, hun er temmelig kiøn.

Apicius. Den Dame maa jeg, min Troe, see engang.

Helene. Det bliver nok ikke ved engang; thi hun har alle de Qvaliteter, som Monsieur leder efter, og som, Han siger, ikke er at finde hos Fruentimmer her i Landet.

Apicius. Men hvor boer hun?

Helene. Jeg sagde Ham jo nylig, at hun boer i dette Hus.

Apicius. Jeg har, min Troe, glemt det.

Helene. Ha, ha, ha! han er, min Troe, alt slagen.

Apicius. Forlad mig Jomfrue! hun bedrager sig derudi. Men a propos er hun ogsaa smuk?

Helene. Ja vist, er hun meget smuk, ha, ha, ha!

Apicius. Fixeer mig ikke, Jomfrue; nu erindrer jeg, at jeg har tilforn engang spurgt om det samme.

Helene. Adieu, min Herre! Lykke paa Reisen.

Fjerde Scene.

Apicius. Espen.

Apicius. Saasnart som Boden bliver aaben, skal jeg derind. Men der seer jeg Espen komme meget beleiligt. Hør Espen, har du nogen Kundskab i dette Hus?

Espen. Nej, Herre! aldeles ingen.

Apicius. Har du aldrig seet Konen i Huset?

Espen. Hverken Konen eller Manden.

Apicius. Der er ingen Mand i Huset.

Espen. Det er saa i alle Huse; thi Konerne agere Mænd, og føre Regimentet allevegne. Men maaskee denne er Enke.

Apicius. Jeg er bleven gandske forliebt i hende, Espen!

Espen. Ha ha, den Kjærlighed vil vel vare lige saa længe, som Herrens andre Elskove.

Apicius. Sig ikke det, Espen!

Espen. Jeg vedder, at inden Aften saa er Herrens Hjerte logeret udi et andet Qvarteer af Byen. Jeg har den Ære at kjende Herrens Hjerte. Det gaaer umgefær lige saa rigtigt, som Holmens Klokke. Men er den Kone saa behagelig og artig, at [illegible]

Apicius. Det skal jeg endelig ikke kunde sige dig.

Espen. Hvad Pokker vil det sige. Er I forliebt

liebt udi En, som I ikke kjender! Men er hun Enke eller Jomfrue?

Apicius. Det skal jeg ej heller kunde sige.

Espen. I gjør mig gal, Herre! er hun da smuk?

Apicius. Bryd mig ikke længer med dine forbandede Spørgsmaal. Gid jeg faaer Skam, om jeg min Livstid har seet hende; men inden et par Timer skal jeg beskrive hende for dig. Nok er det, at jeg nu siger dig, at jeg er gandske forliebt.

Espen. Hvorfor Fanden ere I ogsaa ikke forliebt udi Keiserens Daatter i Maanen. Dette er, min Troe, det selvsamme.

Apicius. Jomfrue Helene, som jeg nys talede med, har beskrevet hende for mig. Kom, lad os gaae hjem. Jeg maa pynte mig noget. (De gaae.)

Femte Scene.

Pernille. Henrich. Lucretia.

Pernille. Henrich! Madamen kommer. Jeg maa aabne Boden. See der er hun. Hun gik ud til Fods, og kommer tilbage udi en Portechaise. Det er en Original af en Kone.

Lucretia stigende ud af Portechaisen. Hvordan staaer det til i Huset, Pernille? har her været Nogen, som har spurgt efter mig?

Per-

Pernille. Slet Ingen. Men hvoraf kommer det, at Madamen seer saa glad og fornøjet ud?

Lucretia. Jeg er i meget godt Humeur.

Pernille. Det er mig kjært.

Lucretia. Jeg har aldrig gaaet meer fornøjet af noget Selskab.

Pernille. Hvorledes da?

Lucretia. Monsr. Petronius beviste mig saadan Høflighed, saa jeg vil længe tænke paa ham.

Pernille. Men Madam!

Lucretia. Intet Menneske er mægtig til at modstaae en Person af den Artighed.

Pernille. Jeg tænkte, at saadan Philosophus skulde ikke kunde sætte noget Fruentimmers Hjerte udi Brand. Men maaskee Madamen er bleven indtagen af hans Lærdom og Veltalenhed.

Lucretia. Jeg skjøtter ikke meget om hans Lærdom.

Henrich. Madamen har Ret; thi det er ikke med de Slags Kugler, man skyder Stormhul paa Fruentimmernes Hjerter.

Lucretia. Det er, min Troe, sandt nok; vi vare ikke meer end een Time sammen, og i den korte Tid —

Pernille. Hvad gjorde han da den korte Tid?

Lucretia. Han tog mig til Side udi en Krog.

Pernille. Hvad?

Lu-

Lucretia. Han kyssede mine Hænder.

Pernille. Videre.

Lucretia. Han faldt paa Knæ.

Pernille. Videre.

Lucretia. Han udøsede dybe Suk.

Pernille. Videre! videre!

Henrich. Videre, videre! Hvad Fandens Videre vil du have? Er det ikke alt, hvad en ærlig Mand kan gjøre udi offentlig Selskab.

Pernille. Det er ikke uden alt for meget.

Lucretia. Du est alt for peen, Pernille! du vil maaskee, at jeg skal gjøre ligesom den Heltinde, hvis Navn jeg bær.

Pernille. Hvad gjorde hun da?

Lucretia. Da hun blev beængstet af en forliebt Person, stak hun sig ihjel med en Dolk.

Henrich. Hvilket Taassebest! man finder nu omstunder ikke flere slige Lucretier, siden Verden er bleven meer polered.

Lucretia. Nej! min Troe, gjør man ej.

Henrich. Mig synes, at det var nok saa heroisk at stikke den ihjel, der nægtede et brav Fruentimmer sin Faveur, naar hun trængede.

Lucretia. Det er ikke saa taabelig sagt, men lad os gaae ind, for at aabne Boden.

Sjette

Sjette Scene.

Eraste. Lucretia.

Eraste. Jeg længes efter at see den Dame, som Jomfrue Leonore har beskrevet mig. Jeg har længe ledet efter et Fruentimmer af den Characteer, men forgjeves; thi de fleste af vore Fruentimmer er saa ilde opdraget, og saa hengivne til Vellyst, til Spil og Føjten, saa at gifte sig her i Byen, er at komme udi Verden op til Ørene, og siden at gaae med Bettelstaven; men jeg seer, at Boden er aaben. Jeg maa derind. Ydmygste Tjener, min hjerte Madame! Jeg skulde kjøbslaae med hende, men jeg veed ikke selv, hvad det skal være.

Lucretia. Det vil ikke sige, min Herre, Han er mig derfor ligevel kjærkommen. Vil Han ikke have en Kop Caffe? Jeg skal gjerne have min Caffe ved disse Tider.

Eraste. Jeg skulde tænke den Slags Drik var skadelig for Madamen, saavelsom for alle dem, der af Naturen er traurige; saasnart jeg drikker kun een Kop, faaer jeg strax saadan Hjerteklæmmelse, saa jeg synes, ligesom jeg havde gjort en Ulykke.

Lucretia. Ej, det er, min Troe, en Indbildning. Henrich! bring en Kop hid. For en halv Snees Aar siden hørte man nu aldrig tale saadant; jeg bilder mig ind, det er gaaet saaledes til: En

Jom-

Jomfrue har, maaskee, engang af en Hændelse faaet Ondt, og bildet sig ind, at det kom af Caffe; hvorfor det hele Naboelav er falden paa samme Griller, og omsider den hele By er bleven saaledes anstukken, at de fleste Jomfruer kan faae Ondt alene af Lugten. Jeg læser her en artig Passage om Indbildninger udi denne Bog.

Eraste. Det er, maaskee, de tolv Aandelige Berænkninger.

Lucretia. Nej, det er en satyrisk Roman.

Eraste. Ej! bevar os vel! læser Madamen saadanne Bøger?

Lucretia. Ak! ja, jeg er ikke uden for lystige Skrifter. Jeg har selv gjort nogle satyriske Vers, som jeg skal vise Monsieur, om jeg kunde finde dem.

(Hun leder, og synger imidlertiid en fransk Vise.)

Eraste. Hvor kommer det, at Madamen sidder her i Boen i Dag?

Lucretia. For den samme Aarsag, som igaar.

Eraste. Hendes Søster plejer jo ellers sidde udi Boden, hun som er saa meget stille.

Lucretia. Monsieur maa da have seet hende udi Skolen, der er hun nok stille, men naar hun er hjemme, springer hun baade over Borde og Bænke.

Eraste. Nej, jeg mener hendes voxne Søster.

Lucretia. Jeg har ingen ældre end paa syv Aar. Om Forladelse, Monsieur! jeg maae tælle

efter

efter mine Penge, hvor meget jeg tabte i Cinqville i Dag.

(Hun begynder igjen at synge en forliebt Vise.)

Eraste. Madame! jeg tænker at finde en Lucretia her, men...

Lucretia. Han har deri ikke taget Fejl; thi jeg heder ogsaa Lucretia.

Eraste. Hun svarer da ilde til Hendes Navn; thi Hun træder aldeles ikke i den Lucretia's Fodspor, hvis Navn hun bær.

Lucretia. Det gjør ej heller nødigt, Monsieur! thi den samme Lucretia var en taabelig Gaas. Det er nu omstunder ikke meer Moden at myrde sig selv, for at forsvare sin Kydskhed.

Eraste. Adieu, alamodiske Lucretia!

Lucretia. Adieu, Monsieur Hus-Postil!

Eraste. Adieu, kydske Thais!

Lucretia. Adieu, kydske Joseph!

Eraste. Adieu, Madame la Coqvette!

Lucretia. Adieu, Misanthrope!

Syvende Scene.

Lucretia.

Jeg har aldrig seet saadan urimelig Karl, som denne. Han kommer her, og skjelder mig Huden fuld udi mit eget Hus. Jeg burde have ladet ham prygle paa Dør, paa det han en anden Gang kunde have des-

desmere Respect for Fruentimmer. Det synes, at den lumpne Karl var allene hidkommen, for at udøse sin Galde paa mig. Ak, hvor slet er dog ikke dens Vilkaar, som maa altid holde sine Dørre aabne, og underkaste sig al Slags Folks Grovhed. Jeg vilde ønske, at jeg var indsluttet udi i et Kloster; thi jeg finder kun liden Fornøjelse i Verden. Snart er man ikke udi god Humeur, førend der kommer et eller andet ondt Menneske, som bringer en deraf igjen.

(Hun kaster Romanen under Bordet, og sætter sig til at græde over en gejstlig Bog.)

Ottende Scene.

Apicius. Lucretia.

Apicius. Ak! charmante Madam, det er en dobbelt Avantage at kjøbslaae med Dem.

Lucretia. Hvi saa?

Apicius. Baade faaer man de bedste Varer, saa og kan man tilligemed have den Ære at tale med den artigste Enke her i Byen.

Lucretia. Jeg er aldeles ikke af de Snaksomme, Monsieur! vil heller ikke taale saadant Skjemt.

Apicius. Bevare os, min søde Madam! hvo har bragt Hende saa af Hendes dejlige Humeur?

Lucretia. Min kjære Mand! jeg er altid, ligesom I seer mig nu.

Apicius. Hvo der troer saadant, har et Steen-

hjerte. Men hvad er det for en Bog, Madamen studerer udi? det er vel af Molieres Comoedier.

Lucretia. Nej saa mænd, det er ikke Bog for mig, jeg sidder og læser lidt udi Taarepersen.

Apicius. Taarepersen! ej! man bli'r saa melancholisk af saadanne Bøger.

Lucretia. Nej vist ikke, jeg bli'r heller i god Humeur af saadanne Bøger.

Apicius. Ja i visse Maader har Hun Ret derudi; naar Sindet er besværet, kan man ufejlbarlig finde Trøst udi saadanne Bøger.

Lucretia. Ak! ja, men man maa dog holde Maade med saadan Læsning; thi man blir visselig noget melancholisk af saadanne Bøger

Apicius. Men hvortil bruger Hun denne Bog, jeg seer det er en satyrisk Roman.

Lucretia. Af den river jeg Blader ud og gjør Kræmmerhuse.

Apicius. Ej! det er Synd, Madame! det er en Bog fuld af nyttig Skjemt.

Lucretia. Jeg har, min Troe, ikke fundet et fundt Ord deri.

Apicius. Ja det er, ligesom man vil tage den til; mod andre solide Bøger kan den ikke kaldes god.

Lucretia. Saa maa I da, kjære Mand! ikke have læst den med Eftertænksomhed; thi naar man seer det med rette Øjne, finder man dog en mægtig Hob Godt derudi.

Api-

Apicius. Det er selsomt, Madamen roser og fordømmer sin egen Mening, allene fordi den er i en andens Mund; dersom Madamens Artighed mig ikke var bekjendt, skulde man tænke, hun var noget bizarre. Men maaskee Madamen er ikke vel i Dag.

Lucretia. Nej, alle Fredags Eftermiddage plejer jeg gjerne have Hovedpine.

Apicius. Derfor skal jeg sige Hende et godt Raad: Hun skal lade sig trykke en Almanak aparte med ingen Fredag udi.

Lucretia. I skjemter dermed, men det er, min Troe, dog saa; jeg kan sværge paa, at jeg mange Tider har været meget vel, men saasnart jeg har eftertænkt, at det var Fredag, er jeg strax bleven saa elendig, ligesom mit Hoved var kløvet ad.

Apicius. Ha! ha! hvor disse Fruentimmer kan forstille sig! Hun bilder mig, min Troe, aldrig ind, Madam, at det er Hendes Alvor; thi jeg har alt for god Underretning om Hendes Artighed, at jeg skulde troe saadant. Ej! tag Masqven af, Madam! og vær ligesaa artig mod mig, som Hun er mod alle andre Mennesker. Apropos Madam! maae jeg være Hendes Galan i Dag, og føre Hende med paa Comoedien?

Lucretia. Nej, Monsieur! det er mod min Religion. Jeg har været der eengang, men kommer

dér ikke saa hastig igjen; thi jeg hørde dem bande engang nogle store Kjød-Eder. Hvorudover jeg ærgrede mig saa, at jeg ikke har forvundet det endnu.

Apicius. Jeg hørte en vis Mand sige det samme nyeligen, og der er dog ingen, som bander saa meget, som han selv. Jeg troer, der er gandske faa Huse i Kjøbenhavn, hvor der jo blir bandet mere paa een Dag, end paa Comoedien i en Maaned. Den Forskjæl imellem de Eder, som falder paa Comoedien, og dem, det bruges i Folkes Huse, bestaaer fornemmelig derudi, at paa Comoedien forestiller man kun kaadmundede og ugudelige Personer, men udenfor er man det virkelig; paa Comoedien bander man sjelden, og det paa Skrømt, kun for at vise Folk, hvor ilde det lader, udenfor bander man for Alvor, og det idelig. Gid jeg havde en Daler, Madam! for hver Gang en Kræmmer her i Byen bander paa, at en Alen Klæde koster ham mere i Engelland eller Holland, end han sælger det her for; men Madamen skjemter herudi saavelsom i Andet.

Lucretia. Jeg troer, min Troe, at den Karl spøger.

Apicius. Ikke, min Troe, saa meget, som hun; thi, jeg er lystig, men hun eengang saa meget som jeg. Nej, lad os nu tale Alvor. Jeg skal forære Hende et Par artige Viser, som er nyelig

gjort,

gjorte; Hun skal finde Fornøjelse saavel i Ordene, som i Melodien. Den første gaaer saaledes:

(Han synger en Vise, og hun læser imidlertid i Taarepersen.)

Nu er den ude, Madam; thi der er ikke gjort flere Vers.

Lucretia. Det er mig usigelig kjært.

Apicius. Den anden Vise gaaer saaledes:

(Han synger en anden Vise, og holder paa hende, som vil gaae bort; hun slider sig endelig løs.)

Lucretia. Gaaer jer Gang, Næsevis!

Apicius. Men, Madam!

Lucretia. Men, Monsieur! ...

Apicius. Er det Materien eller Formen, som mishager Hende i Versene?

Lucretia. Ingen af Delene; thi jeg har intet hørt derefter.

Apicius. Vil Hun da, at jeg skal begynde paa ny igjen?

Lucretia. Den Karl gjør mig gal.

Apicius. Ak! min søde Engel! plag mig da ikke længer.

(Han sætter sig udi Positur at kysse hende; hun giver ham et Ørefigen, raaber Hunsfolket til Hjelp, som driver ham paa Dør, og lukker Boden.)

Niende Scene.

Apicius allene.

Nu, dennegang blev jeg mafoi artig pudset; kan jeg spille Mademoiselle Helene et Puds igjen, skal

skal det være mig en stor Fornøjelse. Men det er tilpas for os Mandfolk, efterdi vi ere saa lettroende. Kunde jeg Tosse ikke have eftertænkt, at det ene Fruentimmer aldrig gjerne roser det andet; thi naar de laster hinanden, kan man allene troe dem; men naar de roser, er det allene spotvis. Jeg er pardieu saa skamfuld, som jeg havde staaet i et Halsjern; havde der været endnu en underligere, mere bizarre og ufasonlig Kone i Byen, havde hun skikket mig derhen. gaaer.

Tiende Scene.

Lucretia. Pernille. Henrich.

Lucretia (med en Stok i Haanden). Jeg seer ham ikke meer; han er borte til sin Lykke; thi jeg skulde have smurt hans Ryg.

Pernille. Men Madam! betænk dog, hvad I gjør. I underkaster Jer alle Menneskers Had ved Jer Opførsel.

Lucretia. Jeg æstimerer ikke hans Had.

Pernille. Troer I vel, at et ungt, hidsigt Menneske, som han er, kan fordøje saadan Medfart? Han vil visselig søge Lejlighed til at hævne sig, og I vil staae Fare for Tort og Fortred. Det er ikke den første, som I saaledes har handlet med. Madamen maa beflitte sig paa at føre et andet Levnet, for ikke at bevæbne den hele By mod sig.

Lucre-

Lucretia (staaende længe udi Tanker). Jeg bekjender, lille Pernille! at jeg gaaer noget for vidt udi denne Sag; men naar Galden begynder først at løbe over ...

Pernille. Madame! I maa holde Jere Affecter udi Tømme, eller forlade Jer Handel. See engang til Jer Nabokone: hun hilser alle dem, som gaae hendes Bod forbi, ja hun krummer og bøjer sig endog for en Lakej, og derved tildrager sig stor Næring. (Lucretia græder.)

Pernille. Forlad mig, Madam! at jeg saa dristig siger min Mening.

Lucretia. Jeg forlader dig det af mit ganske Hjerte.

Pernille. Alt det, jeg siger, er af Kjærlighed til Madamen.

Lucretia. Jeg er forsikkret derom, Pernille!

Pernille. Og samme Kjærlighed bringer mig allene til den Dristighed.

Lucretia. Skjæld paa mig, saa længe du gider; thi jeg har fortjent det.

Pernille. I understaaer Jer, med en Kjep i Haand at anfalde en bevæbnet ung Person.

Lucretia. Jeg tilstaaer, at det var en forstyrret Gjerning.

Pernille. Hvis I havde slaget ham, han havde omkommet Jer paa Stedet udi sin Hidsighed.

Lucre-

Lucretia. Mener du det, Pernille?

Pernille. Jeg raader Madamen, at Hun tar sig vare; thi han seer ud til at være saadan En, der visselig vil hævne sig.

Henrich. Det er en Fandens-Sag denne; thi dersom han ikke faaer Leilighed til at hævne sig paa Madamen, vil han gaae løs paa mig.

Lucretia. Jeg vil indslutte mig nogle Dage udi mit Kammer; midlertid vil vi finde Lejlighed at stille ham tilfreds.

Henrich sagte. Jeg forlanger i det ringeste ikke at være Ambassadeur til den Fredstractat.

Lucretia. Henrich! du skal udspionere, hvor han boer.

Henrich. Det er at sige, Madam! du skal gaae hen og lade dig slaae Arm og Ben i Stykker.

Ellevte Scene.

Pernille. Lucretia. Henrich. En Lakej.

Pernille. Hvad vil dette Menneske her?

(Lucretia og Henrich kryber under Bordet i Boden.)

Pernille. Hvad er Hans Forlangende?

Lakejen. Jeg har et Brev fra Magister Petronius til Hende, Madam!

Pernille. Jeg er kun hendes Pige. Vær saa god at bie et Øieblik; Madamen skal strax komme. — Madam! hvor er I?

Lucre-

Lucretia. Hvorfor røber du mig, Pernille?

Pernille. Kom kun frem; Hun har ingen Fare dennegang. Det er kun en Lakej med et Brev fra Monsieur Petronius.

Lucretia. Ach! nu kommer jeg mig igjen.

Henrich. Jeg var alt død og begraven, og mig syntes, ligesom jeg hørte Sangklokkerne gik for mig; thi jeg tænkte, at det var den unge Jean de France, som nylig gik vred bort.

Lucretia (læser Brevet, og kysser det): Ach, min kjære Monsieur! jeg har aldrig faaet et meer angenemt Brev. Formeld min ydmygste Respect til Monsieur Petronius, og siig ham, at der er intet Menneske paa Jorden, som jeg elsker og agter meer end ham. Ach Pernille! han lover at fornøje mig i Aften med en Musik for min Dør. Siig til Jer Herre, Monsieur! at jeg elsker ham saa inderlig, at...

Lakejen. Jeg skal ikke forsømme at sige ham det. (Han gaaer.)

Pernille. Skammer Madamen sig ikke, at gjøre saadan forliebt Erklæring?

Lucretia. Hvad? Næsevtis! denne Pige knurrer alle Ojeblik. Nu siger hun, jeg er for stolt; nu igjen alt for høflig! Jeg har aldrig nogentid kjendt saadan vægelsindet Pige.

Pernille. Madamen falder jo fra een Extremitet

tet til en anden. Der fattes ikke andet, end at hun skulde have gjort saadan Erklæring: Siig til Jer Herre, at jeg er færdig til at accordere ham den yderste Billighed.

Henrich. Du er dog en forbandet Knurrepotte, Pernille! Er ikke Madamen Herre over sit eget Legeme?

Pernille. Jeg tilstaaer det gjerne; derfor skal jeg lade hende gjøre herefter alt, hvad hende lyster.

Lucretia. Læs kun dette Brev engang, og døm saa, om jeg ikke har Ret.

Pernille (efterat hun har læst sagte). Det er jo Begyndelsen af en Roman, Madame!

Lucretia. Hvad?

Henrich. Pernille har, faae jeg Skam, Ret derudi.

Lucretia. Tør du laste et Brev, som du aldrig har læst?

Henrich. Hvorfor ikke det, Madame? Pernilles Ansigt er mit Vejrglas, hvorefter jeg dømmer. De Kroller, hun slog paa Næsen, viser, at Brevet ikke duer for en Pibe Tobak.

Pernille. Han har, min Troe! udskrevet et Blad af Astrea eller Amadis; ha! ha! ha! jo meer jeg læser, jo meer stikker Pedanten frem.

Lucretia. Fly mig Brevet tilbage, at jeg kan læse det end eengang. Du har Ret, Pernille! Be-

gyn-

gyndelsen kommer mig for at være af David Skolemesters Formularier. (Hun læser videre.) Ha! ha! ha! denne Expression er tagen af Else Skoleholders Magaziner. (Hun læser videre, og kaster Brevet paa Gulvet.) Fy for en Ulykke! han maa være en Hovedpedant, en fuldkommen Thomas Diaphorius. Dette torde jeg sige ham i hans Næse.

Pernille. Nu nu, hold Maade, Madam, og ivre Jer ikke saa meget; det er de Lærdes Skrivemaade.

Lucretia. Jeg tør vedde, at jeg skal finde det hele Brev udi Talanders Politiske Stokfisk. Fy fy! jeg tagler ikke, at du tar hans Partie, Pernille.

Pernille. Jeg tar ikke hans Partie; tvertimod, jeg finder ingen Smag i Brevet. Jeg siger kun, at Madamen gaaer alt for vidt.

Lucretia. Snik-Snak! lad os gaae ind. (Til Tilskuerne.) Denne Pige er forbandet vægelsindet.

Tolvte Scene.

Eraste allene.

Satiriske Romaner, Comedier, Cinqville, Thee og Caffee hver Dag, Raillerie, forliebte Viser; den Recommandation var god nok. Hun behøvede ikke saa mange Qvaliteter; een af dem var tilstrækkelig til at indplante mig Afskye for saadant et

Men-

Menneske; thi om et Fruentimmer var skikkelig og efter mit Sind i alle Maader, men brugte kun Snustobak allene, saa gav jeg hende strax Afsked. Denne fattedes inket Andet for at gjøre alting fuldkommen, end at hun ogsaa skulde have taget mig ud paa Gaden at dandse med mig, eller anmodet mig selv om Kjærlighed, og, maaskee, om jeg havde blevet der lidt længere, saa havde det ogsaa skeet. Nu har jeg levet udi 40 Aar, men er aldrig bleven saa skammelig fixeret. Men jeg har ikke fortjent andet; thi, naar jeg eftertæker Alting, da maa og bør jeg tilstaae, og bekjende for hele Verden, at jeg end i mine beste Klæder er een af de største Tosser i Byen; thi der behøves kun Hesteforstand at begribe dette, at, naar du først har stødt et Fruentimmer for Hovedet, du ikke strax derpaa skal spørge hende til Raads udi Egteskabssager. Jeg vil give alle Folk Lov at belee mig. Min Tjener Christopher selv maa kalde mig en Nar, jeg vil med Taalmodighed høre derpaa og sige: Christopher, du har Ret. Havde den gode Jomfrue Leonore gjort det mod en anden, kunde man taget det op som en Artighed, men hun veed, at jeg er een af de stilleste og ærbareste Meunesker her i Byen, at jeg taaler ingen Skjemt, men lægger en Ting paa Hjertet, som er langt ringere end denne. Jeg er vis paa, at Historien er i Morgen over den hele By, og bliver forbedret i hver

Gade,

Gade, som gemeenlig skeer, og at Autor til de danske Comoedier rigtig fører min Person paa Theatret; han burde i det ringeste gjøre det; jeg vil give ham Lov til at forestille saadan Person med en Papirs-Krave om Halsen, med en Tromme for sig. — Men der seer jeg min Tjener Christopher komme.

Trettende Scene.

Eraste. Christopher.

Eraste. Skield mig Huden fuld, Christopher!

Christopher. Hvorfor det? Herre!

Eraste. Sig mig de haardeste Ord som du kan ophitte.

Christopher. Det tar jeg mig vel vare for.

Eraste. Jeg skal ikke tage det ilde op.

Christopher. Gid jeg faaer Skam, om jeg forlader mig derpaa, Herre! Jeg kunde ogsaa komme i en gal Vane derover, og skielde paa Herren, naar det faldt ham ikke belejligt, paa mine Rygbens Bekostning.

Eraste. Jeg vil min Troe altid give dig Lov at kalde mig en Slyngel.

Christopher. Det var Synd at give Herren den Character.

Eraste. Jeg har ikke fortjent bedre Titel efter den Gjerning, jeg har bedrevet.

Chri-

Christopher. Hvad har I da gjort, Herre!

Erafte. Jeg har ladet mig trække ved Næsen. Man har spilled mig et Puds, som vil gjøre mig latterlig over den hele By.

Christopher. Hvo har spillet Herren det Puds?

Erafte. Jomfrue Leonore Apicii Søster.

Christopher. Hvorledes da?

Erafte. Hun recommenderede mig en Dame, som hun foregav at have alle de Qvaliteter, som jeg leder efter. Jeg fik derudover stor Lyst at see samme dydige Lucretia.

Christopher. Hedder hun Lucretia?

Erafte. Ja, men hun svarer ilde til sit Navn; thi jeg fandt hende løsagtig, vellystig, næseviis, bagtalersk. Med et Ord: Originalen var tvertimod det Portrait, som hun gjorde mig. Endelig som jeg begyndte at moralisere noget derover, blev hun vred, og drev mig med Haanhed paa Døren.

Christopher. Jeg havde aldrig kundet tænke Jomfrue Leonore saadant til.

Erafte. Hun skal, min Troe, ikke have gjort det omsonst. Jeg skal nok finde Lejlighed til at hævne mig. Bie lidt her, til jeg kommer tilbage.

Christopher. Hvor vil Herren hen?

Erafte. Jeg vil hen og see, at jeg faaer fat paa hendes Broder, for at sige ham nogle smaa Sandheder.

Chri-

Christopher. Betænk Jer vel, hvad I gjør, Herre! I faaer at bestille med en ung hidsig Person, som mindste Ord sætter i Fyr og Flamme.

Eraste. Desbedre er det. Jeg ønsker kun, at han vil besmykke sin Søsters Gjerning.

Christopher. Det er en Person, som er i sin blomstrende Alder, og gandske desperat, naar han bliver vred.

Eraste. Gid han kun vilde blive vred, saa jeg derved kunde faae desbedre Lejlighed til at hævne mig.

Fjortende Scene.

Christopher. Apicius.

Christopher allene. Sagen er ikke at gjøre Væsen af; hvorvel jeg maa tilstaae, at Jomfrue Leonore, saasom hun kjender min Herres Sind, har gjort meget ilde. Der er ogsaa ingen Tvivl paa, at hun jo vil fortælle dette Puds, hun har spillet ham, til andre, saa at min Herre derudover vil blive latterlig over den hele By.

Apicius. Jeg søger efter Jomfrue Helenes Broder Eraste; men Pokker kan ikke finde ham. Dersom han ikke udi min Nærværelse hegler sin Søster igjennem, saa skal jeg udøse al min Vrede mod ham.

Chripopher. Er der ikke Monsieur Apicius! han seer forbandet fæl ud.

Apicius. Thi jeg lader ikke den Sag gaae uhævnet bort.

Christopher. Han er vred som en Tydsk.

Apicius. Jeg skal lære hende, at hun tager sig en anden Gang vare ikke at drive Spot med en brav Mand.

Christopher. Han maa endelig have været til Ords med min Herre paa Vejen, efterdi han er saa forbittret.

Apicius. Jeg seer, at Boden er alt tillukket.

Christopher. Han taler om Boden. Jeg tænkte det nok, at min Herre maa have hvisket ham en Djævel i Øret.

Apicius. Jeg er, min Troe, ikke den, der kan stikke en Ørefigen i min Lomme.

Christopher. Hillemænd er det mueligt, at min Herre har givet ham Ørefigen? Det er best, at jeg løber min Vej.

Apicius. Hvem er der?

Christopher. Slet ingen, Monsieur!

Apicius. Saa maa du da være et Echo eller et Spøgelse.

Christopher sagte. Jeg var tilfreds, at jeg var et Spøgelse, og at mit Legeme for en halv Time var paa Bloksbjerget.

Apicius. Er du der Christopher! Jeg havde ikke den Ære at kjende dig i Begyndelsen.

Chri-

Christopher. Eren er min! Monsieur, Men det er ikke mig.

Apicius. Er det ikke dig, hvad Fanden er det for Snak?

Christopher. Nei, gid jeg faaer Skam, om det er.

Apicius. Det maa da være din Geist. Du maa endelig have en ond Samvittighed, efterdi du er saa bange for mig.

Christopher (skjælvende). Jeg er, min Troe, ikke bange, men jeg tog Monsieur for et Spøgelse.

Apicius (giver ham et Par Ørefigen). See der, til et Beviis, at jeg er intet Spøgelse.

Christopher. Hvorfor slaaer I mig? hvad Ondt har jeg gjort?

Apicius. Det er kun for at vise, at jeg er ingen Geist.

Christopher. Min Herre skal vel hævne dette.

Apicius. Hør Christopher! du kan give dette Par Ørefigen til din Herre igjen, og bede ham transportere dem paa sin Søster.

Christopher. De Ørefigen skal dog komme dig dyre nok at staae.

Apicius. Tør du give mig knubbede Ord, Slyngel! see der er nok et Par Ørefigen for dig selv.

(Christopher skriger og Apicius gaaer bort.)

Femtende Scene.

Eraste. Christopher.

Eraste. Christopher! hvad er paa færde?

Christopher. Det er ingen Konst at gaae bort, og lade en anden staae i Stikken.

Eraste. Hvad er det for Snak? hvem lader dig staae i Stikken? hvorfor græder du?

Christopher. Ach! jeg har faaet over ti Ørefigen.

Eraste. Af hvem?

Christopher. Af den Slyngel, ach! gid jeg havde ham nu fat allene, nu først bliver jeg modig, og Blodet begynder at koge i mig.

Eraste. Du skulde have slaaet fra dig tilforn, nu er det for silde.

Christopher. Ach! Monsieur kjender jo min Natur, jeg kan ikke blive vred, førend man har længe ivret mig.

Eraste. Jeg mærker paa den Maade, at du vil have flere Ørefigen, før du blir vred, jeg synes 10 kunde nok ellers komme Blodet til at koge i en ærlig Karl; men af hvem est du slagen?

Christopher. Af Apicius.

Eraste. Hvorfor slog han dig?

Christopher. Jeg veed ikke mere Aarsag dertil, end det Barn, som ligger i Moers Liv.

Eraste.

Eraste. Ach, Herre Jesu! hvad er dog dette? den hele Familie er udsat paa at gjøre mig Spot og Fortræd. Jeg veed ingen Aarsag dertil, uden det skulde være, fordi jeg vægrede mig forgangen Dag at laane ham nogle Penge; dem skulde han dog gjerne have bekommet, hvis jeg havde havt dem ved Haanden; i det øvrige begriber jeg aldeles ikke denne Handel.

Christopher. Da begriber jeg i det ringeste det. Mine Kjæber vil begribe og føle det i det mindste 2 a 3 Dage. Min Herre! sig mig ret for Alvor: Har I paa Vejen talt med Apicius om hans Søsters Sager; thi jeg har bildet mig ind, at I have verslet Ord sammen paa Vejen, og at han derfor har handlet saa ilde med mig.

Eraste. Jeg svær dig, at jeg ikke har talt med ham hverken i Dag ej heller igaar. Og det er Aarsagen, hvi jeg intet fatter af denne Handel. Men lad os gaae, jeg maae hjem og tage en anden Kaarde paa.

Syttende Scene.

Petronius med Musicanterne.

Petronius. Kan noget Menneske være behageligere i Selskab end den Lucretia? alt det, som var paa hende, levede. Jeg har nu omgaaets med Fruentimmer her i Byen saa længe, som nogen anden,

men jeg har altid staaet Karl førend nu. Det er ikke hendes skjønne Ansigt jeg er forlibt udi, men hendes Manerer, Fripostighed, Familiaritet, Ydmyghed, søde Miner og Beleveuhed, hvormed hun har betaget mit Sind, at jeg veed ikke, enten jeg staaer paa mit Hoved eller Fødder. Een af mine gode Venner hviskede mig i Øret disse Ord: Den Dame synes at være forbandet coquete, men jeg troer, at han tog forbandet Fejl; thi jeg mærkede, at det var ikkun en fripostig Artighed. Jeg bød mig til at fornøje hende i Aften for hendes Vinduer med en sagte Musique, hun takkede mig strax med saadan yndig Mine, at jeg er færdig at blive gal, naar jeg tænker derpaa. Hør I gode Musicantere! lister Jer sagte hen under Vinduerne. Jeg vil først have ét nyt Syngestykke med en Fiol de Gambe, siden kan I spille med de andre Instrumenter. Jeg vil selv synge Stykket, saasom det er af min egen Composition. Ere Jer Instrumenter stemmede? Messieurs!

Musicantere. Ja alting er færdigt.

Petronius. Gaaer kun gandske digt under Vinduerne, paa det at Musiqven kan begynde, førend man blir os vaer.

Musicantere. Herren har kun at befale, naar vi skal begynde.

Petronius. Men spiller ikke alt for stærk! Jeg

Jeg vil, at hun skal høre Ordene; thi imellem os at sige, saa er Compositionen excellent.

Musicantere. Det skal efterleves, naadige Herre! men det er noget koldt i Aften.

Petronius. Bekymrer Jer ikke derom. I blir nok indbudne i Huset, hvor I faaer en varm Stue. I kjender ikke denne Dame; hun er genereuse; Rhinsvin vil flyde som Vand for Jer.

(Musikken begyndes med den forlibte Vise, som han synger tilligemed. Lucretia stikker Hovedet ud af Vinduet og slaaer Vand paa dem.)

Musicantere. Hvad Fanden er dette?

Lucretia. Gaar Jer Gang, I Dagdrivere! skammer I Jer ej at gjøre saadan Allarm for en Enkes Dør?

Petronius. Det er mig, Madame! Petronius.

Lucretia. Og det er mig, Lucretia.

Petronius. Jeg har componeret dette Stykke, for at divertere Hende.

Lucretia. Og jeg har slaaet Vand ned for at temperere Heden af hans Hjerne.

Petronius. Hun kjender mig da ikke meer, Madame?

Lucretia. Jeg kjender Jer alt for meget, Monsieur Pedant! See, der er Jer naragtige Brev, som I skikkede mig.

Petronius. Men er det muenligt, at : : : :

Lucretia. Har han Lyst til at døbes end engang, saa kan han kun tøve et Øjeblik.

Pe-

Petronius. I skal betale mig dette dyrt nok, Folk af min Profession fordøje ikke saadan Haanhed.

Lucretia. Gaaer Jer Gang, og tag fat paa Jer Seneka, og læs derudi et Capitel om Vrede, saa vil I strax befinde Jer bedre.

(Hun lukker Vinduet til.)

Musicanten lugtende paa sin Arm. Dette lugter, min Troe, i det ringeste ikke af Rhinskvin.

Petronius. Desbedre er det; thi al Vin pletter.

Anden Musicant. Fy for en Ulykke, det lugter hverken af Vin eller Vand.

Petronius. Her er intet meer at bestille, Messieurs. Det gjør mig ondt, at jeg har umaget dem forgjeves.

Musicanten. Aldeles ikke, Monsieur, giv os vore Penge, saa skal vi strax gaae.

Petronius. Hvad? I har jo ikke spillet uden et halvt Stykke.

Musicanten. Det er ikke vor Skyld.

Petronius. Det er ej heller min Skyld.

Musicanten. Vi ere accorderede om 6 Rixdaler, betal os dem, saa vil vi ikke regne, at vore Klæder ere fordærvede.

Petronius. Jeg vil betale Jer 6 Djevle.

Musicanten. Ingen Snak.

Petronius. Gaae Fanden i Vold.

Musicanten. Gaae I selv den Vej.

Petronius. Hvormeget er det, I begjærer?

Musicanten. Sex Rixdaler.

Petronius. (Han gir den ene Musicant et Par Orefigen.) See der er To for dig, efterdi du er den Fornemmeste. De andre maa fornøje sig enhver med et.

(De kommer i Slagsmaal, Vægterpiberne høres og Vagten trækker dem ud.)

Tredie Act.

Første Scene.

Apicius. Espen.

Apicius. Han fik, ma foi, en Hob dygtig Orefigen; jeg kan føle det paa mine Hænder, som svier endnu deraf.

Espen. Ja, ja, Herre! Jeg er ingen Prophet, men jeg kan dog spaae, hvad deraf vil følge.

Apicius. Hvad vil deraf følge? Mener du, at jeg er bange for nogen af dem; jeg vil gaae mod Eraste med min Stok, skjøndt han møder mig med blot Kaarde.

Espen. De stille Folk er ikke at skjemte med, naar de først blir vrede; seer jeg ret paa Eraste, da er han af de Slags Folk. Men hvad vil den Dreng her, vil du tale med nogen?

Dren=

Drengen. Jeg har et Brev til Jer fra en Karl, som flyede mig det paa Gaden.

Apicius. Giv hid. (Læser Brevet) "Est du en honnet Cavalier, saa møder du mig Klokken 8 i Aften paa Grønland, hvis du ikke møder, holder jeg dig for en Coujon. Adieu. Eraste!" Hører du det, hvad er herved at gjøre?

Espen. Jeg skal sige Monsieur et godt Raad, hvorledes Han skal komme reputerlig derfra.

Apicius. Hvorledes da?

Espen. Han skal gandske stiltiende allene møde paa Grønland, og der slaaes som en ærlig Karl; enten bliver han selv stukken ihjel, og døer som en brav Mand, eller stikker han sin Contrapart ihjel, og bliver hængt derfor med Reputation, saa, hvor det falder ud, saa kommer han med Æren derfra.

Apicius. Du trøster vel i en Løgte.

Espen. Ja, der er intet andet ved at gjøre. I skulde have betænkt tilforn, hvad I gjorde.

Apicius. Ej! mener du, jeg er bange?

Espen. Det siger jeg ikke, gak derfor gandske stiltiende derhen; thi dersom I siger det til nogen, at de søger at hindre det, maa I ligesaa fuldkommen hede Coujon, som I aldrig havde turdet møde. Men der kommer Jer Søster, hold nu gode Miner.

Anden Scene.

Leonore. Apicius. Espen.

Leonore. Hvor forlibt den gode Eraste blev, da han hørte den Madame beskrives; hun er og paa et Haar efter hans Sind; thi jeg har ikke kjendt nogen ung Kone saa menagerlig, stille og indgetogen, som hun. Jeg troer nok, der bliver et Partie imellem dem. See her, Monfrere! hvad bestiller du her?

Apicius. Hør min hjerte Søster, har jeg gjort dig noget imod, saa beder jeg om Forladelse.

Leonore. Hillemend! hvad er det? Ach! mit Blod tilsiger mig noget Ondt, siig for Guds Skyld, hvorfor tager du Afsked med mig?

Apicius. Jeg siger intet. Jeg har min Ære kjærere; jeg beder kun, at, saafremt du vil holde mig for din Broer, at hverken du eller nogen anden kommer paa Grønland i Aften Klokken Otte. (Vender sig til Espen.) Espen! er det ikke godt nok? kan du nu see, at Hjertet sidder paa det rette Sted, og at jeg kan tie.

Espen. Jo, jo, Monsieur tier brav nok; han siger kun: Holdt mig, eller jeg gjør en Ulykke.

Leonore. Ach! jeg elendige Menneske! jeg mærker nok, hvor det hænger sammen, at I vil for Haanden. Espen! Jeg formaner dig ved alt det, som helligt er, at du aabenbarer mig den hele Historie.

Espen. Ej! Jomfrue, mener Hun ikke, at jeg kan tie ligesaa vel som min Herre; jeg siger kun allene dette, at min Herre skal slaaes i Aften Klokken Otte paa Grønland.

Leonore. Med hvem?

Espen. Det siger jeg heller ikke, men det første Bogstav er Eraste.

Apicius. Du fortvilede Skjelm, er det ret saaledes at røbe din Herre?

Espen. Hør Monsieur! naar I har sagt A, saa maa I og sige B. I har jo selv givet Anledning til Jer Søster at spørge derom. En retskaffen Cabeleer tar aldrig Afsked enten med Bror eller Søster, naar han vil slaaes; thi at sige til sin Søster, har jeg gjort dig noget imod? det er at sige paa anden Dansk: Min hjerte Søster! jeg staaer i Fare i Dag, enten at gjøre en Ulykke, eller at tage een, hvilket jeg som en retskaffen Cabeleer ikke kan eller tør sige dig, men, som jeg er bange for Trøjen, saa gier jeg dig kun Anledning at efterforske, hvorudi Faren bestaaer, at du i Tide kan hindre den. Jeg holder, min Troe, for, at det er ligesaa godt at sige reent ud til sin Contrapart: Monsieur! mit Hjerte sidder mig i Buxerne, derfor beder jeg, at I vil undskylde mig for at møde.

Leonore. Det er en smuk Tjener, som raader sin Herre at styrte sig i Ulykke.

Espen.

Espen. Nej! I forstaaer mig ikke ret, Jomfrue! jeg raader ham ikke til at slaaes, men siger kun, efterdi han har besluttet at slaaes, saa skal han slaaes som en retskaffen Cabeleer; saa vilde jeg gjøre, om jeg var det. Jeg har kjendt en Officeer, som modtog alle Dueller; men saasom han altid sagde til sin Kone, førend han skulde slaaes: Far vel, min Hjerte! jeg veed ikke, om vi seer hinanden meer, saa blev der aldrig noget af; thi Konen udspionerede strax Sagen, og hindrede det. Men der kommer, min Troe, Eraste. Nu blir her en Ulykke af.

Tredie Scene.

Eraste. Christopher. Espen. Leonore. Helene. Apicius.

Eraste. Jeg troer nok, han har faaet mit Cartel, er der nu en ærlig Blods-Draabe i ham, saa møder han mig til besteemte Tid.

Christopher. Hør, Herre! hvad jeg har i Sinde, naar I kommer i Træfning sammen, vil jeg gaae bag til, og rende ham min Kaarde ind i Ryggen, saa vinde vi sikkert.

Eraste. Fy! fy! det duer ikke, vi skal fægte reent og ærligen tilsammen.

Christopher. Ej hvad Ærlighed! naar I vil gjøre en Ulykke, er det jo ligemeget, paa hvad Maade det skeer; naar vi vil tale om Christendom og Sam-

vit-

vittighed, saa burde I blive hjemme. Men eftersom vi har besluttet at sætte i Dag saadant til Side, maa vi være os selv lige. Om en Tyv havde sat sig for at stjæle en Koe, bekymrede han sig aldrig om Maaden, men allene, hvorledes at han sikkerst kunde stjæle den. Naar en Ulv sætter først Samvittighed og Christendom til Side, og beslutter at dræbe et Faar (dog det er sandt, en Ulv har endelig ingen Christendom) men jeg vilde allene sige, naar en Ulv vil dræbe et Faar, og tog i Betænkning at anfalde det bag til, vilde de andre Ulve holde ham for en Pedant; forstaae, om Ulve kunde raisonnere. Det er virkelig noget underligt, som man ikke kan begribe, hos visse Folk, at de søge at føre et ugudelig Forsæt christelig ud. Jeg for min Part, jeg søger aldrig at sætte Gud eller Mennesker Vox-Næser paa. Naar jeg er gudfrygtig, saa er jeg gudfrytig, naar jeg er ugudelig, saa er jeg ugudelig, saa alle kan tage og føle derpaa. Jeg har tit tænkt paa disse Officerer, at, naar de vil duellere, det er, bryde Guds og Landets Love, gjør de deres Bøn først. Hvad maa Vor Herre vel tænke, naar saadanne Bønner kommer for ham: Herre! saasom jeg har i Sinde at dræbe min Næste eller styrte mig selv i Ulykke for ingen Ting, saa beder jeg om din Bistand her udi.

Eraste. Ej! holdt op med din Moraliseren: jeg

skal

skal forsværge at tage nogen latinsk Dreng i min Tjeneste meer, de ere, ligesom de vare galne.

Christopher. Herre! seer I ikke, hvem der staaer?

Eraste. Jo, det er den Mand, jeg leder efter. Her kan vi gjøre det strax af. Træk ud Canallie, est du en ærlig Karl. (De fægter sammen.)

Leonore. Mord, Mord!

Helene. Hvad er paa Færde? Ach! Gud bedre mig arme Menneske, hvad er det for en Ulykke! Espen og Christopher, hvis I ikke hindrer det, skal I komme i Bøddelens Hænder.

(De kommer alle imellem og skille dem ad.)

Eraste. Hvis I ikke gaaer til Side, skal jeg = =

Helene. Ach! min allerkjæreste Broder! sig hvad er Aarsag til saadan Ulykke?

Eraste. Synes dig ej, at jeg har Aarsag; først kommer hans Søster mig til at løbe April, siden prygler han min Tjener.

Apicius. Nej! Jer Søster har kommet mig til at løbe April.

Christopher. Espen! denne Sag maa hænge underlig sammen; vi to vil være Mediateurs. Her er Vildfarelse; thi begge beskylde hinanden for een Sag. Hør Monsieur Eraste! vi tvende Mediateurs eller Opmænd tilspørge eder først, hvorudi eders Prætentioner bestaae.

Eraste. Hans Søster visede mig April.

Espen.

Espen. Og Eders? Monsieur!

Apicius. Hans Søster gjorde ligesaa ved mig.

Christopher. For det andet maa vi spørge, hvorudi den April-Løben bestaaer?

Eraste. Hun visede mig hen til en Dame, som hun berømmede af Gudsfrygt, Menage, Taushed, Stilhed ꝛc., men da jeg kom derhen, fandt jeg hende ugudelig, comediantisk, aabenmundet, ødsel, gal.

Espen. Og Eders? Monsieur!

Apicius. Hans Søster recommanderede mig en Dame til Brud, som var artig, levende, resolut, beleven, og i alting efter mit Sind; men da jeg kom derhen, fandt jeg hende knarvorren, arrig, mistænkelig, gnieragtig, ꝛc.

Christopher. For det tredie maa vi vide den Kones Navn, og hvad hun hedder?

Eraste. Jeg veed ikke, hvad hun hedder, men det var en Galanterie-Kræmmers Enke.

Espen. Og Eders?

Apicius. Ogsaa en Galanterie-Kræmmerske.

Christopher. Saasom der er mangfoldige Galanterie-Kræmmersker her i Byen, maa vi spørge for det fierde, hvor denne boer?

Eraste. Næst ved her.

Espen. Og Eders?

Apicius. Ogsaa her næst ved.

Christopher. Gaaer I nu lidet til Side, Monsieur,

sieur, nu maa vi examinere Fruentimmeret: Hør Jomfrue Leonore, hvordan fandt I den Helene at være, for hvis Skyld den Trojanske Krig er begyndt.

Leonore. For mig var hun gal og lystig, og holdt en Roman for sin Bibel.

Helene. For mig var hun melancholisk, sad og sukkede og græd over Taare-Persen.

Leonore. For mig var hun aabenmundet, trohjertig, ødsel, satyrisk.

Helene. For mig var hun taus, gnieragtig, pretieuse, varsom.

Christopher. Ha, ha, ha! nu har jeg løset Knuden, I Gjække tilsammen! kan I ej mærke, at der er to ulige Søstre i et Hus, hvilket har givet Anledning til al den Allarm, ha, ha, ha!

Fjerde Scene.

Henrich. Personerne af forrige Scene.

Henrich. Den Kone kan gjøre Folk 10 Gange gal om Dagen. Nu skal jeg ud i mit Søndags-Liberie, allene fordi det er ondt Vejr.

Espen. Hør, Kammerat! hvor mange Døttre har I i Jer Hus?

Henrich. Der er kun 16 Søstre, som alle ere giftefærdige.

Espen. Men mig synes, at jeg aldrig har seet meer end een udi Boden?

Hen-

Henrich. De ere der gemeenligen alle sexten.

Espen. Saa maa de da være hinanden meget lige?

Henrich. Ligesom Draaber Vand, angaaende Legemet, men hvad Sjælen angaaer, da ligner de hinanden meget lidet.

Espen. Men hvem af dem hedder Lucretia.

Henrich. De hedder saa alle sexten.

Espen. Ej! tal dog alvorlig. Jeg troer, ingen skulde være saa gal at give 16 Døttre et Navn. Siig mig, hvem er den, som er saa stille?

Henrich. Det er den Eldste.

Espen. Det er meget naturligt. Men hvem er den, som er saa lystig?

Henrich. Det er den Eldste.

Espen. Gak til Bloksbjerg, din Spottefugl!

Henrich. For at hjelpe dig ud af Drømmen, vil jeg forklare mine Ord mere tydelig. Der er kun een Kone i vor Bod; men i den ene Kone er meer end 16 Sjæle.

Espen. Hvad vil den forblommede Snak sige?

Henrich. Har du studeret?

Espen. Nej jeg har ikke.

Henrich. Saa maa jeg da føre mine Ord ud i en borgerlig Stil. Min Madame er lidt vægelsindet, saaledes at hun forandrer sin Humeur 10 Gange hver Time. Jeg vil ikke tale ilde om hende, efterdi jeg er i hendes Brød; thi ellers skulde jeg be-

beskrive det Bakkelsebeest med hendes rette Farve. Men er det ikke Monsieur Petronius? Hillemend! jeg maa løbe.

Espen. Tøv dog lidt; Jeg har endnu noget at spørge dig om.

Henrich. Skjul mig da; thi jeg er bange for denne Mand. Jeg skal siden sige dig, af hvad Aarsag.

Femte Scene.

Petronius. De andre.

Petronius. Pots Slapperment! hvilket Eventyr var det. Jeg veed ikke, enten jeg drømmer eller jeg er vaagen. Hun tar med venlig Mine mod mit Tilbud, berammer Tiden; jeg lejer Musicantere, kommer til bestemte Tid i Forhaabning at recommandere mig ved saadan Artighed; men i Steden for at faae et Kys, eller i det ringeste Tak for saadan Høflighed, faaer jeg Skjelds-Ord og Band over Hovedet. Hvorudover, saasom Ulykken aldrig er ene, jeg kommer i Klammerie med Musicanterne, faaer Hug af dem, blir trækket til Raadhuset af Vægterne. Saa at jeg maa løse mig med Penge baade fra de første og sidste.

Christopher. Jeg vil sværge paa, at denne Monsieur har havt selvsamme Eventyr, som vi.

Henrich. Hillemend! gid jeg var vel hjemme.

Petronius. Ver er, min Troe, hendes Tjener.

(Tar ham i Haaret.)

Du skal sandelig betale mig Lavet.

Henrich. A = = A = = A = =

Kraste. Ach! min Herre! slaae ikke den stakkels Dreng saaledes.

Petronius. Messieurs! dersom I vidste mine Aarsager, hjalp I mig selv til at prygle ham.

Henrich. Monsieur! jeg har aldrig seet ham før.

Petronius. Har du ikke seet mig tilforn, hvem var det da, jeg talede med i Morges, var det ikke dig?

Henrich. Nej, Monsieur! det var en Kræmmer-Dreng; men jeg er en Lakej.

Petronius. Jeg seer nok, at du har faaet Liberie paa, jeg havde derfor nær i Begyndelsen taget Fejl; tjener du ikke hos den artige Lucretia?

Henrich (sagte.) Jo somme Tider.

Petronius. Du har et artigt Herskab.

Henrich. Somme Tider.

Petronius. Det er den uraisonableste Qvinde, jeg har kiendt.

Henrich. Somme Tider.

Petronius. Svar mig, du Slyngel! tjener du ikke hos hende?

Henrich. Jo, somme Tider.

Petronius. Est du ikke Dreng der i Huset?

Henrich. Jo! jeg er, jo Herre!

Pe=

Petronius. Saa tiener du jo der stedse hos hende?

Henrich. Nej, ikkun somme Tider.

Petronius. Den Dreng har enten Malice, eller det maa være en Tosse. Saae du ikke, hvordan jeg blev nyelig medhandlet for Jere Vinduer?

Henrich. Jo jeg gjorde, gode Herre! men hvad kan jeg gjøre dertil?

Petronius. Det er endelig sandt. Jeg slog dig med Uret, men i Hidsighed. Jeg burde hævne mig paa hende selv, hvilket og skal skee inden jeg gaaer til Sengs.

Henrich. Paa hvem vil Herren hævne sig?

Petronius. Paa den gode Madame Lucretia, som boer der.

Henrich. Den Lucretia, som slog Vand paa Herren, boer ikke der mere.

Petronius. Hvor boer hun da?

Henrich. Jeg veed, min Troe, ikke.

Petronius. Var det ikke dette Huus, hvor man handlede saa ilde med mig?

Henrich. Jo, min Troe, var det saa.

Petronius. Var det ikke Lucretia, som slog Vand over mig?

Henrich. Ja, men ikke den, som boer her nu.

Petronius. Er din Madame da flyttet?

Henrich. Nej! hun boer der endnu.

Petronius. Ej! saa skal du faae en Ulykke, vil du fixere mig oven i Kiøbet?

Henrich. A : : : slaae mig ikke Monsieur. At Mad. Lucretia slog Vand over Jer, det har I Jer selv at takke for.

Petronius. Hvi saa?

Henrich. Jeg beskrev Jer i Morges min Madames Humeur, men I vilde da ikke troe mig. Min Madame har adskillige Siæle i Maven eller Hjertet. Somme af disse Siæle ere onde, og somme gode. En af de gode Siæle inviterede Herren hid, og en af de onde slog Vand paa ham. Det er derfor ikke Madamens Skyld, men Herrens egen, at han ikke kom et halv Qvarteer tilforn, førend den gode Siæl gik ud i Byen, og den onde Siæl kom hjem, eller, at han ikke biede et halv Qvarteer længere; thi hun har baade før og siden den Tid været saa mild som en Guds Engel. Begriber I det nu?

Eraste. Min Herre! jeg fatter det meget vel. Drengen tjener hos en Dame, der er vægelsindet, og ved sin foranderlige Humeur har givet Anledning til stor Vildfarelse blandt os, som her staae, og ført tvende Familier i Harnisk mod hinanden, saa vor største Sorg nu er, hvordan vi kan redressere den Feil, som vi af Vildfarelse har begaaet.

Petronius. Denne Dame er jo mægtig til at opvække en indbyrdes borgerlig Krig udi Staden!

ha!

Ha! ha! ha! nu forgaaer min Vrede. (Til Henrich.) See der Kammerat! der har du to Mark for de Hug, jeg gav dig i Hastighed. Gak kun din Vej.

(Henrich gaaer bort.)

Det er bedst, Messieurs! at vi tier paa begge Sider med denne Historie; thi den kunde ellers give Anledning til den bedste Comedie.

Lucretia. Henrich! kan du ikke komme ind! hvem er det din Slyngel staaer og sladdrer med?

Petronius. Der er hun, min Troe, nu kan jeg hævne mig paa hende selv.

Eraste. Ej, min Herre! det er kun at lee af. Vi vil allene firere hende lidt. (De rykker hende til sig een efter en anden.)

Petronius. Madam! er det ikke hun, som bestilte Musique i Dag?

Lucretia. Ja det var den Gang, men : : :

Helene. Madame! er det ikke hun, som dræbte mig med Høflighed i Formiddag?

Lucretia. Ja det var den Gang.

Leonore. Madam! er det ikke hun, der dræbte mig med Uhøflighed!

Lucretia. Det var den Gang.

Eraste. Madame! er det ikke hun, som var saa coqvette?

Apicius. Madame! er det ikke hun, som var saa kydsk?

Pe-

Petronius. Madame! er det ikke hun, som slog Vand over mig?

Espen. Madame! er det hun, som er saa klog?

Christopher. Madam! er det hun, som er saa gal?

Lucretia (grædende.) Men I godt Folk! hvorfor tracterer I mig med saadan Haanhed?

Petronius. Tør I vel klage Jer, efterat I har bedrevet saadan Gjerning. Har I ikke selv stævnet mig hid i Aften; troer I vel, at = = =

Lucretia. Min kjære Monsieur! jeg beder Ham med grædende Taare at tilgive mig denne Forseelse. Han kom just paa en Tid, de havde gjort mig Fortræd, og naar Galden engang først løber over (hvilket dog ikke hender mig uden meget sielden) saa veed jeg selv ikke, hvad jeg gjør. Hav dog Medlidenhed med mig, min Herre! og tilregn mig ikke denne Overilning. Jeg har alt for stor Estime for Hans Person, at jeg forsættelig skulde føre mig saaledes op mod Ham.

Apicius. Forlad hende da denne Forseelse, min Herre!

Petronius. Eders Taare, Madame! udslukker min Vrede. Dersom denne Fortrydelse er af Hjertet, saa er jeg allerede overvunden.

Lucretia. Han veed, min Herre! at jeg ikke allene æstimerer, men endog elsker Ham.

Pe=

Petronius. Kjærlighed begynder at oplevе igjen. Lad os da fornye det gamle Venskab igjen.

(De gier hverandre Hænderne.)

Eraste. Men hvad Satisfaction skal vi give de smukke Jomfruer for den Tort, vi har af Vildfarelse gjort dem?

Christopher. Hør, godt Folk! lad mig og Espen, som Mediateurs, raade. I veed jo, her er en Comedie spillet, og at alle Comedier bør endes ved Giftermaal. Vi finder for godt, at Freden sluttes paa den Maade, at Monsieur Eraste gifter sig med Jomfrue Leonore, og Monsieur Apicius med Jomfrue Helene. Er I dermed fornøjet paa alle Sider?

Leonore. Seer man vel, hvor perfekt han forstaaer det Haandværk at koble Folk sammen?

Christopher. Min hjerte Jomfrue! hun maa forlade mig, at jeg gaaer saa lige til. Jeg har ikke gaaet i Skole til Maren Giftekniv, der kunde gjøre saa mange Prælydier, naar hun gjorde Partier imellem Folk. Jeg veed nok, hvordan Moden er baade for den, der skal frie, og for den, der skal sige Ja. En Frier, eller hans Commissionair, skal lade sig mærke i mange Aar at have baaret hemmelig Kjerlighed til en Jomfrue, omendskjøndt han aldrig har seet hende tilforn. Eller han skal foregive at hans Fa'r eller Mo'r har aabenbaret sig for

ham

ham i Søvne, og sagt: Vil Du gifte Dig min Søn, saa tag ingen uden den eller den Jomfrue; eller han skal sige, naar han gjør sin Bøn i Kirken om et godt Giftermaal, staaer strax den eller den ham for Øjne. Den, som vil sige Ja, skal blive rød i Ansigtet, og sige: Monsieur! det er noget, som jeg ikke kan svare til. Det er for tidligt for mig at giftes, jeg er for min Frihed. Jeg kan intet gjøre uden mine Venners Raadførsel. Og skal gaae som halv vred og skamfuld bort, omendskjøndt hun er færdig at sprække af Kjerlighed. Jeg er aldeles ikke for slige unyttige Ceremonier; naar jeg skal til at frie engang, siger jeg kun: Lille Pige! vil I have mig? siger hun Ja, saa smækker jeg strax til; men siger hun Nej, saa svarer jeg: Farvel, lille Pige! hils hendes Forældre.

Eraste. Jeg holder med Dig, Christopher, derudi, Du taler efter mit Sind.

Christopher. Vil I da have disse tvende Jomfruer, som hos Eder staaer, til Eders ægte Hustruer?

Eraste. Jeg for min Part holder det for en stor Lykke, om Jeg kunde overtale Jomfrue Leonore.

Apicius. Jeg er iligemaade fornøjet med Dit Forslag.

Leonore. Du gjør Brudevielsen noget for hastig, Christopher!

Helene. Mig synes, min Troe, det samme.

Christopher. I gode Jomfruer! gjør mig ikke vred. I veed jo, at jeg er en hastig Mand. Slaaer kun strax til. I ere alle lige af Stand og Midler. I har derforuden, omendskjøndt uskyldig, ophidset tvende Personer til Uenighed, som ikke kan bedre bilægges end ved Giftermaal og Svogerskab. Tilmed er jo spillet en Comedie, som endelig maa endes med Givtermaal. Allons! giver hverandre Hænder, jeg vil, min Troe, ikke begjere en Skilling derfor. Hvorvel der er mange Folk her i Staden, som lever af intet andet end det samme.

Espen. Jeg vil, min Troe, ej heller begjere noget derfor.

Christopher. Du har Ret Espen; thi Du har ikke talt et Ord, men staaet som en Dosmer. I staaer saa pene, I godt Folk! Corrasi! giver hverandre Hænder. See! jeg skal hjelpe Jer til Rette. Flye mig kun Jer Haand, Jomfrue! ligeledes.

(Han tvinger dem til at give hinanden Hænderne.)

Petronius. Her er ogsaa min Haand, min Engel! kom lad mig ogsaa kysse Dig.

Lucretia. Fy Monsieur! det er noget grovt.

Petronius. O! pluma levior mulier.

Lucretia. Jeg forstaaer ikke Hans Latin eller Græsk.

Petronius. Hun skal nok lære det, naar Hun kommer i Brudeseng.

Lu-

Lucretia. Med hvem?

Petronius. Med mig.

Lucretia (sagte). Hvilken horribel Pedant!

Petronius. Vil Hun da ikke holde sit Løfte, Madame?

Lucretia. Nej! der er 3 Raisons, som holde mig tilbage: 1) Har jeg betænkt mig, og for det andet : : :

Petronius Det er alt nok; Hendes Tjener, naadige Frue!

Lucretia. Hans Tjenerinde, naadige Herre!

(Hun gaaer.)

Eraste. Og vi andre vil hjem at holde Bryllup.

Petronius. Og jeg maa hjem at faae til Livs et par Capitler af min Seneca, som vise, hvordan man skal skikke sig udi Fortræd. (Han vender sig til Spectatores:) Denne Kone bør være Generalinde for alle vægelsindede Qvinder.

Over den Vægelsindede.

"Mit andet Stykke — siger Holberg i sin forhenanførte Levnetsbeskrivelse — kaldes den Vægelsindede, eller Lucretia, hvori repses den synderlige Ustadighed af Sindelag, der findes hos Nogle. Det er ikke noget Hverdags-Indhold, og urørt hidtil af andre Lystspildigtere. Hovedpersonen i denne Comedie er et lunefuldt Fruentimmer af tigelliansk Caracter, hvis Vægelsind Madam Montaign saa heldigen udtrykte, at det syntes et Mesterstykke af Skuespilkunst. Midlertid blev denne Comedie med Koldsindighed modtaget af nogle, hvem nogle Scener forekom alt for alvorlige og adstadige; men skjønsomme Granskere satte saa Skuespil over dette. Hvilket er mig nok, thi ligesom de, der spille paa Instrumenter, ikke rette dem efter Mængdens, men nogle Faa's Smag, saaledes bekymrer jeg mig ikke om Folkegunst, men er nøjet med faa Kjenderes Bifald."

Denne Erklæring uagtet, har dog Holberg i de senere Udgaver af sine Skuespil forkortet dette Stykke fra fem til tre Acter, og foretaget adskillige betydelige Forandringer deri, der dog aldrig have været istand til at hæve det til den Grad af Folkegunst, som dets øvrige Sødskende af samme Kuld — om dette Udtryk maa tillades mig — have nydt, da det efter en Fortegnelse af den afdøde Skuespiller Als, der ligger for mig, i de 21 Aar fra 18 Decbr. 1748 til 11 Decbr. 1769, kun skal være opført 5 Gange, ligesom det og i de 27 Aar Samleren har besøgt Skuepladsen, har saa sjelden været spilt, at han aldrig har faaet det at see. De alvorlige og ad-

stadige Scener, Holberg tilskriver Stykkets mindre Bifald, er uden Tvivl Erastes, eller som han i den ældre Udgave kaldes Sparenborgs, der øjensynlig spores at være bestemt til en dansk Alceste, eller Menneskehader, efter Holbergs Sind; og der maaskee den Tid i Forestillingen ikke har været saa hældig, som Apicius, hvis Fremstilling af den udødelige Rose, den competenteste Dommer, Undertegnede kjender i Danmark, har skildret ham som et Kunstværk, værdigt samme Ros, som Holberg tillægger Madame Montaignes Lucretia. Hvad Caracterernes Originalitet angaaer, da har Holberg ikke blot i ovenanførte Sted, men ogsaa i sine danske Epistler, 506 Brev, paatalt sin Ret, og det sidstnævnte Sted med udtrykkeligt Hensyn til Destouches Irresolu, eller Vankelmodige, som han med Føje erklærer for at være langt yngre. Ligeledes har han i sit 493 Brev alvorligen talt sit Stykkes Sag mod nysnævnte franske, som man den Tid vilde gjøre til et af Destouches Mesterstykker, og som i en Oversættelse af Major Sebbelin bragtes her paa Theatret; men — "uagtet den daværende Theatermester sparede ingen Flid paa at dressere Acteurerne, at den vel kunde blive exeqveret, og der heller intet — siger Holberg — var paa Actionen at dadle, blev dog Udfaldet, at den hele Forsamling gik misfornøjet bort." og vidner og ovennævnte alsiske Fortegnelse, at den ikke oplevede mere end to Forestillinger.

K. R.

Jean

Jean de France
eller
Hans Frandsen.

Comedie i fem Acter.

Forestillet 1722.

Ho=

Personerne i Comedien:

Jeronimus, en Borger,
Frands, hans Naboe.
Jean, Frandses Søn.
Elsebet, Jeronimi Datter.
Antonius, hendes Elsker.
Espen, en Tjener.
Marthe, en Pige.
Arv, en Gaardskarl.
Magdelone, Frandses Hustrue.
Pjerre, Jeans Tjener.
En Spiller.
En Dreng.

For-

Første Act.

Første Scene.

Jeronimus. Frands.

Jeronimus. God Morgen, Naboe! hvor kommer I fra saa tidlig?

Frands. Jeg var udi et Ærinde paa gammel Torv.

Jeronimus. Hvad godt Nyt der?

Frands. Intet, uden man førte En til Slutteriet.

Jeronimus. Det kan ikke regnes for Nyt, men hvorfor blev han bragt did hen?

Frands. Man sagde mig, at det var for Gjeld.

Jeronimus. Det er heller intet Nyt.

Frands. Samme Person har længe reist Udenlands, og har sat en stor Hob Midler til.

Jeronimus. Det er heller ikke Nyt. Hør kun, kjære Naboe! speiler Eder udi deslige Exempler. I har en Søn; jeg vil ikke sige meer, gid det ikke maa gaae efter min Spaadom, det rører mig saavelsom Eder; thi jeg har lovet min Datter Elsebeth bort til ham; men I vilde ikke lyde mit Raad, han

skulde

skulde have sin Villie, han vilde rejse, han skulde rejse, skjøndt han er et Barn paa 19 Aar.

Frands. Forlad mig, Naboe, han blev 20 Aar forleden Januarii.

Jeronimus. Jeg kan nok erindre, da han blev født, det var den samme Tid, som salig Birthe døde, men det vil intet sige; lad være, at han er 20 Aar gammel, mon det ikke er Hazard alligevel at lade ham saaledes rejse udenlands?

Frands. Jeg vil ikke disputere, om det er farligt eller ej, men det veed jeg, at de fleste her i Landet rejse udi den Alder.

Jeronimus. Det gaaer og de fleste, som den Karl, I mødte paa gammel Torv. I har saa vidt Ret, kjære Naboe; de fleste ere siden hængefærdige af Armod; hvorfor maa Eders Søn ikke hænge sig saavelsom en anden?

Frands. Ach! det har ingen Fare; han forsikkrede mig, førend han tog Afsked, om sin Skikkelighed.

Jeronimus. Det gjør alle. Jeg veed ikke, hvordan hans Levnet har været udi Paris, men det kan jeg sige, at hans Breve staaer mig aldeles ikke an; min Datter Elsebet kalder han Isabelle, sig selv skriver han Jean, og jeg hedder Jerome. Han maa kalde sig selv, hvad han lyster. Han maa skrive sig Fairfax og Soldan, om han vil, naar

han

han ikkun lader mig og min Datter beholde vore christne Navne.

Frands. Ach kjære Naboe! det er jo Moden, unge Mennesker gjør saadant for at lade see, de have lært fremmede Sprog.

Jeronimus. Jeg disputerer ikke, om det er Moden eller ej, men er det en fornuftig Mode? Om en Franskmand her i Landet forvendte sit Navn Jean og lod sig kalde Hans, naar han kom hjem igjen, mon hans Landsmænd ikke tænkte, at han var bleven forrykt? Det er smukt nok at lære fremmede Sprog, men, naar vi har lært vort eget først; det er smukt nok at rejse udenlands, naar man har samlet Aar og Forstand først, naar man har den Capital, at man kan leve af Renterne, naar man rejser paa en vis Profession, som man ikke kan lære hjemme. Men her er det bleven som en fat Ret for fattige Borgerbørn, at de i Fleng ved slige Udenlands-Rejser skal ødelægge deres Familier, for at lære et Sprog, som de for en Snes Rixdaler eller mere kan lære af en Sprogmester her hjemme. De fleste blive fordærvede, og lære intet uden galne Moder og Vellyst, som de siden fylde Landet op med, og glemme det Gode, de ere ere blevne øvede udi i Skolerne. Jeg kan opregne over Snese smukke Karle, der har studeret deres Prækestol paa Klosteret, og gjort Prækener, som have været højt agtede, endog

udi vor Frue- og Rundekirke, hvor de lærde Menigheder ere. De Samme ere siden efter Moden rejst udenlands, og der efter Moden have glemt bort deres Kristendom indtil Catechismum, tilsat deres Midler, fort en Hob politiske Griller med sig tilbage, og siden gaaet med deres Bonjour og Comment vous portes vous og creperet, saa de har faaet en Ulykke i Maven, indtil de ere faldne til Melancholie og Brændevin; saa at Forældrene seer derved deres Børn fordærvede, og sig selv ødelagte. Ja, I leer deraf kjære Naboe, det er, min Troe, dog sandt; dersom I saae udi en Sum paa et Sted de mange Penge, som af unge Mennesker aarligen blive unyttigen tilsat udenlands, skulde I ikke forundre Eder over, at vi ere fattige og magtesløse. Eders Søn har allerede fortæret 1500 Rdlr. i Frankrig. I siger, at han har lært Fransk derfor; men I taler ikke om, hvor meget Latin han har ogsaa glemt. Narrerie og Galskab, mærker jeg at han har lært for det første. Det kan jeg see af de Breve, han skriver mig til. Hvad Fanden skal jeg med de franske Breve, som jeg ikke forstaaer et Ord af? først koste de mig Postpenge, siden en Bouteille Viin til Jean Baptist, som sætter dem over for mig paa Tydsk, og kan jeg endda neppe forstaae dem.

Frands. Nu gjør det ingen Gavn, Nabo, at vi tale derom; hvad engang er gjort, kan ikke forandres;

dres; Skylden er ikke hos mig, min Kone vilde saa have det.

Jeronimus. Fy! fy! skyld aldrig Skylden paa Eders Kone. Naar I beskylder Eders Kone for saadant, beskylder I ogsaa Eder selv. Det er haanligt for en Mand, at han siger, jeg er bleven ødelagt, men det er ikke min Skyld; thi min Kone vilde saa have det.

Frands. Min hjerte Naboe! I er alt for knurvurren. Jeg er, Gud skee Lov, ikke endnu ruineret. Vil I ikkun tie stil; nu kommer min Søn tilbage; thi han er reist fra Paris for 4 Uger siden, og saa er det Ende derpaa.

Jeronimus. Ende derpaa? ha, ha! Ende derpaa? I skal faae det at vide, Naboe, I skal faae det at vide. Vor danske Ungdom gjør ikke som Ungdommen i Holland: Myn Herr Kalfs Søn udi Sardam reiste udenlands for nogle Aar siden, førte sig op som en Prinds, tracterede Ministerne ved alle Hoffer, men saasnart han kom tilbage igjen, solgte han Heste, Vogne, Kudsk, Lakejer og sin hele Stats; tog sin gamle Sardamske Bondekjole paa igjen. Mon vore Cavallerer, vore Dagdrivere vil gjøre det samme? jo, jo, forsøg kun, at give Eders Søn reven Øllebrød til Frokost, som tilforn, see, om han ikke vil svare: Jeg er vant til Chocolade i Holland; forsøg at give ham en god dansk Meel-

grød eller Byggrynsgrød, see, om han ikke vil grine deraf, og en anden Aften soupere hos en fransk Kok; vilde de endda ikkun føre een Nations Lyde hjem med sig, var det ikke saa meget at sige, men de kommer tilbage sammensyede af al det Galskab, som findes udi Engeland, Tydskland, Frankrig og Italien. Jeg vil ikke skjære op, Naboe, men saaledes leve ungefehr vore Cavallere, naar de kommer hjem. Om Morgenen skal de have deres Thee eller Chocolade. Det, sige de, er paa sin Hollandsk. Om Eftermiddagen deres Caffe, det er paa sin Engelsk. Mod Aftenen spille de Allomber hos en Maitresse, det er paa sin Fransk. Naar de gaae et Ærinde i Byen, skal de have en Lakej udi Hælene paa sig, det er paa sin Leipsigsk eller Berlinsk; skal de gaae i Kirken, spørger de først, om der bliver Musik, det er paa sin Italiensk; alt hvad som er Udenlands, synes dem at være artigt og fornemme, endogsaa naar de blive trukne til Slutteriet for Gjeld.

Frands. Nu, nu, Naboe, det tør gaae bedre end I tænker. Er det ellers længe siden, at I fik Brev fra min Søn?

Jeronimus. Ungefehr for fire Uger siden.

Frands. Han er rejst for fire Uger siden fra Paris.

Jeronimus. Det kan nok være; hans sidste Brev var dateret (med Permission at sige) fra Roven

ven eller Røyen; er der nogen Sted, som hedder saa i Frankrig?

Frands. Det maa være Roan, som de Franske skrive Roven; thi han gaaer til Skibs.

Jeronimus. Det er et hæsligt Navn. Men der kommer Arv Gaardskarl med Aanden i Halsen. Hvad mon han vil?

Anden Scene.

Arv. Jeronimus. Frands.

Arv. Nu gav jeg nok en Daler til, at Hosbond var hjemme; thi Hans Frandsen er kommen hjem, og ingen kan forstaae eet Ord, hvad han siger. Det første han kom ind ad Døren, spurgte han: hvor er Moen Pere; jeg blev forbauset over saadant Spørgsmaal; thi hvem Fanden kan skaffe ham modne Pærer i Maj Maaned? Jeg svarede: de er ikke her i Landet paa disse Tider; han forundrede sig meget derover, ligesom han aldrig havde seet en Have her i Landet tilforn, og spurgte siden om hans træ liær mere. Hvorfor jeg svarede, som Sanden er, at han kan finde hende, enten paa Ulfeldsplads eller Hallandsaas; thi der findes tvende Træmærre. Mig gav han et Hundenavn kaldende mig Garsong, og andet, som jeg skjæmmes at tale om.

Frands. Arv! Hvad Nyt har du?

Arv. En heel Pose fuld.

Frands.

Frands. Ondt eller Godt.

Arv. Baade Ondt og Godt. Hans Frandsen er kommen hjem igjen fra Vestindien, men = = =

Frands. Fra Vestindien?

Arv. Jeg mener det er fra Vestindien, efterdi han er gandske forrykt; enten er han gal eller han laver til Barsel; thi det første, han begjærede, var modne Pærer.

Frands. Hvorledes seer han ellers ud? hvorledes er han klædt?

Arv. Han seer underlig ud. Jeg veed ikke om Fatter har seet Kløverknægt. Ligedan seer han min Troe ud. Han gaaer udi en rød Klædes Slobrok, og har en Hat paa Hovedet saa bred som 6 af mine; han er lige saa bred som den, Hans Wurst havde, da Husbond var sidst og saae paa den stærke Mand. Han har ikke behøv at spøge for Tid; thi han kan tidlig nok blive Hanreder. Men jeg maa løbe med et Brev, som han flyede mig.

Frands. Til hvem skal det Brev?

Arv. Det skal til en Mand, som hedder Moons.

Frands. Lad mig see Brevet: A Monſ. Monſieur de Pederſen Auditeur de la premiere Claſſe in Copenhague. Det maae være til Monſ. Pederſen Første-Lectiehører, som er hans gode Ven. Du skulde længe løbe og spørge efter Moons. Hvor er min Søn?

Arv. Nu kommer han strax, han staaer inde i Grønstuen og pukler sin Paryk for Speilet. Jeg maa løbe.

Tredie Scene.

Jean. Jeronimus. Frands.

Jean. La, la la la la la; nu kommer jeg ikke ihu den bougre de pagrad, som jeg lærte sidst af Monſ. Blondis; par di det er en grand malheur; mais voila mon pere & mon Sviger-Pere; bon matin Mesſieurs! comment vive ma chereIſabelle?

Jeronimus. Hør min gode Hans Frandsen! Jeg er fød i Christenbernikostræde, min Fader ligesaa. Der har aldrig nogen Isabelle eller Fidelle været i vort Hus. Jeg heder Jeronimus Christophersen, og min Datter Elisabeth med Gud og Æren.

Jean. Det er alt det samme, mon cher Svigerpapa! Elsebet, Isabelle, eller Belle; alene det sidste er meer fornemme.

Jeronimus. Hvo der kalder min Datter Belle, skal have med mig at bestille; thi det er et Hundenavn. Vil I ikke kalde os ved vore Christnenavne, kan I see Jer om et andet Svogerskab. Jeg er en gammeldags ærlig Borger, og lider ikke saadanne nye Allamoder, forstaaer mig ej heller paa saadan høitraven Parlering.

Jean.

Jean. Pardonnes moi, mon cher Sviger-Papa, man siger aldrig nye Allamoder, c'est ne pas bon Parisisk, c'est bas breton par Di la la la la. Dette er den nyeste Menuet, composé par le Sieur Blondis, par Di! det er en habile homme le plus grand Dandse-maitre en Europa. Hedder ikke Dandse-Maitre paa Dansk ogsaa Dandse Maitre; jeg har oublieret gandske mit Dansk dans Paris.

Jeronimus. Det er Skade, at I har ikke glemt hver Bogstav; thi nu kan hverken Dansk eller Fransk forstaae Jer; havde I biet 14 Dage længer i Paris, havde I vel ogsaa glemt Jer Navn.

Jean. Non, ma foi, jeg glemmer aldrig saa let, at jeg hedder Jean de France, non par Di, non.

Frands. Jean de France nong Paradis nong, er det Hans Frandsen paa Dansk? Naboe! det Sprog maa være meer rigt end vores.

Jeronimus. Det var bedre, i Steden for at spørge mig om saadant, at I gav Eders Søn et par Ørefigen paa hans Pandebrask.

Jean. Messieurs! je demande pardon, jeg maa gaae; vi Parisiens kan ikke længe være paa et Sted. La la la la la. Jeg maa hen at see mig lidt om a la Greve; adieu si long.

(Gaaer ud.)

Fier-

Fjerde Scene.

Jeronimus. Frands.

Jeronimus. Farvel, Naboe; jeg beder om Forladelse, at jeg har gjort mig saa dristig at tale med Jer; jeg hør, Eders Søn vil være Greve, hvorfor jeg og min Datter ere for ringe at omgaaes med Eder.

Frands. Ach min hjerte Naboe! vær dog ikke saa meget hastig, hav Taalmodighed udi 14 Dage, jeg haaber, at inden den Tid de Griller skal forgaae ham. I veed jo, at Herman Frandsens Søn var ligesaa, hvorledes han med sin Parlemefransø dræbte alle Mennesker; han var jo saa indtagen deraf, at han vilde end ikke ligge hos en Pige, uden det var paa Fransk, han aad heller en Suppe koget paa en Skoepind, naar den var tillavet af en fransøsk Kok, end den bedste Kalvekjødsuppe paa Dansk; naar han talede med de fornemmeste Bestillingsmænd, kaldte han dem Monsieur, aleneste fordi det var paa sin Parlemefransøsk, uanseet, at han fik mange Uvenner derved; ja han vilde paa Sikasten ikke gaae i Dansk Kirke mere, men holdt sig til den Calvinske Menighed udi Aabenraae. Den samme blev jo siden saa skikkelig, da han havde udraset, at han nu brænder franske Bøger indtil Bibler, hvor han faaer fat paa dem, og indvikler sig i Klammerie

med

med Folk, allene fordi de have parlemefransøske Ansigter, endskjøndt de ere her indfødte Christne. Jeg haaber, min Søn inden stakket Tid skal blive lige saadan En! men han maa have noget at bestille. Jeg har i Sinde, at sætte ham paa Rentekammeret, der vil han, min Troe, faae andet at forrette, end synge la la la og dandse Fiol de Spanie om Dagen.

Jeronimes. Nu, nu, Naboe! paa det I ej skal sige, at jeg er for meget knarvurren, see, da vil jeg have Taalmodighed udi 14 Dage, bliver han inden den Tid bedre, seer jeg helst, at han holder strax Bryllup med min Datter, og tagen sig en borgerlig Handtering; thi at lade ham løbe blandt de Rentekammerdrenge, det duer ikke meget, Naboe, det duer ikke meget.

Frands. Det maa blive, ligesom I finder det for godt. Farvel saa længe.

Jeronimus. Far vel.

Femte Scene.

Magdelone. Frands.

Magdelone. Ach min hjerte Mand! har Du seet Hans Frandsen?

Frands. Alt for meget, Gud bedre!

Magdelone. Du har altid trættet med mig, at vi gjorde for meget af den Søn.

Frands.

Frands. Det er sandt.

Magdelone. Men hår vi ikke nu Glæde for ham?

Frands. Jo, det er sandt, man kan lee sig thjel, naar man seer paa ham.

Magdelona. Ach! det er en allerkjæreste Dreng!

Frands. Ja vist.

Magdelona. Tænk engang, hvorledes han har tiltaget i det Franske Sprog i saa kort Tid?

Frands. Forskrækkelig.

Magdelone. Jeg kunde neppe kjende ham igjen, da jeg saae ham.

Frands. Jeg ikke heller.

Magdelone. Saa levende var han bleven.

Frands. Ja vist.

Magdelone. Og saa artig.

Frands. Forskrækkelig.

Magdelone. Frankrig kan dog skabe Mennesker om.

Frands. Forbandet.

Magdelone. Han kaldte mig Madame.

Frands. Gjorde han det?

Magdelone. Thi han sagde: Det er saa gemeent at sige Mo'r.

Frands. Kan nok være.

Magdelone. Men hans Kjæreste kaldte han Maitresse. Det, syntes mig, ene var underligt.

Frands.

Frands. Hvorfor det?

Magdelone. Det er maaskee saa brugeligt i Frankrig.

Frands. Kan skee.

Magdelone. Gud skee Lov, at han dog vilde kjendes endnu ved sine gammeldags Forældre.

Frands. Det er sandt.

Magdelone. Men hvorfor græder Du, hjerte Mand! det er vel af Glæde. Sagte. Den stakkels Mand holder meer af sine Børn, end han la'r sig mærke. Jeg har ogsaa grædet af Glæde.

Frands. Og jeg af Sorg.

Magdelone. Af Sorg!

Frands. Ja af Sorg. Maa en ærlig Fa'r ikke græde, der seer sin Søn saaledes omskabt til en Fantast, Gøgler, Nar?

Magdelone. Hvad siger du grove Oxe? er min Søn en Nar?

Frands. Ja Capitain for alle Narre.

Magdelone. Ej jeg elendige Menneske! der skal have saadan Tølper til Mand, der intet kan skjønne paa noget, som godt er. Den eneste Glæde, jeg har i Verden, er det kjære Barn, hvilket dog den slemme Mand ikke kan lide. Man seer jo umælende Bester holde af deres Unger, ja endog Tyrker og Hedninger af deres Afkom. Du alene hader dine egne Børn, som fremmede Folk for deres Artighed elsker.

Jeg

Jeg skulde ikke rose mit eget; men jeg troer ikke at her er artigere Menneske til i Landet, end Hans Frandsen; havde Du kun almindelig menneskelig Forstand, saa maatte Du kunde see det.

Frands. Hvori bestaaer da hans Artighed?

Magdelone. Det bestaaer derudi, at han er artig.

Frands. Jeg seer ingen Artighed derudi, at sætte 1500 Rigsdaler til i saa kort Tid.

Magdelone. Du taler nok om, hvad han har sat til, men Du taler ikke om, hvad han har lært.

Frands. Jeg seer nok, at han har lært at dandse en Fiol de Spang, at synge en Hob forliebte Viser, og forderve sit eget Sprog; thi jeg troer, han kan nu hverken Dansk eller Fransk.

Magdelone. Jeg vil ikke tale længer med det fortrædelige Menneske; jeg svær paa, at jeg ikke skal søge Seng med Dig mine Dage meer.

Frands. Bie hjerte Kone! jeg vil sige Dig noget.

Magdelone. Ikke et Ord mere.

Frands. Gud bevare os, hvor kan Du blive saa hastig vred?

Magdelone. Lad mig gaae, siger jeg.

Frands. Ej lille Magdelone! jeg meente det ikke saa ilde.

Magdelone. Ingen Snak! jeg vil gaae.

Frands.

Frands. Vie min Høne, saa skal Du faae det, Du vedst selv.

Magdelone. Pakketel.

Frands. Min Sukkertop!

Magdelone. Sladder.

Frands. Min Snut!

Magdelone. Slip mig dog.

Frands. Min Sirupskrukke.

Magdelone. Bort!

Frands. Min Smørblomst!

Magdelone. Tramtrara.

Frands. Min Paaskelillie!

Magdelone. Intet.

Frands. Min hjertens Glæde!

Magdelone. Gaae Fanden i Vold.

Frands. Min Balsombasse!

Magdelone. Til Bloksbjerg.

Frands. Ach min allerkjæreste Kone! vær dog ikke vred paa din lille Mand.

Magdelone. Ingen Slingring.

Frands. Paa Din egen lille Frands.

Magdelone. Bort falske Blakke!

Frands. Jeg skal, min Troe, aldrig skjemte saa oftere. Mener Du, at det var mit Alvor?

Magdelone. Var det ikke Dit Alvor?

Frands Mit Alvor! mener Du, at jeg ikke kan see min Søns Artighed saavel, som Du? Jeg

talede

talede kun saa for at skjemte lidet med dig. Det var, min Troe, af lutter Glæde jeg græd. Sagte. Ach! Gud bedre den Mand, der, for at have Fred i Huset, skal opofre sin og sine Børns Velfærd.

Magdelone. Efterdi du sagde det af Skjemt, min hjerte Mand! saa er jeg alt god igjen. Men der kommer han.

Sjette Scene.

Jean. Magdelone. Frands. Siden Arv uden at sees.

(Jean kommer ind og synger en fransk Vise.)

Magdelone. Giv nu kun Agt paa al hans Væsen, og see saa, om vi ikke har Aarsag at elske den Søn.

Frands. Du har Ret derudi, Kone.

Magdelone. Min hjerte Søn! du maa ikke være saa længe fra din Mama. Jeg kan ikke undvære dig et Øjeblik.

Jean. Hvad synes Madame om den Contretems, som jeg lærte nylig, førend jeg rejste fra Paris. Det troer jeg pardi ikke, nogen kan gjøre her i Landet. Jeg kan gjøre den paa tvende Façons, som for Exempel først saa : : for det andet saa.

Magdelone. Var det ikke en dejlig Capriol, Mand?

Jean. Det var ingen Capriol, Madame! men en Contretemps.

Magdelone. Jeg forstaaer det ikke, min hjerte Søn! du maa forlade mig. En slet og ret Menuet har jeg kundet dandse i gamle Dage, men intet andet.

Jean. Madame kan vel Touren endnu deraf?

Magdelone. Ja, maaskee.

Jean. Kom lad os dandse en Menuet tilsammen for at see, hvilke Pas jeg gjør.

Magdelone. Jeg er bange det bliver en underlig Dands; thi jeg er noget for gammel til at dandse.

Jean. Det vil intet sige. La tour seulement.

Magdelone. Nej, min allerkjæreste Søn! jeg beder at have mig undskyldt.

Jean. Ah! pardi! je m' en moeqve. La tour seulement.

Frands sagte. Det er mig saa kjært, som En gav mig ti Daler. Jeg var tilfreds, han vilde nøde hende til at dandse midt paa Slotspladsen; thi det var tilpas til hende, som har selv fordærvet ham.

Magdelone. Ach min hjerte Søn; gjør mig da ikke den Skam.

Jean. Ej! sans façon! det lader saa ilde at lade sig saa længe bede. La tour seulement.

Frands sagte. Det gaaer skjønt nok.

Magdelone. Mine Fødder er alt for stive dertil.

Jean. Pardi! mardi! peste! diantre! tetebleue! nu blir jeg vred. Kan I ikke sagte gjøre mig den Fornøjelse. La tour seulement.

Mag-

Magdelone. Førend min Søn skal blive vred, saa vil jeg gjerne gjøre det, som jeg kan.

Frands sagte. Ha ha ha.

Jean. Papa maa synge os en Menuet.

Frands. Kan jeg synge?

Jean. Men see til, at I holder os Mesuren udi at synge.

Frands. Han vil blive sur nok, min Søn, det er bedst, at I synger selv.

Jean. Ej! pardi! c'est impossible, hvorledes kan jeg synge og dandse dans le meme temps.

Magdelone. Kan jeg gjøre vor Søn den Villighed at dandse med ham, saa kan du ogsaa synge for ham.

Frands. Jeg troer ikke, det er dit Alvor, jeg gjør mig slet ikke til Nar. Jeg er nu for gammel dertil.

Jean. Tete bleue! j'enrage.

Magdelone. Ach min hjerte Søn! bliv ikke vred. Han skal, min Troe, synge, om han blev gal.

Jean. Ach pardi! chantes donc.

Magdelone. Du est den fortrædeligste Mand, der nogen Tid kan findes paa Jorden.

Jean. Diable m'emporte, si - - -

Frands begynder at synge den Melodie, som Vægterverserne har, og græder tilligemed, og de andre begynder at dandse.

Jean. Ej! det ingen Menuet, kan Papa ingen Menuet?

Frands. Jeg kan ikke uden een.

Magdelone. Lad os faae den da. Det vil ikke sige, om den er gammel.

(Han synger og truer, naar de vende sig fra ham. De dandse begge meget absurd. Arv kiger ind, og seer til useet. Jean raaber imellemstunder la cadance, mon pere! la cadance! naar Dandsen er ude, gaaer de ind.)

Frands sagte. Ach jeg elendige Menneske! der har bragt til Verden saadan Søn. Jeg maa finde paa Raad i Tide; thi mit Hus vil ellers blive til en Fabel.

Anden Act.

Første Scene.

Antonius. Elsebet. Marthe Espen.

Antonius. Ach min allerskjønneste Jomfrue! mit Hjerte vil briste over de ulyksalige Tidender, at min Rival er kommen saa uformodentlig tilbage.

Elsebet. Hvordan mener I da vel mit Hjerte at være, jeg som skal bindes til det vederstyggeligste Menneske for mig i Verden. Jeg havde Afsky for hans Person, førend han rejsede, saasom jeg mærkede, at han var af en forfængelig og vanskabt Natur,

tur, og let kunde spaae, at han vilde blive rent forstyrret, naar han kom udi fremmede Lande.

Antonius. Vil I da, allerkjæreste Jomfrue! binde Eder til saadan Person?

Elsebeth. Ikke med min gode Villie, min hjerte Antonius! men I veed, at jeg har en Fader, der er haard som en Flintesten, hvad han vil have fort, det maa gaae fort, om det end er til hans eget Huses Ruin.

Antonius. Saa længe jeg er til, skal dog saadant ikke gaae for sig.

Elsebet. Hvormed vil I da hindre det?

Antonius. Jeg siger: Jeg er til. Thi mine Øjne skal ikke see saadant, jeg skal før omkomme mig selv.

Elsebet. Det kan jeg sige Eder, I ubesindede Menneske, at, hvis I omkommer Eder, skal jeg med det samme Sværd ogsaa tage mig af Dage; hold derfor inde, og tænk heller paa Raad at afværge den overhængende Ulykke, og vær forsikret om, at hverken Forældre eller nogen Ting i Verden skal kunne sønderrive det Baand, som har knyttet vore Hjerter sammen.

Antonius. Ach! nu er jeg fornøjet.

Marthe. Hører, I forliebte Gjække, i Steden for at gjøre slige unyttige Ophævelser, var det bedre, at I bad mig og Espen stikke Hovederne

sammen, I veed jo, at, naar vi to ville bruge vore Hjerner, ingen Ting er os umuelig; giv os Stunder at speculere lidt, og gaae imidlertid til Side.

Anden Scene.

Marthe. Espen.

Marthe. Espen! du est en gammel Skjelm, lad nu see, hvad du duer til.

Espen. Næst dig, troer jeg ikke, at jeg har min Overmand.

Marthe. Spind nu da paa noget, det vil ikke sige, om du bliver hængt derfor; thi bliver du ikke hængt for det, saa bliver du dog vist for andet inden kort Tid.

Espen. Nej min Troe bliver jeg ikke saa hastig hængt, om ellers den Spaakjellings Ord er sand, som saae mig i Haanden forleden Dag.

Marthe. Hvad spaaede hun dig?

Espen. Hun spaaede mig, at jeg ikke skulde blive hængt, førend du var bleven pidsket, og havde siddet 3 Aar i Spindehuset.

Marthe. Ja Sladder. De gamle Propheter ere døde, og de nye duer intet.

Espen. Nej min Troe! den Kjelling var saa gammel, at hun ikke havde en Tand i Munden, og kunde ikke tale aldeles udaf Ælde.

Mar-

Marthe. Hvorledes kunde hun da sige, at jeg skulde komme i Spindehuset? hvo der vil lyve, maa have en god Ihukommelse

Espen. Hun forklarede mig Alting med Gebærder.

Marthe. Snak for din Æske, lad os til Arbejds, medens vi ere alene; den ædle Tid gaaer bort.

Espen. Jeg er min Troe ikke i Humeur til at cortisere nu, Mammeselle!

Marthe. Fy! fy! din Slyngel! du skal nok, see, at jeg er i Lyste; naar jeg vil den Vej, gaaer jeg til dem, som ere andre Folk end du. Naar jeg har Lyst til saadant, kan jeg faae ti Carosser, om jeg vil, med Herrers Lakejer at afhente mig. Det Arbejde, jeg nu meente, var at speculere paa nogle Intriguer.

Espen. Ja nu forstaaer jeg først Meningen.

(De gaae, og spadsere frem og tilbage.)

Marthe. Espen! er du snart klar med din Lectie?

Espen. Ja, jeg har en Invention at fixere den gamle Jeronimus en Hob Penge fra.

Marthe. Ej din Dosmer! det er saa gammeldags. Det har du stjaalet af en gammel Comedie. Nej! jeg har et andet Middel, som er bedre; lad os kalde de forliebte Folk ind igjen, og høre deres

Be-

Betænkning derover. Hej! kommer ind igjen, Pa-
ris og Helene! at høre paa Dommen.

Tredie Scene.

Elsebet. Marthe. Espen. Antonius.

Elsebet. Her er vi, lad os nu høre, hvad I
har sammenspundet.

Marthe. Vi Raadsherrer har fundet for godt,
efter de fleste Votumer, at, saasom det er en stor
Synd, at sætte sig imod sine Forældres Villie, da
er bedst, at Jomfrue Elsebet slaaer den anden Kjer-
lighed af sit Sind, og binder sig til den, som hen-
des Fader har gjort Løfte til.

Elsebet. Ach! du skjemter med mig.

Marthe. Ja det er ogsaa ikkun Skjemt; thi
jeg holder for, at man udi de Sager ikke maa rette
sig efter Forældrenes Caprice. Deres Henseende er
ikkun Interesse, at de kan komme udi Svogerskab
med visse Folk, som de tænke at nyde Tjeneste af,
og derfor opofre til saadan Interesse tidt og ofte de-
res Børns Velfærd; unge Mennesker derimod have
mindre saadant for Øjne, men udvælge de Personer
til Ægtefælle, som de tænke at leve fornøjede med,
og elske kun for at elske; er det og ikke hans Me-
ning? Hr. Collega!

Espen. Jo mænd er det saa.

Marthe. Om jeg blev Assessor udi et Ret med
dig,

dig, vilde det gaae mig som de habile Dommere, der faae en Dosmer ved deres Side, nemlig at jeg altid havde 2 Vota.

Espen. Forstaaer du Latin? Marthe!

Marthe. Lige saa meget som du.

Espen. Vedst du da, hvad det er: mulier taceat in ecclesia?

Marthe. Nej jeg veed det ikke.

Espen. Paa Dansk lægger man det saaledes ud, at saadan Soe, som du est, maa tage vare paa din Rok og Ten, og ikke tænke til at bemænge dig med Sager, som Naturen har skabt mig og andre Mandspersoner til.

Marthe. Du skal ikke sige, Espen! den Tid tør komme, at man seer mere paa Hoveder end paa Kjøn, mere paa Dygtighed end paa Navne; naar begge vores Forstand bliver saa lagt i Vejeskaal, og jeg bliver beskikket til at være Herredsfoged, saa kan du ikke blive højere end en Æblekjælling.

Antonius. Ach! jeg beder, lad os komme til Sagen, og driv ikke Tiden bort med saadan Snak.

Elsebet. Lad da Espen tale; thi han har fundet et herligt Raad op.

Espen. Ey Marthe! plag os da ikke saa længe, men siig, hvad Middel du har fundet at hjelpe disse kjære Børn med?

Marthe. Vil du da tilstaae først, at du est en Dosmer?

Espen. Skam der gjør.

Elsebet. Ach lille Espen, kand du ikke for min Skyld sagte sige, at du est en Dosmer.

Espen. Ja jeg er en Dosmer da, er det nu vel?

Marthe. Enten du mener det eller ej, saa er det dog sandt. Han gik, og speculerede en halv Time ligesom paa en Præken, og endelig kom frem med en gammel skimlet Intrigue, som alle Comoedier ere fulde af. Min Invention derimod bestaaer derudi; I har hørt, at Hans Frandsen er saa indtagen af det, som er Fransk, at, om det var paa sin parisisk at gaae lys Dag paa Gaden uden Buxer, saa gjorde han det og; nu veed I, at jeg har tjent hos en fransøsk Kok i Pilestrædet udi 3 Aar, og imidlertid lært saa meget Fransk, som jeg har fornøden til daglig Brug. Jeg vil give mig ud for en fransk Dame, der er nyligen kommen fra Paris, og er forlibt i Hans Frandsen. Hvad videre deraf vil følge, skal Tiden lære, lad mig kun raade: Espen skal være min Kammertjener.

Elsebet. Saa maa vi strax hen og ryste Eder ud.

Antonius. I skyer, min hjerte Jomfrue! Marthe Klæder, jeg skal forsyne Espen.

Espen.. I maa ikke sige Espen mere, men Hr. Kammertjener.

Antonius. Nu gak da, Hr. Kammertjener.

(Espen og Marthe gaae.)

Fjer-

Fjerde Scene.

Arv. Antonius. Elsebet.

Arv. Ha ha ha hi hi hi!

Antonius. Er det ikke Frands Hansens Gaardskarl?

Arv. Ha ha ha! gid Fanden tage al Salskab.

Antonius. Hvad leer du saa hjertelig af? Arv!

Arv. Monsieur Antonius! er det Jer? Jeg er færdig at sprække af Latter.

Antonius. Hvor har du været, mens du leer saa?

Arv. Jeg kommer fra et Assemblix; der skulde I have seet en artig Dands.

Antonius. Hvem var der?

Arv. Mutter dandsede Kaarsedandsen med Hans Frandsen, og Hosbond sang for dem.

Antonius. Ej hvilken Snak?

Arv. Jo min Troe er det vist; Skam faae Mutter, jeg havde ikke tænkt, at hun kunde dandse saa vel; see! saa gik hun, og vrikkede med Rumpen. Jeg var tilfreds, at jeg havde et Stykke rød Kride, saa skulde jeg male det hele Assemblix af; thi jeg kan ridse. Imellem hvert han dandsede, raabte han til Vatter: Gad Hansen! Gad Hansen! hvad det skulde betyde, maa Fanden vide. Den stakkels Mand, saae jeg nok, sang ikke med god Villie, thi han sang, græd, og truede paa engang. An-

Antonius. Men hvad kunde tvinge ham til at synge imod sin Villie?

Arv. Alting i Huset maa dandse efter Hans Frandsens Pibe. Han regjerer over Mutter og Mutter igjen over Husbond.

Antonius. Den Karl maa jo være gandske gal.

Arv. Jeg troer nok at han har faaet en Skavank i Hovedet i Frankrig. Han gi'r mig et Hundenavn, og kalder mig Garsong. Hvis han kalder mig end eengang Garsong, skal jeg, min Troe, svare: Ja Soldan! thi jeg er døbt Arv Andersen, det kan jeg bevise af Kirkebogen. Men, hvad skal jeg endelig sige, naar hans Mo'r taaler, at han kalder hende Mær, hvilket er endnu værre. Dersom Jeronimus fik at vide, hvad han kalder hans Datter, troer jeg nok, at han fik en banket Ryg.

Antonius. Hvad kalder han hende?

Arv. Jeg er bange, at I siger det til nogen igjen.

Antonius. Nej! jeg skal min Troe, ikke.

Arv. Han kalder hende sin Matrasse. Det er sandt nok, en Kone er i visse Maader en Dyne i Sengen, men det er dog saa foragteligt at kalde hende sin Dyne eller Matrasse, tilmed saa ere de ikke gift sammen endnu. Men jeg maa løbe.

(Gaaer.)

Fem=

Femte Scene.

Elsebet. Antonius.

Elsebet. Det er forskrækkeligt med de Forældre, der lader sig saa regjere af et galt Barn.

Antonius. Min allerkjæreste Jomfrue! lad ham kun løbe gal, desbedre er det for os; thi den ulyksaligste Tidende for mig var at høre hans Forbedring.

Elsebet. Ach min hjerte Antonius! al vor Lykke staaer i Espens og Marthes Hænder. Der er en Slags urimelig Ærlighed hos min Fa'r; thi omendskjøndt han seer min Ulykke for Øjnene, saa dog bryder han ikke sit Løfte. Han siger, det er ikke for Personens Skyld, men for Familiens.

Antonius. Men om nu Marthes og Espens Anslag ikke lykkes, og Jeronimus er ikke at bevæge at staae fra sit Forsæt, hvad vil Jomfruen da gjøre?

Elsebet. Ej min hjerte Antonius! plag mig ikke meer med slige Spørgsmaal. Jeg har jo erklæret mig eengang, at jeg heller = = = Men der kommer min Fa'r, løb bort saa snart som I kan.

Sjette Scene.

Jeronimus. Elsebeth.

Jeronimus. Hej saa Pimpernille! har Du ikke andet at bestille end staae at kaage i Døren, og see

efter, hvor mange Ungkarle der gaaer forbi; jeg heder Jeronimus, og ikke Frands Hansen. Tænk ikke, at du maa have den Frihed, som hans Børn. Havde jeg saadan Søn som Hans Frandsen, saa skulde jeg smukt vrie Hovedet om paa ham.

Elsebet. Men, min hjerte Fader! efterdi han er saa uskikkelig, hvorfor vil I da binde mig til ham?

Jeronimus. Vil du ogsaa rajsonnere? vil du ogsaa spørge, hvorfor jeg gjør en Ting. Det maa være dig nok, at jeg vil saa have det. Vi kommer i det ringeste i en smuk Familie derover; det er et Svogerskab, som ikke er at forkaste; thi Frands Hansen er ikke alene en ærlig, men og en bemidlet Mand. Tilmed har jeg givet mit Løfte bort, som jeg ikke gjerne bryder.

Elsebet. Min hjerte Papa!

Jeronimus. Papa! Papa! vil du og tale Fransk, hvis du kommer med din Papa oftere, skal Mangelstokken ikke være dig for god. Hvad vilde du ellers sige?

Elsebet. Jeg vilde ikkun sige dette, at Frands Hansen er en skikkelig Mand, men jeg skal ikke giftes med ham, men med hans Søn, som er et uskikkeligt Menneske, om hvilken jeg allerede har hørt en Hob galne Historier, siden han kom hjem.

Jeronimus. Seer man vel, hun lægger sig efter at vide Nyt! Fort! ind og sye paa din Ramme,

me, det er nok saa godt. Jeg har allerede hørt saa mange Historier — Seer man vel! skal du lægge dig efter at vide Historier! Jeg kan lade dig vide dette, Elsebet! at du skal have Bryllup tilkommende Uge. Jeg er Mand for, at holde baade dig og Hans Frandsen i Tøjlen. Flux ind - - -

Tredie Act.

Første Scene.

Jean. Pierre.

Jean. Pierre!

Pierre. Que voules vous?

Jean. Fripon! Maraut! Coquin! bougre, badaut! faineant! que la peste t'etouffe, que le Diable t'emporte, t'enleve, t'abime, que le diantre - - -

Pierre. Hvorfor bander Monsieur mig saa meget?

Jean. Har du nu været 15 Maaneder med mig dans Paris, og ikke lært, comment du skal svare din Herre, naar han kalder paa dig? du skal sige: Monsieur! mais non pas, que voules vous.

Pierre. Det er en liden Forseelse, men fortjener ikke saa mange Forbandelser.

Jean.

Jean. Sanden at sige, saa er det ikke saa meget for at forbande dig, som for at øve mig udi Frandsken; jeg fik den sidste Maaned en Liste af 40 nymodens Eeder af min Maitre de Langue, som jeg ikke kan exercere uden paa dig.

Pierre. Monsieuren kan exercere dem paa sig selv, kun sætte me isteden for te, saa øver han sig udi Sproget, og Ingen har et Ord derimod at sige.

Jean. Ach Pierre! gid vi var i Paris igjen. Dieu donne, que nous etions dans Paris igjen. Nu kan jeg ikke erindre hvad igjen hedder paa Fransk.

Pierre. Det hedder aussi.

Jean. Det er ret: aussi. Naar du hører, jeg taler galt, maa du frit corrigere mig. Men ønsker du ikke, at vi vare i Paris aussi?

Pierre. Jo vist; hvo der brav kan hungre, tørste og fryse, har der ingen Nød.

Jean. Ej bougre! crasseux! gourmand! du taler, som du var fød à la place Maubere eller à la pont neuf, comme un crocheteur, un decroteur des souliers, un porteur d'eau.

Pierre. Og Monsieur taler som un fou, un bete, un Nar, un sot, un boufon, som han var fød dans un Daarekiste eller à la un theatre.

Jean. Hvad siger du? bourreau!

Pierre. Monsieur maa ikke tage det ilde op, jeg gjør det kun for at exercere mig i Fransken.

Jean.

Jean. Ja saa. Ecoutés Pierre.

Pierre. Monsieur.

Jean. Jeg kan ikke lide disse danske Ansigter for min Død.

Pierre. Mad. Isabelle har dog et kjønt Ansigt.

Jean. Ja, det er kjønt nok, men det er dog saa danskt, c'est une visage a la Danois, a la Vimmelskaft par di; dog jeg kunde nok vænne mig til Ansigtet, dersom hun ikke talede Danskt.

Pierre. Har Monsf talt med hende, siden han kom hjem?

Jean. Oui par di si fait, men veed du, hvad hun sagde?

Pierre. Non par di non fait.

Jean. Hun sagde: velkommen hjem igjen Hans! Ach! naar jeg tænker paa det, staaer min Mave i min Hals; havde det nu været en franskt Dame, havde hun sagt: Je suis ravi de voir mon chere mamie Jean de France.

Pierre. Ovi par di si fait. De Franske ere hjertens artige Folk derudi, skjøndt de mene intet dermed.

Jean. Mad. Isabelle parle comme un Blanchiseuse dans Paris.

Pierre. Ovi par di si fait.

Jean. Comme un frippiere.

Pierre. Ovi par di si fait.

Jean.

Jean. Comme un femme, qvi clame renet renet dans les rues.

Pierre. Ovi par di si fait.

Jean. Comme un femme, qvi va avec un ane dans la rue & clame lait! lait!

Pierre. Ovi par di si fait.

Jean. Pierre, saaledes vil vi øve os i Frandsken og ikke tale eet Ord Dansk sammen.

Pierre. Ovi par di si fait; hvad vi ikke kan sige paa Fransk, vil vi give tilkjende med Fingrene eller med Grimacer; saa kan vi udi en Hast blive som indfødte Franske.

Jean. Pierre!

Pierre. Monsieur!

Jean. Jeg vil spise til Middag hos Peche.

Pierre. Vil Monsieur ikke heller spise hos Mester Jacob, der faaer man bedre Mad for billigere Pris.

Jean. Ej! hvad Mester Jacob! man kan høre paa Navnet alene, at det er en slet Kok; dersom der ingen fransøsk Kok var i Byen, maatte jeg sulte ihjel.

Pierre. Det er sandt; Maden smager vel hos de Franske, eftersom man faaer saa lidt alle Tider; thi intet opvækker meer Appetiten, end naar der er kun lidt i Fadet.

Jean. Veed du ellers nogen anden fransk Kok?

Pierre.

Pierre. Ovis Monsieur! si fait par di! Her er en Anden, som hedder Cabo. . . . . .

Jean. Hvem af dem taler bedst Fransk?

Pierre. De taler begge to lige godt. Det er en Plaisir, at høre dem; thi naar de vil gjøre deres Bedste, blander de spanske Ord deriblandt, hvilket lader usigelig smukt. Men der seer jeg en fremmed Tjener, hvor mon han vil hen?

Anden Scene.

Espen. Jean. Pierre.

Espen. Det var mig sagt, at han skulle boe her. Her seer jeg to Personer, som jeg kan spørge. Avec Permission, kjender I ingen her i Gaden?

Jean. Jo, jeg kjender mig selv, moi meme.

Espen. Det er en heel Hob, at I kjender Eder selv; jeg troer ikke, fire i den hele Bye skal kunne sige det. Men skal her ikke boe en dansk Monsieur i Gaden, som hedder Jean de France?

Jean. Je m'appelle Jean de France a votre tres humble service.

Pierre. Det kan saasedes forklares paa Dansk, jeg hedder Hans Frandsen til Tjeneste. Jeg maa forklare min Herres Ord; thi han forstaaer vel nok Dansk, men kan ikke synderlig explicere sig; thi han har været 15 samfulde Uger i Paris, hvor han imidlertid ikke hørte et dansk Ord tale.

Espen. Ja, ja. femten Uger vil min Troe have Respect, jeg har ikkun i to Dage været hos Madame la Fleche, og allerede, naar jeg vil tale Dansk, kommer et eller andet fransk Ord mig i Munden. Men, heder Monsieur Jean de France, saa er det den Person jeg leder efter. Monsieur! er det ikke Ham, som er nyelig kommen fra Paris?

Jean. Ovi, Monsieur.

Espen. Som opholdt sig 15 Uger sammesteds?

Jean. Ovi, Monsieur.

Espen. Som logerede udi det Qvarteer af Byen, hvad heder det nu? det ligger mig paa Tungen —

Jean. Faubourg St. Germain.

Espen. Ja, det er saa jeg meente, og udi den Gade, som gaaer saa krum?

Jean. Nej, Gaden er gandske lige.

Espen. Ja, Gaden er nok lige, men naar den har Ende, maa man jo dreje om til en anden; thi saa syntes mig Madamen sagde; og Gadens Navn var : : :

Jean. La rue de Seine.

Espen. Ja min Troe, det er den selvsamme. Monsieur skal vist nok have en Tjener, en meget artig og godt Stykke Karl, ved Navn Pierre.

Pierre. A votre tres humble service.

Espen. Saa hører jeg da, at jeg gaaer ret. Jeg har en ydmygst Compliment at aflægge til Monsieur fra Madame la Fleche.

Jean. Ach! er det mueligt? hvorledes lever den charmante Dame?

Espen. Hun siger, hun har havt den Ære at kjende Eder i Paris, og er kommen til Dannemark mest for Eders Skyld.

Jean. Ach! la charmante Dame! jeg har havt mangen fornøjelig Time med hende udi Paris.

Pierre. Monsieur! I har jo aldrig kjendt den Kone?

Jean. Taiſes vous, bougre! veedst du ikke, at det er a la françoiſe at svare saaledes? havde jeg svaret, at jeg ikke kjendte hende, skulde man jo have taget mig for en dansk Hjemfødning; du kanst aldrig lære at blive poleret. — Jeg kan sige, at Madame la Fleche er den Dame, som jeg frem for alle andre har Estime for; pardi eſt il poſſible, at Madame la Fleche er kommen til Dannemark for min Skyld? jeg vilde, mafoi, rejse til Indien, ja det som mere er, til Afrika, allene for at kysse hendes smukke Hænder. Men hvor længe er det siden hun rejsede fra Paris?

Espen. Tolv Dage.

Jean. Ej! eſt il poſſible? ikkun 12 Dage! ach! kunde jeg nyde den bonheur, at kysse hendes Hænder, og den Ære at tale med hende.

Espen. Det er intet, som hun forlanger mere; thi det er just mit Ærende.

Jean. Ach Monsieur! skaf mig den Fornøjelse, og forsmaae ikke et Par Ducater, som jeg giver til et Venskabs Tegn.

Espen. Min Frue Madame la Fleche er en af de rigeste Damer udi Frankrig, hvorfor jeg burde ikke tage mod Presenter; men paa det jeg ikke skal synes af Hovmod at refusere saadant, vil jeg tage mod det. Haaber derimod, at Monsieur ikke vægrer sig ved at tage mod den lille Present fra min Frue, som er dette Portrait, som er gjort af Monsieur Reenkaalavet, den største Skildrer i Miniature udi Frankrig. Og, saasom det er nyelig, førend hun rejsede, bleven den høje Mode udi Paris, at Cavalliers bære saadant om sin Hals, for at lade see Estime for de Damer, fra hvilke saadanne Presenter faaes, saa haaber hun, at Monsieur ogsaa bær det om sin Hals for hendes Skyld.

Jean. See! jeg skal strax dans votre presence binde det om min Hals. Men maatte jeg tage mig den Hardiesse, og gjøre mig saa impudent, at bruge den Liberté at spørge, hvorledes Madame la Fleche kan tale med Monsieur, efterdi han forstaaer ikke Fransk?

Espen. Ach! Madame la Fleche kan lade sig bruge af al Verden, hun taler foruden Parisisk, som er hendes Mammas eller Moders Maal, Tydsk,

Ita-

Italiensk, Hollandsk, Polandsk, Preusisk, og en heel Hob Dansk, som hun har lært paa Vejen.

Jean. Det er en stor Complisance, at saadan en fornem Dame vil gjøre sig Umage at lære dette gemene Sprog. Saa taler hun da Dansk med Monsieur, efterdi han er fød her i Landet?

Espen. Nej, Monsieur, jeg er ikke fød her i Landet; det er kun mine Fiender, som sige saadant. Jeg er fød over ti Mile sønden for Randers, hvor vi ere anseete som Lemmer af det hellige Romerske Rige, saa jeg er heller Romansk end Dansk; hvilket jeg ogsaa ydmygst vil bede, at Monsieur siger til alle dem, Han kjender.

Jean. Det var Synd andet; thi man kan nok see af Monsieurs Manieres, og høre af Hans Tale, at han ikke er Dansk. Men paa hvilket Sted har man den Lykke at beskue Madame la Fleche.

Espen. Paa hvilket Sted Monsieur behager, ellers falder Klokken 3 hendes Vej her.

Jean. Der skal jeg presentement lade mig indfinde for at kysse hendes belles mains.

Espen. Det skal være hende kjært.

Jean. Je me recommende.

Tredie Scene.

Jean. Pierre.

Jean. Pierre!

Pierre. Monsieur!

Jean. Hvad synes dig om det Portrait?

Pierre. En, som ingen Kjender er af Miniatur, skulde bilde sig ind, at det var et Hoved, som var klippet af en trykt Bog, og smurt paa et Stykke Træe.

Jean. C'est pourtant fait par le Sieur Reenkaalavet le plus grand Skildrer en Europa.

Pierre. Ja hvoraf veed Monsieur det?

Jean. Hørte du det ikke af Monsieurs egen Mund, mener du, han er ingen Kjender? jo, jo, det er mafoi ingen Gjekke, de som ere fødte udi det Romerske Rige. Men der seer jeg, disse to gamle Spidsborgere kommer-igjen. Jeg var tilfreds, jeg var borte, man kan ingen honnet eller galant Discours føre med dem; de tale ikke uden om Vejrligt, eller om Husholdning.

Fierde Scene.

Jeronimus. Frands. Jean. Pierre.

Jeronimus. Jo, min Troe, skulde det saa, Nabo! jeg holder for, at det som fortæres udi The Caffe og Tobak allene kan beløbe sig til nogle Tønder

der Guld om Aaret. De Penge blev nu spart for det første i gamle Dage.

Frands. Ach Herre Jeh! der vil meget til nogle Tønder Guld.

Jeronimus. Sig ikke det, Nabo! i skikkelige Huse slipper man ikke med 100 Rdlr. om Aaret. Det er kuns een Post; vil vi nu regne flere, skal man let kunne begribe, hvad jeg siger. Tænk engang forgangen Dag, da jeg og vilde være lidt allamodisk, og gik paa et Caffe-Hus, maatte jeg give en Rigsort for nogle faa Köpper. Men see, om Jeronimus kommer der saa hastig igjen!

Frands. Det har været noget dyrt; men man seer Prisen alt mærkelig at falde.

Jeronimus. Ikke saa mari paa The-Husene; thi jeg har mærket her i Kjøbenhavn, at, naar Prisen er engang forhøjet, bliver den altid staaende, omendskjønt Varene kan faaes for den halve Deel ringere.

Frands. Ja, I har Ret saavidt derudi, Nabo! men vi maa ogsaa have noget for Munden; hvortil dner Penge, naar man ikke vil gjøre sig tilgode deraf?

Jeronimus. Mon der kand være naturlig god Smag udi Vand og brændte Bønner? forsøg at give et Barn blot Caffe uden Sukker, see om det ikke vil spytte det ud igjen. I siger maaskee, at

Eders

Eders Søn Hans Frandsen, saavelsom Andre, finder en Himmel-Smag derudi. Jeg svarer: Eders Søn Hans og andre deslige Gjekke har i Begyndelsen dog tvunget dem mod Naturen dertil, allene fordi det var forneemt, fordi det var udenlandsk, og siden af Vanen synes, at det smager vel.

Frands. See! der kommer min Søn.

Jeronimus. Ja, det maa han, jeg tør sige ham det samme selv, og sætte min Hat lige ret; men hvad Pokker er det for Krusedoller, han har faaet om Halsen?

Frands. Det, maaskee, er saa Moden i Frankrig.

Jeronimus. Mode mig hid og Mode mig did, saa er den en Nar, der gaaer anderledes, end alle andre Folk i Landet.

Frands. Hør, min Søn, hvad er det for en Helgen, du bærer om Halsen, Folk kunde tænke, du var gal eller Catholsk i Hovedet.

Jean. Pierre!

Pierre. Monsieur.

Jean. Pierre! expliques cela pour ce vieux homme, je vas, vous me trouveres apres de Monsieur Peche. (gaaer)

Femte Scene.

Frands. Pierre. Jeronimus.

Frands. Peer! hvorfor gik min Søn saa hastig?

Pierre.

Pierre. Han havde noget at bestille, og bad mig excusere ham.

Frands. Men hvad er det for et Ridderbaand, han har faaet om Halsen?

Pierre. Det er et Portrait, som han harført med sig fra Frankrig.

Frands. Saa er det Moden at bære saadant i Frankrig?

Pierre. Ach! ja vist, hvo, som ikke bærer saadant i Frankrig, bliver holdet for en Canaille, og maa aldrig komme til Hove.

Frands. Men det synes saa liderligt Arbejd; jeg vilde, min Troe, gjøre det langt bedre.

Pierre. Monsieur maa tage sig vare, hvad Han siger, Han kunde komme i Ulykke derover; thi Portraitet er gjort af Monsieur Reenkaalavet, den største Skildrer udi Faculitetet til Paris.

Jeronimus. Ej! jeg vil døe paa, at jeg finder det i en gammel Krønike, som jeg har hjemme; jeg kunde strax see, at det er et Kaaberstykke klippet af en Bog. Hør, Nabo, Eders Søn er en Nar, og I lidt bedre. Jeg betakker mig for Eders Svogerskab, og sælger ikke min eneste Datter saa bort. Og du Skjelm! hvis du ikke strax siger os, hvo der har forført ham til saadan Galskab, skal du ikke komme vel her fra Stedet.

Pierre. Jeg veed, min Troe, ikke, hvor han

har

har faaet det Stykke fra; men det kan jeg giøre min Eed paa, at jeg har seet under Portraitet de Ord: Monsieur Reenkaalavet fecit.

Frands. Fy! skammer du dig ikke, Peer! at tale saa plumpt.

Jeronimus. Hey! laan mig Jer Stok, Nabo. Naar din Herre spør, hvo der har pryglet dig, saa kandst du sige: Jeronimus fecit.

(Pierre gaader grædende ud.)

Sjette Scene.

Jeronimus. Frands.

Jeronimus. Hør, Nabo! jeg haaber, at vi kan være lige gode Venner, omendskiøndt den gjorte Forlovelse med min Dotter og Eders Søn bliver ophævet.

Frands. Ach! min hjerte Nabo! I har jo lovet at have Taalmodighed udi 14 Dage, for at see hvorledes min Søn vil tage afsted; om I bryder saa hastig, gier det saadan Snak i Byen; gjør det dog for det Venskab, som altid har været imellem os, og hav Taalmodighed saalænge.

Jeronimus. Ja, ja, 14 Dage gaaer hastig; men jeg er vis paa, at han inden den Tid bliver værre, og ikke bedre.

Frands. Jeg forlanger intet andet, end at I vil bie i de 14 Dage.

Jero-

Jeronimus. Ja, jeg skal ble saa længe.

Frands. Farvel, jeg maa hjem at spise, min Kone bier efter mig.

Jeronimus. Prosit Maalzeit.

Fjerde Act.

Første Scene.

Antonius. Elsebet. Marthe. Espen.

Antonius. Nu hvordan gaaer det, min gode Marthe?

Marthe. Hun gaaer en god Gang nok. Men I kommer noget ubelejligt; thi jeg har bestemt Hans Frandsen hid; han er saa forliebt, som en Rotte, skjøndt han aldrig har seet mig. I kan tænke, hvilken Gjek det er, jeg har faaet ham til at bære om sin Hals et gammelt Kaaberstykke, som jeg for nyelig skar af en af Faders gamle Spænde-Bøger, og smurte paa en liden Træplade.

Elsebet. Men hvor er det muligt, at han kan bringes til saadan Galskab?

Marthe. Alting er mig nu muligt, efterdi jeg har faaet ham til at troe, at jeg er en fransk Dame, som er nyelig kommen fra Paris.

Antonius. Men hvad vinder Du derved, at Du saaledes prostituerer ham?

Marthe.

Marthe. Jeg vinder det derved, at hans tilkommende Svigerfader giver sin Datter heller bort til en Skorstensfejer, end til saadan en; hvorledes det ellers vil falde ud med Eder, veed jeg endnu ikke. Det gaaer med mig, som med dem, der skrive Comedier, mens de skrive paa Comedien, falder dem af sig selv ind, hvorledes den skal udføres og endes. Men der seer jeg, han kommer; løber strax til Side!

Anden Scene.

Jean. Mad. la Fleche. Espen.

Mad. la Fleche. A cette heure il doit venir war daß nicht um 3 Uhr, Monsieur d'Espang, daß er lovede zu kommen?

Jean. (embrasserer hende paa Knæ, og siger:) Ah! charmante Madame! soufres, que j'adore vous, soufres, que je baisse votres beaux mains.

Mad. la Fleche. Leves vous, Monsieur, c'est trop de humblesse pour un gentilhome come vous.

Jean. Ah! Mad. est il possibel, que j'ai l'honneur le plaisir contentement & joie de vous revoir dans cette terre.

Mad. la Fleche. J'ai venu pour vous voir, mais je crojois pas, que vous eties si changé.

Vous

Vous etes à cette heur habillé comme un antique bourgeois. Ha! ha! ha!

Jean. Pourqvoi ries vous, charmante Princesse.

Mad. la Fleche. Rien! Monsieur de France, rien! je rie de la joie de vous voir, c'est toujours une plaisir de vous voir.

Jean. Je vous rends grace Madame! mais comment trouves vous cette terre?

Mad. la Fleche. Fort bon Monsieur: les Danois etes des fort bonnes gens. Ils manque a eux seulement de s'informer dans les manieres parisiens.

Jean. Ouis pardi si fait, Madame, vous aves grand raison dans cela. Dieu donne que j'etois dans Paris igjen, ah pardonnes, ma belle Madame, je voulois dire aussi. Mais Madame aves vous amenes avec vous quelques nouvelles chansons de Paris?

Mad. la Fleche. Ovi Monsieur celle c'y est la plus nouvelle. (Hun synger en Vise.)

Jean (paa Knæ). Ah Madam je n'aj jamais ecoute une plus belle chanson. Ah! Paris, Paris!

Mad. la Fleche. Pourquoi pleures Monseigneur.

Jean. Ah Madame! on veut me marier dans cette pais.

Mad. la Fleche. Marier? Jean.

Jean. Ovi, Madame!

Mad. la Fleche. Marier?

Jean. Ovi, c'est veritable, & avec une fille, qui s'appelle par malheur Elsebet.

Mad. la Fleche. Quel diable de nom est cela? parles vous tout de bon, Monsieur, ah est-il possible?

(Hun lader, som hun faaer ondt: Espen flyer hende noget at lugte til.)

Espen. Nu kan han see, Monsieur, hvormeget Madamen elsker ham; hun fik ondt af lutter Alteration, da hun hørte, Monsieur vilde gifte sig her i Landet.

Jean. Ach! hvis hun døer, saa omkommer jeg mig strax selv. Ach! sig hende, Monsieur Valet de Chambre, at jeg før vil lade mit Liv, førend jeg skal gifte mig her.

Jean (paa Knæ.) Ah belle Princesse! etes vous malade?

Mad. la Fleche. C'est un Uebergang, Monsieur! leves vous.

(Espen hvisker hende udi Øret, hvorpaa hun stiller sig meget fornøiet.)

Tredie Scene.

Arv. Jean. Mad. la Fleche.

(Arv kommer ind, sætter sig ned paa Gulvet med et stort Stykke Kridt, og maler den Dands af, han har seet.)

Arv. Saaledes gik Dandsen, ligesom en Kummens:

mens-Kringle. Det skal være Hans Frandsen, og her kommer Mutter. Nej! jeg maa gjøre hende om igjen; thi hendes Rumpe blev ikke bred nok. Her skal Fatter staae og græde. (Han springer op og seer der-paa. Medens han gjør dette, staaer de andre og taler sagte, og peger paa ham.) Ha! ha! ha! det er mare saa naturligt gjort, og Assamblixet saa vel afskildret, saa der fattes intet andet, end at det skulde kunne tale. Men hillemænd! der seer jeg Folk Er det ikke Jeronimus's Marthe, som har faget en Adriane paa, og staaer og snakker med Hans Frandsen? Hør, Marthe! hvor Fanden har du faaet den Adriane fra? det er endnu for tidligt, Hundedagene er jo end ikke begyndt?

Jean giver ham et Orefigen, og siger: Ej Du elementske Slyngel! tør Du saaledes see en fornem fransk adelig Frue i Øjnene?

Arv. Om Forladelse, Monsieur Haans! Jeg tænkte, mare, det var Jeronimus's Marthe.

Mad. la Fleche. Ah. Monsieur! faites le sortir, j'aj peur pour les gens, qui sont fous.

Jean. Herud Din Slyngel! jeg slaaer ellers Dit Hoved itu.

(Mad. la Fleche staaer, og beskuer Jean paa Klæderne og hvisker til Espen, og leer, ha! ha! ha! seer paa hans Been, og hvisker til Espen igjen, og leer, ha! ha! ha!

Jean. Pourquoi ries vous? belle Madam!

Mad.

Mad. la Fleche. Je me retire un peu. Monsieur d'Espang, mon valet de chambre, vous dira pourquoi. Excuses, Adieu.

Fjerde Scene.

Jean. Espen.

Jean. Monsieur le valet de Chambre! Monsieur d'Espang! hvor kommer det, at Eders Frue tracterer mig med saadan Foragt? hvad var det, hun hvisfede?

Espen. Jeg vilde have givet tusinde Daler til, at jeg havde vidst det tilforn, saa skulde jeg itide have advaret Monsieur. Men det kan let redresseres; hun hvisfede til mig, at saa stor Estime, hun har for Monsieurs Person, saa stor Foragt har hun for hans Klædedragt.

Jean. Er der da andre Moder kommen op i Paris, siden jeg rejsede; thi jeg opholdt mig paa Hjemrejsen 3 Uger i Roven.

Espen. Ja, Monsieur! det har været Ulykken. Madam la Fleche siger, at udi sex Uger ingen Cavalier i Paris knapper sin Kjole meer fortil, men allene bagtil; det synes vel at være noget incommode førend man bliver først vant dertil; men fornemme Folk have altid deres Kammertjener, som de der i Landet kalde Valet de chambre, der knapper dem op og til.

Jean.

Jean. Ach! Malheureux que je suis.

Espen. Det kan strax rettes, Monsieur! jeg skal hjelpe ham derudi.

Jean. Vous me faites un grand plaisir, par di.

Espen. See! nu har Monsieur andre Øjne at see med.

Jean. Er det ellers noget andet, som fattes i Moden?

Espen. Jo, men det er let at gjøre. Alle fornemme Folk i Paris, siger hun, smøre sig om Munden med Snustobak.

Jean. Det skal strax blive forandret, jeg har min Tobatieredose hos mig. Jeg har, ma foi, aldrig været den sidste udi at antage ny Moder. Jeg hørde nok tale om en Hoben Moder i Paris, som var i Gjerde førend jeg rejste, men min Papa's Importunitet var Aarsag, at jeg ikke kunde oppebie den Tid. Je vous prie, Monsieur le valet de chambre! at excusere mig for Madame la Fleche. De Moder var dans ma foi ikke endnu i Brug udi Paris, da jeg rejste, non par Di non; thi jeg har alt for stor Respect for den Parisiske Galanterie, at jeg skulde negligere saadant.

Espen. Paris er en artig Bye, det maa al Verden tilstaae, al Verden retter sig og efter de Parisiers Moder; om En hittede paa at gaae uden Buxer, efterfulgte og andre Folk ham derudi.

Jean. Jeg gjorde det ma foi strax, alle Folk vilde vel see mig ud i Begyndelsen; men inden Aar var tilende, blev det dog en Mode overalt; thi det har jeg observeret; men Monsieur le valet de Chambre! er der ellers skeet nogen Forandring med Buxer, Hat, Skoe eller Strømper?

Espen. Nej! Madamen siger, at Eders Hat og Paryk kan endnu vel passere; men Monsieurs Halsklud skal hænge bag ud.

Jean. Ej, ej! det er artigt! Den Bye kan hitte paa meer Galanterie i en Uge, end hele Verden udi et Aar, jeg skal ma foi strax rette det og. Men, hvorfor vil Madame la Fleche ikke sige mig saadant selv?

Espen. Ach! Monsieur kjender jo de franske Damer; de ere alt for høflige til at sige en god Ven sine Fejl, de smiler kun deraf, og lader Andre gjette, hvad de mener. Men nu er alting godt, nu skal det være hende en Fornøjelse at see Monsieur igjen i sit Hus om en Time. Der skal jeg selv have den Ære at gelejde Ham, naar jeg først har forrettet mit Ærinde.

Jean. Je me recommende, Monsieur d'Espang!

Espen. Votre Serviteur! men a propos, jeg har glemt en liden Ting at sige Monsieur paa Madamens Vegne, det er, at, naar Monsieur med

Per-

Permission gaber, holder han ikke med Haanden for Munden; thi det er nu alt gammeldags og ikke bruges af honette Folk meer i Paris.

Jean. Ovi da

Espen. Serviteur. (Gaaer.)

Femte Scene.

Jean. Pierre.

Jean dandser og synger. La la la la la la (seer paa sit Skilderie) la la la la la la. Alting synes underligt i Forstningen, men nu synes mig allerede, at det er en deilig Mode fort commode & fort degagé. la la la la la. Mon Pere & mon Svigerpere skal, ma foi, tage den an, enten de vil eller ej. Jeg vil ikke være i nogen gammeldags Familie; min Papa skal jeg nok med det Gode bevæge til at aflægge sin gamle Spidsborgerdragt, men min Svigerpapa, som holder for Troesartikler at gaae ligeledes i Klæder, som hans Papa for ham, kommer jeg sans façon at tvinge dertil; thi det er mig ikke nok, at jeg veed selv at leve, og er galant, jeg vil og ingen Skam have for mine Venner. Mais voila Pierre qvi vient.

Pierre. Ach! ach! Monsieur! I maae mantenere mig, ellers kan jeg ikke længer være i Monsieurs Tjeneste.

Jean. Qu'as tu? dis moi, Pierre.

Pierre. Ach! Monsieur Jeronimus har slaaet mig saa, at jeg kan neppe gaae.

Jean. Pourquoi donc?

Pierre. Fordi Monsieur bær et Skilderie paa Brystet.

Jean. Pardi! jeg skal lære ham, hvad det er at prygle en gentil hommes laquai, est il possible, at han torde slaae dig?

Pierre. Ovi Monsieur. Men Monsieur har knappet sin Kjole bagvendt, han maa gaae i Giftetanker, reste un moment, medens jeg retter det igjen.

Jean. Ej du sot! badaut! bouson! maraut! veed du ikke, at det er den nyeste Mode i Paris? og at Madame la Fleche beloe mig, fordi jeg knappede min Kjole, som andre her i Landet?

Pierre. Den Mode har jeg dog ikke seet i Paris.

Jean. Den er opkommen, medens vi vare i Roven.

Pierre. Ovi da! saa maa jeg ogsaa knappe min ligeledes.

Jean. Non par di non, det er kun for gens de qualité.

Pierre. Eja! den fornemme Verden skal kun være forkeert; men faaer Monsieurs Svigerpapa det at see, bliver han gal.

Jean. Ikke alene, at han skal taale at see det, men jeg vil at han selv skal bruge samme Mode.

Pierre.

Pierre. Det gaaer aldrig an.

Jean. Han skal.

Pierre. Comment donc?

Jean. Jeg skal tvinge ham med Magt; thi om Mad. la Fleche leer af det hele Land, skal hun dog ikke lee af min Familie.

Pierre. Om Monsieur resolverer sig dertil, skal jeg hjelpe ham som en ærlig Kart, og var jeg tilfreds, vi havde nu fat paa ham, medens jeg føler endnu de Hug, jeg fik; men der kommer han alene, ma foi fort a propos.

Sjette Scene.

Jeronimus. Jean. Pierre.

Jeronimus. Fjorten Dage gaaer endelig snart bort; det vil intet sige, jeg vil gjerne holde den Tid ud, paa det jeg ikke skal beskyldes at have brudt mit Løfte; men han bliver ikke anderledes, han bliver ikke anderledes, det vil jeg døe paa; men der seer jeg han staaer, jeg maa forsøge engang at skrifte ham alene, naar hans barmhjertige Fa'r er ikke tilstede. Hør Hans Frandsen! lad os tale engang for alle lidt alvorlig sammen. Men hvad Pokker er det, jeg seer? Er I bange, at Folk ikke skal kjende Jer forkerte Sind, uden at I gier det tilkjende med saadan forkert Dragt? hvilket Menneske kan bringes til saadan Galskab, at knappe sin Kjole bag til, og

gjøre sin Ryg til en Mave? ach! jeg ynker den ærlige gamle Mand, der har saadan en vanskabt Søn!

(Jean og Pierre leer tillige ha, ha., ha, ha.)

Jeronimus. Ja du maa nok lee nu og stedse, saa tidt du tænker paa, hvilken Nar, hvilken Gjek, hvilken Gjøgler du est.

(Jean og Pierre ha ha ha.)

Jean. A propos, mon cher Svigerpapa! blev ikke den Kjole, I har paa, gjort til den forrige Jubelfest? ha, ha, ha, ha, ha!

Jeronimus. Ej du Hans Wurst! du Nar! er din bagvendte Kjole ikke bleven gjort paa Fastelavns Mandag, eller den første April? ha ha ha ha ha.

Jean. Mon cher Svigerpapa! forlad mig, at jeg leer af hans underlige gammeldags Dragt, men det kan let ændres, den skal alene knappes bag til, saa kan Kjolen nogenledes passere; som jeg gaaer nu, saa gaaer alle honette Folk i Paris.

Jeronimus. Jeg er taabelig, at jeg staaer og taler med slige Gjække.

Jean. Attendes, mon cher Svigerpere! I slipper, ma foi, ikke, førend I vender Jer Kjole om, som min. Det er, pardi, den højeste Mode i Paris; Madame la Fleche, som nylig er kommen derfra, beretter ꞉ ꞉ ꞉

Jeronimus. Hej I Slyngler; vil I lægge Haand paa en ærlig Borgermand! Det er for Mad-

la

la Flesk, og det er for Madame la Kaal, og det er for Madame la Medister, og det er for Madame la Spæk.

(Gier dem imidlertid Ørefigen.)

Jean. Pierre icy! tenes! hold den gamle halstarrige Knark, jeg vil, ma foi, ingen Pedanter have til Forældre; træk ud!

Pierre. Vitement Monsieur!

Jeronimus. Hej Gevalt! Gevalt!

Jean. Naar gamle Folk gaaer i Barndommen, maa man tvinge dem, som Børn.

Jeronimus. Hej hej! Geval : : : : t!

Pierre. Hej hej! Sna : : : : : k! det er for Jer egen Nytte, naar det først er gjort, skal I siden takke os, ligesom en Patient, der stræber først mod Feldtskjæren, som vil trække en Tand ud, men, naar det er overstaaet, kysser han siden hans Haand, og takker.

Jeronimus. Ach væ! Ach væ!

Jean. Tie stille, mon cher Svigerpapa, nu seer I pardi ud, som en Ambassadeur; den hele Familie maa og omstøbes; jeg skal føre min Svigermama og Mademoiselle Isabelle til Madame la Fleche, for at undervises, hvordan højeste Fruentimmermode nu er i Paris.

Pierre. Monsieur, skal Eders Svigerfa'rs Klud ogsaa ikke forandres?

Jean.

Jean. Ovi par di si fait.

(Pierre vender hans Klud, mens den anden holder ham.)

Jeronimus. A : : : A : : : A : : :

Syvende Scene.

Antonius. Jeronimus. Jean. Pierre.

Antonius med Kaarden i Haanden. Hej! I Stratenrøvere! jeg skal lære Jer at overfalde en gammel fornemme ærlig Mand. Ach! min kjære Hr. Jeronimus! det gjør mig ondt, at jeg skal finde Eder saa ilde medhandlet; see! hvor de Skjelmer har tilredet og prostitueret den fornemme ærlige Mand. Gi'r Jer tilfreds, min Hr. Jeronimus! jeg skal hævne den Spot, om det skal koste mit Liv.

(Jean og Pierre løbe bort.)

Jeronimus. Ach min kjære Monsieur! I har frelst mit Liv, min Ære; thi jeg vilde heller døe, end at Nogen skulde have seet mig saa forkeert. Det skulde være mig en stor Fornøjelse, om jeg kunde være Ham igjen til nogen Tjeneste, gid Han havde min Hjelp fornøden, og vilde kun sætte Prøve paa mig.

Antonius. Ach min Hr. Jeronimus; jeg seer, Himlen selv favoriserer mit Forsæt, og baner mig Vej til at forestille det, som jeg tilforn ikke har dristet mig til at tale; I har jo, min Herre! en Dotter?

Jeronimus. Ja, men hvad vil det sige?

Antonius. Ach! jeg tør ikke sige meer, I maa selv gjette min Mening.

Je-

Jeronimus. Jeg kan nok gjette Jer Mening. Han har maaskee Kjærlighed til min Dotter, men jeg kan intet svare Ham dertil, fordi Monsieur er mig gandske ubekjendt; maatte jeg spørge: hvilke hans Forældre er?

Antonius. Jeg er Jesper Lorensens Søn i Snaregaden, min Fa'r er nok bekjendt af godt Folk i Kjøbenhavn.

Jeronimus. Ja vist er han bekjendt; er Han Jesper Lorentzens Søn, saa har Han en brav Mand til Fader, og en af de skikkeligste Borgere her i Staden; vi har rejst sammen i gamle Dage til Kjeler Omslag, og Viborger Snapsting, det skulde være mig en Glæde og Ære at komme i Svogerskab med ham; Han maa selv tale med min Datter.

Antonius. Hvis ingen anden Hinder er, da tør jeg allerede kalde mig Eders Svigersøn. Sagen er denne: Jeg har i nogle Aar ikke aleene baaret Kjærlighed til Eders Datter Elsebet, men endogsaa vundet hendes Hjerte, men ingen af os har understaaet sig at tale derom formedelst den anden Forlovelse, som er sluttet imellem hende og Eders Naboes Søn, hvis Tilbagekomst har bedrøvet mig ikke mindre end hende, og bragt os fast i Fortvivlelse.

Jeronimus. Er der ingen anden Hinder, saa er Knuden let løst, see! der har Han min Haand paa, at ingen anden skal faae min Datter end

Han;

Han; men der kommer min Datter selv meget beleiligt.

Ottende Scene.

Jeronimus. Elsebet. Antonius.

Jeronimus. Hør Elsebet! kjender du denne Person?

Elsebet. Nej, jeg gjør, min Troe, ikke Papa!

Jeronimus. Jo du gjør saa min Troe, see hvor rød hun bliver i Ansigtet. Nu nu, giv dig tilfreds, græd ikke mit Barn! jeg veed hele Sagen, kom hid, giv ham din Haand, du skal være hans Brud.

Elsebet. Ach min hjerte Papa! hvorfor skjemter Han saa med mig? I har engang imod min Villie lovet mig bort til Hans Frandsen!

Jeronimus. Ja det var i de Dage; men nu har jeg lovet at skaffe Hans Frandsen Logement paa Raadhuset, hvortil din tilkommende Kjæreste, som er Vidne til, hvad Skam han har gjort mig, skal være mig behjelpelig. Gak hen og ræk ham Haanden; see hvor pen hun er, ligesom hun ej havde seet ham tilforn. Kom lad os gaae hjem tilsammen, jeg skal have hævnet mig over Hans Frandsen, førend Solen gaaer ned.

Fem-

Femte Act.

Første Scene.

Jean. Pierre.

Jean. Pardi est il possible? quelle brutalité!

Pierre. Monsieur! vi er om en Hals, dersom vi ikke retirerer os; Jeronimus leder efter os allevegne, og Jer Fa'r, som jeg hører, er ligesaa vred som han.

Jean. Er det ikke en Elendighed? Pierre! at boe i dette Land? hvor Folk ere saa lidet skjønsomme. Jeg havde tænkt, at Monsieur mon Papa, og min Svigerpapa skulde daanet af Glæde, naar de saae mig.

Pierre. Jeg, min Troe, ligesaa.

Jean. Fremmede veed at skjønne derpaa bedre end mine Forældre.

Pierre. Ja det gaaer med Monsieur, som Ordsproget lyder: En Poet er aldrig agtet udi sit Fædreneland.

Jean. Jeg vil ikke tale om min Artighed; nok er det, at een af de artigste Damer dans la France er hidkommen, alene for min Skyld.

Pierre. Ja, det som er forunderligt, Monsieur! lige fra Paris. Thi havde det været en hotten-

tentotisk, cossakisk, callekutisk, husarisk, malebarisk Dame, eller en fra Thye, Bogøe, Island eller Grønland, skulde man tænke, den Dame saae ikke mange andre galante Folk i det Land, hvor hun kom fra, derfor syntes hende saavel om Jer. Men, Monsieur, hun kom lige fra Paris, hvor alle Folk ere artige, hvor gemene Hosekjellinger læse Aviserne, dandse Menuetter, og tale perfect Fransk, hvilke tre Poster gjør et fuldkommen Menneske. Lad være at Monsieur var ikke rig, saa maa dog al Verden tilstaae ham, at han har den Merite at have udi faa Maaneder fortæret 1500 Rdlr. i den galanteste Stad i Europa, og bør Monsieur alene for den Aarsags Skyld æstimeres af alle brave Folk.

Jean. Ovi par di si fait.

Pierre. Thi slige Depenser gi'r tilkjende, at Monsieur har levet fornemt udi Paris.

Jean. Si fait.

Pierre. Ikke som en Gnier.

Jean. Vous aves raison.

Pierre. Ej som en Slyngel.

Jean. Si fait.

Pierre. Ej som et Svin.

Jean. Cela s'entend.

Pierre. Ej som et Bakkelsebest.

Jean. Non par di non.

Pierre. Ej som en doven Esel.

Jean.

Jean. Non si fait non.

Pierre. Ej som en Fæhund.

Jean. Peste! hold engang op med disse Titler, jeg forstaaer nok din Mening ellers.

Pierre. Jeg vil kun sige dette, Monsieur, at hvilken brav Mand, der hører alene, at I har anvendt saa mange Penge i saa Maaneder i Paris, raisonnerer strax saaledes: Den Monsieur maa der endelig være noget godt hos, han maa endelig have lært noget for saa mange Penge, og derfor vægrer sig ikke for at give Monsieur sin Datter.

Jean. Du seer dog, Pierre, hvor lidt mine Forældre skjønner derpaa.

Pierre. Hvorledes kan slige Tosser, som her er i Landet, skjønne paa Monsieur? Langt fra at skjønne paa hans Qvaliteter, de tillægger ham alle de Lyder, som til er.

Jean. Hvad siger de da om mig?

Pierre. Monsieur, jeg skjæmmes ved at tale derom. Jeg havde nær kommen i Ulykke for nylig, for Hans Skyld.

Jean. Ah dites hardiessement. Du veed vel, at vi Pariser lægger aldrig saadant paa Hjertet.

Pierre. Somme kalder Monsieur Hans Baisse-mains, fordi han gaaer om og kysser alle Fruentimmer paa Hænderne.

Jean. Par di? quels sots! det er just en af de artigste Qvalités en galant Homme kan besidde.

Pierre. Somme er mere grove, og falder Monsieur Hans Wurst. Hans Nar. Hans Abekat. Hans Gøgler. Hans Strømpekiger. Hans Markskriger. Hans Rumpevrikker. Hans Styltganger. Hans Capriolskjærer. Hans = = =

Jean. Nu, nu, nok, nok. Jeg gider ikke hørt meer deraf.

Pierre. Hans Petit Maitre. Hans Dandser. Hans Franskfordærver. Hans = = =

Jean. Holt op, siger jeg, Maraut!

Pierre. Hans Spillefugl. Hans Stratenjunker. Hans Harleqvin.

Jean. Hvis du ikke holder op, skal jeg slaae din Hjerne itu. Je tecraseraj ton tete.

Pierre. Monsieur bad mig jo selv sige. Men der kommer Arv igjen.

Anden Scene.

Arv. Jean. Pierre. Siden en Spiller udenfor.

Arv. Jeg vilde, mare, ikke være i Hans Frandsens Sted nu, om man gav mig to Mark. Jeronimus har svoren paa, at han ikke vil gaae til Sengs, førend han har faaet ham i Spindehuset eller i Slutteriet, hvad man falder det. Det var og ufor-

skam-

skammet at handle saaledes med en gammel Mand, der har siddet og svaret borgerlig Skat og Tyngt saa mange Aar. Tænk engang, I godt Folk! hvordan han redte ham til, som for Exempel; jeg ta'r min Kjole, og kerer den saaledes om. (Vender Kjolen om.) Seer jeg nu ikke ud som en Nar? ha ha ha ha ha ha! ret ligedan saae Jeronimus ud. Jeg vilde ikke gaae saadan i en af de store Gader, om En gav mig to Skilling, thi Staaderkongerne kunde tænke, jeg var gal, og trække mig i Daarekisten. (Han vender Kjolen ret igjen.) Mutter sidder og græder hjemme, som hun var pidsket; men det er hende godt nok; thi naar Fatter ikke vilde skikke ham Penge, da han var i Vestindien eller Frankrig, hvad det hedder, saa solgte hun baade Kiole og Skjørt for at bringe dem til Veje.

Jean. Arv! hvordan staaer det til hjemme?
(Arv klaaer sig bag Hovedet.)

Arv. Vel nok Monsør!

Jean. Det maa ikke hænge ret sammen, du klaaer dig bag Øret. Siig mig, hvordan staaer det til?

Arv. Vel nok Maansør. Jeg takker for god Efterspørsel, men = = farvel Maansør! jeg maa gaae.

Jean. Hvad vil du sige med det Men. Fort siig mig, hvor det staaer til, du faaer ma foi ellers Hug.

Arv. Alting staaer mare vel til. Men det staaer noget forbandet ilde til.

Jean. Siig kun frit, Arv, saa skal jeg forære dig en Livre.

Arv. Jeg er ikke for at spise Lever, Maansør, naar jeg faaer noget, saa gir jeg det til Hunden. Men vil Maansøren forære mig noget til en Kande Øl?

Jean. See! der er to Mark. Det var min Mening.

Arv. Gramarcis, Maansør!

Jean til Pierre. Hvilket dumt Beest den Karl er. Han vidste ikke, hvad en Livre de France var.

Arv. Jeg vil da vare Maansøren ad, at han smør sine Støvle i Tide; thi Jeronimus har Bud efter Vægterne og Staaderkongerne at trække Jer i Arrest. Fatter har ogsaa slaaet Haanden af jer, og svær paa, at I skal sidde indsluttet i et Hul et helt Aar.

Pierre. Vil man ogsaa indslutte mig?

Arv. Nej, du har ingen Nød, Peer. Man vil kun lade dig kagstryge, og siden kan du løbe, hvor du vil!

Jean. Men hvad er det for Allarm uden for?

En Spiller udenfor. Jeg skal lære den Karl at undstikke sig uden at betale.

Jean. Peste!. hvad er herved at gjøre? her kommer en Person mig paa Halsen, som vandt nyelig hundrede Rigsdaler fra mig i Spil. Jeg løb bort.

bort, da han vendte Ryggen; thi jeg havde intet at betale med.

Spilleren udenfor. Enten skal han slaaes med mig, eller betale mig mine Penge.

Pierre. Ach Herre! jeg maa bort et Øjeblik paa Naturens Vegne, jeg kommer strax igjen.

Jean. Vil du bie, Maraut! er nu Tid at gaae bort, du seer, at jeg blir overfalden?

Pierre. Ach min Mave! min Mave! jeg drak for hastig paa Kaalen, det var min Ulykke.

(Løber i en Krog og skjuler sig.)

Spilleren udenfor. Jeg skal lære ham, hvad det er, at give sig i Spil med en ærlig Mand.

Jean. Ach kjære Arv! kan du ikke hjelpe at skjule mig? jeg skal lønne dig derfor som en honnet homme.

Arv. Jeg har et Dekke herved Haanden, om Maansøren vil lade sig svøbe der udi.

Jean. Det er lige meget, Arv! naar jeg kun kan blive skjulet. (Arv svøber ham i Dekket, og sætter sig derpaa som en Byldt.)

Tredie Scene.

Spilleren. Arv. Jean. Pierre skjult.

Spilleren. Jeg skal, min Troe, ikke gaae til Sengs i Aften, førend jeg faaer fat paa ham. Det er ikke saa meget for Pengenes Skyld, som for det

onde Exempel, Andre kan tage deraf, at løbe af Spil uden at betale.

(Jean ryster under Dækket.)

Arv slaaer paa ham, og siger: Lig stille! Der bli'r ellers en Ulykke af.

Spilleren. Hvem taler du til Kammerat?

Arv. Jeg taler til min Sæk.

Spilleren. Til din Sæk? hvad har du da i din Sæk?

Arv bli'r bange og stammer. Jeg har, min Troe, ikke andet end Smør derudi.

Spilleren. Smør i din Sæk, som Du sidder paa! Det er ikke mueligt.

Arv. Nej, det er sandt, det er Lys.

Spilleren. Lys? det er endnu galnere.

Arv. Nej, det er sandt, jeg fortalte mig, det er Kniplinger.

Spilleren. Det maa være en forbandet Hob Kniplinger. Det hænger aldrig ret sammen, det maa være stjaalne Koster.

Arv. Nej, det er sandt, det er Erter.

Spilleren. Du est vist nok en Tyv, det mærker jeg; fort! lad mig see, hvad det er.

Arv. Det er, min Troe, ikke Hans Frandsen, Maansør! det kan jeg gjøre min Eed paa; thi hvordan skulde han ligge i en Sæk?

Spilleren. Ha ha, nu skal man see, jeg tør

komme til mine Penge. See her, Monsieur Frandsen! er I her? det er mig kjært. Her er to Ting for Jer at vælge, enten at levere mig strax mine Penge eller at slaaes.

Jean. Monsieur! je n'aj point d'argent.

Spilleren. Monsieur! jeg forstaaer ikke Fransk, vi vil slaaes paa Dansk. Flux! træk ud, eller Penge.

Jean. Jeg vil give min Haand for Pengene, Monsieur!

Spilleren. Ingen Snak, rede Penge, eller slaaes.

Arv. Skam, der bli'r her længer.

(Løber bort.)

Jean. Ach Monsieur! hav dog Taalmodighed med mig, I skal vist nok faae dem.

Spilleren. Jeg forlanger intet, uden I skal trække ud.

Jean. Monsieur! der har I mit Uhrværk.

Spilleren. Det er godt, det ta'r jeg for 40 Rdlr., lad mig ogsaa faae Kjole, Vest og Hat til, saa vil jeg lade mig nøje.

Jean. Jeg veed, I vil ikke have, at jeg skal gaae nøgen.

Spilleren trækker sin Kaarde. Allons! Kjole, Vest og Hat hid, eller slaaes. (Jean trækker Kjole og Vest af, og kaster Spilleren det med Hatten og Peruqven.) Monsieur! votre tres humble Serviteur, jeg takker for god Betaling.

Pierre kommer af Krogen igjen. Ach Monsieur! nu er I saa nøgen, som I kom fra Mo'rs Liv. Hvad Ulykke kan dog ikke Spil foraarsage!

Jean. Nej du skal have Tak, jeg veed man føs des ikke med Buxer, Skoe og Strømper. Men din Poltron! gjorde jeg din Ret, saa skulde jeg kløve dit Haved. Er det forsvarligt saadant at forlade din Herre?

Pierre. Det er sandt, jeg vilde ønske, at jeg havde kundet blive staaende og fægtet saa tapperlig som Monsieur, men jeg er færdig at daane, naar jeg seer en nøgen Kaarde.

Jean. Allons retirons nous a la Mad. la Fleche: hun ta'r os nok i Protection, du veed jo, hvor hun boer?

Pierre. Jeg? hvor skal jeg vide det?

Jean. Ach! hvilket grovt og upoleret Folk vi boer iblandt; ach Paris, Paris! gid vi var der nu igjen, Pierre! mais voila Madame la Fleches valet de chambre Monſ. d'Eſpang.

Fjerde Scene.

Espen. Jean. Pierre.

Espen. Jeg leder efter Monſr. Jean de France, men han er ingensteds at finde; jeg spurgte efter ham i hans Fa'rs Hus, jeg spurgte efter ham hos = = Men der er jo han og hans Tjener. Monsieur!

Mad.

Mad. la Fleche lod formelde sin ydmygste Respect, og leverede mig det Brev, førend hun rejste.

Jean. Er Madame la Fleche rejst?

Espen. Ja for en halv Time siden.

Jean. Hvorfor rejste I ikke med?

Espen. Fordi hun havde mig ikke meer fornøden.

Jean. Rejste hun da alene?

Espen. Jo, jo, saadan Dame rejser alene! hun havde ikke mindre end 4 Lakejer med sig, jeg var ikkun antagen til en Tid for Sprogets Skyld; her er et Brev, som hun leverede mig til Monsieur.

Jean læser Brevet. Pierre!

Pierre. Monsieur!

Jean. Vi er ovenpaa, højt i Vejret.

Pierre. Skal vi da hænges?

Jean. Mad. la Fleche skriver, hun har hørt min Fortræd, og derfor ikke vil være her længer, men at jeg skal finde hende i Hamborg hos Monsieur Gobere, hun vil føre mig med sig til Paris, og der sætte mig i stor Herlighed; vi maa rejse ligesom vi staaer og gaaer: allons! depechons! jeg er færdig, saa snart du kan bestille en Vogn; thi jeg vil kun skrive et Brev til min Papa. Adieu mon cher Monsieur d'Espang! Je Vous rends mille graces pour votre civilité.

Femte Scene.

Espen. Marthe.

Espen. Marthe! kom nu hid, nu er de Gjække borte.

Marthe. Gik det ej vel for sig, maa du ej tilstaae Espen, at jeg er habile?

Espen. Jo lille Fæstemøe! naar Lykken vil favorisere Forstanden, kan man gjøre store Ting med liden Konst; Jer Machine var, min Tro, intet Hexerie; I tænkte ikke paa andet end at gjøre Hans Frandsen meer fransøsk og gal, end han var. I har ellers ikke egentlig været Aarsag i Antoniuses Lykke; thi den blev befordret ved en Hændelse. En overlægger undertiden en Ting viselig, en Anden derimod begynder en Ting i daarlig Fremfusenhed, men, naar Lykken og Ulykken kommer der imellem, kan det saaledes falde ud, at den første blir holdet for en Taabe, og den anden for en viis Mand; saasom Verden examinerer ikke, hvordan en Ting sættes i Værk, men hvordan den falder ud.

Marthe. Det vil intet sige, det gaaer med mig som med store Generaler; naar de vinder et Slag, saa blive de afmalede som store og forstandige Mænd, skjøndt, om man vil examinere Alting nøje, da contribuerer det til deres Sejr og deres Ære, som de mindst tænkte paa, og er ikkun pure Hændelser.

ser. Det meste regjeres i Verden af Slumpelykke.

Espen. Marthe! du taler som en Engel, du est saa lærd, at du kunde skrive Bøger; om man flyede dig Bøger, blev du den anden Birthe Tot.

Marthe. Ja, ja, jeg læser Senecus iblandt.

Espen. Ja jeg har nok kundet mærke det paa nogen Tid.

Marthe. Hvorledes da?

Espen. Jo! thi vor Grød, som vi faaer om Aftenen, er enten for lidet kaagt, eller sveden; jeg holder nok af lærde Piger, men jeg vilde nødig have dem enten til Koner eller Husholdersker.

Marthe. Ej Snak! men der seer jeg de tvende gamle Mænd komme.

Sjette Scene.

Jeronimus. Frands. Marthe. Espen. en Dreng.

Jeronimus. Nej! jeg lader det umueligt falde, Naboe! I gjør ilde, at I tager saadan forloren Søn i Forsvar.

Frands. Jeg forsvarer ikke min Søn mere; thi jeg vil aldrig see ham for mine Øjne, men jeg taler nu for min egen Skyld; thi om I beskjæmmer ham, lider den hele Familie derved. Bort du Dreng! hvad har du her at bestille?

Dren-

Drengen. Det var En, som gav mig et Brev paa Gaden at bære til Fa'r. (Drengen gaaer.)

Frands Hansen læser: Madame la Fleche, en fornemme fransk Dame, har fundet mig for god til at være her i Landet, og derfor taget mig med sig til Frankrig. Jeg er vant udenlands til Artighed og Galanterie, og derfor umuelig kan lide de gemene og grove Folk, som er i min Familie. Jeg kommer ikke meer tilbage; vil I skrive mig til, da kan I adressere Brevet a la Mad. la Fleche, Dame tres celebre & tres renomee dans la France. Brevet maa skrives paa Fransk; thi jeg har sat mig for inden nogle Maaneder ikke at forstaae et dansk Ord; men Udskriften paa Brevet maa være saadan: A Monsieur Monsr. Jean de France, gentil homme, & grand favorit de la Madame la Fleche, Courtisane tres renomee, dans la Cour de France. Hvis saadan Udskrift er ikke paa Brevet, skikker jeg det ubrudt tilbage. Je suis le Votre. Jean de France gentil homme Parisien. Copenhague d. 18 Majus - - -

Jeronimus. Vil I nu meer erkjende ham for Jer Søn? har jeg nu ikke Frihed at bortgive min Datter til hvem jeg lyster?

Frands. Jo vist.

Jeronimus. Jeg har lovet hende bort til Jesper Lorentzens Søn.

Frands. Det er en skikkelig Person. Jeg gratulerer.

Jero-

Jeronimus. Kan jeg overtale Naboe, til at komme til Bryllup, og være i god Humeur?

Frands. Jo vist! jeg har allerede slaget min Søn af mit Sind.

Jeronimus. Det giør I vel udi.

Frands. Det meste, som giør mig ondt, er at see mig skilt ved saadan god ærlig Mand, som I, med hvilken jeg havde Forhaabning at blive forenet ved Svogerskab.

Jeronimus. Ej Naboe! Jer Dotter Lisbet er jo voxen?

Frands. Ja hun er.

Jeronimus. Min Søn Jochum ligesaa: Kan der da ikke blive et nyt Svogerskab.

Frands. Jo det kan rigtig gaae an, om Jer saa synes.

Jeronimus. Der har I min Haand paa, at han skal blive hendes Hosbond; thi han holder saa, min Troe, en Skilling af hende, det har jeg mærket.

Mig synes, Naboe, at det er
  Herefter mere sikker,
Vi gifter tidlig Sønner her,
  End dem af Landet skikker.
Af Eders Søns Historie
  Exempel man kan tage,
Hvad nytter fremmed Land at see
  Før man faaer Skjæg paa Hage.
See andre Nationer an,
  Hvor Ungdom bliver hjemme;
Her eene strax af Landet han
  Skal ud for Dansk at glemme,
At sætte Arv og Middel til,
  Og lære galne Sæder,
Galanterie og Abespil,
  En hoben nymods Eeder.
Hvis endelig der rejses maa,
  Det kan ej være andet,
Lad Rejsen kun til Elben gaae,
  Saa Arven blir i Landet.
Hvad nytter os saa store Spring
  I andre Land at gjøre?
Paa Skaven vi kan bedre Ting
  Om Rigets Tilstand høre.

Over

Over Jean de France.

"Min tredie Comedie — siger Holberg paa tidt anførte Sted — hedder Jean de France, eller Hans Frandsen, hvori vor Ungdom med satyrisk Lune gjennemhegles, som inden sine myndige Aar plejer i hobeviis at drage udenlands, for det meste sætter sine Arvemidler ilde til, og halvnøgen, og ikkun rig paa fordærvede Sæder kommer tilbage til sit Fædreland, som de siden ansee med Foragt. Om denne Comedie kan siges:

Den alle Stemmer vandt, der Gavn med Lyst foreente.

Thi da den ikke er mindre moersom end bidende, tildrog den sig Ingens Dabdel."

Samme fordelagtige Dom om dette Stykke har Holberg flere Steder vedkjendt sig, og blandt andet i sin 215 Epistel, efter at have anført sin Correspondents Ord, at af alle de sidste Vinter forestillede Comedier, ingen havde behaget ham mere end Jean de France, "ikke fordi den i Actionen er den bedste, men efterdi den rører ved denne Nations Hovedfeil, som væmmes ved alt det, der er indenlandsk, og forgaber sig i alt hvad som er fremmed," erklærer sig heri af samme Tanker; "og holdes, siger han, i samme Henseende Jean de France for det nyttigste af alle mine Skuespil. Hr. Professor Gottsched, der har ladet den oversætte paa tydsk, dømmer ligeledes derom, hvorvel de Tydske ikke laborere saa stærkt af den Sygdom, som Danske og Norske, thi dette Land er fast det eneste paa Jorden, hvor man finder Folk, som gjør sig en Ære af, ikke at forstaae deres Modersmaal."

At imidlertid Bifaldet ikke blev ved at være saa ublandet, som det ved sin første Modtagelse synes at have været, seer man af Holbergs 296 Epistel, hvori han siger: "Jeg fordømmer ikke parisiske Reiser; thi Paris er en Stad, hvorudi man kan lære meget Godt;

men

men vore unge Herrer rejse ikke did hen for at omgaaes med fornuftige Mænd og Philosophis efter den romerske Ungdoms Exempel, som udi saadant Forsæt begav sig til Athen; de rejse didhen for at conversere Stadens Petitmaitres; disse ere deres Lærere og Professores, af hvis Omgjængelse de støbes udi saadan Form, at de komme ganske vanskabte til Fædrenelandet igjen, saa at man kan sige, at de rejse til samme Stad, ikke for at forfremmes udi Videnskaber, men for at udcopiere Ungdommens Daarligheder, som der findes, og hvilke fornuftige Parisere selv ansee som Originaler af Daarlighed, ja som fordærvelige Insecter, der hindre og ødelægge Alt, hvad som er godt og sundt. Det er derfor ingen Under, at vore unge Personer, som med saadanne Magaziner kommer tilbage, vrage Alt, hvad som de see og høre i Fædrenelandet, og kan man derfor let begribe, hvi de sættes i Bevægelse af saadant Skuespil, som Jean de France, hvori de see deres Daarligheder livagtigen afbildede, og hvoraf de lære, hvor slet de have anvendt deres udenlandske Rejser. Jeg holder for at samme Comedie kan ikke spilles for ofte, — — Jeg haaber derfor, at min Herre ikke lader sig bevæges af vore unge danskfranske Cavalierers Critiqver, og forandrer sin Smag derefter; thi ingen er mindre competent Dommer, end Personer, som føre Pølsesnak udi en zirlig Stil, som tale uden at tænke, og hvilke man kan ansee som et Slags Machiner eller Marionetter, hvilke heller bør tjene os til Divertissement, end ansees som autentiqve Lærere.“ Ogsaa nævner han i sin 447 Epistel Jean de France mellem de Stykker, som den nye alamodiske Smag strax efter Skuepladsens Opstandelse under Frederik den Femte, næsten tre Aar holdt borte fra Skuepladsen.

Et Sted, som synes i Særdeleshed at have været udsat for Critik, er, hvor Jean de France, efter Madame

dame la Fleches Critik knapper sin Kjole bagvendt; thi derfor, see vi, at han allerede i den ældste Udgave lader sin Just Justesen gjøre et Slags Apologie sigende: "naar Jean de France knapper sin Kjole bagvendt, kommer han mig i en Hast for ikke at være rigtig i Hovedet; men naar jeg betragter, hvor daarlige Folk er, at efterfølge endog de urimeligste franske Moder, saa synes mig, det er gjørligt, ja mindre urimeligt, end at staae med et Glas Viin i Haanden fast en halv Time, og skrige sig hæs, førend man faaer det til Livs.".

Dette Forsvar har imidlertid hiin ovenomtalte nymodiske Smags Tid ikke fundet tilstrækkeligt; og finder man derfor i de senere Udgaver den bagvendte Kjole udeladt, og deristeden Følgende sat:

"Espen. Madame Lafleche siger, at udi sex Uger ingen Cavalier bærer mere slige Punge (tager nogle overmaade store Punge af Lommen.) See her, Monsieur! slige Punge ere nu i Moden.

Jean. Malheureux, que je suis.

Espen. See her er tvende Punge til Tjeneste, jeg vil have den Ære at binde den eene til hans Paryk.

Jean. Vous me faites un grand plaisir, pardi."

Vel siger nu Holberg herom i nysanførte CCXXV Epistel: "Min Herre holder ellers for, at jeg haver gjort vel i at forandre Hans Frandsens bagvendte Kjole til en stor Taftes Pung, som skjuler Ryggen; Han mener, at det første var vel outreret. Dette lader jeg staae ved sit Værd, hvorvel jeg haver mærket, at alle Tilskuere ikke have været enige derudi, efterdi mange have mærket, at ingen Klædedragt, hvor umagelig, daarlig og bagvendt, den i Begyndelsen synes at være, den jo dog bliver anstændig og zirlig, naar den først bliver antagen i Paris." Men skjøndt dette Sted synes at indeholde Holbergs Samtykke til ovenomtalte Forandring, er det dog at mærke, at i samtlige Udgaver Følgerne af de forandrede

Repliker ere blevne staaende uforandrede, saa at ikke blot Pierre siden undrer sig over Jeans bagvendte Kjole; men at endog Stykkets Catastrophe bestandig tilvejebringes ved det, Jean vender sin Svigerfaders Kjole ligeledes; og have — saavidt Undertegnede er istand til at mindes — Skuespillerne, saa ofte han har seet Stykket, af Hovedet tilsat om at vende Kjolen, da Stykket uden det ikke synes at kunne gaae. Undertegnede troer sig altsaa heri at have tilstrækkelig Hjemmel for, at, at han uforandret fulgte de ældste Udgavers Text.

Kan man ellers troe, hvad Undertegnede af Holbergs Samtidige mindes at have hørt, var det vel mindre det overdrevne og usandsynlige i den bagvendte knappede Kjole, der skaffede den Antagonister, end just at man deri fandt Stiklen paa en Mode, der paa nu gammeldags Klæder endnu findes, hvor der paa Bagstykkerne er Knapper og Knaphuller, hvilket den Gang nylig af en anseet Rejsende var bragt hertil fra Paris, og som forekom Holberg at kunde kaldes, at gjøre sin Ryg til en Mave.

I øvrigt er Stykket blevet i Besiddelsen af sit oprindelige Bifald, og sees endnu saavel paa offentlige som private Theatre med megen Fornøjelse.

Maaskee torde det for een og anden Læser være moersomt at vide, at Jeronimsues Fortælling om Myn Herr Kalf i Sardam (første Acts første Scene) findes med temmelig overeensstemmende Betragtninger i *Voltaires Histoire de Pierre le Grand* 2 Dels 8 Capitel, skrevet længe efter det holbergske Stykke.

K. R.

Jep.

Jeppe paa Bjerget,

eller

den forvandlede Bonde.

Comedie i fem Acter.

Forestillet 1722.

Personerne i Comedien:

Jeppe paa Bjerget.
Nille, hans Hustrue.
Jacob Skoemager.
Baron Nilus.
Hans Secretair.
Kammertjeneren.
Erich, Lakej.
Anden Lakej.
To Doctores.
Ridefogden.
Ridefogdens Kone.
Tre bevæbnede Mænd.
Dommeren.
Betjenten.
To Advocater.
Magnus.

For-

Første Act.

Første Scene.

Nille.

Jeg troer neppe, at der er saadan doven Slyngel i det hele Herred, som min Mand; jeg kan neppe faae ham vaagen, naar jeg trækker ham efter Haaret af Sengen. I Dag veed nu den Slyngel, at det er Torvdag, og dog alligevel ligger og sover saa længe. Hr. Paul sagde nylig til mig: Nille! du est alt for haard mod din Mand, han er og bør dog være Herre i Huset; men jeg svarede ham: Nej! min gode Hr. Paul! dersom jeg vilde lade min Mand regjere i Huset et Aar, saa fik hverken Herskabet Landgilde eller Præsten Offer; thi han skulde i den Tid drikke op alt, hvad der var i Huset; skulde jeg lade den Mand raade i Huset, der er færdig at sælge Boeskab, Kone og Børn, ja sig selv for Brændevin? hvorpaa Hr. Paul tiede gandske stil, og strøg sig om Munden. Ridefogden holder med mig og siger: Mo'rlille! agt du kun ikke, hvad Præsten siger. Det staaer vel i Ritualen, at du skal være din Mand hørig og lydig, men derimod staaer det i dit Fæstebrev, som er nyere end Ritualen, at du

skal holde din Gaard vedlige, og svare din Landgilde, hvilket du umueligt kan gjøre, dersom du ikke trækker din Mand hver Dag efter Haaret, og prygler ham til Arbejde. Nu trækkede jeg ham af Sengen, og gik ud i Laden at see, hvordan Arbejdet gik for sig; da jeg kom ind igjen, sad han paa Stolen, og sov med Buxerne, reverenter talt, paa det ene Ben, hvorudover Karbasken strax maatte af Krogen, og min gode Jeppe smøres, til han blev fuldkommen vaagen igjen; det eneste han er bange for er Mester Erich (saa kalder jeg Karbasken). Hej Jeppe! er din Fæhund endnu ikke kommen i Klæderne? har du Lyst at tale med Mester Erich end eengang? hej Jeppe! her ind!

Anden Scene.

Jeppe. Nille.

Jeppe. Jeg maa jo have Tid at klæde mig, Nille! jeg kan dog ikke gaae som et Svin foruden Buxer og Trøje til Byen.

Nille. Har du Skabhals ikke kundet tage et par Buxer paa dig, siden jeg vækkede dig i Morges.

Jeppe. Har du lagt Mester Erich fra dig, Nille?

Nille. Ja jeg har, men jeg veed strax hvor han er at finde igjen, dersom du ikke er hurtig. Her hid! see hvor han kryber. Her hid! du skal til

Byen

Byen at kjøbe mig to Pund grøn Sæbe; see, der har du Penge dertil. Men hør! hvis du inden fire Timer ikke er her paa Stedet igjen, da skal Mester Erich dandse Polskdands paa din Ryg.

Jeppe. Hvor kan jeg gaae fire Mil i fire Timer, Nille?

Nille. Hvem siger, du skal gaae? du Hanrej! du skal løbe. Jeg har eengang sagt Dommen af, gjør nu hvad dig lyster.

Tredie Scene.

Jeppe alene.

Nu gaaer den Soe ind og æder Frokost, og jeg stakkels Mand skal gaae fire Mil, og faaer hverken Vaadt eller Tørt; kan nogen Mand have saadan forbandet Kone, som jeg har? jeg troer virkelig, at hun er Søddskendebarn til Lucifer. Folk siger vel i Herredet, at Jeppe drikker; men de siger ikke, hvorfor Jeppe drikker; thi jeg fik aldrig saa mange Hug i ti Aar, jeg var under Malicien, som jeg faaer paa een Dag af den slemme Qvinde; hun slaaer mig, Ridefogden driver mig til Arbejd som et Best, og Degnen gjør mig til Hanrej. Maa jeg da vel ikke drikke, maa jeg da ikke bruge de Midler, som Naturen giver os at bortdrive Sorg med? var jeg en Taasse, saa gik mig saadant ikke saa meget til Hjerte, saa drak jeg heller ikke, men det er en afgjort

 Ting,

Ting, at jeg er en vittig Mand, derfor føler jeg saadant meer end en anden, derfor maa jeg og drikke. Min Naboe Moons Christophersen siger tidt til mig, saasom han er min gode Ven: Fanden fare i din tykke Mave, Jeppe! du maatte slaae fra dig, saa blev Kiellingen nok god. Men jeg kan ikke slaae fra mig for tre Aarsagers Skyld. Først, fordi jeg har ingen Corasie. For det andet, for den forbandede Mester Erich, som hænger bag Sengen, hvilken min Ryg ikke kan tænke paa, uden han maa græde. For det tredie, efterdi jeg er, uden at rose mig selv, et ejegodt Gemyt, og en god Christen, som aldrig søger at hævne mig, endogsaa ikke paa Degnen, som sætter mig et Horn paa efter andet; thi jeg ofrer ham hans 3 Helligdage derfor oven i Kjøbet, da der er ikke den Ære i ham at give mig et Krus Øl det hele Aar. Intet gik mig meer til Hjertet end de spidige Ord, som han gav mig forgangen Aar; thi da jeg fortalte, at en vild Tyr, som aldrig frygtede noget Menneske, engang blev bange for mig, svarede han: Kandst du ikke begribe det, Jeppe? Tyren saae, at du havde større Horn, end den selv havde, og derfore ej holdt raadeligt at stanges med sin Overmand. Jeg kræver Jer til Vidne, Godtfolk, om ikke saadanne Ord kunde trænge en ærlig Mand til Marv og Ben. Jeg er dog saa skikkelig, at jeg har aldrig ønsket Livet af min Kone.

Kone. Tvertimod da hun laae syg af Guulsot i Fjor, ønskede jeg, at hun maatte leve! thi som Helvede er allerede fuld af onde Qvinder, kunde Lucifer maaskee skikke hende tilbage igjen, og saa blev hun endda værre end hun er; men om Degnen døde, vilde jeg glæde mig, saa vel paa mine egne Vegne, som paa Andres; thi han gjør mig kun Fortræd, og er Menigheden til ingen Nytte. Det er en ulærd Djevel; thi han duer ikke til at holde ringeste Tone, end sige støbe et ærligt Voxlys. Nej da var hans Formand, Christopher, en anden Karl. Han tog Troen over fra tolv Degne i sin Tid, saadan Stemme havde han. Engang satte jeg mig dog for at bryde overtverts med Degnen, som Nille selv hørte derpaa, da han skjeldte mig for Hanrej, og sagde: Fanden være din Hanrej, Mads Degn! Men hvad skede? Mester Erich maatte strax af Væggen, og stille Trætten, saaledes at jeg maatte bede Degnen om Forladelse, og takke ham, at han som en vel studeret Mand vilde gjøre mit Hus den Ære. Siden den Tid har jeg aldrig tænkt paa at gjøre Modstand. Ja! ja! Mons Christophersen! du og andre Bønder har godt ved at sige, hvis Koner har ingen Mester Erich liggende bag Sengen; havde jeg et Ønske i Verden, saa vilde jeg bede, at min Kone enten ingen Arme havde, eller jeg ingen Ryg; thi Munden maa hun bruge saa meget, som

hun

hun gider. Men jeg maa gaae til Jacob Skoemager paa Vejen, han tør nok give mig for en Skilling Brændevin paa Credit; thi jeg maa have noget at lædske mig paa. Hej! Jacob Skoemager! er du opstaaen? luk op Jacob!

Fierde Scene.

Jacob Skoemager i blotte Skjorte. Jeppe.

Jacob. Hvo Pokker vil her ind saa tidlig?

Jeppe. God Morgen, Jacob Skoemager!

Jacob. Tak Jeppe! du est saare tidlig paa Færde i Dag.

Jeppe. Lad mig faae for en Skilling Brændevin Jacob!

Jacob. Ja nok, flye mig Skillingen.

Jeppe. Du skal i Morgen faae den, naar jeg kommer tilbage.

Jacob. Jacob Skoemager skjænker ikke paa Borg; jeg veed, du har jo sagte en Skilling eller to at betale.

Jeppe, Skam der har, Jacob! uden nogle Skillinger, min Hustru flyede mig at kjøbe noget for i Byen.

Jacob. Jeg veed, du kan tinge to Skilling af paa de Vare, du kjøber; hvad er dit Kjøbmandskab?

Jeppe. Jeg skal kjøbe to Pund grøn Sæbe.

Jacob. Ej kandst du ikke sige, at du gav en Skilling eller to mere for Pundet end du gi'r.

Jeppe.

Jeppe. Jeg er saa bange, min Hustrue faaer det at vide, saa faaer jeg en Ulykke.

Jacob. Snak! hvor skulde hun faae det at vide? kan du ikke sværge paa, at du udgav alle Pengene? du er saa dum som et Fæ.

Jeppe. Det er sandt nok, Jacob, det kan jeg endelig gjøre.

Jacob. Fly hid din Skilling da.

Jeppe. See der! men du maa give mig en Skilling tilbage.

Jacob kommer med Glasset, drikker ham til. Sin-got, Jeppe!

Jeppe. Du drak som en Skjelm.

Jacob. Ej! jeg veed, det er jo Sædvane, at Værten drikker Gjæsterne til.

Jeppe. Jeg veed det nok, men Skam faae den, der først fandt paa den Sædvane. Din Skaal Jacob!

Jacob. Tak Jeppe! du kommer til at tage for den anden Skilling med, du kan dog ikke bringe den tilbage; uden du vil have et Glas Brændevin tilgode, naar du kommer igjen; thi jeg har min Troe ingen eeneste Skilling.

Jeppe. Skam der gjør; skal den fortæres, saa skal det strax skee, paa det jeg kan føle, at jeg faaer noget i Maven, men drikker du ogsaa deraf, saa betaler jeg intet.

Jacob.

Jacob. Singot Jeppe!

Jeppe. Gud bevare vore Venner, og Skam faae alle vore Uvenner. Det gjorde godt i Maven; Ach! Ach!

Jacob. Lykke paa Rejsen Jeppe!

Jeppe. Tak Jacob Skoemager!

Femte Scene.

Jeppe alene.

(Bli'r lystig og begynder at synge:)

En hvid Høne og en broget Høne
De satte sig op mod en Hane rc.

Ach! gid jeg torde drikke for en Skilling Brandevin endnu. Ach! gid jeg torde drikke for en Skilling endnu. Jeg troer jeg gjør det. Nej! der blir en Ulykke af. Kunde jeg kun først faae Kroen af Sigte, saa havde jeg ingen Nød, men det er ligesom En holder mig tilbage. Jeg maa derind igjen. Dog hvad er det, du gjør Jeppe? Jeg seer Nille, ligesom staaer for Vejen med Mester Erich i Haanden. Jeg maa vende om igjen. Ach! gid jeg torde drikke for en Skilling endnu! Min Mave siger: du skal, min Ryg, du skal ikke, hvem skal jeg nu gjøre imod? er ikke min Mave meer end min Ryg? jeg mener jo. Skal jeg banke paa? hej! hej! Jacob Skoemager herud! — Men den forbandede Qvinde kommer mig igjen for! vilde hun kun saaledes slaae, at Rygbenene fik ingen Skade, skyttede jeg Fanden om det,

men

men hun slaaer som : : : : Ach Gud bedre mig arme Mand, hvad skal jeg gjøre? tving din Natur, Jeppe! er det ikke en Skam, at du skulde styrte dig i Ulykke for et lumpen Glas Brændevin? nej! det skal ikke skee denne Gang, jeg maae fort. Ach! gid jeg torde drikke for en Skilling endnu. Det var min Ulykke, at jeg først fik Smag derpaa, nu kan jeg ikke komme afsted; fort Ben, Drollen skal splide jer ad, om I ikke gaaer. Nej de Carnalier vil saa mare ikke, de vil til Kroen igjen; mine Lemmer fører Krig med hinanden, Maven og Benene vil til Kroen og Ryggen til Byen. Vil I gaae I Hunde! I Bestier! I Skabhalse! nej Pokker far efter dem, de vil til Kroen igjen, jeg har mere Møje med mine Ben at faae dem til at gaae fra Kroen, end med mit broget Hors at faae det fra Stalden. Ach! gid jeg torde kun drikke for en eneste Skilling endnu. Hvem veed, om Jacob Skomager ikke tør borge mig for en Skilling eller to, naar jeg beder ham meget derom. Hej Jacob! nok et Glas Brændevin for to Skilling.

Sjette Scene.

Jacob. Jeppe.

Jacob. See Jeppe! er du kommen tilbage? Jeg tænkte nok, at du fik for lidt. Hvad vil en Styver Brændevin forslaae, det kan jo ikke komme neden for Halsen.

Jep-

Jeppe. Det er sandt, Jacob! Lad mig faae end for en Styver; afsides naar jeg først har drukket, saa faaer han vel at borge mig, enten han vil eller ej.

Jacob. Her er for en Styver Brændevin, Jeppe! men Penge først.

Jeppe. Du kan jo sagte borge mig, mens jeg drikker, som der staaer i Ordsproget.

Jacob. Vi agter ingen Ordsprog, Jeppe! vil du ikke betale forud, saa faaer du ikke en Taar, vi har forsoret at borge Nogen, ikke engang Ridefogden selv.

Jeppe grædende. Kan du ikke sagte borge mig, jeg er jo en ærlig Mand?

Jacob. Ingen Borgen.

Jeppe. Der har du en Styver da, din Prakker! nu er det gjort, drik nu Jeppe! Ach det gjorde godt.

Jacob. Ja det kan bage en Skjelm indvortes.

Jeppe. Det allerbedste er med Brændevin, at man faaer saadan Corasie derefter. Nu tænker jeg ikke mere hverken paa min Hustrue eller Mester Erich, saa blev jeg forandret af det sidste Glas. Kan du den Vise Jacob.

Liden Kirsten og Hr. Peder de sad over Bord, Peteheja!
De talte saa meget fkjændeligt Ord, Polemeja!
Om Sommeren synger den lystige Stær. Peteheja!
Fanden ta Nille den Akkermær. Polemeja!

Jeg

Jeg gik ud i grønnen Lund; Peteheja,
Degnen det er en Rakkerhund. Polemeja.
Jeg satte mig paa min abelgraae Hest; Peteheja,
Degnen det er et Rakkerbest. Polemeja,
Om I vil vide min Hustrues Navn, Peteheja,
Da heder hun: fæle Last og Skam Polemeja.

Den Vise har jeg selv gjort, Jacob!

Jacob. Du har Fanden heller!

Jeppe. Jeppe er ikke saa taabelig, som du meener, jeg har ogsaa gjort en Vise om Skoemagerne, som gaaer saaledes:

Skoemageren med sin Bass og Fiol, Philepom, Philepom.

Jacob. Ej du Nar, den er gjort over Spillemænd.

Jeppe. Ja det er sandt. Hør Jacob: giv mig nok for en Styver Brændevin.

Jacob. Godt! nu kan jeg see, du er en smuk Mand, som under mit Hus en Skilling.

Jeppe. Hej Jacob! giv mig kun for fire Skilling.

Jacob. Ja vel.

Jeppe synger igjen.

Jorden drikker Vand,
Havet drikker Sol,
Solen drikker Hav,
Alting i Verden drikker,
Hvorfor maa jeg daa
Ej drikke ligesaa?

Jacob. Singot Jeppe!

Jeppe. Mir zu.

Jacob. Godtaar med Halvparten.

Jeppe. Ich tank ju Jacob, drik man, dat dig di Dyvel haal, dat dig di Dyvel haal, dat ist dig vel undt.

Jacob. Jeg hører, du kan snakke Tydsk, Jeppe!

Jeppe. Ja vist, det er saa gammel dat, men jeg snakker det ikke gjerne, uden jeg er fuld.

Jacob. Ja saa snakker du det dog i det ringeste eengang om Dagen.

Jeppe. Jeg har været 10 Aar under Malicien, og skulde ikke forstaae mine Sprog.

Jacob. Jeg veed det nok, Jeppe! vi har jo været i Companen sammen i to Aar.

Jeppe. Det er sandt, nu erindrer jeg det. Du blev jo hængt engang, da du løb bort ved Vismar.

Jacob. Jeg skulde hænges, men jeg fik Pardon igjen; saa nær hjelper saa mangen Mand.

Jeppe. Det var Skade du blev ikke hængt, Jacob! men var du ikke med i den Auction, som stod paa den Hede, du veedst vel selv —

Jacob. Ej! hvor har jeg ikke været med?

Jeppe. Jeg glemmer aldrig den første Psalme Svensken skjød. Jeg troer, der faldt paa engang 3000, om jeg sagde 4000 Mænd. Daß ging fordyvlet zu, Jacob, du kandst wol das ihukommen, ich kan nicht negten, daß ik jo bange var in dat Slag.

Ja=

Jacob. Ja, ja! Døden er haard at gaae paa, man er saa gudsfrygtig, naar man gaaer imod Fjenden.

Jeppe. Ja det er sandt! jeg veed ikke hvoraf, det kan komme; thi jeg laae og læste den hele Nat, førend Auctionen skulde staae, i Davids Psaltkar.

Jacob. Jeg undrer mig over, at du som har været Soldat tilforn, lader dig cujonere af din Hustrue.

Jeppe. Jeg! gid jeg kun havde hende hid, saa skulde du see, hvor jeg skulde bastenére hende. Nok et Glas, Jacob! jeg har endnu 8 Skilling tilbage, naar de ere opdrukne, drikker jeg paa Borg. Lad mig faae et Krus Øl ogsaa.

In Lejpsig var en Mand,
In Lejpsig var en Mand,
In Lejpsig var en Læderen Mand,
In Lejpsig var en Læderen Mand,
In Lejpsig var en Mand,
Die Mand han nam en Fru 2c.

Jacob. Singot Jeppe!

Jeppe. Hej! He s s s s s j! He s s s Din Skaal og min Skaal og alle gode Venners Skaal, He s s s He s s s j!

Jacob. Vil du ikke drikke Rifogdens Skaal.

Jeppe. Ja nok, giv mig for en Skilling endnu, Rifogden er en skikkelig Mand, naar vi stikker ham en Daler i Næven, gjør han sin Saligheds Eed for Herskabet, at vi ikke kan betale Landgilde. En Skjelm, der nu har flere Penge, du borger mig nok for en Styver eller to.

Ja-

Jacob. Nej, Jeppe! du taaler ikke at drikke meer nu. Jeg er ikke den Mand, der vil, at Gjæsterne skal overvælde sig i mit Hus, og drikke meer end de har got af. Jeg vil heller miste min Næring; thi det er en Synd, Jeppe!

Jeppe. Hej nok for en Styver.

Jacob. Nej Jeppe, nu skjænker jeg ikke meer; tænk, at du har en lang Vej at gaae.

Jeppe. Hunsvot, Caronie, Beest, Slyngel, Hej, He : : y : : y.

Jacob. Farvel Jeppe! Lykke paa Rejsen.

Syvende Scene.

Jeppe allene. Ach Jeppe! du est fuld som et Beest, mine Ben vil ikke bære mig. Vil I staae eller ej I Canalier! hej saa hvad er Klokken? hej Jacob Hunsvot Skuster, hej! nok for en Styver; vil I staae I Hunde! nej Drollen far efter mig om de vil staae. Tak Jacob Skomager! lad os faae en frisk. hør Kammerat! hvor er Vejen til Byen? Staae siger jeg! see! Bestet er fuld. Du drak som en Skjelm Jacob, er det for en Styver Brændevin : : Du maaler som en Tyrk.

(Medens han saa taler, falder han om og blir liggende.)

Ottende Scene.

Baron Nilus. Secretairen. Kammer-Tjener. 2 Laqvajer.

Baronen. Det lader sig ansee i Aar til et frugtbart Aar, see engang, hvor tyk Byggen staaer. Se-

Secretairen. Ja det er sandt, Eders Naade! men det betyder at en Tønde Byg vil ikke komme højere i Aar end til 5 Mark.

Baronen. Det vil intet sige. Bønderne staaer sig alle bedre i de gode Tider.

Secretairen. Jeg veed ikke, hvordan det er, Eders Naade! Bønderne klage sig dog altid, og vil have Sædkorn, enten Aaret er frugtbar eller ej. Naar de har noget, saa drikker de desmere. Her boer en Kroemand i Naboe-Lauget, som hjelper mægtig til at gjøre Bonden fattig; de siger, at han kommer Salt i sit Øl, at de skal tørste, jo mere de drikker.

Baronen. Den Karl maa vi have afskaffet. Men hvad er det, som ligger paa Vejen? det er jo en død Mand. Man hører ikke andet end Ulykke. Spring En hen, og see hvad det er.

En Laqvaj. Det er Jeppe paa Bjerget, som har den onde Kone. Hej op Jeppe! nej han vaagner ikke op, om vi sloge, og trækkede ham efter Haaret.

Baronen. Lad ham kun blive, jeg havde nok Lyst at spille en Comedie med ham. I plejer at være frugtbar paa Inventioner, kan I nu ikke hitte paa noget, som kan divertere mig?

Secretairen. Mig synes, at det blev artig, om man bandt en Papirs-Krave om hans Hals, eller klippede Haaret af ham.

Kammertjeneren. Mig synes, at det var end-

nu artigere, om man smurte hans Ansigt over med Blek, og udsatte saa Nogen at eftersee, hvorledes hans Kone tog imod ham, naar han kom hjem i den Positur.

Baronen. Det er godt nok. Men hvad gjelder, at Erich hitter paa noget, som er artigere. Siig frem din Mening, Erich!

Erich Laqvaj. Jeg holder for, man skulde klæde ham gandske af, og lægge ham i Herrens bedste Seng, og om Morgenen, naar han vaagnede, stille os alle an mod ham, ligesom han var Herren paa Gaarden, saa at han ikke skulde vide, hvorledes han var snoet eller vendt. Og, naar vi saaledes havde faaet ham i de Tanker, at han var Baron, skulde vi drikke ham ligesaa drukken igjen, som han nu er, og lægge ham i sine gamle Klæder paa denne samme Møding; hvis saadant med Forstand blev exeqveret, vilde det have en underlig Virkning, og han vilde bilde sig ind, enten at have drømt om saadan Lyksalighed, eller at have virkelig været i Paradis.

Baronen. Erich! du est en stor Mand, og derfor har ikke uden store Anslag. Men end om han vaagnede op i det samme?

Erich. Det er jeg vis paa, at han ikke gjør, Eders Naade! thi denne samme Jeppe paa Bjerget er en af de stærkeste Sovere i det hele Herred. Man forsøgte forgangen Aar at hefte en Raqvet bag ved

hans

hans Nakke, men da Raqveten gik løs, vaagnede han derfor ikke op af sin Søvn.

Baronen. Lad os da gjøre det. Slæber ham strax bort, fører ham i en fin Skjorte, og lægger ham i min bedste Seng.

Anden Act.

Første Scene.

Jeppe.

(Forestilles liggende udi Baronens Seng med en Gyldenstykkes-Slaaprok for Stolen; han vaagner op og gnikker sine Øjne, seer sig om, og blir forskrækket; gnikker sine Øine op igjen, tar paa sit Hoved og faaer en guldbroderet Nathue i Haanden; han smør Spyt paa sine Øjne, og gnikker dem igjen, vender Huen om, og beskuer den, seer paa sin fine Skjorte, paa Slaaprokken, paa Alting, har underlige Grimacer; imidlertid spilles en sagte Musik, hvorved Jeppe lægger Hænderne sammen, og græder; naar Musiqven har Ende, begynder han at tale:)

Ej! hvad er dog dette? hvad er dette for en Herlighed, og hvordan er jeg kommen dertil? Drømmer jeg, eller er jeg vaagen? nej, jeg er gandske vaagen. Hvor er min Kone, hvor er mine Børn, hvor er mit Hus, og hvor er Jeppe? alting er jo forandret, jeg selv med. Ej! hvad er dog dette? hvad er dog dette! (Raaber sagte og frygtsom:) Nille! Nille! Nille!

le! jeg troer, at jeg er kommen i Himmerig, Nille! og d t gandske uforskyldt. Men, mon det er jeg? Mig synes ja; mig synes ogsaa nej. Naar jeg føler paa min Ryg, som endnu er øm af de Hug, jeg har faaet, naar jeg hører mig tale, naar jeg føler paa min hule Tand, synes mig, det er jeg. Naar jeg derimod seer paa min Hue, min Skjorte, paa al den Herlighed, som er mig for Øjnene, og jeg hører den liflige Musik, saa Drollen splide mig ad, om jeg kan faae i mit Hoved, at det er jeg. Nej det er ikke jeg, jeg vil tusinde gange være en Canalie, om det er. Men mon jeg ikke drømmer? mig synes dog nej; jeg vil forsøge at knibe mig i Armen, gjør det da ikke ondt, saa drømmer jeg, gjør det ondt, saa drømmer jeg ikke. — Jo jeg følede det, jeg er vaagen, vist er jeg vaagen, det kan ingen disputere mig; thi var jeg ikke vaagen, saa kunde jeg jo ikke : : : men hvorledes kan jeg dog være vaagen, naar jeg ret betænker alting? Det kan jo ikke slaae fejl, at jeg jo er Jeppe paa Bjerget, jeg veed jo, at jeg er en fattig Bonde, en Træl, en Slyngel, en Hanrej, en sulten Lus, en Madikt, en Carnalie; hvorledes kan jeg tilligemed være Kejser og Herre paa et Slot? nej det er dog ikkun en Drøm. Det er derfor bedst, at jeg har Taalmodighed, indtil jeg vaagner op. (Musiqven begynder paa ny, og Jeppe falder i Graad igjen.) Ach! kan man dog høre saadant i Søvne? det er jo ikke

ikke muligt? men er det en Drøm, saa gid jeg aldrig maatte vaagne op, og er jeg gal, saa gid jeg aldrig maatte blive viis igjen; thi jeg vilde stevne den Doctor der curerede mig, og forbande den, der vækkede mig; men jeg hverken drømmer eller er gal; thi jeg kan komme alting ihu, som mig er vederfaret, jeg erindrer jo, at min Sal. Far var Niels paa Bjerget, min Farfar Jeppe paa Bjerget, min Hustru hedder jo Nille, hendes Carbask Mester Erich, mine Sønner Hans, Christopher, og Niels. Men see! nu har jeg fundet det: det er det andet Liv, det er Paradis, det er Himmerig; jeg, maaskee, drak mig ihjel igaar hos Jacob Skomager, døde og kom strax i Himmerig. Døden maa dog ikke være saa haard at gaa paa, som man bilder sig ind; thi jeg følede intet dertil; nu staaer maaskee Hr. Jesper denne Stund paa Prædikestolen, og gjør Lig-Prædiken over mig, og siger: Saadant Endeligt fik Jeppe paa Bjerget, han levede som en Soldat og døde som en Soldat. Man kan disputere om jeg døde til Lands eller Vands; thi jeg gik temmelig fugtig af denne Verden. Ach Jeppe! det er andet end at reise fire Miil til Byen for at kjøbe Sæbe, at ligge paa Straa, at faae Hug af din Hustrue, og faae Horn af Degnen. Ach! til hvilken Lyksalighed er ikke din Møje og dine sure Dage forvandlet? Ach! jeg maa græde af Glæde, besynderlig, naar jeg eftertænker, at dette er hendet mig

saa uforskyldt. Men en Ting staaer mig for Hovedet, jeg er saa tørstig, at mine Læber hænge sammen; skulde jeg ønske mig levende igjen, var det allene for at faae et Kruus Øl at ledske mig paa; thi hvad nytter al den Herlighed for Øinene og Ørene, naar jeg skal døe paa nye igjen af Tørst. Jeg erindrer, Præsten har ofte sagt, at man hverken hungrer eller tørster i Himmerig, iligemaade, at man der finder alle sine afdøde Venner; men jeg er færdig at vansmægte af Tørst, jeg er ogsaa gandske allene, jeg seer jo intet Menneske, jeg maatte jo i det ringeste finde min Bestefar, som var saadan skikkelig Mand, der ikke efterlod sig en Skillings Restantz hos Herskabet. Jeg veed jo, mange Folk har levet ligesaa skikkelig som jeg, hvorfor skulde jeg allene komme i Himmerig. Det kan derfor ikke være Himmerig. Men hvad kan det da være? Jeg sover ikke, jeg vaager ikke, jeg er ikke død, jeg lever ikke, jeg er ikke gal, jeg er ikke klog, jeg er Jeppe paa Bjerget, jeg er ikke Jeppe paa Bjerget, jeg er fattig, jeg er rig, jeg er en stakkels Bonde, jeg er Keiser A : : : A : : : A : : : hielp hielp hielp.

(Paa dette store Skraal kommer nogle Folk ind, som imidlertid har staaet paa Lur, for at see, hvorledes han skikkede sig an.)

Anden Scene.

Kammertjener. En Laqvaj. Jeppe.

Kammertjeneren. Jeg ønsker Eders Naade en lyksalig god Morgen! Her er Slaaprokken, om Eders Naade vil staae op. Erich! spring ud efter Haandklædet og Vandbækkenet.

Jeppe. Ach Velbyrdige Hr. Kammertjener, jeg vil gjerne staae op, men jeg beder, at I intet Ondt vil gjøre mig.

Kammertjeneren. Gud bevare os fra at gjøre Herren Ondt.

Jeppe. Ach! førend I slaaer mig ihjel, vil I da ikke gjøre mig den Billighed at sige mig, hvem jeg er?

Kammertjeneren. Veed ikke Herren, hvem han er?

Jeppe. I Gaar var jeg Jeppe paa Bjerget, men i Dag = = Ach! jeg veed ikke hvad jeg skal sige.

Kammertjeneren. Det er os kjært, at Herren er i saa god Humeur i Dag, at han behager at skjemte; men Gud bevare os, hvorfor græder Eders Naade?

Jeppe. Jeg er ikke Eders Naade, jeg kan gjøre min Saligheds=Eed derpaa, at jeg er ikke det; thi saa vidt, som jeg kan erindre, saa er jeg Jeppe Nielsen paa Bjerget, en af Baronens Bønder; vil I have Bud efter min Hustru, skal I faae det at høre; men lad hun ikke tage Mester Erich med sig.

La=

Laqvajen. Det er sært, hvad er dog dette? Herren maa ikke være vaagen; thi han plejer jo aldrig at skjemte saaledes.

Jeppe. Om jeg er vaagen eller ej, det skal jeg ikke kunde sige; men det veed jeg, og kan sige, at jeg er en af Baronens Bønder, som hedder Jeppe paa Bierget, og aldrig har været enten Baron eller Greve min Livstid.

Kammertjeneren. Erich! hvad kan det være? Jeg er bange, at Herren er falden i Sygdom.

Erich. Jeg bilder mig ind, at han gaaer i Søvne; thi det skeer ofte, at Folk staaer op af Sengen, klæder sig paa, taler, æder, og drikker i Søvne.

Kammertjeneren. Nej Erich! Jeg mærker, at Herren phantaserer af Sygdom, spring strax efter et Par Doctores - - Ach! Eders Naade slaaer saadanne Tanker af Eders Hoved. Eders Naade jager derved Forskrækkelse i det hele Hus. Kjender Eders Naade ikke mig?

Jeppe. Jeg kjender mig ikke selv; hvorledes skulde jeg kjende Jer?

Kammertjeneren. Ach! er det mueligt? at jeg skal høre saadanne Ord af min naadige Herres Mund, og see ham udi saadan Tilstand? Ach! vort ulyksalige Hus, som blir plaget af saadant Koglerie! kan ikke Herren erindre hvad han gjorde i Gaar, da han red paa Jagt?

Jep-

Jeppe. Jeg har aldrig været enten Jæger eller Krybe-Skytter; thi jeg veed, at det er Bremerholms Arbejd; aldrig nogen Sjæl skal kunde bevise mig over, at have jaget en Hare paa Herrens Gods.

Kammertjeneren. Ach! naadige Herre! jeg var jo selv med Ham paa Jagt i Gaar.

Jeppe. I Gaar sad jeg til Jacob Skomagers, og drak for 12 Skilling Brændevin; hvor kunde jeg da være paa Jagt?

Kammertjeneren. Ach! jeg besværger naadige Herre paa mine blotte Knæ, at han lader saadan Snak fare. Erich! gik der Bud efter Doctorerne?

Jeppe. Ja, de kommer nok strax.

Kammertjeneren. Lad os da faae Herren i sin Slaaprok; thi, maaskee, naar han kommer ud i Luften, tør det blive bedre med ham. Vil Herren behage at iføre sig sin Slaaprok?

Jeppe. Hiertelig gjerne. I maa giøre med mig, hvad jer lyster, naar I kun ikke vil slaae mig ihjel; thi jeg er saa uskyldig, som det Barn der ligger i Mors Liv.

Tredie Scene.

To Doctores. Jeppe. Kammertjeneren. Erich.

Første Doctor. Vi hører med største Smerte, at Herren er upasselig.

Kam-

Kammertieneren. Ach ja! Hr. Doctor! han er i en elendig Tilstand.

Anden Doctor. Hvordan er det fat, naadige Herre?

Jeppe. Ret vel! jeg er allene noget tørstig af det Brændevin, jeg fik hos Jacab Skomager i Gaar; vil I kun give mig et Krus Øl, og lade mig gaae, saa maa man gjerne hænge jer Doctorer op, thi jeg behøver ingen Medicin.

Første Doctor. Det kalder jeg ret at phantasere, Hr. Collega!

Anden Doctor. Jo stærkere det er, jo snarere vil det udrase; lad os føle Herrens Puls. Qvid tibi videtur, Domine Frater?

Første Doctor. Jeg holder for, at han maa strax aarelades.

Anden Doctor. Jeg er ikke af den Tanke; thi slige underlige Svagheder maa cureres paa en anden Maade. Herren har havt en fæl og selsom Drøm, som har bragt Blodet udi Bevægelse, og forvirret Hjernen saaledes, at han bilder sig ind at være en Bonde. Vi maa søge at divertere Herren med de Ting, som han plejer at have meest Behag udi, give ham de Vine og Spise, som han best finder Smag udi, og spille for ham de Stykker, som han helst gider hørt. (En lystig Musique begyndes.)

Kammertjeneren. Det var jo Herrens Livstykke?

Jep-

Jeppe. Kan nok være. Har man altid saadan Lystighed her paa Gaarden?

Kammertjeneren. Saa tit Herren behager; thi han gier os alle Kost og Løn.

Jeppe. Men det er underligt, at jeg kan ikke komme thu, hvad jeg har gjort tilforn.

Første Doctor. Sygdommen fører det med sig, Eders Naade! at man forglemmer Alt, hvad man har gjort tilforn. Jeg erindrer mig, at for nogle Aar siden en af mine Naboer af stærk Drik blev saaledes forvirret, at han i to Dage bildte sig ind at være uden Hoved.

Jeppe. Jeg var tilfreds, at Birke-Dommeren Christopher vilde gjøre det Samme, men han maa have en Sygdom, som er lige tvert imod denne; thi han bilder sig ind at have et stort Hoved; hvorvel han haver slet intet, som man kan mærke af hans Domme. (De leer alle deraf, ha ha ha.)

Anden Doctor. Det er en Fornøjelse at høre Herren skjemte. Men, at komme til Historien igjen, da gik den Samme hele Byen over, og spurgte Folk, om Ingen havde fundet hans Hoved, som han havde tabt, men han kom sig lykkelig igjen, og er denne Stund Klokker i Jylland.

Jeppe. Det kunde han jo blive, omendskjøndt han havde ikke fundet sit Hoved igjen.

(De leer atter, ha ha ha.)

Før-

Første Doctor. Kan Hr. Collega ikke erindre sig den Historie, som skeede for 10 Aar siden med den Mand, der bildte sig ind, at der var fuldt af Fluer i hans Hoved, og kunde ikke komme af de Griller, hvormeget man talede for ham, indtil en fornuftig Doctor curerede ham paa saadan Maade: Han lagde et Plaster over hans Hoved, som var bestrøet med døde Fluer, hvilket, da han efter nogen Tids Forløb trækkede af, og visde den Syge Fluerne, bildte han sig ind, at de vare udtrukne af hans Hoved, og blev derover frisk igjen. Jeg har ogsaa hørt om en anden Mand, der efter lang Feber faldt udi de Griller, at, hvis han kastede sit Vand fra sig, skulde Landet forgaae af en Flod. Ingen kunde faae ham af de Tanker; thi han sagde sig at ville døe for det gemene Beste. Han blev cureret paa saadan Maneer: man skikkede Bud til ham som fra Commandanten, at, saasom Byen frygtede for en Belejring, og der var ikke Vand i Gravene, han da vilde fylde dem, for at hindre Fienden Adgang til Byen, hvorudover den Syge blev glad, at han kunde tjene sit Fædernelaud og sig selv med, og blev saa skilt baade ved sit Vand og sin Sygdom.

Anden Doctor. Jeg kan fremføre Exempel af en anden Historie, som er passeret i Tydskland. En Edelmand kom engang udi et Vertshus, hvor, da

han

han havde spiset, og vilde gaae til Sengs, hang han sin Guldkjede, som han plejede at bære om Halsen, paa Væggen i Herberget. Verten gav nøje Agt derpaa, fulgte ham til Sengs, og ønskede ham en god Nat; men da han fornam, at Edelmanden sov, sneg han sig ind udi Kammeret, og tog 60 Led bort af Kjeden, og hang den saa paa Væggen igjen. Gjæsten staaer op om Morgenen, lader sin Hest sadle, og ifører sig sine Klæder. Men da han skulde binde Kjeden om Halsen, fornam han, at den havde mist den halve Del af sin Længde, begynder derfor at raabe, at han var bestjaalen. Verten som stod uden for Døren, og lurede, løber strax ind, og lader, ligesom han bliver gandske forskrækket, raabende: Ach! hvilken skrækkelig Forandring! da Gjæsten spurgte ham, hvi han saadan tog afsted? sagde han, ach min Herre! jer Hoved er bleven eengang saa stort, som det var i Gaar. Hvorpaa han bar frem et falsk Spejl, som viste en Ting eengang saa stort, som det er i sig selv. Da nu Edelmanden saae sit Hoved saa stort i Spejlet, faldt han i Graad og sagde: ach! nu mærker jeg Aarsagen, hvi min Kjede er bleven saa kort. Hvorpaa han satte sig paa sin Hest, forbte Hovedet i sin Kappe, at ingen skulde see det paa Vejen. Der siges, at han siden mange Dage holdt sig hjemme, og ikke kunde komme af de Griller, men troede, at Kjeden ikke var bleven for kort, men Hovedet for stort. Før-

Første Doctor. Der er utallige Exempler paa saadanne Indbildinger, jeg erindrer ogsaa at have hørt tale om En, der bildte sig ind, at hans Næse var 10 Fod lang, og varede alle ad, som mødte ham, at de ikke skulde komme for nær.

Anden Doctor. Domine Frater har vel hørt Historien om den Mand, der bildte sig ind, at han var død. En ung Person faldt udi de Griller, at han var død, og derfor lagde sig paa en Ligbaare, og vilde hverken æde eller drikke. Hans Venner forestillede ham saadan Daarlighed, og brugte alle Konster at bevæge ham til at æde, men forgjæves; thi han afviste dem kun med Latter, foregivende, at det var mod alle Regler for døde Folk at æde og drikke. Endelig tog sig en forfaren Mand i Medicinen for, at curere ham paa en underlig Maade: han fik en Tjener til ogsaa at udgive sig for død, og lade sig med Stats udføre til samme Sted, hvor den Syge laae. Disse tvende laae længe først, og saae paa hinanden. Omsider begyndte den Syge at spørge den anden ad, hvorfor han var didkommen? hvilken svarede: fordi han var død. Dernæst begyndte de at spørge hinanden om Maaden, paa hvilken de vare døde, hvilket enhver vidtløftig fortalte. Derpaa kommer nogle, som dertil vare bestilte, og bringer den sidste sit Aftens-Maaltid til, hvorved han reiste sig af Kisten, og gjordt et godt Maaltid, sigende til den anden:

Kal

skal du ikke ogsaa snart spise? den Syge forundrede sig derover og spurgte, om det kunde staae en død Mand an at spise, men fik til Svar, at dersom han ikke spiste, kunde han ikke længe være død. Han lod sig derfor overtale først at spise med den anden, siden sove, staae op, klæde sig paa, ja han efterabede den anden udi alting, indtil han ogsaa blev levende igjen og klog med ham. Jeg kunde give utallige flere Exempler paa saadanne selsomme Indbildinger. Saaledes er det ogsaa gaaet til med Naadige Herre, at han indbilder sig at være en fattig Bonde. Men Herren maa slaae de Tanker af sit Sind, saa blir han strax frisk igjen.

Jeppe. Men mon det kan være mueligt, at det er af Indbilding?

Doctor. Ja vist! Herren har hørt af disse Historier, hvad Indbilding kan gjøre.

Jeppe. Er jeg da ikke Jeppe paa Bjerget?

Doctor. Nej vist.

Jeppe. Er da ikke den onde Nille min Kone?

Doctor. Ingenlunde; thi Herren er Enkemand.

Jeppe. Er det lutter Indbilding, at hun har en Carbask, som hedder Mester Erich?

Doctor. Lutter Indbilding.

Jeppe. Er det ej heller sandt, at jeg skulde til Byen i Gaar at kjøbe Sæbe?

Doctor. Nej.

Jeppe. Ej heller, at jeg drak Pengene op hos Jacob Skomager?

Kammertjeneren. Ej! Herren var jo med os paa Jagt den hele Gaars Dag.

Jeppe. Ej heller, at jeg er Hanrej?

Kammertjeneren. Ej Fruen er jo død for mange Aar siden.

Jeppe. Ach! jeg begynder allerede at fatte min Daarlighed! jeg vil ikke tænke paa den Bonde meer; thi jeg kan mærke, at en Drøm har bragt mig i den Vildfarelse; det er dog underligt, hvor et Menneske kan falde i slige Griller?

Kammertjeneren. Vil Herren behage at spadsere lidt i Haven, mens vi laver noget Frokost til.

Jeppe. Ja nok, men det maa skee i en Hast; thi jeg er baade hungrig og tørstig.

Tredie Act.

Første Scene.

Jeppe. Kammertjeneren. Secretairen.

(Jeppe kommer fra Haven med sin Svite, og et lidet Bord er dækket.)

Jeppe. Ha, ha! jeg seer, Bordet er dækket.

Kammertjeneren. Ja alting er færdig, naar Eders Naade behager at sætte sig ned.

(Jeppe sætter sig ned. De andre staae bag ved Stolen, og

lee af hans Unoder, naar han griber med alle fem Fingre udi Fadet, ræber over Bordet, snyder sig med Fingerne, og smør det paa Klæderne.)

Kammertjeneren. Vil Herren befale, hvad Vin han lyster.

Jeppe. I veed jo vel selv, hvad Vin jeg plejer at drikke om Morgenen.

Kammertjeneren. Det er Rinsk Vin, som Herren plejer helst at drikke. Dersom den ikke smager Herren, kan han faae strax anden.

Jeppe. Den er noget for sur. I maa komme noget Mjød dert, saa blir den god; thi jeg er meget for sødt.

Kammertjeneren. Her er Canari-Sæk, om Herren vil smage den.

Jeppe. Det er en god Vin. Skraaler Alle! (Hver gang han drikker, blæses i Trompetter.) Hej pas op Karle! nok et Glas Vin af Canalie-Sæk, forstaaer I vel? Hvor har du faaet den Ring, som du bær paa Fingeren?

Secretairen. Den har Herren selv givet mig.

Jeppe. Det kan jeg ikke erindre, giv mig den tilbage, jeg maa have gjort det i Drukkenskab. Man gier jo ikke saadanne Ringe bort. Jeg vil eftersee siden, hvad andre Sager I har faaet. Tjenere skal ikke have mere end Kost og Løn, jeg kan sværge paa, at jeg ikke erindrer at have foræret jer noget i Særdeleshed; thi, hvorfor skulde jeg gjøre det? den

Ring

Ring er jo over 10 Rdlr. værd; nej! nej! I gode Karle, ikke saa, ikke saa. I maa ikke betjene jer af jer Herskabs Skrøbelighed og Drukkenskab. Naar jeg er drukken, saa er jeg færdig at give mine Buxer bort! men naar jeg har sovet Rusen ud, tar jeg mine Foræringer tilbage. Jeg fik ellers en Ulykke af min Hustru Nille. Dog hvad siger jeg? nu falder jeg i forrige galne Tanker igjen, og kommer ikke ihu, hvem jeg er. Giv mig nok et Glas Canalie-Sæk. Samme Skaal! (Trompeterne blæser igjen.) Giv Agt paa, hvad jeg siger, Karle! det maa tjene jer til Underretning herefter, at, naar jeg giver noget bort om Aftenen i Drukkenskab, maa I levere det tilbage om Morgenen igjen. Naar Tjenere faar mere, end de kunne æde op, blir de storagtige og kaste paa Nakken af Herskabet. Hvormeget er din Løn?

Secreteren. Herren har stedse givet mig 200 Rd. om Aaret.

Jeppe. Du skal have Djevelen ikke 200 Rd. herefter, hvad Gavn gjør du for 200 Rd.? Jeg maa selv slæbe som et Best, og staae paa Laden fra Morgenen til Aftenen, og kan neppe : : : See nu kommer de forbandede Bondegriller igjen! Giv mig nok et Glas Vin (Han drikker og Trompeterne blæser.) 200 Rigsdaler! det er jo at flaae Huden af sit Herskab. Hør! veed I hvad I gode Karle? naar jeg har spiset, har jeg i Sinde at hænge op hver anden

her paa Gaarden. I skal vide, at jeg ikke er at skjemte med udi Pengesager.

Kammertjeneren. Vi vil give Alt tilbage, hvad vi har oppebaaret af Eders Naade.

Jeppe. Ja, ja! Eders Naade, Eders Naade! Complimenter og Baslementer har vi got Kjøb paa i disse Tider. I vil stryge mig om Munden med Eders Naade, indtil I faaer alle Pengene bort, og I blir mine Naader igjen. Munden siger nok Eders Naade, men Hjertet Eders Nar. I taler ikke, hvad I mener Karle. I Betjentere ere ligesom Abner, der kom og hilsede Roland, sigende: Hil være med dig Broder, og med det samme stikker ham Dolken i Hjertet. Troe mig, at Jeppe er ingen Nar.

(De falder Alle paa Knæ, og beder om Naade.)

Jeppe. Staaer kun op igjen, Karle! til jeg har spist, siden vil jeg see efter, hvor det hænger sam, men, hvilke som har fortjent at hænges eller ej. Nu vil jeg holde mig lystig.

Anden Scene.

Jeppe. Kammertjeneren. Ridefogden.
Secretairen.

Jeppe. Hvor er min Rifoged?

Kammertjeneren. Han er her udenfor.

Jeppe. Lad ham strax komme ind.

Ridefogden kommer ind udi en sølvknappet Kjole med Gehæng om Livet. Har Eders Naade noget at befale?

Jeppe. Intet, uden at du skal hænges.

Ridefogden. Jeg har jo intet ondt gjort, Eders Naade! hvorfor skal jeg hænges?

Jeppe. Er du ikke Rifogd?

Ridefogden. Jo jeg er, Eders Naade!

Jeppe. Og du spør endda, hvorfor du skal hænges?

Ridefogden. Jeg har dog tjent Eders Naade saa trolig og redelig, og været saa flittig i mit Embede, saa at Eders Naade har roset mig altid frem for andre sine Tjenere.

Jeppe. Ja vist har du været flittig i dit Embede, det kan man jo see paa dine støbte Sølvknapper. Hvad faaer du aarlig i Løn?

Ridefogden. Et halv hundrede Rigsdaler aarlig.

Jeppe gaaer og spadserer frem og tilbage. Et halv hundrede Rigsdaler. — Ja du skal strax hænges.

Ridefogden. Det kan jo ikke være mindre, naadige Herre! for et helt Aars møjsom Tjeneste.

Jeppe. Just derfor skal du hænges, efterdi du faaer kun et halv hundrede Rigsdaler. Du har Penge til sølvknappede Kjole, til Krusedoller for Hænderne, til Silkepung bag i Haaret, og har kun 50 Rigsdaler om Aaret. Maa du da ikke stjæle fra mig

mig arme Mand; thi hvor skulde det ellers komme fra?

Ridefogden paa Knæ. Ach naadige Herre! spar mig dog for min fattige Hustrue og umyndige Børns Skyld.

Jeppe. Har du mange Børn?

Ridefogden. Jeg har 7 levende Børn, Eders Naade!

Jeppe. Ha, ha, 7 levende Børn? fort, hæng ham, Sekketeer.

Secretairen. Ach, naadige Herre! jeg er jo ingen Bøddel.

Jeppe. Hvad du ikke er, det kan du blive, du seer ud til allehaande. Naar du har hængt ham, skal jeg siden hænge dig selv.

Ridefogden. Ach, naadige Herre! er der ingen Pardon?

Jeppe gaaer og spadserer igjen, sætter sig ned at drikke, staaer op igjen. Et halv hundrede Rigsdaler, Kone og syv Børn. Vil der ingen anden hænge dig, saa skal jeg gjøre det selv. Jeg veed nok, hvad I er for Karle, I Rifogder, jeg veed, hvorledes I har omgaaet med mig selv og andre stakkels Bønder. Ej! nu kommer de forbandede Bondegriller mig i Hovedet igjen. Jeg vilde sige, jeg veed eders Væsen og Haandtèring saa vel paa mine Fingre, at jeg selv kunde være Rifogd, om det skulde gjelde. I

faaer Fløden af Melken, og Herskabet faaer en Lort (med Tugt at sige). Jeg troer, om Verden staaer længe, saa blir Rifogder Junkere, og Junkere igjen Rifogder. Naar Bonden stikker jer eller jere Koner Noget i Næven, saa heder det, naar I kommer til Herskabet: den stakkels Mand er villig og flittig nok, men adskillige Ulykker slaaer ham til, at han ikke kan betale; han har en ond Jord; der er kommen Skab paa hans Qvæg, og andet saadant; med hvilken Snak Herskabet maa lade sig afspise. Tro mig go Karl! jeg lar mig ikke saaledes tage ved Næsen; thi jeg er selv en Bonde og en Bondes Søn. See! nu kommer dette Koglerie igjen. Jeg siger, jeg er selv en Bondes Søn; thi Abraham og Eva, vore første Forældre, vare Bønder.

Secretairen falder ogsaa paa Knæ. Ach, naadige Herre! hav dog Barmhjertighed med ham for hans fattige Hustrues Skyld; thi hvoraf skal han siden leve at føde Kone og Børn.

Jeppe. Hvem siger de skal leve? man kan jo hænge dem op med.

Secretairen. Ach Herre! det er saadan yndig smuk Kone.

Jeppe. Saa! du maaskee er forliebt i hende, eftersom du tar dig hende saa an. Lad hende komme herind.

Tre=

Tredie Scene.

Ridefogdens Kone. Jeppe. De Andre.

(Konen kommer ind og kysser hans Haand.)

Jeppe. Er du Rifogdens Kone?

Konen. Ja jeg er, naadige Herre!

Jeppe ta'r hende paa Brystet. Du er kjøn. Vil du sove hos mig i Nat?

Konen. Herren har at befale udi alting; thi jeg er i Hans Tjeneste.

Jeppe til Ridefogden. Vil du tilstæde, at jeg ligger hos din Kone i Nat?

Ridefogden. Jeg takker Herren, at han beviser mit ringe Huus den Ære.

Jeppe. See her! sæt en Stol til hende, hun skal spise med mig. (Hun sætter sig ved Bordet, æder, og drikker med ham, han bliver jalour paa Secretairen, og siger:) Du skal faae en Ulykke, dersom du seer paa hende.

(Saa tit han kaster Øje til Secretairen, strax slader denne Øjnene fra hende og seer paa Jorden. Han synger en forliebt gammeldags Vise, medens han sidder til Bords med hende. Jeppe befaler en Polsk Dands og danser med hende, men falder 3 Gange af Drukkenskab, endelig den fjerde Gang bliver han liggende og falder i Søvn.)

Baronen der hidtil har spilt Secretair. Han sover alt dygtig. Nu har vi Spillet vundet; men vi

havde

havde selv nær bleven meest narret; thi han havde i Sinde at tyrannisere over os, hvorudover vi enten maatte have fordervet Historien, eller ladet os ilde mishandle af denne grove Bonde, i hvis Opførsel man kan lære, hvor tyrannisk og hofmodig slige Folk blive, der af Skarnet i Hast kommer til stor Ære og Værdighed; jeg havde nær i en ulyksalig Tid paataget mig en Secretairs Person, thi havde han ladet mig prygle, saa havde der blevet en forstyrret Historie, der havde underkastet mig ikke mindre Folks Raillerie end Bonden. Det er bedst vi lader ham sove endnu lidet, førend vi fører ham i hans skidne Bondeklæder igjen.

Erich. Ach Herre! han sover alt som en Sten; see her! jeg kan slaae paa ham, han føler det ikke.

Baronen. Fører ham ud, og fuldender Comoedien.

Fjerde Act.

Første Scene.

(Jeppe forestilles liggende paa en Mødding i sine gamle Bønderklæder, vaagner op og raaber:)

Hej Sekketeer! Kammertjenner! Lakejer! nok et Glas Carnali-Sæk!

(Seer sig om, og gnikker sine Øjne ligesom tilforn, ta'r paa sit Hoved, og faaer sin gamle brede Hat i Haanden,

den, gnikker Øjnene, og vender Hatten om paa alle Kanter, seer paa sine Klæder, og kjender sig selv igjen, begynder at tale:)

Hvor længe var Abraham i Paradis? nu kjender jeg, men desværre, alting igjen, min Seng, min Trøje, min gamle Hanrejhat, mig selv; det er andet Jeppe, end at drikke Carnali-Sæk af forgyldte Glas, og sidde til Bords med Lakejer og Sekketerer bag sin Stol. Det Gode varer, desværre, aldrig længe. Ach! Ach! at jeg, som var saadan naadig Herre for stakket Tid siden, skal see mig i saa slet Tilstand, min prægtige Seng forvandlet til en Mødding, min Gyldenstykkes-Hue til en gammel Hanrejhat, mine Lakejer til Svin, og mig selv fra en stor og naadig Herre forvandlet til en ussel Bonde igjen: jeg meente, naar jeg vaagnede op igjen, at finde mine Fingre besat med Guldringe, men de ere (reverenter talt) besejglet med Andet. Jeg meente at fordre mine Betjentere til Regnskab, men nu maa jeg selv lave min Ryg til, naar jeg kommer hjem, og skal gjøre Regnskab for mit Forhold. Jeg tænkte, da jeg vaagnede, at gribe efter et Glas Carnali-Sæk, men fik, med Tugt at sige, en L. i Haanden. Ach! Ach! Jeppe! den Bolig udi Paradis var kun kort, og din Glæde fik hastig Ende. Men hvem veed, om det samme ikke kan vederfares mig, hvis jeg lægger mig til Hvile nok engang.

Ach!

Ach! Ach! gid det vilde hende mig! Ach gid jeg kunde komme der igjen!

(Lægger sig til at slumre igjen.)

Anden Scene.

Nille. Jeppe.

Nille. Mon jeg skal troe, at han er kommen i Ulykke? Hvad kan dog dette være! enten har Fanden taget ham, eller (det som jeg meer er bange for) sidder han i en Kro, og drikker Pengene op. Jeg var en Gjæk derudi, at jeg betroede den Drukkenbolt 12 Skilling paa eengang. Men hvad seer jeg? ligger han ikke der i Skarnet og snorker? Ach, jeg elendige Menneske, der skal have saadan Beest til Mand! din Ryg skal betale det dyrt nok.

(Lister sig sagte hen og gir ham et Slag af Mester Erich for Rumpen.)

Jeppe. Hej hej! hjelp hjelp! hvad er det? hvor er jeg? hvem slaaer mig? hvorfor slaaer man mig? hej!

Nille. Jeg skal lære dig strax, hvad det er.

(Slaaer ham paa nye igjen, og trækker ham efter Haaret.)

Jeppe. Ach min hjerte Nille! slaae mig ikke mere, du veed ikke, hvad mig er vederfaret.

Nille. Hvor har din Fyldehund været saa længe henne? hvor er Sæben, du skulde kiøbe?

Jeppe. Jeg kunde ikke komme til Byen, Nille!

Nille. Hvorfor kunde du ikke komme til Byen?

Jeppe.

Jeppe. Jeg blev optagen paa Vejen til Paradis.

Nille. Til Paradis! (prygler ham) til Paradis! (slaaer ham atter) til Paradis! (slaaer ham igjen) vil du fixere mig oven i Kjøbet?

Jeppe. Aa! aa aa! saa sandt som jeg er en ærlig Mand, er det ikke sandt.

Nille. Hvad er sandt?

Jeppe. At jeg har været i Paradis.

(Nille repeterer "i Paradis" og slaaer ham igjen.)

Jeppe. Ach min hjerte Nille! slaae mig ikke meer.

Nille. Fort, bekjend, hvor du har været, eller jeg skal myrde dig.

Jeppe. Ach! jeg vil gjerne bekjende, hvor jeg har været, dersom du ikke vil slaae mig mere.

Nille. Bekjend da.

Jeppe. Svær paa, at du ikke vil slaae mig mere da.

Nille. Nej.

Jeppe. Saa sandt som jeg er en ærlig Mand, og hedder Jeppe paa Bjerget, saa er det sandt, at jeg har været i Paradis, og seet de Ting, som du skal forundre dig over at høre.

(Nille prygler ham igjen, og trækker ham ind efter Haaret.)

Tredie Scene.

Nille allene.

Saa! din Fyldehund! sov nu først Rusen ud, siden skal vi videre tales ved. Saadanne Svin, som du er, kommer ikke i Paradis. Tænk engang, hvorledes det Beest har drukket Forstanden bort! men har han gjort sig tilgode paa min Bekostning, saa skal han og ærlig poenitere derfor, thi han skal i 2 Dage hverken faae vaadt eller tørt; inden den Tid skal nok Grillerne forgaae ham om Paradis.

Fjerde Scene.

Tre bevæbnede Mænd. Nille.

Tre Mænd. Boer her ikke en Mand, som hedder Jeppe?

Nille. Jo her gjør.

Tre Mænd. Er du hans Hustrue?

Nille. Ja, Gud bedre, desværre!

Tre Mænd. Vi maae ind at tale med ham.

Nille. Han er gandske drukken.

Tre Mænd. Det vil ikke sige, fort! skaf ham herud, eller det hele Huus geraader her i Ulykke.

(Nille gaaer ind, støder Jeppe ud med saadan Fart, at han støder en af de 3 Mænd paa Gulvet med sig.)

Femte Scene.

Tre Mænd. Jeppe.

Jeppe. Ach! ach! I gode Mænd, nu seer I, hvilken Kone jeg har at drages med.

Tre

Tre Mænd Du fortjener ingen anden Medfart; thi du er en Misdæder. (De tage Jeppe fat.)

Jeppe. Hvad Ondt har jeg da gjort?

Tre Mænd. Det skal du strax faae at vide, naar Retten bliver holdt. (De bagbinde ham.)

Sjette Scene.

To Advocater. Dommeren. Jeppe.

(Dommeren kommer ind med en anden Betjent, som og sætter sig paa sin Stoel, Jeppe bagbunden blir bragt for Domstolen. En træder frem og beskylder ham saaledes:)

Første Advocat. Her er en Mand, Hr. Dommer! som vi kan vidne at have indsneget sig udi Baronens Hus, givet sig ud for Herren, iført sig hans Klæder, tyranniseret med hans Betjenter, hvilket, saasom det er et uhørligt dristigt Stykke, saa paastaaer vi paa vor Herres Vegne, at det paa en særdeles Maade maa straffes, andre Voldsmænd til Exempel og Forskrækkelse.

Dommeren. Er det sandt, som du beskyldes for? sig frem, hvad du har til din Forsvar; thi vi ville Ingen dømme uhørt.

Jeppe. Ach jeg arme Menneske! hvad skal jeg sige? Jeg bekjender at have fortjent Straf, men allene for de Penge, jeg drak op, som jeg skulde kjøbe Sæbe for; jeg bekjender ogsaa, at jeg haver

nylig

nylig været paa et Slot, men hvor jeg kom derhen, og hvor jeg kom derfra igjen, veed jeg ikke.

Anklageren ɔ: første Advocat. Her hører Dommeren af hans egen Bekjendelse, at han har drukket sig fuld, og udi Drukkenskab begaaet saadan uhørlig Misgjerning; saa der nu ikkun staaer tilbage at kjende udi, om en saadan grov Misdæder kan undskylde sin Misgjerning med Drukkenskab. Jeg mener nej; thi paa denne Maade kan hverken Hor eller Mord blive straffet; Enhver skulde søge saadanne Udflugter og sige, at det var gjort i Drukkenskab, og, omendskjøndt han kan bevise sig at have været drukken, bliver hans Sag derfor ikke bedre; thi det hedder: hvad En bedriver i Drukkenskab, skal han bøde for, naar han bliver ædru. Det er jo bekjendt, hvorledes saadan Misgjerning nylig blev straffet, omendskjøndt Misdæderen lod sig af Enfoldighed forføre at give sig ud for en stor Herre, men hans Eenfoldighed og Uvidenhed kunde ikke redde ham fra Døden; thi Straf er allene indført Andre til Exempel. Jeg vilde nok fortælle Historien, dersom jeg ikke frygtede at opholde Retten dermed.

Anden Advocat. Gunstige Hr. Dommer! denne Sag kommer mig saa underlig for, at jeg ikke kan faae saadan Historie i mit Hoved, endskjøndt der vare end flere Vidner. En enfoldig Bonde skulde snige sig ind paa Herrens Gaard, og paatage sig

hans

hans Person uden at kunne paatage sig ogsaa hans Ansigt og Skikkelse? hvorledes kunde han komme ind i Herrens Sovekammer? hvorledes kunde han ifføre sig Herrens Klæder, uden Nogen skulde blive det vaer? nej Hr. Dommer! man kan see, at det er opspundet Værk af denne stakkels Mands Fiender. Haaber derfor, at han bliver frikjende.

Jeppe grædende. Ach! Gud velsigne din Mund! jeg har et Stykke Tobak i min Buxelomme, om I ikke vil forsmaae, det er saa godt, som nogen ærlig Mand vil tygge.

Anden Advocat. Behold kun din Tobak, Jeppe! at jeg taler for dig, er ikke for Skjenk og Gave, men allene af christelig Medlidenhed.

Jeppe. Om Forladelse, Hr. Procurator! jeg havde ikke tænkt, at I Folk vare saa ærlige.

Første Advocat. Hvad som min Collega fremfører til denne Misdæders Befrielse, grunder sig allene paa Gisninger. Her spørges ikke, om det er rimeligt, at saadant kan skee eller ej, men der bevises, at det er skeet, saavel af Vidner som af hans egen Tilstaaelse.

Anden Advocat. Hvad en Mand tilstaaer udi Frygt og Forskrækkelse, saadan Tilstaaelse kan ikke være gyldig. Mig synes derfor, det er bedst at give denne eenfoldige Mand Tid til at betænke sig, og adspørge ham paa ny derom. Hør Jeppe! betænk

dig

dig, hvad du siger! tilstaaer du det, som du beskyldes for?

Jeppe. Nej! jeg vil gjøre min høieste Eed paa, at det er Løgn, alt hvad som jeg svor paa tilforn; thi jeg haver i tre Dage ikke været af mit Huus.

Første Advocat. Hr. Dommer! jeg mener uforgribelig, at det ikke maa tillades nogen at sværge, der er først overbeviset af Vidner, og siden selv har tilstaaet sin Misgjerning.

Anden Advocat. Jeg mener jo.

Første Advocat. Jeg mener nej.

Anden Advocat. Naar Sagen er af saadan underlig Beskaffenhed.

Første Advocat. Der hjelper ingen Omstændigheder mod Vidner og Tilstaaelse.

Jeppe ved sig selv. Ach! gid de kunde komme i Haar sammen, saa skulde jeg imidlertid tage fat paa Dommeren, og prygle ham saa, at han skulde glemme baade Lov og Forordning.

Anden Advocat. Men hør, Hr. Collega! endskjøndt Gjerningen tilstaaes, saa har Manden ingen Straf fortjent; thi han har jo intet ondt gjort paa Gaarden, hverken Mord eller Tyverie.

Første Advocat. Det vil intet sige; intentio furandi er det samme som furtum.

Jeppe. Tal Dansk, din sorte Hund! saa skal vi nok svare for os.

Første

Første Advocat. Thi enten een bliver greben, naar han vil stjæle, eller naar han har stjaalen, saa er han Tyv.

Jeppe. Ach naadige Dommer! jeg vil gjerne hænges, dersom denne Procurator maatte hænges ved Siden af mig.

Andan Advocat. Hold inde med slige Ord, Jeppe! du fordærver din Sag kun meer dermed.

Jeppe. Hvorfor svarer I ikke da? sagte. Han staaer som et dumt-Beest.

Anden Advocat. Men hvoraf bevises det furandi propositum?

Første Advocat. Qvicunqve in ædes alienas noctu irrumpit, tanqvam fur aut nocturnus grassator existimandus est, atqvi reus hic ita, ergo.

Anden Advocat. Nego majorem, qvod scilicet irruperit.

Første Advocat. Res manifesta est, tot legitimis testibus exstantibus, ac confitente reo.

Anden Advocat. Quicunqve vi vel metu coactus fuerit confiteri . . .

Første Advocat. Ej! hvor er den vis? hvor er den metus? det er kun Kroglove.

Anden Advocat. Nej, I bruger Kroglove.

Første Advocat. Det skal ingen ærlig Mand sige mig paa.

(De tager hinanden för Brystet, og Jeppe springer bag til, og river den første Advocats Paryk af.)

Dom-

Dommeren. Respect for Retten! hold op, jeg har alt nok. Læser Dommen op: Saasom Jeppe paa Bjerget. Nielses Søn paa Bjerget, og Jeppes Sønnesøn sammesteds, er overbeviset, saavel af lovlige Vidner, som af egen Bekjendelse, at have indsneget sig paa Baronens Slot, iført sig hans Klæder, og handlet ilde med hans Tjenere, saa dømmes han til at omkommes med Gift, og naar han er død, hans Legeme at ophænges i en Galge.

Jeppe. Ach! ach! naadige Dommer! er der ingen Pardon?

Dommeren. Nej ingenlunde. Dommen skal strax exeqveres i mit Paasyn.

Jeppe. Ach! maa jeg da ikke faae et Glas Brændevin først, førend jeg drikker Forgiften, at jeg kan døe med Corasie?

Dommeren. Jo det kan nok tilstædes.

Jeppe drikker ud trende Glas Brændevin, falder paa Knæ igjen, og spør: Er der ingen Pardon?

Dommeren. Nej, Jeppe! nu er det alt for silde.

Jeppe. Ach! det er jo ikke for silde. Dommeren kan jo forandre Dommen, og sige, at han dømte feil første Gang. Det skeer jo saa tit; thi vi ere alle Mennesker.

Dommeren. Nej! du skal selv føle inden nogle Minuter, at det er for silde; thi du har allerede faaet Giften ind med Brændevinen.

Jeppe. Ach jeg elendige Menneske! har jeg alt faaet Giften ind? Ach farvel Nille! dog din Carnali! du har ikke forskyldt, at jeg skulde tage Afskeed med dig. Farvel Jens, Niels og Christoffer! farvel min Datter Marthe, farvel min Hjesten! dig veed jeg selv at være Faer til; thi du blev gjort, førend Degnen kom hid; du har ogsaa din Faers Ansigt. Vi ligner hinanden som to Draaber Vand. Farvel min brogede Hest! tak for hver Gang jeg har redet paa dig; næst mine egne Børn har jeg intet Beest elsket saa meget som dig. Farvel Fejrfax! min tro Hund og Dørvogter; farvel Moens, min sorte Kat! farvel mine Stude, mine Faar, mine Svin, og tak for godt Compagnie, og for hver Dag, jeg har kjendt jer. Farvel : : : Ach! nu kan jeg ikke meer, jeg bliver saa tung og afmægtig. (Falder om og bliver afmægtig.)

Dommeren. Det gaaer vel; Dvaledrikken har allerede gjort sin Virkning, nu sover han, som en Sten; hænger ham nu op! men seer vel til, at han ingen Skade faaer deraf, og at Rebet kommer kun under Armene. Nu vil vi see, hvordan han bær sig ad, naar han vaagner op, og finder sig hængende.

Femte Act.

Første Scene.

(Jeppe forestilles hængende i en Galge.)

Nille. Jeppe. Dommeren.

Nille river sit Haar, slaaer sig for Brystet, og raaber:

Ach! Ach! er det muligt, at jeg skal see min fromme Mand hænge saa skammelig udi en Galge. Ach min allerkjæreste Mand! forlad mig, om jeg har gjort dig imod. Ach! Ach! nu vaagner min Samvittighed; nu angrer jeg, men for silde, den Haardhed, som jeg har øvet mod dig; nu savner jeg dig først, nu kan jeg skjønne paa, hvilken from Mand jeg har mist; ach at jeg kunde redde dig fra Døden med mit eget Liv og Blod.

(Hun tørrer sine Øjne og græder bitterlig. Imidlertid har Dvaledrikken udopereret, og Jeppe vaagner op igjen, og seer sig hænge i en Galge, og sine Hænder bagbundne, hører sin Hustrue klage, og taler til hende:)

Giv dig tilfreds min hjerte Kone! vi skal alle den Vej. Gak hjem, og tag vare paa dit Hus, og hav Omsorg for mine Børn; min røde Trøje kan du lade omgjøre til lille Christopher, det som bliver tilovers, skal Marthe have til en Hue, seer til for alting, at min brogede Hest bli'r vel plejet; thi jeg har elsket det Best, som han kunde være min kjødelige Broer; hvis jeg ikke var død, skulde jeg sige dig adskilligt Andet.

Nille.

Nille. A [illegible] A [illegible] A [illegible] hvad er det? hvad hører jeg? kan en død Mand tale?

Jeppe. Bliv ikke bange, Nille! jeg skal intet Ondt gjøre dig.

Nille. Ach min allerkjæreste Mand, hvorledes kan du tale, naar du er død?

Jeppe. Jeg veed ikke selv, hvoraf det kommer. Men hør min hjerte Kone! spring bort som en Ild, og bring mig hid for 8 Skilling Brændevin; thi jeg tørster meer nu, end da jeg var levende.

Nille. Fy dit Best! dit Skarn! din forgiftige Drukkenbolt! har du ikke drukket Brændevin nok i dit levende Liv? tørster din Fæhund endnu, nu du est død? det kalder jeg et fuldkommen Svin.

Jeppe. Hold din Mund, dit Skarn! og spring strax efter Brændevinen. Hvis du det ikke gjør, saa skal jeg, Drollen splide mig ad, spøge hver Nat i Huset. Du skal vide, at jeg er ikke bange for Mester Erich meer; thi jeg føler til ingen Hug. (Nille springer hjem efter Mester Erich, kommer igjen, og prygler ham i Galgen.) Au au au! holdt op Nille, du kan slaae mig ihjel paa ny, au au au!

Dommeren. Hør Kone! du maa ikke slaae ham mere. Giv dig tilfreds, vi vil for din Skyld tilgive din Mand hans Forseelse og dømme ham til Livet igjen.

Nille. Ach nej! gunstige Herre! lad ham kun hænge; thi han er ikke værd at lade leve.

Dommeren. Fy! du er en Skarns Qvinde, pak dig bort, eller vi skal lade dig hænge ved Siden af ham. (Nille løber bort.)

Anden Scene.

Jeppe. Dommeren.

(Jeppe bli'r nedtagen af Galgen igjen.)

Jeppe. Ach gunstig Hr. Dommer! er det vist, at jeg er gandske levende igjen, eller spøger jeg?

Dommer. Du er gandske levende; thi den Ret, som kan dømme fra Livet, kan ogsaa dømme til Livet igjen. Kan du ikke begribe det?

Jeppe. Nej! jeg kan mari ikke begribe det, men jeg troer, at jeg gaaer igjen og spøger.

Dommeren. Ej du Gjek! det er jo let at begribe. Den, som ta'r en Ting fra dig, kan jo give dig den igjen.

Jeppe. Maa jeg da forsøge at hænge Dommeren op for Løjer Skyld, og see, om jeg kan siden dømme ham til Livet igjen?

Dommeren. Nej det gaaer ikke an; thi du er ingen Dommer.

Jeppe. Men er jeg da levende igjen?

Dommeren. Ja du er.

Jeppe. Saa, at jeg spøger ikke?

Dommeren. Nej vist ikke.

Jeppe. Ej heller gaaer igjen?

Dommeren. Nej.

Jeppe. At jeg er den samme Jeppe paa Bierget, som jeg var tilforn?

Dommeren. Ja.

Jeppe. At jeg er ingen Geist?

Dommeren. Nej vist ikke.

Jeppe. Vil I sværge mig til, at det er sandt?

Dommeren. Ja jeg svær dig til, at du est levende.

Jeppe. Ved Drollen splide jer ad derpaa, at det er sandt.

Dommeren. Ej! troe paa vore Ord, og tak os, at vi har været dig saa naadige at dømme dig til Livet igien.

Jeppe. Hvis I havde ikke selv hængt mig op, vilde jeg gierne have takket jer, for I løsede mig ned igien.

Dommeren. Giv dig tilfreds, Jeppe, og tak os til, naar din Kone slaaer dig oftere, saa skal vi nok raade Bod derfor. See! der har du fire Rigsdaler, som du nögen Tid kan holde dig lystig med, og glem ikke at drikke vor Skaal.

(Jeppe kysser paa Haanden og takker. Dommeren gaaer bort.)

Tredie Scene.

Jeppe allene.

Nu har jeg levet udi halvhundrede Aar, men i al

al den Tid er ikke hændet mig saa meget, som i disse to Dage. Det er nogle forbandede Historier, naar jeg eftertænker det: en Time en drukken Bonde, en anden Time Baron, en anden Time en Bonde igjen, nu død, nu levende i en Galge, som er det underligste: maaskee, naar man hænger levende Folk op, saa døe de, og naar man hænger døde Folk, saa leve de op igjen; jeg bilder mig ind, at et Glas Brændevin vil smage herligt herpaa; hei, Jacob Skomager, herud!

Fjerde Scene.

Jacob Skomager. Jeppe.

Jacob. Velkommen tilbage igjen fra Byen! fik du Sæben til din Kone?

Jeppe. Ei, du Slyngel, du skal vide, hvad Folk du taler med! Huen under Armen; thi du est kun en Carnallie at regne mod saadan En som jeg.

Jacob. Jeg taalte ikke saadanne Ord af en anden, Jeppe! Men du under mit Huus en daglig Skilling, derfor regner jeg det ikke saa nøje.

Jeppe. Huen under Armen, siger jeg, du Skuster!

Jacob. Hvad er dig vederfaret paa Vejen, men du est bleven saa spansk?

Jeppe. Du skal vide, at jeg er bleven hængt, siden jeg talede med dig.

Jacob. Det er jo ikke saa meget fornemme. Jeg misunder dig ikke den Lykke. Men hør, Jeppe! hvor du har drukket dit Øl, der maa du spilde din Værme: du drikker dig fuld andre Steder, men kommer i mit Huus allene for at gjøre Klammerie.

Jeppe. Fort Hatten under Armen, Slyngel! hører du ikke, hvor det ringler i min Lomme?

Jacob med Hatten under Armen. Hillemænd! hvor har du faaet de Penge?

Jeppe. Af mit Baroniskab, Jacob. Jeg skal fortælle dig, hvad mig er vederfaret, men lad mig faae et Glas Mjød først; thi jeg er for storagtig til at drikke dansk Brændevin.

Jacob. Singot, Jeppe!

Jeppe. Nu skal jeg fortælle dig, hvad mig er vederfaret: da jeg gik fra dig, faldt jeg i Søvn, da jeg vaagnede op igjen, var jeg Baron, og drak mig drukken paa ny af Carnali Sæk; da jeg blev drukken af Carnali-Sæk, vaagnede jeg op paa en Mødding igjen; da jeg vaagnede op paa en Mødding igjen, lagde jeg mig at sove paa ny, i Forhaabning at sove mig et Baroniskab til igjen, men jeg mærkede, at det gaaer ikke altid an; thi min Hustru vækkede mig op med Mester Erich, og trækkede mig ind efter Haarene, uden at have ringeste Respekt for saadan Mand, som jeg havde været. Da jeg kom ind i Stuen, blev jeg stødt ud igjen paa mit Hoved, og saae mig om-

omringet af en Hoben Gripomiauser, som dømte mig fra Livet, og dræbte mig med Forgift; da jeg var død, blev jeg hængt, og da jeg var hængt, blev jeg levende igjen, og fik saa fire Rigsdaler. Saaledes er Historien, men hvordant saadant kunde hændte, vil jeg give dig at betænke.

Jacob. Ha, ha, ha, det er en Drøm, Jeppe.

Jeppe. Hvis jeg endnu ikke havde disse fire Rigsdaler, skulde jeg ogsaa bilde mig ind, at det var en Drøm; giv mig nok en frisk, Jacob, jeg vil ikke tænke paa det Selskab mere, men drikke mig en ærlig Ruus.

Jacob. Singot, Hr. Baron, ha, ha, ha!

Jeppe. Du kan maaskee ikke begribe det, Jacob.

Jacob. Nej, ikke om jeg stod paa mit Hoved.

Jeppe. Derfor kan det være sandt, Jacob! thi du est en Dosmer, og begriber ikke de Ting, som er mindre.

Femte Scene.

Magnus. Jeppe. Jacob.

Magnus. Ha, ha, ha! jeg skal fortælle jer en forbandet Historie, som er vederfaret en Mand, det hedder Jeppe paa Bjerget, som man har funden drukken og sovende paa Marken, iført ham andre Klæder, og lagt ham i den bedste Seng paa Herregaarden, bildt ham ind, at han var Herren, da han

vaag=

vaagnede op, drukken ham fuld paa ny igjen, og lagt ham i sine gamle skidne Klæder paa en Møddinq igjen, hvor, da han vaagnede op, bildte han sig ind at have været i Paradis; jeg havde nær leet mig ihjel, da jeg hørte den Historie af Ridefogdens Folk. Jeg vilde mare give en Daler til, at jeg kunde faae den Nar at see; ha, ha, ha!

Jeppe. Hvad er at betale, Jacob?

Jacob. Tolv Skilling.

(Jeppe stryger sig om Munden, og gaaer bort skamfuld.)

Magnus. Hvorfor gik den Mand saa hastig?

Jacob. Det er just den samme Mand, som Historien er spillet med.

Magnus. Er det muligt? saa maa jeg løbe efter dem. Hør, Jeppe! et Ord. Hvorledes staaer til udi den anden Verden?

Jeppe. Lad mig gaae i Roe.

Magnus. Hvorfor blev du ikke der længer?

Jeppe. Hvad kommer det dig ved?

Magnus. Ej, fortæl dog noget om den Rejse.

Jeppe. Lad mig gaae, siger jeg, jeg gjør ellers en Ulykke paa dig.

Magnus. Ej, Jeppe! jeg er saa begjerlig efter at vide noget derom.

Jeppe. Jacob Skomager! hjelp! taaler du, at man gjør mig Vold i dit Hus?

Mag-

Magnus. Jeg gjør jo ingen Vold, Jeppe! jeg spør kun, hvad du saae udi den anden Verden?

Jeppe. Hei! hjelp! hjelp!

Magnus. Saae du ingen af mine Forfædre der?

Jeppe. Nei. Dine Forfædre maa være paa det andet Sted, hvor jeg haaber du og andre Carnalier efter Døden kommer. (Slider sig løs og flyer bort.)

Sjette Scene.

Baronen, hans Secretair, Kammertjener, to Laqvaier.

Baronen. Ha, ha, ha! den Historie var Guld værd, jeg havde ikke tænkt, at den skulde have havt saa god Virkning. Kan du divertere mig oftere saa, Erich, saa skal du blive meget højt anskreven hos mig.

Erich. Nei, naadige Herre! jeg tør ikke vove mig oftere at spille saadan Comedie; thi om han havde slaaet Herren, som han truede, saa havde det blevet til en hæslig Tragedie.

Baronen. Det er, min Troe, sandt. Jeg var bange nok for det, men jeg var saa forlibt i Historien, at jeg heller havde ladet mig slaae, ja jeg troer, heller ladet dig hænge af ham, Erich! end jeg havde aabenbaret den. Du var maaskee vel af samme Forsæt?

Erich. Nei, Eders Naade! det var noget underligt at lade sig hænge for Lyst; thi den Lyst kostede alt for dyrt.

Ba-

Baronen. Ej, Erich! saadant skeer jo hver Dag; Folk, om ikke paa den Maade, saa dog paa en anden, ta'r Livet af sig for Lyst Skyld. Som for Exempel: Een er af en svag Natur, og seer forud, at han af formegen Drik vil miste Liv og Helsen, stormer dog til sit Legeme, og vover Liv og Helsen tidt for en Aftens Fornøjelse. Nok paa en anden Maade: de store Visirer i Tyrkiet blive gierne stranguleerede eller qvalte ihjel med en Strikke, somme samme Dag de blive Visirer, andre nogle Dage derefter, og dog stormer alle dertil, saasom allene for at hænges med en stor Titel. Nok paa en anden Maade: Officierer opoffre gierne hverandre baade Liv og Sjel, for at have Titel af Tapperhed, og duellere for ingen Ting endogsaa med deres Overmænd, som, de ere visse paa, vil expedere dem. Jeg troer ogsaa, at der skulle findes mange hundrede forlibte Mennesker, der for en Nats Fornøjelse gierne skulde lade sig dræbe om Morgenen. Man seer i Belejringer, at Soldater i Hobetal deserterer, og løber hen til beleirede Byer, som, de seer forud, vil strax overgive sig, og for at leve een Dag vel, lade sig hænge den anden. Det ene er ikke mere solide end det andet. Man har i gamle Dage seet Philosophi selv styrte sig i Ulykke allene for at blive roste efter deres Død. Derfor troer jeg fuldkommelig, Erich! at du heller havde ladet dig hænge, end fordærvet denne dejlige Historie.

Af dette Eventyr vi, kiære Børn, maa lære,
At ringe Folk i Hast at sætte i stor Ære,
Ej mindre farligt er, end som at trykke ned
Den, der er bleven stor ved Dyd og Tapperhed.
Naar Bønder, Haandværksmænd, man Regiment vil give,
Da Sceptere til Ris kan snart forvandlet blive,
For Øvrighed man da Tyranner let kan faae,
En Nero i hver Dorp ved Roret fast vil staae.
Mon Cajus, Phalaris, vel fordum øve kunde
En større Myndighed end denne ringe Bonde?
Steen, Galge, Steil og Hjul han truede os med,
Da han ej endda varm var i sin Myndighed.
Vi derfor Øvrighed fra Ploven mer ej tage,
Gjør Bonde til Regent, som udi fordum Dage,
Thi gamle Griller hvis man fulgte derudi,
Hvert Herredom maaskee faldt hen til Tyrannie.

Over

Over Jeppe paa Bjerget.

"Det fjerde Stykke — hedder det i Holbergs tidt anførte ad virum perillustrem epistola — kaldes Jeppe paa Bjerget eller den forvandlede Bonde; da jeg har taget dets Indhold andensteds fra, nemlig af Bidermanni Utopia, tiltager jeg mig deraf ingen Ros. Dog haver jeg Bidermann ikke uden for Indholdet at takke. Den første Forestilling deraf gik galt, da der samme Aften kom Uenighed mellem Skuespillerne; men den anden faldt bedre ud, og særdeles forskiønnede en af Skuespillerne dette Skuespil, da han heldigen udtrykte en sjellandsk Bondes Sæder og Karakter."

Om den Andeel, der tilkommer Jesuiten Bidermann i dette Stykke, har Undertegnede udførligen forklaret sig i en egen Afhandling, indrykket i dramaturgiske Samlingers tredie og fjerde Hefte. Tillige anmærkes sammesteds, at Stykkets Hovedæmne, men fra en anden Kilde, nemlig en gammel Fortælling om en lignende Scene mellem Hertug Philip den Gode af Burgundien og en Bonde, (som endnu kan findes optegnet blandt andre Vademecums-Historier i den i Paris Aar 9 udkomne Boite de l'esprit), udgiør Forspillet i Shakspears Kunst at tæmme en arrig Kone; og da Holberg hverken har nævnt eller nyttet denne sin Forgjenger, synes dette et nyt Beviis, at han ikke kan, som Scheibe i sin i øvrigt saa lærerige og læseværdige Fortale til den sidste Udgave af den tydske Oversættelse af Peder Paars mener, have kjendt Molieres Forgjenger, den udødelige Shak-

Shakspear; hvilket er saameget sandsynligere, da denne i de Aar, Holberg opholdt sig i Engeland, var hensunket i en Slags Forglemmelse, hvoraf først egentlig Garrik tilfulde udrev ham; og vil Undertegnede i begge Henseender have henviist derhen, indtil i en følgende Tome det fornødne herom paa sit Sted kan blive meddeelt.

Tillige forsvares sammestedS dette Stykke mod den Anke, en af den holbergske Muses ærligste Beundrere, den afdøde Overauditeur P. Rosenstand Goiske den ældre, i sin dramatiske Journal har ført imod dette Stykke, som en blot Farce, hvis Sujet bedre skikkede sig til en komisk Operette; da man dog øiensynlig seer, at det har ligget Holberg ikke lidet paa Hjertet, ved denne Leilighed at indpræge sin Yndlingssætning — som de nyeste Tiders Sansculotdespotie saa følelig har indskjærpet Menneskeheden.

At ringe Folk i Hast at sætte i stor Ære,
Ei mindre farligt er, end som at trykke ned
Den, der er bleven stor ved Dyd og Tapperhed;

som han i sin Epilogus lader sin Baron gjentage os paa Vers, efter at han i tredie Akts sidste Scene har fortalt os det paa Prosa.

Uagtet det i øvrigt ikke ganske maa tages efter Bogstaven, naar Holberg forsikkrer, at det er kun Æmnet, han skylder Bidermann, er det dog paa den anden Side unægteligt, at det, der fornemmelig gjør og stedse vil gjøre Stykkets Lykke, den store Mængde nationale og locale Træk, eller, som nysnævnte dramatiske Journal udtrykker sig, de mange smaa Sottiser, som især paa den Tid, Holberg skrev, passede paa Nationen, (og vel

passe

passe paa den endnu, kun at de ere komne vor saakaldte beaumonde noget længere af Syne), og hvoraf især Scenerne mellem Jeppe og Jacob Skomager ottende, ere Digterens egne, og at han i denne Henseende har fuldkommelig Ret, naar han i Just Justesens Fortale anfører Jeppe paa Bierget, som Exempel paa en Comedie, hvori ikke allene Scener og Navne, men endog Karakterne ere danske.

I øvrigt har dette Stykke altid, naar Hovedpersonen har været saa heldig at finde en Fremstiller, som Lindorf i dets Nyhed, eller som i sin Tid den uforglemmelige Hortulan, og i vore Dage Gjelstrup, været iblandt Holbergs meest yndede Stykker, og findes det saaledes paa den tidtomtalte alsiske Liste i de 21 Aar at have været opført 32 Gange; et Held, som af alle Holbergske Skuespil kun er blevet Masqveraden, Plutus, og Stundesløse til Deel. Ogsaa i de umiddelbar paafølgende Aar, som den dramatiske Journal omhandler, var dette et af de meest giengse holbergske Stykker; og vil enhver Skuespilelsker udentvivl erindre sig, hvor ofte det i senere Aar — for at bruge Holbergs egne Udtryk om sin Tid — blev spilt, alle Folk til Fornøjelse, især formedelst den Person, der agerede saa naturlig sjællandsk Bonde, Hr. Gjelstrup, hvis egne skriftlige Anmærkninger over denne hans Mesterrolle Undertegnede har havt den Glæde i sin ovennævnte Karakteristik at kunde lægge til Grund.

Maaskee burde det i Fortegnelsen af Personerne være anmærket, at ligesom Secretairen i tredie Act er Baronen selv, og ikke den virkelige Secretair fra første; saaledes bør ogsaa Ridefogden være en forklædt og gienkiendelig

delig Person, Lakejen Erich, da det, naar det var den virkelige, desuden vilde være høist urimeligt, at Jeppe ikke skulde kjende ham. Hvorvidt det i ovennævnte Karakteristik yttrede Tvivl, at ogsaa Ridefogdens Kone ligeledes maatte gives ved en af de forhen seete Tjenere, kan findes antageligt, maa Undertegnede lade staae hen; at Holberg har tænkt sig den spilt af et Fruentimmer, synes ligesaa ustridigt, som baade at det er en høist modbydelig Rolle, saavel at see af et Fruentimmer, som at spille, for et Fruentimmer, og at det ikke er alt for let at forklare, hvilket Fruentimmer paa Slottet man skulde formaaet til at paatage sig den.

B. R.

Mester Gert Westphaler

eller

den meget talende Barbeer.

Comedie i een Act.

Personerne i Comedien.

Henrich, Hr. Leonards Tiener.

Leonard, Destillateur.

Pernille, Gilberts Pige.

Leonora, Gilberts Datter.

Gilbert, Apotheker.

Gunild, Mester Gerts Moder.

Mester Gert Westphaler, Barbeer.

En Apothekersvend.

Jesper, Apothekerdreng.

Tobias, Procurator.

Gothard, Gilberts Broder.

Notarius.

For-

Første Scene.

Henrich. Pernille.

Henrich. God Morgen, lille Pige! Jeg saae at hun kom ud fra Apotheket. Har de ogsaa Piger der?

Pernille. Nei, du ta'r fejl, Kammerat, jeg er ingen Pige. Jeg er kun en Apothekerkrukke. Hvilket forbandet Spørgsmaal!

Henrich. Gid I var en Apothekerkrukke.

Pernille. Hvi saa? du skulde nok smøre dig derpaa!

Henrich. Jeg skulde nok practisere min Finger derudi. Nej ret Alvor! er hun Pige her i Huset, eller noget andet?

Pernille. Jeg er noget andet til Tjeneste.

Henrich. Hun er maaskee en Recept.

Pernille. Ja, jeg er en Klyster. — Jeg troer, den Dreng er ikke rigtig i Hovedet.

Henrich. Om Forladelse, at jeg skjemter; jeg skulde herind at kiøbslaae for min Herre.

Pernille. Hvo er din Herre?

Henrich. Monsieur Leonard, Destillereren her lige over.

 Per-

Pernille. Jeg kjender ham; det er en smuk ung Karl. Er han ikke vel?

Henrich. Nei, han har faaet en Skavank; og der er intet, som kan kurere ham, uden en Recept udi jer Apothek.

Pernille. Har du Opskriften paa Recepten.

Henrich. Ja jeg har.

Pernille. Hvilken Doctor har skrevet den?

Henrich. Doctor Cupido.

Pernille. Det er Løgn. Doctor Cupido er for nogle Aar siden rejst herfra.

Henrich. Gid han faae en Ulykke saa sandt, som han er her endnu.

Pernille. Er det ikke, som jeg siger, at den Dreng er gal; lad see Recepten.

Henrich. Recepten hedder Leonora, Apothekerens Datter. Kan I nu fatte, hvor jeg sigter hen?

Pernille. Ha, ha! din Hosbond er maaskee forliebt i vor Jomfrue.

Henrich. Ja, det er omtrent saa.

Pernille. Da er han at beklage, den Stakkel; thi den eneste Recept, som kan kurere ham, er betinget af en Anden, som Han maaskee nok selv har hørt.

Henrich. Ja, jeg veed det nok. Hun er lovet bort til Mester Gert Westphaler, Chirurgus her i Staden.

Pernille. Men hvorfor kom ikke din Hosbond før? han havde gierne faaet hende; thi han er en skikkelig Person.

Henrich. Han havde ikke kunnet bilde sig ind, at Apothekeren skulle ville give sin Datter saa tidlig bort. Han har havt længe Øje paa hende, men han har ikke tordet lade sig mærke dermed, efterdi hun var saa ung.

Pernille. Hvor er din Herre født?

Henrich. Her i Byen.

Pernille. Det kan ikke være muligt.

Henrich. Hvi saa?

Pernille. Efterdi han ikke kjender bedre vor Stads Fruentimmer, og veed, at de fleste skjøtte ikke om at bære paa deres Jomfrudom længere end til deres femtende Aar. Det maa jeg forstaae.

Henrich. Men er Partiet ganske sluttet?

Pernille. Det er sluttet mellem Forældrene, men ikke mellem dem selv.

Henrich. Hvorlænge er det siden?

Pernille. Forældrene have sluttet Partiet for en Maaned siden; men Mester Gert selv har endnu ikke talt med Jomfruen derom, hvorudover Forældrene paa begge Sider ere meget fortrødne.

Henrich. Er da Partiet sluttet mod hans Villie?

Pernille. Nej vist, han har selv faaet sin Moder til at frie for sig.

Hen:

Henrich. Det kan jeg ikke begribe; thi jeg seer ham ikke an for at være saa meget undseelig.

Pernille. Han er mindre end undseelig, han er snarere næsvis.

Henrich. Hvad Pokker vil det sige? han er forlibt, han er driftig, og dog endnu ikke har talt med sin Kjereste. Maaskee hun er koldsindig mod ham, og ikke vil give ham Audience?

Pernille. Nej, aldeles ikke. Hun er fornøjet med hendes Faers Villie, og venter hver Dag paa, at han selv skal gjøre Forslag.

Henrich. Jeg mærker nok, at I er bleven vred, fordi jeg skjemtede i Begyndelsen, og nu vil betale mig med samme Mynt.

Pernille. Nej, jeg er ikke saa hevngjerrig. Jeg skal forklare dig, hvori det bestaaer. Hvert Menneske har sin Orm: Mester Gerts Orm er at dræbe Godt-Folk med unødig Snak.

Henrich. Hvad kan han da snakke saa meget om? er han saa rig paa Materie?

Pernille. Han har tre eller fire Materier at snakke om. Den første om en gammel Bisp i Jylland, som hedder Arius, hvilken blev forfulgt for en Bog, han lod udgaae. Den anden er om Kreds-Greverne, eller Palts-Fyrsterne udi Tydskland. Den tredie om Tyrken. Og den fjerde om en Reise, han har gjort fra Harslev til Kiel. Saa at hvad man

be-

begynder at tale med ham om, saa veed man ikke et Ord af, førend man er midt i Tyrkiet eller Tydskland op til Ørene.

Henrich. Det er en synderlig Orm.

Pernille. Som for Exempel: Om En vil kun sige: det er godt Vejr i Dag, svarer han: Saadan Vejr havde jeg engang, da jeg rejsede fra Harslev; og derpaa væver han om den hele Rejse, indtil han bli'r hæs, saa at om man trækkede ham efter Haaret ud af Huset, saa holdt han ikke op at præke om Rejsen, førend han var kommen til Kiel. Saaledes forfalder han i Snak, hver Gang han skal tale med Jomfruen, saa at Apothekeren mangen Gang har havt i Sinde paa en høflig Maade at vise ham Fanden i Vold, men hans Mo'r gjør det altid godt igjen.

Henrich. Men hvordan er Jomfruen fornøjet dermed? thi de Folk, som snakker saa meget, duer gjerne ikke i Gjerningen.

Pernille. Hun er taalmodig, og vil ikke være sin Fader ulydig; især som Mester Gert ellers er en skikkelig Karl, og flittig i sit Embede.

Henrich. Det er Skade, at Jomfruen er saa taalmodig, og ikke eengang bryder overtvert med ham. Derved skede min Hosbond en stor Tjeneste; thi jeg kan forsikkre, at han har været ligesom fra sig selv, siden han hørte, at hun var lovet bort. Men der er han selv.

An=

Anden Scene.

Leonard. Henrich. Pernille.

Leonard. Henrich! hvem taler du med?

Henrich. Det er Apothekerens Pige.

Leonard. Ach lille Pige! er det sandt, at Jer Jomfrue er forlovet?

Pernille. Ja hun er, Monsieur!

Leonard. Jeg har havt Tanke til hende udi et helt Aar, og nu satte jeg mig fore at begjere hende; men just som jeg lavede mig dertil, hørte jeg mumle om, at hun var lovet bort til Mester Gert Westphaler, hvilket smerter mig endel for hendes Skyld, der skal bindes til en kjedsommelig Karl, den alle Mennesker skyer formedelst hans Snakketøj; men besynderlig for min egen Skyld, at jeg uformodentlig skal see mig skilt ved det, som jeg længe har havt inderlig Attraae til. Henrich! du veed, hvor ofte jeg har talt om hende?

Henrich. Ja jeg veed det nok, og jeg har tidt sagt: Monsieur smæk til i Tide! I veed ikke af, førend En har Prioritet paa hende.

Leonard. Ach jeg tænkte, efterdi hun var saa ung.

Henrich. Ej Monsieur! hun er jo femten Aar. Spør kun den Pige, hvad Respect femten Aar har i disse Tider.

Per-

Pernille. Monsieur! det gjør mig hjertelig ondt baade for Hendes og Hans Skyld; thi jeg twivler aldeles ikke paa, at vor Jomfrue var jo bedre holden med Ham. Men der seer jeg, hun kommer.

Tredie Scene.

Leonore. Leonard. Henrich. Pernille.

Leonore. Pernille! du skal ind til min Fa'r. Men hvad er det for Personer, du taler med? Ej see, det er Monsieur Leonard.

Leonard. Ach min hjerte Jomfrue! jeg kan ikke see hende uden Alteration.

Leonore. Hvi saa min Herre? har jeg da saadant fælt Aasyn?

Leonard. Nej tvert imod; jeg vilde ønske, at Hun saae hæslig ud i mine Øjne.

Leonore. Det er et særdeles Ønske; Jeg vilde gjerne vide Aarsag dertil.

Leonard. Aarsagen dertil, skjønne Jomfrue! er denne. — Ach hvad hjelper det mig at give Aarsagen tilkjende. — Adieu smukke Jomfrue! gid det altid gaae Hende vel! (De gaaer.)

Fjerde Scene.

Leonore. Pernille.

Leonore. Hvad vil den Tale sige, Pernille!

Pernille. Det vil saa meget sige: Gid Mester Gert var paa Blokebjerg.

Leo:

Leonore. Skammer du dig ikke ved i min Nærværelse at ønske min tilkommende Kjæreste Ondt.

Pernille. Jeg veed ikke, hvad det er for en Kjæreste, sam isteden for at tale om Kjærlighed, staaer og præker for en ung Jomfrue om Statssager. Her vil, min Troe, Andet til end saadan Snak, naar man skal den Vej.

Leonore. Den Snakkesyge vil nok forgaae ham.

Pernille. Ej ej Jomfrue! tal ikke derom. Jeg troer, at om man syede Munden til paa ham, saa lærde han sig at tale med Næseborene.

Leonore. Lad den Snak fare, og sig mig, hvortil Monsieur Leonards Tale sigtede?

Pernille. Han blev gandske desperat, da han hørte, at Hun skulde giftes; thi han har været forliebt i Hende et helt Aar.

Leonore. Jeg undrer mig over, at Hun tør understaae sig at komme med saadan Snak.

Pernille. Men hvorfor sukker Hun saa dybt?

Leonore. Det er ikke sandt, du siger; Jeg sukkede slet ikke.

Pernille. Hør, nu sukkede I jo igjen.

Leonore. Pernille! Lad mig være i Ro! (Hun gaaer ud, og holder Tørklædet for Øinene.

Pernille. Taarene stod hende, min Tro, i Øjnene. Jeg mærker nok, at om det stod til hende,

saa

saa tog hun heller den anden. Men jeg hører Apothekeren raabe, jeg maa ind. (Gaaer.)

Femte Scene.

Gunild alene.

Det er forskrækkeligt med Mester Gert. Nu har han udi en hel Maaned hver Dag lovet mig at ville gjøre det klart. Han har været over ti Gange i Apothekerens Hus, og havt alle de Lejligheder, Nogen kunde have, at tale om Sagen, og begjære hans Datter. Ja Apothekeren har selv til den Ende ført sine Døttre ned i Stuen til ham; men hver Gang han kommer tilbage, og jeg spør ham, om Partiet er gjort, svarer han: i Morgen vil jeg vist nok gjøre det klart; thi i Dag kom jeg i saadan vidtløftig Snak med nogle fremmede Folk, som jeg fandt i Apotheket, at jeg ikke fik Stunder at forrette mit Ærinde; saa Apothekeren derover er bleven gandske vred, og spør mig, om jeg og min Søn vil fixere ham; thi Sagen er alt afgjort imellem os Forældre, der fattes ikke andet, end at han skal tale et Ord med Mammesellen. I Dag har han dog svoret mig til at gjøre det klart. Jeg vil derfore gaae for i Vejen til Apothekeren, og stille ham tilfreds først. Men der seer jeg, han kommer.

Sjette Scene.

Gilbert. Gunild.

Gilbert. Hør I vel Karle! seer nu vel til, at alting er curiøst, til Doctorerne kommer. Apotheket skal visiteres i Eftermiddag. Jeg mener dog, at naar Gyldenvandet og Aqvaviterne ere gode, saa spør de ikke meget efter andet. Doctor Herman har udi 10 Aar aldrig examineret mit Apothek anderledes. Det eneste, han spør mig om, er dette: Haben sie gut Salvolatile itzund? das müssen wir probiren, ihr Herren Collegæ! Naar saa 7 til 8 Bouteiller Rhinskvin er tømmet, saa er Visitatzen gjort. Men der seer jeg Gert Westphalers Mo'r. Hendes Tjener, Madame!

Gunild. Det er mig kjært, at jeg fandt Apothekeren; jeg vilde gjerne tale med Ham om det andet.

Gilbert. Vil Hun noget andet, Madame, saa er intet bedre, end at Hun tager Sennepsblade ind. Men jeg veed ellers nok, hvad Hun meener. Jeg har ti og ti Gange sagt, at Svogerskabet staaer mig an. I lover, at Jer Søn skal komme til mig, og gjøre det af. Han kommer ogsaa; men staaer hver Gang, og præker om noget andet Sladder til den mørke Nat. Jeg har aldrig kjendt saadan Frier. Jeg lar mig, min Troe, ikke fixere længer, vil han

have

have min Datter, saa maa han gjøre Ende derpaa, at Sagen engang kan faae Hul, som man siger.

Gunild. Hun faaer nok Hul, Hr. Apotheker! det er min Troe, ikke af Koldsindighed; thi han er saa forliebt, som nogen kan være.

Gilbert. Hvorfor Fanden frier han da ikke, i Steden for at præke Eventyr for os? hvad bryder mig at vide, hvilken Mand Doctor Arius var? Jeg har nok at gjøre med Doctorer og Barberer, som som vi nu have. Det er jo en Mand, som er død for over halvandet hundrede Aar siden, og er færdig at staae op igjen. Hvad bryder mig ogsaa at vide, hvor mange Paver og Churfyrster der nu er til, mit Apothek kan jo meget vel staae, om der aldrig var een i Verden.

Gunild. I Dag har han soret mig til at gjøre det af.

Gilbert. Det er godt, Mutter! min Datter skal være da hjemme; han maa spørge efter hende; thi jeg faaer selv ikke Lejlighed at tale med ham, formedelst en Visitatz, som skal holdes i mit Hus i Dag. Adieu, lad ham kun komme strax.

Gunild. Vil Hr. Apotheker ikke selv see min Søn.

Gilbert. Nej jeg faaer ingen Stunder at tale med ham; I maae sige ham kun, hvad jeg har sagt.

(Gaaer.)

Syvende Scene.

Mester Gert. Gunild.

Gert. Mutter! hvi gik Apothekeren saa hastig?

Gunild. Hør mit Barn! denne Gang har jeg endnu stillet ham tilfreds, hvorvel ikke uden stor Møje; Manden mener, man vil fixere ham. Han har ikke stor Uret derudi. Det er jo over to Maaneder, siden Partiet blev sluttet, saa at intet stod tilbage, uden at tale med hende selv; men den ene Dag gaaer bort efter den anden med din forbandet Snak, som ikke er fire Skilling værd; hvad mener du, Folk er forlegen at vide, hvad du bestilte paa din Reise til Kiel, hvormange Kroer du var udi underveis, hvor mange Piger du følede paa Knæerne udi hver Kroe, og hvor mange Piber Tobak du smøgede paa Vejen; her er jo en stor Del Folk i Byen, der har været længere frem i Verden; Anders Christensen har jo været 3 a 4 Gange i Bordeux og Roven i Frankrig, ja Fanden i Vold hen i Trapezund eller Cattesund, men fortæller ikke nær saa meget om sine Reiser.

Gert. Det er, min Troe, ikke Pakketeller, jeg fortæller om min Kielske Reise, hvor mange Potter Øl jeg drak, og hvor mange Piber Tobak jeg smøgede; men adskilligt, som er værd at høre. Vil Mutter give Agt paa, om det er Bagateller, saa vil jeg kortelig repetere den hele Reise. Gun-

Gunild. Ej! gak til Bloksbjerg med din Snak. Hen og forret dit Ærinde, eller siig rent ud, at du ingen Lyst har dertil, saa kan der blive en Ende derpaa; skur hen samme Øjeblik. (Gaaer.)

Ottende Scene.

Mester Gert. En Apothekersvend.

Gert. Ja jeg maa ind for Alvor at gjøre Ende paa det. Men der seer jeg Apothekerens Svend. Serviteur Monsieur! et Ord.

Svanden. Hans Tjener Mester Gert! Han vil nok til vores?

Gert. Ja jeg skylde tale med Jer Jomfrue. Er Han ikke Svend her i Apotheket?

Svenden. Jo jeg er Monsieur.

Gert. Jeg har dog ikke seet ham længe her i Huset.

Svenden. Nej jeg har kun været her i Tieneste i 8 Dage; men jeg har tjent i 9 Aar i et Apothek i Harsløv.

Gert. Ej er det muligt, har I tjent der?

Svenden. Ja jeg har. Er Monsieur ellers kjendt i Harsløv?

Gert. Ja vist er jeg kjendt i Haderslev; jeg rejste engang derfra til Kiel, men glemmer aldrig den Rejse. Blandt Andre, som var i Følge med mig, var en Hattemagersvend, et brav Stykke

Karl,

Karl, som endnu boer, i Kiel, og holdes for den bedste Mester, (alle Hatte, jeg har brugt i lang Tid, er af hans Arbejde; thi han gjør dem saa ærlige og trofaste, som nogle udi Jylland.) Summa Summarum: Vi rejser sammen til Kiel, hver paa sit Haandværk, for at forsøge vor Lykke der; thi Kiel er en meget god Stad at komme fort for Haandværksfolk; jeg veed, at mange af mine Kjendinger er kommen did hen med tomme Hænder, men inden nogle Aar har staaet sig som Uifæklinger; thi Sagen er denne, der ere faa Arbejdere, og Folket i Byen er velhavende, og betaler vel; derforuden er der godt Kjøb paa Alting. Jeg skal fortælle Monsieur kortelig, hvorledes Kjøbet var paa Madvare i min Tid; først gav man for det bedste Pund Flesk, som nogen ærlig Mand vilde komme i sine Erter, ikke mere end en lybsk Skilling.

Svenden. Ach Monsieur! det bliver for vidtløftigt at fortælle.

Gert. For det andet, for et Pund Oxekjød ikke meer end en Søsling.

Svenden. Ach! det kommer jo ikke Messen ved.

Gert. Tredie, for en halv Tønde Smør ikke meer end 4 Rixdaler.

Svenden. Hør, Landsmand! jeg vil sige rent ud, jeg har ingen Taalmodighed at høre paa alt dette.

Gert.

Gert. Fierde, for en Snes Æg ikke meer end en lybsk Skilling.

Svenden. Ej! hvad har jeg med Jer Æg Smør og Flesk at bestille.

Gert. Femte, for en Pot Fransk Brændevin ikke meer end : : : : Ej Monsieur! bliv ikke saa utaalmodig, nu vil jeg da gaae dette forbi, og fortælle om Rejsen: Vi fandt udi den første Kro paa Vejen en Mand, som saae meget vel ud, med støbte Sølvknapper i sin Kjole, og sorte Fløjels Buxer; den samme Mand talede os meget venlig til, og sagde: Monsieurs skal vi ikke drikke sammen; Vi takkede for den Ære, han vilde gjøre os, og drak med ham det ene Krus efter det andet in bona caritate, indtil vi blev (reverenter talt) halv drukne, da bød han sig omsider til at drikke Duus med os, vi bukkede og krummede os, og drak Duus med ham. Formanden sad imidlertid og smilede udi en Krog; vi spurgte ham nogle Gange: Svager! warumb lacht Er? Men han svarede altid: Richts. Endelig, da vores ny Duusbroer var gaaet bort, fik vi at høre, det var Bøddelen af Slesvig Nu vil jeg forestille Monsieur, om Folk med Billighed kan blamere os derfor; thi først : : : om Permission, jeg har saadan en hjertelig Hoste, jeg maa vende mig lidt fra ham (imidlertid sniger den anden sig bort. Gert taler, og hoster imellem, medens han har saa vendt sig om.)

Først, siger jeg, vidste vi jo ikke, (hoster imellem) at det var Bøddelen af Slesvig, (hoster igien) og posito (hoster igien) vi havde vidst det, (hoster igien) saa var vi jo derfor lige gode; thi, naar vi eftertænker, hvad en Skarpretter er (hoster igien, og vender sig ders paa om til den anden) saa er det jo ikke andet end Øvrighedens Fuldmægtig. Men hvor blev han af? mon Fanden tog Hadersleveren? Hej Monsieur Harslever! Hej Landsmand Harslever! Var det ikke uforskammet at løbe saadan fra en ærlig Mands Tale? Jeg skal, min Troe, sige det til Apotheketen, hvilke høflige Svende han har. Den Knægt maa virkelig være en af de Harslevske Nobles venetiens, eftersom han er saa modig. Jeg veed ikke, hvor det kommer, jeg har en slet Skjæbne i denne Bye; hvis jeg boede paa et andet Sted, kunde jeg fortjene Penge med min Tale. Jeg troer ikke, noget Menneske, end ikke mine Uvenner, skal sige, at jeg nogen Tid har ført Snak paa Bane, at man har hørt mig tale om Vejrligt, om Giftermaal, om Barselstuer. Jeg fører lutter politiske og udenlandske Discourser, som ikke findes udi mange Bøger, og hvis Værdie ikke kan opvejes med det røde Guld. Men vil Nogen sige: Hvorfor kaster du da Perler for Svin? Hvorfor spilder du unyttig kostbare Ord for Folk, som have Eselørne? Jeg svarer hertil: Naar jeg har begyndt en Discours, maa jeg

fuld-

fuldende den. Det er saa min Natur; thi jeg kan aldrig ærgre mig meer, end naar En har hørt Begyndelsen af min Tale, og ikke vil holde ud til Enden. Men hillemænd! Jeg forsømmer mit Ærinde. Jeg maa banke paa.

Niende Scene.

Apothekerens Dreng. Mester Gert.

Gert. Serviteur Jesper! Er Apothekeren hjemme?

Jesper. Jo han er nok hjemme, men er ikke at faae i Tale; thi den hele Doctorgrad er her i Dag.

Gert. Hvad er da at bestille?

Jesper, Her holdes Visitatz. Men Hosbond bad mig, at, naar Mester Gert kom, at jeg skulde kalde paa Mammesellen.

Gert. Godt nok! siig, at jeg er her, at opvarte hende.

Tiende Scene.

Leonore. Mester Gert.

Leonore. Tjenerinde, Mester Gert!

Gert. Skyldigste Tjener, Mammeselle! jeg er bange, at jeg kommer i ubelejlig Tid.

Leonore. Hvi saa?

Gert. Jeg hører, at der holdes Visitatz i Dag.

Leonore. Det gaaer mig ikke an. Naar der holdes Visitats hos min Mama, saa er jeg geskæftig. Men det angaaer kun ene Mandfolkene.

Gert. Jeg hørte, der var saadan Støjen og Allarm i den store Stue, som der kunde have været holdt en Rigs- eller Kreds-Dag.

Leonore. Hvad vil det sige: Kredsdag?

Gert. Det er mig kjært, Mammeselle! at Hun spørger mig derom.

Leonore. Jeg vil dog ikke bemøje Ham med at fortælle det denne Gang.

Gert. Thi jeg veed saa vel Beskeed derom, som Nogen heri Byen.

Leonore. Jeg tvivler ikke derpaa. Men jeg ønsker dog, at det maa blive til en anden Gang.

Gert. Man maa gjøre vel Forskjel, min hjerte Mammeselle! paa Reichstagen und Kreidstagen.

Leonore. Ja jeg troer det nok; thi der er Forskjel paa et Rige og et Stykke Kride.

Gert. Nej det kommer ikke deraf. Jeg skal fortælle Hende først, hvad en Reichstag er: en Reichstag kaldes sammen af de 7 Churfyrster.

Leonore. Det kan nok være, Mestert Gert! Jeg har ikke den Ære at kjende nogen af de gode Mænd.

Gert. Der ere 7 Churfyrster i alt.

Leonore. Jeg mærker det.

Gert.

Gert. Tre ere geistlige og fire verdslige; thi de verdslige ere een stærkere.

Leonore. Det gjør mig ondt paa de Geistliges Vegne. Men hvad kan jeg dertil?

Gert. Den første er Erkebispen af Trier.

Leonore. Det maa han.

Gert. Derefter følger Erkebispen af Cøln.

Leonore. Men Mester Gert = = =

Gert. Den tredie er Erkebispen af Mentz.

Leonore. Er det muelige?

Gert. Det er saa sandt, som jeg staaer her for Hende, Mammeselle! thi hvad Fordel skulde jeg have af at lyve.

Leonore. Han har ingen Fordel af enten at lyve eller sige sandt for mig om saadanne Sager.

Gert. holdende paa hende. Disse 7 Churfyrster regjere det 4de Monarchie; thi der har været 3 tilforn, nemlig: det Phrygiske, Elamitiske, og Mesopotamiske, og dette er det sidste. Naar Churfyrsterne gaae under, skal ogsaa Verden forgaae, efter Sybillæ Spaadom, derfor passer man saa nøje paa, at, saasnart Aanden gaaer af en Churfyrste, vælger man strax en anden udi hans Sted, paa det at Verden ikke skal forgaae, og har det stedse saaledes været practiseret, siden Keiser Augusti Tider, hvilken berømmelig Keiser stiftede det 4de og sidste Monarkie efter Sybillæ Begjæring, som raadte ham at grunde det

paa

paa 7 Støtter, hvorpaa samme store Keiser gjorde to berømmelige Ting: Først i det han udskrev al Verden til Skat; for det andet, i det han indstiftede de 7 Churfyrster. Paven var vel derimod, og sagde: Ihro Käyserliche Majestät, warum so viele weltliche Fürsten auf einmahl zu machen? Men Keiser Augustus som var en Mand, der ikke lod sig pirre noget ved, blev vred og sagde: Ihr päpstliche Excellenz! Ich will es so haben; hvorudover Paven strax faldt til Fode, og bad om Naade, ved hvilken Ydmyghed han saa meget udvirkede, at Keiseren tilstædde ham at gjøre 16 Cardinaler paa eengang, hvilke ere ligesom gejstlige Grever eller Baroner; thi Kardinalatskabet falder alene til den ældste Søn, men aldrig til Datter; thi, hvis en Cardinal døer og efterlader sig alene en Datter, falder Cardinalatet til Paven igjen.

Leonore. Monsieur! jeg har ikke Stunder at høre meer; vil I være saa god og besøge os oftere, skal det være os kjært, besynderlig, om I kan træffe paa de Tider, som jeg er ikke hjemme; ellers vil jeg bede, I er saa god at fortælle min Kat Resten af Historien; thi han forstaaer den lige saa vel som jeg. Adieu. (Gaaer.)

Gert. Det var, min Troe, rene Ord for Penge; jeg seer nok, at jeg gjør mig forhadt i denne Bye ved min Tale; Jeg skal forsvære at lukke min

Mund

Mund op oftere; thi disse Folk her i Byen er det ikke værd. Man bli'r forhadt just for det, man burde elskes og æres for. Jeg maa hjem og sige Mutter, hvor haanlig jeg blev modtagen.

(Gaaer ud.)

Ellevte Scene.

Gunild. Leonore.

Gunild. Nu maae jeg hen at høre, hvordan min Søn har forrettet sit Ærinde. Det er noget underligt med den Karl. Familien staaer ham an. Han er forliebt i Mammesellen. Hans Person staaer hende an. Forældrene har banet Vejen. Han har været paa Vejen saa ofte at frie, og dog altid med uforrettet Sag er kommen tilbage. Jeg vil ikke haabe, at det ogsaa saaledes denne Gang er tilgaaet. Men der seer jeg Mammesellen. Tjenerinde min hjerte tilkommende Svigerdatter!

Leonore. Den Titel tilkommer mig aldeles ikke. Hun behager kun at skjemte med sin Tjenerinde.

Gunild. Hvi saa? Min Søn har jo været her efter Begjering?

Leonore. Det er sandt nok.

Gunild. Og som jeg haaber, forrettet sit Ærinde.

Leonore. Det kan jeg ej heller nægte. Han havde sat sig for at komme hid, for at underrette

mig

mig i den tydske Stat, og vise paa hvad Fod Regimentet staaer i Tydskland. Det samme forrettede han saa meget vel, saa at jeg aldeles intet kan klage, uden derover, at Discoursen varede for længe.

Gunild. Talede han da intet om Kjerlighed?

Leonore. Nej Madame! saa længe han talede med mig, var han paa den anden Side af Rhinstrømmen, og gik alt dybere og dybere ind i Tydskland, saa jeg derover af Frygt for at blive omsider bragt hen til Tyrkiet, maatte tage Flugten, og bede ham fortælle min Kat Resten. Men der er Fatter; Nu kan Madamen høre hans Betænkende derover.

Tolvte Scene.

Gilbert. Gunild. Leonore.

Gilbert. Madame! Hun maa forlade mig, at jeg taler noget plumpe. Jeg vil aldeles herefter ikke have hverken Hendes eller Hendes Søns Gang i mit Huus, saasom vi har ikke i Sinde at lade os tage ved Næsen oftere, og tilstæde, at vort Huus bliver gjort til en Fabel.

Gunild grædende. Ach Hr. Apotheker! Jeg kan ikke beskrive, hvor meget dette gaaer mig til Hjertet. Jeg tilstaaer, at min Søn har den Feil, at, naar han kommer paa sin gamle Snak, glemmer han alt andet, hvad han skal forrette. Men, naar man undtager den Skrøbelighed, Hr. Apotheker! saa er

der

der mere Godt end Ondt hos ham. Han er from, en god Huusholder, har hele Aar ikke en Rus paa, spiller ikke, og er flittig i sin Profession.

Gilbert. Jeg tilstaaer alt dette, Madame! derfor tilstæder jeg ham gierne at omgaaes med mine Svende, som han kan holde Collegium eller Lectie for, men min Datter skal han blive fra; thi det staaer hende ikke an at gaae paa Lectie.

Gunild lader som hun daaner. Ach! Ach!

Gilbert. Hillemænd! Konen faaer ondt. Spring ind, Leonore! og tag Flasken Nummer 3, som staaer paa den 4de Hylde. (Hun kommer ind med Flasken, som man faaer Gunild at lugte til.)

Gilbert. Hør Madame! tag sig dog dette ikke saa nær. Hvad vil det sige, om Jer Søn ikke faaer min Datter? Han kan jo altid gjøre ligesaa godt Partie.

Gunild. Ach Hr. Apotheker! gjør mig dog den Tjeneste, at have Taalmodighed end eengang, for at undgaae Folkes Snak. Troe mig, at Han skal ikke blive fixeret oftere.

Gilbert. Nu, nu Madam! giv Jer da tilfreds. Lad ham da komme end engang, og gjøre Alvor deraf.

Gunild. Tak Hr. Apotheker! Løber han end eengang med Limstangen, skal jeg ikke kjende ham for min Søn meer.

Gilbert. Adieu da! (Han gaaer bort.)

Trettende Scene.

Gunild. Mester Gert.

Gunild. Ach jeg elendige Menneske! den Søn bringer mig i Graven; men see! der er han. Tør din liderlige og vanartige Karl understaae dig til at møde for mit Ansigt? - Jeg er gal, at jeg lægger saadant paa Hjertet; thi jeg burde slaaet Haanden af dig for længe siden. Hvorledes har du forrettet dit Ærinde ogsaa denne Gang hos Apothekeren?

Gert. Vel nok Mutter, alene, at Mammesellen var noget for hastig.

Gunild, Det er at sige, hun vilde ikke sidde hele Timer og høre paa din forbandet Snak. Din vanartige Skjelm! (gi'r ham et Ørefigen) siig mig (gi'r ham et paa den anden Side) hvorfor gik du hen til Apothekeren? var det for at tale om Statssager.

Gert. Mammesellen spurgte mig, hvad en Kreds= eller Rigsdag var i Tydskland, saa veed jeg jo, at jeg maatte underrette hende derom, hvilket man ikke kan gjøre, uden man beskriver Churfyrsterne, og viser, at de ere 7 in alles, nemlig 3 Geistlige og 4 Verdslige. Som for Exempel: De Geistlige ere: Churfyrsten af Cøln.

Gunild gi'r ham et par Ørefigen igjen. See! der har du et Par af de Geistlige og Høilærde efter Cølns Vægt. Vil du nu holde din Mund?

Gert. Ach Mutter! vær dog ikke saa vred paa mig. Stil Apothekeren end engang tilfreds. Jeg skal min Troe ikke holde Jomfruen oftere med Snak, og gaae uden om, men strax lige til, saa at Hun skal være fornøjet med mig.

Gunild. Hør Gert! den Vrede, jeg lader see mod dig, rejser sig af lutter Kjerlighed. Jeg har end eengang, dig uafvidende, stillet Apothekeren tilfreds; gak derfor nu paa staaende Fod lige derhen, men viid derhos, at dersom du fører dig ogsaa denne Gang op, som tilforn, skal jeg aldrig kjende dig for min Søn meer. (Gaaer bort.)

(Mester Gert gaaer strax hen, og banker paa. Mammesellen kommer selv ud.)

Fjortende Scene.

Leonore. Mester Gert.

Leonore. Velkommen tilbage min kjære Mester Gert!

Gert. Ydmygste Tjener min hjerte Jomfrue! jeg beder tusind Gange om Forladelse, at jeg fortørnede Hende sidst med min lange Tale.

Leonore. Det er ham alt forladt min kjære Mester Gert!

Gert. Jeg beder, Jomfruen ikke vil regne mig det til Onde.

Leonore. Aldeles ikke. Hans gode Moder har stillet min Papa og mig tilfreds igjen.

Gert. Jeg bekjender, min hjerte Jomfrue! at jeg snakker undertiden noget meget.

Leonore. Ja det har jeg og mærket.

M Gert. Mange lægger mig det til en Lyde, men der findes dog visse brave Folk, som skjønne derpaa.

Leonora. Det vil ikke sige, Mester Gert, naar man ikke taler saa meget i Utide.

M. Gert. Men har da ikke Jomfruen af Hjertet forladt mig min forrige Forseelse?

Leonora. Ja jeg har, Mester Gert! af mit gandske Hjerte.

(Gert kysser paa hendes Haand.)

M. Gert Jeg vil tjene Hende, min hjerte Jomfrue! Vi, som har rejst udenlands, har gjerne den Syge eller Orm, hvad man kan kalde det, at vi vil fortælle, hvad vi har hørt og seet paa fremmede Steder, for at lade see, vi ere ingen Hjemfødninger.

Leonora. Har da Mester Gert rejst udenlands? det har jeg, min Troe, aldrig vidst.

M Gert. Jo mænd. Jeg rejste eengang fra Hadersløv til Kiel, men glemmer aldrig den Rejse, rc.

Leonora. Monsieur! slipper I mig ikke, saa faaer I et par Orefigen. (Gaaer bort.)

Femtende Scene.

M. Gert. (allene.) Jeg tilstaaer gjerne, at jeg taler meget, det har jeg efter min Fader. Men han

førte

førte ingen Sladder, og det gjør jeg ikke heller. De godt Folk her i Byen vil nok savne mig eengang, naar jeg er død, og sige: Fanden fare i Gert Westphaler, han var dog bedre Mand, end vi holdt ham for at være; thi siden han døde, er her ikke een i Byen, der veed saa at tale om udenlandske Sager. Ja de vil sige: Gid vi kunde grave ham levende op af Jorden igjen. Saa længe Folk lever, agter man dem ikke, men de ere ikke døde, førend det fortryder dem. Avindsyge er ogsaa maaskee tildeels Aarsag derudi. Man seer, at jeg fører Discoursen allene i alle Selskaber. Andre vil gjerne tale med, men kan ikke; og derfor lider ikke at høre mig tale. Hvorfor hader Jørgen Handskemager mig meest af alle? Just fordi han helst af alle Folk her i Byen vil give et Ord med i Lauget, men tør ikke føre nogen polisk Tale, naar jeg er tilstede; thi han veed, jeg hugger ham strax i Flanken, saasom jeg forstaaer min Politica bedre end ham. Jeg har ofte mærket det, at, saa tit jeg kommer i hans Selskab, stiller han sig gandske taus an, ligesom han vil indbilde Folk, at han er af de kloge Mænd, der taler lit og grunder meer. Det er saa en gammel Streg af visse Dosmere, der intet forstaaer, og derfor gjør sig en grundig Mine, og tier, naar jeg eller andre lærde Folk er tilstede; da de dog med al deres Grunden ikke tænker meer end en Hest eller et Faar. Skal jeg nu derfor lade Munden

binde?

binde? Nej jeg vil heller være misundt, end foragtet. Jeg vil heller, Folk skal sige: Der sidder en carnalisk Tunge paa den Karl, end at de skal sige: Den Karl sidder som en Fæhund eller Skabhals, og har hverken Maal eller Mæle. Men hvad skal jeg gjøre i denne Sag? Jeg tilstaaer, at jeg kom noget for dybt udi Snak med Jomfruen. Men kunde hun sagtens ikke høre min Tale ud? Skulde hun derfor true mig med Ørefigen? Jeg er vis paa, at Apothekeren nu vil hæve Partiet op. Men han skal give mig Sag. Jeg skal bevæbne mig med Lands Lov og Ret.

(Gaaer bort.)

Sextende Scene.

Gunild. Gilbert. Leonora. Pernille.

Gunild. Jeg skal ikke kunne bilde mig andet ind, end at min Søn har efterlevet mine Formaninger, og eengang for Alvor gjort Ende paa det, som ligger mig saa meget paa Hjertet. Men der seer jeg Apothekeren komme med hans Datter allene. Ach mit hele Legeme skjelver af Redsel, jeg er bange . . Hans Tjenerinde Hr. Apotheker! hvor er min Søn?

Gilbert. Hør Madam! Jeg vil ikke overfuse Hende. Hun er en skikkelig Kone, og uskyldig derudi.

Gunild. Ej! hvad er nu paa Færde igjen?

Gilbert. Hendes Søn har denne Gang forrettet sit Ærende som tilforn. Han har ikke kunnet

tale

tale et Ord om Kjærlighed for andet forbandet Snak om Aviser og Statssager.

Gunild. Ach! jeg elendige Menneske!

Gilbert. Giv jer tilfreds Madam!

Gunild. Vil da Hr. Apotheker ogsaa tilgive ham det denne Gang?

Gilbert. Nej Madam! vi kan ellers være gode Venner. Min Datter kan nok blive gift. Monsieur Leonard, Destillereren her i Gaden, har stor Kjærlighed til hende. Jeg har ikke behov at trænge min Datter paa Nogen.

Gunild. Jeg tvivler aldeles ikke derpaa. Men Hr. Apotheker . .

Gilbert. Men min kjære Madam! hun er saa god herefter at lade mig være med Fred.

Gunild. Ach! jeg sørger mig virkelig ihjel over den Søn. Ach! Ach!

Gilbert. Det gjør mig hjertelig ondt for Hendes Skyld, Madam!

Gunild. Men Hr. Apotheker! det er dog en ringe Fejl, som vil forgaae med Tiden. Han er ellers saa skikkelig, saa jeg i ingen anden Ting har at klage over ham.

Gilbert. Han maae være saa skikkelig, som han være vil; Jeg lader mig ikke oftere narre.

Gunild. Ach min Herre! Jeg beder med grædende Taarer, forlad ham endnu denne Gang. Jeg

svær

svær en dyr Eed, at jeg aldrig skal oftere tale for ham. Gjør det dog formedelst det Venskab, der har været mellem os.

Gilbert. Madam! Jeg kan ikke bære det over mit Hjerte, at see Hende saa sørge. Kom an, Madam! jeg pardonerer ham endnu, men eengang for alle.

Gunild. Jeg skal, min Troe, aldrig lukke min Mund oftere op for ham.

Gilbert. Lad ham da komme Klokken fem i Aften, saa skal Notarius være der, paa det at, saasnart han har givet sin Kjærlighed tilkjende, vi strax kan slutte Ægteskabscontract. Saa har man Ende derpaa.

Gunild. Nu gaaer jeg strax hjem, og præker for min Søn, saa det skal dundre efter.

Syttende Scene.

Gilbert. Leonora. Pernille.

Gilbert. Nu min Datter! han skal ikke firere dig meer end denne Gang. (Leonora sukker.)

Gilbert. Hvorfor sukker du saa?

Pernille. Jeg sukker, Hosbond! hvorvel jeg skal ikke have ham; hvad maae hun ikke da gjøre? Om Hosbond havde ti eller tolv Døttre, som han maatte gifte bort for Armod, saa kunde jeg nogenledes begribe det, men . .

Gilbert. Nu Mammeselle! hold du din Mund.

Nu

Nu vil jeg saa have det. Der er jo ellers aldeeles intet Ondt at sige paa Karlen.

Pernille. Det er, min Troe, en brav vittig Karl, dersom han ikke var saa gal.

Gilbert. Hvad har du andet at sige paa ham, end at han snakker noget for meget. Det er jo en almindelig Fejl hos Folk af den Profession.

Pernille. Det er sandt nok, Hosbond! Men denne er som Capitain for alle Verdsens Barberere udi at snakke. Jer Datter istedenfor at gaae til Brudeseng, vil gaae om Aftenen paa Lectie med ham. Nætterne vil han drive bort med at fortælle Aviser, hvilket en ung Jomfrue ikke er tjent med. Jeg troer virkelig, at hun inden et Aar bliver forvandlet til en Avis. Jeg tog ham, min Troe, ikke; det er alt, hvad jeg kan sige, uden saa er, at jeg kom til Skade at miste mine Øren, at han kunde præke, uden at incommodere mig.

Gilbert. Ja nu hjelper ingen Raisonring. Hvad jeg har lovet hans Moder, det holder jeg.

(Gaae ind alle.)

Attende Scene.

Mester Gert. Tobias Procurator.

M. Gert. Saa raader I mig da paa Jer Samvittighed Hr. Advocat at føre Proces med Apothekeren?

Tobias. Monsieur! jeg har aldrig raadet nogen ærlig Mand fra Proces; thi ellers matte jeg ilde forstaae mine Jura, ligesom det var en slet Chirurgus, der raader en Patient fra at aarelades.

M. Gert. Men meener I, at jeg kan vinde Sagen?

Tobias. Vil I ikke føre Proces, uden for at vinde Sagen? hvad er det for Snak?

M. Gert. Hvorfor skulde jeg da føre Proces?

Tobias. Monsieur! I kan være en god Chirurgus, men forstaaer slet jer Jura. Mon en Syg tager ikke en Doctor an, omendskjøndt han er vis paa, aldrig at blive cureret, allene fordi Folk ikke skal lægge ham til Last, at han døde uden Doctor ligesom et umælende Beest? Ligesaa er det, naar en lader fare en Proces. Folk siger jo om ham: den Kryster, den Gnier! han vilde ikke staae paa sin Ret. Tvertimod, naar man taber ærlig en Sag, kan man sige: Jeg har en god Samvittighed; thi jeg har gjort alt, hvad jeg kunde. Tilmed er dette en Sag, som I aldrig kan tabe.

M. Gert. Men Hr. Advocat! I har endnu ikke hørt, hvorudi Sagen bestaaer?

Tobias. I siger jo, at det er mod en Apotheker.

M. Gert. Jo det er.

Tobias. Det er alt nok, Monsieur! der har I min Haand paa, at I skal vinde Sagen. Det er min rin-

ringeste Konst at feje en Apotheker af. Og lad være at I taber, saa forsikkrer jeg, at I skal tabe med Respect. Hvori bestaaer ellers Sagen?

M. Gert. Min Moder og Apothekeren har sluttet Egteskab imellem mig og hans Datter. Jeg var der henne i Dag, for at tilkjendegive min Kjærlighed for Hende. Men, førend jeg kom til at frie, faldt jeg hen udi en anden Materie, hvilket er hendt mig nogle Gange tilforn, saa at hun blev utaalmodig, og truede mig med Ørefigen.

Tobias. Vil I lade den saa fare, saa maa I være en Slyngel. Forlad jer paa mig som en ærlig Mand, jeg vilde ønske, at I sad paa Livet, og skulde hænges, paa det jeg kunde vise, med hvilken Nidkjærhed jeg vilde føre jer Sag.

M. Gert. Jeg takker skyldigst. Man tillægger mig som en Fejl her i Byen, at jeg taler for meget, men det er ikke Slidder-Sladder, jeg fører. Jeg taler om lutter Statssager og Aviser, hvilket man burde give mig Penge for at høre. Folk er her ikke uden for at æde og drikke, og spille en Forkering eller Lanter. Nej da lover jeg mit Fødeland Westphalen. Min Fader har fortalt mig, at der er i hver Gade Snakkeforsamlinger, hvor man kommer ikke fra, førend man er gandske hees.

Tobias. Talen er det, hvorudi vi skilles fra Be-

 sterne.

sterne. Men ellers har Alting sin Tid. Naar man skal frie, saa maa man sætte anden Snak til Side.

M. Gert. Det er sandt nok. Jeg kommer tidt i saadan Snak mod min Villie. Jomfruen førte mig halv paa Gang; thi eengang spurgte hun mig om, hvad en Kredsdag var i Tydskland, og en anden Gang om min Reise til Kiel, hvilket hun syntes jeg forklarede alt for vidtløftig. Men vil der ikke Tid til saadant, Hr. Advocat?

Tobias. Der kan jo ikke meget siges om en liden Reise til Kiel.

M. Gert. Ikke det? Jo, jo. Det var, min Troe, en mærkværdig Reise. Jeg reisede fra Haderslev for tre Aar siden den tyvende Februarii, om jeg mindes ret.

Tobias. Ja, Monsieur! jeg forlanger ikke at vide noget derom. Jeg har selv været nogle Gange paa Kieler Omslag.

M. Gert. Nei, naar jeg tænker mig om, saa var det den nittende Februarii.

Tobias Nu er ikke Tid at tale derom. Nu maa vi tale om Processen.

M. Gert. Blant Andre, som var i Følge med mig, var en Hattemagersvend.

Tobias. I skal strax, inden Solen gaaer ned, lade Apothekeren beskikke.

M. Gert.

M. Gert. Nej hør nu lidt først: Samme Hattemager var et godt Stykke Karl.

Tobias. Klagen skal opsættes paa den Maade:

M. Gert. Han boer endnu i Kiel, og holdes for en af de beste Hattemagere; thi ..

(Advocaten continuerer sin Tale saaledes, medens M. Gert ogsaa fortæller sin Reise)

Saasom Sr. Gilbert, Apotheker her i Staden, af velberaad Hu har accorderet mig sin Datter til Ægtefælle, men hans Datter nu med Foragt har forviiset mig sit Huus, og vil uden skjællig Aarsag ophæve Partiet; da, saasom det er bleven bekjendt over den hele Bye, at jeg er forlovet med hende, tillader min Reputation ikke at fordøje saadan Foragt, men tilskynder mig at paastaae min Ret, og at søge Øvrighedens Bistand i denne Sag; thi hvis Saadant skulde have Gænge, stod det herefter ethvert Fruentimmer frit for at spille med en brav Mands Reputation.

(Mester Gert holder for hans Mund, og Advocaten giver ham et Drefigen, hvorvaa de kommer i Haar sammen, og Mester Gert driver Tobias ud.)

Nittende Scene.

Gunild. M. Gert.

Gunild. Hvad Pokker er dette for Allarm? Jeg tænkte, at finde ham hjemme begrædende sine Synder, og just træffer jeg ham udi Klammerie.

M. Gert. I skulde beklage mig, Mutter! dersom I vidste min slette Skjebne.

Gunild.

Gunild. Din slette Skjebne? nej du maa sige, din slette Conduite. Jeg har alt hørt, hvordan du har bæret dig ad sidste Gang hos Apothekeren igjen.

M. Gert. Jomfruen visede mig bort med Foragt, og truede mig med Ørefigen,

Gunild. Du havde fortjent at prygles med Stok af Huset.

M. Gert. Hvorpaa jeg vilde raadføre mig med denne Advocat for at høre, hvad jeg skulde gjøre med denne Sag. Men han var ligesom han var gal; jeg kunde ikke faae et Ord frem for ham.

Gunild. Vil din Slyngel tænke paa at føre Proces med Godt-Folk, som du har fixeret saa ofte?

M. Gert. Hvad skal jeg da gjøre, Mutter? Jeg er gandske modløs.

Gunild. Du skal hen og hænge dig selv; thi du er ikke værd at leve.

M. Gert. Ach! skulde der ingen Middel være til at stille Apothekeren tilfreds igjen?

Gunild. Nej tænk kun aldrig derpaa, hverken at stille ham eller mig tilfreds igjen.

M. Gert. Farvel Mutter! jeg troer, at I faaer mig aldrig meer at see.

Gunild (sagte). Jeg vil dog ikke friste ham længer. (høit) Hør Mester Gert! hvor vil du hen?

M. Gert. Ach! jeg er gandske desperat.

Gunild.

Gunild. Jeg har end eengang med stor Arbejde stillet Apothekeren tilfreds.

M. Gert. Ach min allerkjæreste Moer! er det sandt?

Gunild. Ja, men vær forsikkret paa, at det aldrig skeer oftere. Apothekeren har bestilt Notarius at være den Tid tilstede, at, om du bær dig ret ad, og faaer Ja af Jomfruen selv, Ægteskabscontracten strax kan sluttes.

M. Gert. Ach! vær forsikkret om, min hjerte Moer! at jeg skal tage mig vare.

Gunild. Du kan gjøre, som dig lyster. Jeg vil aldrig have meer dermed at bestille. Kom hjem saa længe. (De gaae.)

Tyvende Scene.

Leonard. Henrich.

Leonard. Det er nok, at du allene faaer fat paa Pigen, for at høre, hvordan Sagerne staaer, og om det Giftermaal endelig skal gaae for sig.

Henrich. Men hvad godt gjør det, at I endelig vil vide det?

Leonard. Ach! det er jo naturligt, at man vil vide det, hvorudi al Ens Lykke bestaaer. Gjør dig et Ærende, og gaae ind og see, at du kan bringe Hende herud. (Henrich gaaer ind.)

Leo-

Leonard. Ach! ach! jeg havde kunnet forekomme al denne Fortræd. Det vinder man ved Bluferdighed. Havde jeg kun dristig begjeret Hende den første Tid, jeg følede Kjærlighed, saa havde hun nu været i mine Hænder. Jeg troer dog aldrig, at hun selv kan give sit Hjerte til saadan Karl. Hvad hun gjør, det gjør hun for at føje sin Fader. Men hvordan det er eller ikke er, saa er Ulykken lige stor for mig, efterdi hun gaaer mig qvit. Men der kommer Henrich tilbage med Pigen.

En og tyvende Scene.

Leonard. Henrich. Pernille.

Leonard. Ach lille Pige! siger I Dommen af for mig, eller kan jeg reddes?

Pernille. Min Herre! jeg kan sige Jer en Ting, at Jomfruen er lige saa ilde tilmode, som I. Mester Gert har været her siden, og ved sin forbandet urimelige Snak gjort sig Jomfruen saa vederstyggelig, at hendes Hjerte vil briste, naar hun tænker paa, at hun skal bindes til saadan Mand. Apothekeren blev ogsaa gandske vred, og vilde ophæve Partiet, især, da han hørte af os, at I havde Kjærlighed til hans Datter. Men han har siden af Moderens Suk og Graad ladet sig overtale at forsøge end eengang, stevnet Mester Gert hid med Notarius Klokken fem

for

for at slutte Ægteskabscontracten, i Fald han bær sig skikkelig ad.

Leonard. Men vil Jomfruen skikke sig derudi?

Pernille. Hun tør ikke sige sin Fader imod; thi han er en haard Mand, men hun har aabenbaret sit Hjerte for sin Farbroder Seignr. Gottard; hvilken ynker hende, og har lovet at bringe ham i Discours om Statssager igjen. Og naar det skeer, maae I være ved Haanden, for strax at begjere hende, naar Apothekeren bliver vred.

Leonard. Men jeg er bange, at han tager sig nok vare.

Pernille. Hvis saa er, og hun mærker, at det skal blive Alvor af, gjør hun sig hæftig syg for at opholde Brylloppet, og give os Tid at pønse paa andet Raad. Jeg hviskede til Jomfruen, at I var der uden for, jeg troer nok, at hun strax kommer hid. See der er hun med hendes Farbroder.

To og tyvende Scene.

Leonard. Henrich. Pernille. Leonora.
Gottard.

Leonard. Allerkjæreste Jomfrue! Hendes Pige letter mit Sind, i det hun siger mig, at Jomfruen har faaet Afskye for Mester Gert.

Leonora. Det er sandt, min kjere Monsieur Leonard! men jeg har en haard Fader at trækkes med.

Leonard. Men min hjerte Jomfrue! jeg haaber dog, at, naar Hun holder Stand, Hendes Fader ikke tvinger Hende med Magt.

Leonora. Jeg vil nødig underkaste mig min Faders Vrede, førend jeg har forsøgt, om Sagen kan jevne sig selv. Men hvis det ikke skeer, maa jeg være ulydig.

Gottard. Giver Jer tilfreds Børnlille! Lad kun Mester Gert komme, og bliv I, Monsieur! ved Haanden Klokken fem, som ikke er langt til. Jeg haaber nok, at jeg skal bringe Mester Gert i Snak igjen, og komme ham til gandske at forspilde sin Credit, og hvis det gaaer ikke an, vil vi være betænkt paa andre Midler. Jeg kan ikke nægte, at dette Parti jo aldrig har staaet mig an, og at jeg jo tusind Gange heller seer, at min Broderdatter falder i Monsieurs Hænder. Min Broder selv ønskede det samme. Det staaer ham kun for Hovedet, at han ikke vil bryde sit Løfte. Gaaer I kun til Side saa længe og forlader Jer paa mig. Nu vi maae ind igjen.

Tre og tyvende Scene.

M. Gert. (allene.) Nu staaer det paa, Mester Gert! om du kan gjøre Prøve, eller blive en Slyngel al din Livstid. Jeg veed, at jeg jo sagte kan holde mig fra at snakke om lærde Sager en Timestid. (Knytter Næven mod sin Mund.) Hør Monsieur

Mund!

Mund! Du skal faae en Verdsens-Ulykke, hvis du taler andet end fortelig om Kjærlighed i Aften. Naar jeg betænker dette alligevel, saa er det forskrækkeligt, at En skal blive hadet allene, fordi man fører lærde Discourser. Men jeg maa lade det fare; thi al min Lykke dependeret deraf. Jeg haaber nok, at jeg skal staae Karl, undtagen Nogen fører mig selv paa Snak; thi jeg kan ikke negte det, at, naar Nogen spør mig om de Materier, som jeg er dreven udi, at det jo er min Verdsens Vellyst at forklare dem saadant. Men jeg maa øve mig lidt for desbedre at modstaae saadan Fristelse. Men der seer jeg Notarius kommer. Nu er det Tid.

Fire og tyvende Scene.

Notarius. Mester Gert.

Notarius. Serviteur Mester Gert! jeg er hidkalden i Dag for Jer Skyld.

M. Gert. Jeg veed det nok, Hr. Notarius! jeg har været her nogle Gange tilforn, men har maattet gaaet bort med uforrettet Sag.

Nortarius. Hvi saa?

M. Gert. I veed, Hr. Notarius, at jeg læser curieuse Bøger iblandt, og at jeg gjerne vil lade høre i Selskaber, hvad jeg har læst. Jeg er nogle Gange her udi Huset ved Anledning forfaldet udi saadanne

Ma-

Materier, da jeg dog allene burde tale om Kjærlighed. Jeg vil dog haabe, at jeg skal skikke mig bedre denne Gang.

Notarius. Jeg veed, I kan jo tvinge Jer en Timestid.

M. Gert. Hr. Notarius! vil Han ikke være af den Godhed at exercere mig lidt, stille sig an, som han er Jomfruen, og spørge mig om en og anden curieuse Materie, for at see, om jeg kan holde Stand. Det er saa vanskeligt for mig at skjule mit Pund, heldst naar nogen giver mig Anledning til at tale..

Notarius. Hjertelig gjerne. See nu er jeg Jomfruen.

M. Gert. Ydmygste Tjener min hjerte Jomfrue!

Notarius. Tjenerinde Mester Gert!

M. Gert. Jeg kommer skjelvende til Hende denne Gang.

Notarius. Hvorfor det?

M. Gert. Fordi jeg fortørnede Hende sidst med min lange Tale.

Notarius. Ej det vil ikke sige. Han taler jo altid vel. Men hvad godt Nyt Mester Gert?

M. Gert. Ingen Ting, hjerte Jomfrue!

Notarius. Har han ikke læst Aviserne?

M. Gert. Jo jeg har, min Tro.

Notarius. Er der intet Nyt i dem?

M. Gert. Ikke uden at.. Nej det er sandt, jeg

jeg har, min Tro, ikke læst Aviserne, siden jeg rejste udenlands.

Notarius. Har Mester Gert da rejst udenlands?

M. Gert. Jeg rejste engang fra Harslev til Kiel, men glemmer aldrig den Rejse. Der var i Følge med os en Hattemager . . (Han slaaer sig paa sin Mund.) Vil du tie dit Beest!

Notarius. Hvad vil Han ellers sige om den Hattemager?

M. Gert. Intet, uden at det var en Skurk, som er ikke værd at tale om.

Notarius. I bær Jer vel nok ad.

M. Gert. Ja jeg troer nok, at jeg skal staae Karl. Vil I nu gaae ind, Hr. Notarius! og sige, at jeg er her. (Notarius gaaer ind.)

(Mester Gert gaaer og exercerer sig, mumlende ved sig selv, slaaer sig for sin Mund)

Fem og tyvende Scene.

Mester Gert. Gottard. Leonora. Pernille. Notarius.

M. Gert. Ydmygste Tjener min smukke Jomfrue!

Leonora. Tjenerinde.

M. Gert. Jeg kommer skjelvende til Hende denne Gang.

Leo-

Leonora. Gjør Han det?

M. Gert. Jeg beder ydmygst om Forladelse for sidst.

Leonora. Naar min Fader har forladt Ham det, maa jeg ogsaa forlade Ham.

M. Gert. Jeg haaber, at Jomfruen og selv af Hjertet forlader mig min Forseelse.

Leonora. Jeg er aldrig min Fader gjenstridig.

M. Gert. Hendes gode Fader, saavelsom Hun selv, har havt Aarsag at være vrede paa mig.

Leonora. Det er sandt i visse Maader.

M. Gert. Men min hjerte Jomfrue! det er ogsaa min eneste Fejl; thi for Resten er jeg ædru, og tager vare paa mine Sager.

Leonora. Det er sandt nok.

M. Gert. Jeg vil ikke undskylde min Opførsel mod Dem, men gjerne kalde det en Forseelse, hvorvel det holdes for en Dyd paa andre Steder.

Leonora. Det kan nok være.

Gottard. I godt Folk ere ogsaa noget delicate. Jeg vilde, min Troe, ønske, at jeg kunde have Mester Gert altid hos mig; thi jeg er en Elsker af Discourser, og saa vidt som jeg har hørt, fører han ingen Pølsesnak.

M. Gert. Jeg takker min Herre skyldigst for de gode Tanker, Han har om mig.

Gottard. Men hvad er det Folk støder sig saa meget

meget over? fører Han nogen usømmelig Tale?

M. Gert. Det skal ingen sige mig paa. Jeg taler kun om lærde og curieuse Sager.

Pernille. Jeg vil tjene Farbroder. Mester Gert er en Mand, som har rejst udenlands. Paa saadanne Rejser lider man Ondt og sætter Penge til. Den eneste Nytte derved er, at man kan fortælle sine Rejser, naar man kommer tilbage.

Gottard. Saa har da Mester Gert rejst?

M. Gert. Nej ikke saa synderlig.

Pernille. Jo mig synes, jeg har hørt, at han engang rejste til Kiel.

M. Gert. Ja det er endelig sandt. Jeg rejsede for nogle Aar fra Harsløv til Kiel, men glemmer aldrig den Rejse. Der var med os paa Vejen . .

(Han tier, og stikker Tørklædet i Munden.)

Gottard. Hvo var med ham paa Vejen?

Gert (med Tørklædet i Munden.) Ingen.

Gottard. Hør Monsieur! efterdi Han taler ikke uden om Rejser og Historier, kan jeg ikke see, hvor nogen kan legge Ham saadant til Last.

Pernille. Jeg min Troe ikke heller.

Gottard. Og jeg skal reprimandere min Broder, fordi han har stødt sig derover.

M. Gert. Jeg takker skyldigst. Men De forlader mig, at jeg maae forrette mit Ærende hos Jomfruen.

Gottard.

Gottard. Jeg kan sige for min Part, Pernille! at der ere visse Ting i Aviserne, som jeg vilde give Penge for at høre forklare. Jeg har tit læst om de Torys og Wigs udi Engelland, men veed ikke Grunden dertil, og ingen udi hele Byen kan give mig Underretning derom.

(Mester Gert, som midlertid har staaet og giort Cour til Jomfruen, spidser sine Øren, og siger:)

M. Gert. Da kunde jeg give Ham Underretning, hvis jeg havde Stunder dertil.

Gottard. Jeg tvivler hjertelig derom, Monsieur! thi ingen her i Byen veed ret Beskeed derom.

M. Gert. Gid jeg faae en Ulykke, Monsieur! om jeg ikke veed det paa mine Fingre.

Gottard. Ja jeg veed ogsaa noget løsligt derom. Jeg veed, at Torys ere de Folk, som sloge Hovedet af Kong Jacob.

M. Gert. I farer vild, Monsieur! det er gandske anderledes. Men jeg skal forklare det siden, nu maae jeg først . .

Gottard. Ha ha ha. Jeg hører strax, at I ikke veed Grunden dertil. Torys ere de, som sloge Kongen ihjel. Det veed jeg vist, vidste jeg saavel Beskeed om det øvrige.

M. Gert. Nej er det ikke. Monsieur! Ney. Der ere fire Hovedsecter i Engeland: Torys, Wigs, Mannister og Anabaptister.

Per-

Pernille (sagte.) Nu har vi Spillet vundet. Nu løber jeg efter Apothekeren og Monsieur Leonard.

M. Gert (continuerer.) De Torys ere de fornemmeste, som altid holde Kongens Partie, og som fægtede for Kong Jacob, da han førte Krig udi Engeland mod de Wighs, som rebellerede under Cromwels Anførsel. Denne Cromwel, som paa Latin heder Massaniello, var en Slagter-Søn, men bragte det saa vidt, at han blev Ridder af Hosebaandet og Generalissimus til Lands og Vands; thi der var er forbandet Hoved paa ham; tænk engang Monsieur! han var saa dygtig, at han kunde give Audience, læse, skrive, og dictere 4 Breve paa engang. Det er noget utroeligt, men det er saa sandt, som jeg staaer for Hans Øjne.

(Apothekeren kommer ind i det samme, trækker paa Ærlerne, har Bud efter Leonard, hvilken bli'r copuleret til Jomfruen, medens M. Gert taler.)

Kong Jacob derfor ophøjede ham fra en Æreспost til en anden. Men da Erkebispstolen i Canterborg blev ledig, og Kongen gav den bort til een ved Navn Fairfax, da dog Cromwel havde recommanderet sin Svoger dertil, blev han saa ophidset, at han rebellerede mod Kongen, fik en Armee sammen af lutter Wighs, Mannister og Anabaptister; overvandt Kong Jacob udi et stort Feltslag, fik ham fangen, og lod ham om Aftenen halshugge. Derpaa komme de Wighs paa højeste Spidse. De Torys

bleve undertrykte, og Cromwel blev udraabt for Protector af Engeland. Men da han havde regjeret nogle Aar, kom Kong Jacobs Søn tilbage, conjungerede sig med de Torys, og slog de Wighs adskillige Gange, saa de fik en evig Ulykke, og endelig udi det sidste Slag fik min gode Monsieur Cromwel fangen, som han lod sønderrive af 4 Heste. Derpaa komme de Torys i Vejret igjen, hvilke besluttede gandske at udrydde de Wighs og deres Tilhængere de Anabaptister og Mannister. Men som deres Antal var alt for stort, forandrede man det Forsæt, og lod alene forbyde dem under Livsstraf at have Gevær i deres Hus. Dette er Aarsag til den Had, som er mellem de Torys og Wighs, og at de første altid maa holde de sidste Tommelfingeren paa Øjet = = Men ach Himmel! jeg staaer her og snakker saa meget; hvor er Jomfruen?

Pernille. Hun er alt fløjten. Hun blev copuleret til den unge Person, medens Mestert Gert var i Engeland.

Gert. Hvad? er det sandt Hr. Apotheker?

Gilbert. Ja Monsieur! Jeg har holdt mit Løfte og stevnet Jer endelig denne Gang hid for at gjøre Sagen af. Men som jeg seer, at der er intet ved Jer at gjøre, saa har jeg givet min Datter bort til denne gode Mand, som har længe baaret Kjærlighed til hende.

Gert.

Gert. Ach! gid I faaer en Ulykke, som bragte mig i denne Tale. Ach Hr. Apotheker! kan det ikke forandres igjen?

Gilbert. Nei, vær saa god at hilse Jer Mo'r. Her er nu intet for Jer at hente, uden I vil have min Pige Pernille.

Pernille. Faae den Skam, der vil have ham, Vatter! Jeg kan ikke lade mig nøje med Snak alene.

Gert. Men Hr. Apotheker!

Gilbert. Men Monsieur! her er nu intet ved at gjøre. Nu er Contracten sluttet.

Gert. Ach jeg vil ikke være længer i denne Bye, men rejse hen andensteds, hvor Lærdom er meere agtet.

Gilbert. Lykke paa Hans Rejse! Kommer, lader os gaae ind.

Over Gert Westphaler.

"Den femte Comedie, kaldet den snaksomme Barber — siger Holberg — mishagede næsten alle Tilskuerne saaledes, at ikke faa gik bort førend den var til Ende, nogle hemmelig og i Smug, andre ligefrem og aabenlyst. Jeg havde ventet det Modsatte; thi denne Comedie har altid været min Øjesten. Altsaa da jeg kom efter Aarsagen til denne kolde Modtagelse, at de fleste nemlig fandt Mishag i den idelige Gjentagelse af de samme Fortællinger, angav jeg i en Forsvarsprolog Comediens Hensigt, at nemlig i denne tidt opkaagte Kaal laae just Satyrens Styrke, der ikke manglede andet, end at Barberens Snaksomhed skulde indknibes inden endnu snævrere Grændser, og at, istedenfor at fortælle tre Historier, som han verelviis tager Livet af sine Venner med, han bestandig skulde hænge i een og den samme. Herudover blev man sin Vildfarelse vaer, og forandrede saaledes sine Tanker, at de, der nys havde bandlyst dette Stykke, ikke toge i Betænkning, at regne det mellem de allersmukkeste!"

Hvormeget Holberg har elsket dette Æmne, sees ogsaa deraf, at det allerede i Peder Paars fierde Bogs tredie Sang, hvor Corporal Niels, da han for at hverve Paars og Ruus, giver sig i Selskab med dem under Skin af — hvad man med et lidt inurbant Navn — kalder en Prækehest, foregiver, at han kommer fra Præstens, som han for en Mark har præket for, og nu tilføjer:

Jeg havde denne Nat vel ligget i hans Hus,
Og ikke gaaet hjem i Uvejr, Regn og Slus,

Hvis

Hvis til Ulykke ej var kommet Gert Westphaler,
Som om en Sløse tidt i serten Timer taler:
Han om sin Rejse nys fra Hadersleb til Kiel
Sex Timer vævede, og kom dog kun en Mil.
Jeg slumred', vaagned tit, han holdt alt ved at præke,
Saa Præstekonen ham af Stuen maatte trække;
Thi det alt Midnat var: Han agted det ej stort,
I Gaarden prækede indtil den store Port.
Der dog han Afsked tog, og raabte højt til Præsten:
Paa Søndag, om Gud vil, jeg skal fortælle Resten.
Tænk kun, hvor langt der er fra Hadersleb til Kiel,
Jeg spaaer, den Rejse fast til Paaske vare vil.
Han er i Herredet min allerstørste Plage,
Og mæatig er med Snak at tage Folk af Dage.
For min Part, skjøndt jeg har med ham at gjøre lidt,
Saa i hans Selskab dog jeg falder meget tidt.
Han visse Tider har om visse Ting at præke,
Folk altid kunstig kan i sin Materi trække,
I Morgen Mandag er, hvad Snak de bringe for,
Saa Enden dog ud paa de syv Churførster gaaer.
Om man kun sige vil, man efter Saltmad tørster,
Saa Talen drejer han hen paa de syv Churførster.
Paa Tirsdag taler han om Nød og Pengetrang,
Om Synder, som gaaer her i Herredet i Svang.
Paa Onsdag præker han om Tyrkens Magt og Vælde,
Og viser, hvordan ham de Christne kunde fælde,
Skjøndt trende Dele han af hele Verden har.
Gid Kejserens Armee den Mand betroet var,
Jeg ønsker ofte; saa blev Tyrken ruineret,
Og Gert Westphaler vi blev qvit i vores Herred.
Torsdagen sætter han vor Stat paa bedre Fod,
Og rykker Lehnsmand og Landsdommer op med Rod.
Til vores Lykke han da ta'l med saadan Iver,
At han Brystsyge faaer, og Fredag hjemme bliver.
Den Dag i vores Egn er for os, som en Fest,
Og da gemeenlig jeg besøger vores Præst.
Men Tydsken siger jo: lang Fasten kein Brodtsparen

Det

Det Løverdagen jeg heel ofte har erfaren.
Da seer man Lucifer skinbarlig ride ham.
Sid med sin Ario han faae al Verdsens Skam.
Hvad var den Arius, da spurgde hannem Peder,
Mig synes, jeg har hørt, han var i Aalborg Skrædder.
Da loe Niels Corporal, og sagde Nej! Herr Nuus!
Den Mand i Grækenland var Bispens Famulus.
Førend Jer Oldefa'r ret Buxer kunde binde,
(Jeg kan Aarstallet ej vel sige dennesinde:)
Jeg veed, fra Famulus han Herredsprovest blev,
Og i Kong Frodes Tid man ham af Landet drev.
Den samme Arius blev ynkelig omkommen,
For han sig havde først opsat mod Lutherdommen.
Jeg vilde ønske, han ej havde været til,
For Gert Westphalers Snak. Jeg ej oprippe vil
Det, som jeg før har sagt, hvad han Søndagen taler,
Han med sin Reisse da fra Hadersleben praler.
Hvo saa ulykkelig da er, som han faaer fat,
Maa bie, holde Stand med ham til mørke Nat.
Naar han forhindret bli'r i saadan Snak hos Præsten,
Til Herredsfogden han gaaer hen, fortæller Resten,
For nylig Ingen han i Gaarden hjemme fandt.
Foruden Ammen, som i Stuen sad og spandt;
Af Snak om Ario hun færdig var at revne,
Og vilde anden Dag ham derfor lade stevne;
Men Fogden hende dog fra saadant raadet har,
Især som ingen Straf i Loven derfor var.
For trende Uger, som jeg var til Præstens buden,
Nok sagt! I ellers troer, jeg har en Rem af Huden;
At Gert Westphaler Jeg ej eftergier et Haar.

Ogsaa i hans Metamorphosis havde han berørt samme Character, ved Skadens Rittas Forvandling, da han siger:

Strax Ritta Aanden fik igjen, tog til at leve.
Dens duned' Krop blev glat, begyndte sig at hæve,
Ja hvert et Ledemod, en anden Skik at faae,

Saa af en liden Fugl en voxen Mand man saae,
Dens Been til Arme blev, hvad før var Kloe, blev Finger,
En Regnekappe og kom frem af tvende Vinger;
Dens Neb til Ragekniv, hver Fjær blev til Lancet;
Ja af en Skade en Barber sprang op, hvis Æt
Paa Jordens Klode sig heel vidt udbredet haver,
Som Skaden fordum Dyr, saa Mennesker de plaver;
Opfylder Bye og Land med Snak og Eventyr,
Ja samme Embed har, som Skaden før blandt Dyr.

Grunden til denne idelige Krig, Holberg førte med disse Sladderhanke, finder man i hans titanførte første Brev til den højanseelige Mand, hvor han taler om sin Karakter, og siger: Ligesom Andre have en altfor kræsen Mave, er jeg det af Sind, saa at mellem ser hundrede Mennesker neppe er ti, der er efter min Smag; en dræber mig med Ord, en anden med Fagter. Herudover kommer jeg arrig tilbage fra de fleste Selskaber, og søger Trøst i Ensomhed. Og da intet er mig kjærere end Kortheð, hader jeg især det Slags Mennesker, der udpynte deres Snak med Parentheser og langtrukne Digressioner, og dreje lange men tomme Perioder i eet Aandedrag, som en Strøm. Saa at jeg lettelig kunde troe, samme Skjæbne forestod mig, som fordum Sabella spaaede Horats:

Denne ej grusomt Gift, ej Fiendeglavind skal dræbe,
Ikke Sidernes Sting, ej Hoste, ej sene Podagra,
Ham skal engang en Sladderhank vaase ihjel.

Derfor holder jeg af alle de Comedier, jeg har skrevet, mest af Gert Westphaler, fordi den driver Spot med dem, ved hvis haardnakkede Snaksomhed ofte

Sveden den kolde
Randt mig ned til min Fod."

Det kan derfor ikke have været uden Ulyst, og altsaa ef-

efter yderste Nødvendighed, at Holberg fandt sig i at forkorte dette Skuespil, som fra først af var en fuldstændig Comedie i fem Acter, til sin nuværende een Akts-Form, hvorved den — efter hans egen Yttring i Fortalen til Udgaven fra 1724, saaledes er bleven omskobt, at den kan passere for ganske ny; og hvorvel man ikke kan fragaae, at den ved denne Forandring i Henseende til ordentlig Plan og Form, vel og til dramatisk Sandsynlighed, ikke har vundet ubetydelig, kan det dog heller fra den anden Side paa ingen Maade nægtes, at dette ikke er skeet uden ved Opoffrelsen af mange høist moersomme og vittige Scener. De betydeligste af disse findes aftrykte i dramat. Samlingers andet Hæfte, samt i Minerva 1ste Qvartal, 1798; hvortil Samleren troer at kunde henvise sine Læsere, indtil Stykket i sin ældste Form paa sit Sted blandt de øvrige Varianter kan blive aftrykt. Ogsaa maa han tillægge dette, at han efter at have bivaanet en Forestilling af Stykket i denne Form paa et Privattheater, ikke har Føie til at troe, at det kunne holde sig paa Skuepladsen, hvorvel det heller i sin Eenacts Form ikke nogentid er forekommet ham at være det Yndlingsstykke, som adskillige af dets andre Søskende; og finder han og i den titomtalte alsiske Fortegnelse, at det i 21 Aar kun 10 Gange er opført; ligesom det i de to Aar, den dramatiske Journal omhandler, heller ikke kom paa Skuepladsen, og om det end i senere Aaringer oftere har nydt dette Held, er det uden tvivl snarere dets Beqvemhed til at spilles forved et af de kortere Syngespil, end den Yndest, det af Publicum er optaget med, at tilskrive.

K. R.

Den

Den

Ellevte Junii.

Comedie i fem Acter.

Per=

Personerne i Comedien:

Studenstrup, en jydsk Forpagtersøn.
Skyldenborg, hans Gjældner.
Henrich, Skyldenborgs Tjener.
Jacob, en Vert.
Lucretia.
Niels Christensen, Studenstrups Fætter.
Tre Proprietairer.
To Fremmede.
En tredie Fremmed.
En Kjøbmand.
En Jøde.
En anden Kjøbmand.
Jens Trækholdt.
En Dreng.
En Pige.
To Vidner.
To Beskikkelsesmænd.
Knud Procurator.
En anden Dreng.
En Karl.
En Vægter.
Anden-Vægter.

For-

Første Act.

Første Scene.

(Trende Proprietairer kommer ind, den ene efter den anden, smækkende med deres Pidske.)

Den første Proprietarius. Jo I skal mare have Tak Hr. Visiteur! at I ogsaa ikke vilde føle i mine Buxelommer. Det er jo nogle egne Karle, de omgaaes med Mennesker ligesom med Fæ; var jeg kommen til Byen for at gifte mig, skulde jeg aldrig vilde fortryde paa saadant, men kunde tænke, at de tog Fejl, og saae mig an for et Dyr med Horn. See der kommer mine Rejsekammerater.

Den anden Proprietarius. Hillemænd! hvor blev jeg overstænket af en forbandet Karosse, som kjørte forbi; man skulde tænke, her boede en Hob rige Folk i denne Bye; thi gaaer du paa Gaden, saa kan du ej komme frem for Heste, Vogne og spraglede Lakejer; kommer du paa Børsen, saa er der ligeens; men skal du have dine Rentepenge, saa hedder det: Monsieur! Han maa have Taalmodighed, der har aldrig været saadan Trang, som dette Aar; saa raaber og fløjter man efter Lakejer og Løbere, at de skal springe hen til den og den at hente Penge. Lakejerne

erne lade, som de gaae slige Ærinder, men blive staaende i Kjøkkenet, (saaledes ere de afrettede) og komme siden ind med saadan Besked: I Morgen eller Overmorgen kan Heren faae saa mange Penge, som Han lyster; Vexeleren lod ellers formelde sin Respect til Herren og Fruen. I gamle Dage hedte de bedste Kjøbmænd kun Hans Jensen, Per Persen, og Konen Anne Pers eller Else Christensens; men da fik man rigtig sine Rentepenge den 12te eller 13de Junii; men siden de ere blevne Herskab, er kommen til at age, har faaet Tilnavne med et Von foran, og en Hob Kaalorme eller randede Lakejer i Hælene efter sig, og Punge bag i Peruqven, saa er den 24 Junii god Betaling; ja vil det saa tage til, saa bliver inden 10 Aar den 24 Juli god Betaling, siden den 24 August, og omsider kommer vi til at reise tomhændet tilbage, og regne det for god Betaling, at de lover at fornøje os næstkommende 11 Juni igjen. Var her saa mange Penge som her er Punge til, saa var denne Bye rigere end Amsterdam, eller London; men det er Ulykken, de hænger bag i Nakken og ere gandske tomme.

Første Proprietarius. Det er mare sandt, I siger, Broerlil! disse Folk ere ligesom Snemos, de synes at være noget, men naar man ret examinerer dem, bliver de til slet intet.

Tredie Proprietarius. Jeg har nu været 3

Gan-

Gange i Rad paa Børsen, i Forhaabning at faae Penge; men jeg fik ej andet end revne Strømper af Kaarder og Lysespyd, som man stak mig i Benene med; jeg kommer derfor til at tage Støvler paa en anden Gang, ihvorvel det lader noget ilde i Juni Maaned. Jeg har, mari, i Sinde, at gjøre et Forslag, nemlig at bringe de mange unyttige Kaarder til Mynten, og slaae dem til Pennekníve; det er mari ingen Børs længer, men et Assemblix, eller Fægteskole; Kjøbmænd udi Engeland eller Holland skulde føre sig saadan op, og komme med Kaarder ved Siden paa Børsen; jo! jo! I kjender vel Adrian van Enkhuysen, som kommer selv hvert Aar og afhenter Stude hos mig, han er en Mand paa nogle Tønder Guld, og gaaer dog ej anderledes klædt end en gemen Skipper.

Første Proprietarius. Apropos, Brorlill! har I gjort god Marked i Aar med Stude?

Anden Proprietarius. Gud bedre os for Marked vi gjør, bitte Fa'r, Fanden er i Hollænderen nu til at vrage Stude, han bliver alt klogere og klogere; jeg troer virkelig, den Adrian von Enkhuysen er een af de lærteste Studhentere i Holland; thi ingen Ambassadeur kan bruge større Intriguer ved en Freds-Tractat, end han bruger ved at slutte en Stude-Contract. Naar han kommer til min Gaard for at kjøbe Stude, lader han kun, som han vil rejse hen

til

til et andet Sted, og kommer kun for at besøge mig paa Vejen; naar jeg spør ham: Sullen vii niet koepslagen mit malkander, myn Heer Adrian! saa svarer han, ikken veet dat niet, dat es geen Kans langer hier to vaeren, myn Herr Proprietaris, dat is geen Stuyver meer op die Ossenhandel to verdienen; saa at jeg maa først have et par Kruse Randers-Øl i Livet paa ham, førend jeg kan faae ham til at yttre sig; et Aar pudsede jeg ham dog brav, thi jeg kom Brændevin i Øllet; da blev han mild, som en Tævekat, og sagde: het sall op en Daeler of tien niet aenkommen, Vader! men forgangen Aar pudsede han mig mare igjen; thi han viste mig et falsk Brev, som fra Niels Forpagter, der skulde have tilbudet ham Stude for meget godt Kjøb, hvorfor jeg hastede at slutte Contract med ham; og svor han da paa sin Hollænder-Salighed, at han gav mig meer, end han skulde give en Anden; men jeg troer ham ej saa let paa hans Eed en anden Gang; thi jeg har hørt sige af Provstens Søn, som har rejst udenlands, at der ere visse Folk i Holland, som svær og give sig Fanden i Vold paa, at der er ingen Djevel til.

An=

Anden Scene.

Hr. Skyldenborg med gallonerede Klæder. Henrich i smukt Liberie. De tre Proprietarier.

Skyldenborg. Serviteur Messieurs! det gjør mig Ondt, at I ere lykkeligen arriverede her til Byen; de beste Tidender jeg kan faae at høre, det er, at Folk drukner ved 11 Juni Tider paa Vejen imellem Callundborg og Aars.

Første Proprietarius. Saa! det er christeligt talt? men om Forladelse, at vi skjemter noget igjen. Monsieur maa vist ikke være for accurat i at betale sin Gjeld, efterdi han er saa bange for den 11 Juni.

(De andre leer deraf.)

Ha, ha, ha, kom igjen og bid Skeer itu.

Skyldenborg. Det er sandt nok, som I siger; jeg veed aldrig, hvorledes jeg skal redde mig ud fra den 11 Juni.

Anden Proprietarius. Det er slemt nok, Monsieur kan da vel ikke sove rolig om Natten ved disse Tider.

Skyldenborg. Jo, min Tro, kan jeg saa; thi jeg har intet at gruble paa, jeg har besluttet intet at betale, saasom jeg har intet; men jeg veed ikke, hvorledes mine Creditorer kan sove, som er i Bekymring for Betaling. Hvorledes er ellers Kjø-

bet

det paa Stude nu i Jylland? Men a propos vi taler om Stude — er det vist, at Henning Nielsen er ventende hid i Aar? I kjender vel ham?

Første Proprietarius. Jo, vi gjør nok, det er en rig Forpagter, som ej boer langt fra os; han kommer ikke selv i Aar, men skikker sin ældste Søn Niels Studenstrup til Kjøbenhavn, et ungt Menneske, men ligesaa gau som Faderen; han samler gruelig Penge, saa jeg troer, det vil blive den anden Midas.

Skyldenborg. Jeg troer det og; thi de siger, at han har allerede Ørene; men mon den Storm, vi havde igaar, ikke skulde have gjort nogen Skade paa Fartøjerne fra Aars?

Anden Proprietarius. Nej man hører ikke gjerne nogen Skade paa de Farvande.

Skyldenborg. Det er just Ulykken det; men hvorfor rejser I heller ikke lige til Vands omkring Skaven igjennem Kattegat, saa sparede I en Hob Penge derved.

Proprietarius. Det er sandt; men vi kunde forulykkes paa Vejen.

Skyldenborg. Hvad vilde det sige, I skal jo dog engang døe.

Proprietarius. Nej, det er ikke vor Lejlighed at drukne paa Vandet, Monsieur kan bedre gjøre slige Reiser end vi; thi han har ingen Fare derfor.

Skyl-

Skyldenborg. Hvi saa?

Proprietarius. Jo, man siger efter Ordsproget: den drukner ej, som hænges skal.

(De andre leer igjen.)

Skyldenborg. Men Messieurs! et Skjemt og et andet Alvor — er det vist, at Nicls Studenstrup er saa hastig ventende?

Proprietarius. Ja, jeg troer, at han kommer enten i Dag eller i Morgen.

Skyldenborg. Men er han saa gau, som I siger?

Proprietarius. Ja vist; ellers havde hans Fa'r ikke skikket ham alene hid, saasom han aldrig har været i Kjøbenhavn tilforn.

Skyldenborg. Jeg vil recommandere dem et godt Logement, Messieurs!

Proprietarius. Nej, Han skal have Tak, min Herre! vi har vort gamle Qvarteer udi Vinkanden, hvor vi gi'r 2 Skilling for Natten.

Skyldenborg. Fy, er det for rige Folk at logere for 2 Skilling om Dagen?

Proprietarius. Just derfor har vi noget til Bedste, Falille! ellers naar vi regner en hel Maaned, som vi ligger i Byen, beløber Logementet sig henved en Daler alene. Adieu.

Tredie Scene.

Skyldenborg. Henrich.

Skyldenborg. Det var nogle Fandens Karle disse; jeg troer ikke, de fortærer saa meget i et helt Aar, som jeg i een Dag; jeg havde hjertelig Lyst til at trække nogle af disse op.

Henrich. Ja, da maa Herren bære sig anderledes ad, ikke blotte sin Pengemangel, og ikke firere dem saaledes. Men der kommer to andre, de seer ud, som de ere komne til Byen i Dag.

Fjerde Scene.

To Fremmede. Skyldenborg. Henrich.

Skyldenborg. Serviteur Messieurs! velkommen til Kjøbenhavn.

Fremmede. Tak Mussiør!

Skyldenborg. Jeg seer, I er godt ærlig Folk, som man baade bør elske og agte; men I er maaskee ikke kjendt her paa Stedet.

Fremmede. Jo, mare, er vi saa! Falille, der er ingen af de store Gader, vi jo kjende, saasom: Hallandsaas, Vestergade, Kalleboerne, Kjøbmagergade, Studengaarden rc. Jeg vilde for min Part vove mig til at gaae fra de tre Hjorter lige til Toldboden mutter alene.

Skyldenborg. Nej det er ikke saadan Slags

Kundskab, som jeg mener; jeg vilde sige, I har maaskee ingen Patroner her paa Stedet eller Adresse til fornemme Huse.

Fremmede. Nej, det er sandt, det har vi ikke.

Skyldenborg. Da skal jeg, min Troe, gjøre Dem bekjendt, om Dem saa behager; thi min største Fornøjelse er, at tjene fremmede Folk; jeg bær i Særdeleshed en stor Kjærlighed til den jydske Nation; thi jeg kan svære paa, at det første jeg havde den Ære at see dem, pikkede mit Hjerte i mit Liv, saa bevæget blev jeg deraf; kom an, Messieurs, forlad Jer paa mig, som en honnet Homme, jeg vil inden 8 Dage gjøre Dem bekjendt paa meer end 30 fornemme Steder, saa at I skal kunde sige, at I har været i Kjøbenhavn.

Fremmede. Vi takker skyldigst, velbaarne Herre! for Hans Bevaagenhed, men vi har gjerne en Hob andet at bestille, naar vi saa kommer til Byen.

Skyldenborg. Der har vi det; I Jydske er pardi meget honnet; men avec votre permission, I veed ikke at leve; synes Jer vel, at det er Umagen værd, at rejse saa lang Vej, alene for at sætte nogle lumpne Penge ud, og derimod forsømme at gjøre Jer bekjendt med fornemme Folk, som baade I og Jeres Børn kan nyde Promotion af i Fremtiden; hvad gjelder, at I gaaer ikke paa de danske Comoedier? nej! I ere gandske intet curieux; for Resten

gode ærlige Folk. Hør Messieurs! jeg tænker paa noget for at gjøre Jeres Forretninger mindre besværlige, og for at hindre Jer hver Dag at løbe paa Børsen; kom an, vil I sætte en halv Snees Tusind Daler ned hos mig, saa skal jeg svare Jer 8 Rixdaler Procento deraf, ikke fordi jeg har Penge fornøden; thi jeg kan vise Jer Verler og Obligationer, som jeg har paa 60000 Rixdaler, men alene for at tjene Dem; er det ikke sandt, Henrich?

Henrich. Jo vist.

Fremmede. Ja, naar min Herre vil sætte os tilstrækkelig Pant, skal han gjerne faae Penge hos os.

Skyldenborg. Ha, ha! det er, mafoi, den første Gang Nogen har begjeret Pant og Forsikring af mig! Gerhard von Skyldenborg skulde ikke troes paa sine Ord! ha, ha, Gerhard von Skyldenborgs Parole skulde ikke være saa kraftig som den stærkeste Obligation! ha, ha! jeg pardonerer dem, Messieurs, efterdi De ikke kjender Gerhard von Skyldenborg. Ha, ha, Gerhard von Skyldenborg skulde sætte Pant! spør kun min Tjener. Henrich! har vel nogen begjært Pant af mig?

Henrich. Aldrig saa længe jeg har tjent Herren.

Fremmede. Men Herren ta'r det dog ikke unaadigt op, at vi begjerer Forsikring, saasom vi ikke har den Ære at kjende Ham.

Skyl.

Skyldenborg. Ej tete bleue! I kan jo vel see paa mine Klæder og Eqvipage, at jeg er en honet Homme og vederhæftig.

Fremmede. Det tvivle vi aldeles intet om, min Herre! men for Sikkerheds Skyld kan det ej skade at have Pant.

Skyldenborg. Han skal faae Pant, Han skal faae min Haand og Segl paa stemplet Papir.

Fremmede. Det kalder man ikke Pant hos os.

Skyldenborg. Troe mig paa min Ære.

Fremmede. Hjertelig gjerne, naar der er Pant hos.

Skyldenborg. Paa min Cavallier-Parole.

Fremmede. Som jeg siger, Monsieur!

Skyldenborg. Jeg pardonerer, Monsieur! efterdi Han ikke kjender mig, thi kjendte han mig, saa betroede Han mig sin hele Velfærd; jeg er pardi den honetteste Cavalier i hele Staden, er det ikke sandt, Henrich?

Henrich. Jeg kan forsikkre Monsieur, at Han uden Fare kan sætte Penge ned hos min Herre, og at min Herre vil blive Ham dem skyldig, som en honet Homme.

Skyldenborg. Hør Monsieur! efterdi I er saa vantro, vil I da betroe mig 5000 Rixdaler; thi, sandt at sige, jeg har Commission at lægge ud 20000 Rixdaler for en god Ven i Morgen, men

der

der er ej saa mange Penge i Cassen, hvilket aldrig har hendt mig. Henrich! hvor mange Penge er der i Cassen?

Henrich. Der er kuns 15000 Rixdaler.

Fremmede. Min Herre! saa faa og saa mange Penge i Cassen, som Han vil; men jeg kan intet laane Ham uden Forsikring.

Skyldenborg. Ej! tete bleue! dersom en anden havde begegnet mig saa, skulde Han ej have gjort det omsonst.

Henrich. Ej det er ikke Pinen værd at ivre sig, jeg troer nok, at Herren faaer i Aften, naar Vexeleren kommer hjem, saa mange Penge, Han forlanger.

Skyldenborg. Men, Henrich! du veed jo, at jeg skal gjøre Forskuddet i Dag; vil Monsieur da ikke laane mig 500 Rixdaler, jeg skammer mig ma foi ved at have saadan en ringe Sum i min Mund; er det ikke sandt Henrich?

Henrich. Jo vist.

Fremmede. Min Herre, jeg laaner ikke en Skilling, Adieu!

Femte Scene.

Skyldenborg. Henrich. En anden Fremmed.

Henrich. Nej! Pengene sidder forbandet fast hos de Karle; men der seer jeg en anden stige af

Vog-

Vognen; vi maa forsøge, hvad der er ved ham at gjøre.

Skyldenborg. Serviteur tres humble, Monsieur, velkommen her til Byen! har han ikke fornummet om en Person, ved Navn Niels Studenstrup, er paa Vejen hid?

Den Fremmede. Jo, min Herre, vi vare sammen i Roeskilde Kroe, hvor han en Times Tid blev opholdt, ellers havde han været her ligesaa snart som jeg.

Skyldenborg. Hillemænd, er det muligt?

Den Fremmede. Maaskee det er min Herres Creditor, saa gjør det mig Ondt, at jeg bragte Ham først de Tidender.

Skyldenborg. Ha, ha, ha, Creditor! nej tvertimod, jeg skal have 6000 Rixdaler af ham; er det ikke sandt, Henrich?

Henrich. Jo vist.

Den Fremmede. Saa! da er han Karl for at betale, om det var 20000; thi de Folk samler Penge, som Skæl, ved Aager og ubillig Rente; Sønnen træder ej alene i sin Faders Fodspor, men bliver værre end han.

Skyldenborg. Kjender Monsieur ham?

Den Fremmede. Ja vist.

Skyldenborg. Vil da Monsieur ikke gjøre mig en Tjeneste, jeg skulde i en Hast give 6000 Rixda-

ler

ler ud, jeg vil give Monsieur Assignation paa Monsr. Studenstrup, hvis Han vil tælle mig saa mange Penge; det kommer Ham paa et ud; er det ikke sandt Henrich?

Henrich. Jo vist.

Den Fremmede. Nej, mare, gjør a intet Falille!

Skyldenborg. Ligesom Han behager; jeg meente kuns ved saadan Forslag at gjøre ham, saavelsom Jer en Tjeneste dermed. Men hør, Monsieur, jeg seer Ham an for en smuk ung Person, Han kommer her til en Bye, som er meget forførisk, og gjør sig en Gloire af at trække Fremmede op; giv Jer aldrig udi Spil med Nogen som I ikke kjender, besynderlig i Tærningspil; jeg har seet mange Fremmede komme fra deres Velfærd derover; Monsieur, see denne Blessure, jeg har i min Haand, den fik jeg forgangen 11te Juni for en Fremmeds Skyld, som jeg tog i Forsvar imod en Spiller, som ved falske Tærninger vandt en stor Sum Penge af ham; er det ikke sandt, Henrich?

Henrich. Jo vist.

Den Fremmede. Min Herre gjorde da et christeligt Stykke, gid Byen var fuld af saadanne ærlige Mænd.

Skyldenborg. Jeg er selv en Elsker af Spil, men jeg vil vide, hvad Tærninger jeg skal spille med,

jeg

jeg bær derfor mine egne Tærninger hos mig, som Mandens Navn staaer paa, der har gjort dem, hvilken er den ærligste Bendrejer her i Byen; er det ikke sandt Henrich?

Henrich. Jo vist.

Skyldenborg. See her Monsieur! af dette Mærke paa Kanten skal man kjende Jesper Bendrejers Tærninger, dem kan Han frit spille med; jeg vil og recommendere Monsieur dette Hus her næst ved, naar Han vil divertere sig iblandt; der kan Han gaae sikker, thi der boer godt ærligt Folk, som har gode Vare. Skal vi gaae derind i en Times Tid sammen, fordrive Tiden med Kort eller Tærninger; jeg taber gjerne i Spil, men jeg er snart mere fornøjet, naar jeg taber, end naar jeg vinder, thi hvorvel jeg spiller kuns for Tidsfordriv, ikke for at vinde Penge, saa synes jeg dog, at det er en Samvittighed, at vinde fra Fremmede, hvorfor, naar jeg seer dem fortryde derpaa, gi'r jeg dem gjerne Pengene tilbage; er det ikke sandt, Henrich?

Henrich. Jo, min Tro, er det saa.

Skyldenborg. Skal vi gaae lidt derind, og spille for Tidsfordriv en Cinque & Neuf.

Den Fremmede. Nej, min Herre! jeg spiller aldrig.

Skyldenborg. Lad os da gaae ind og drikke et Glas Vin sammen.

Den

Den Fremmede. Nej, jeg drikker ingen Vin.

Skyldenborg. Det vil ikke sige, vi vil læse Aviserne.

Den Fremmede. Jeg er ej heller for Aviser. Jeg recommenderer mig, Adieu.

Skyldenborg. Saa gaae da din Slyngel!

Sjette Scene.

Skyldenborg. Henrich.

Skyldenborg. Henrich!

Henrich. Herre!

Skyldenborg. Vil du gjøre Compagnie med, Henrich?

Henrich. Ja nok; hvor skal vi hen?

Skyldenborg. Jeg har i Sinde at hænge mig.

Henrich. Nej, Herre, jeg er for ringe til at hænge med Ham; Han kan bede En af sine Kammerader, som ogsaa er i Gjeld, de gjør Herren gjerne Selskab.

Skyldenborg. Det har været en Canaille, Henrich, der først har fundet paa, at man skulde betale Gjeld, jeg seer ingen Billighed deri.

Henrich. Det er sandt.

Skyldenborg. Uden saa er, at man kan betale.

Henrich. Det forstaaer sig.

Skyldenborg. Om jeg nu havde et Ønske,

veedst

veedst du, hvad det skulde være? Jeg vilde ønske, at der var ingen Maane paa Himlen.

Henrich. Hvi saa?

Skyldenborg. Jo, var der ingen Maane, saa var der og ingen 11 Juni, og var der ingen 11 Juni, saa gav jeg Niels Studenstrup Fanden, men saasom jeg intet Ønske har, og jeg seer mig ingen Udveje, saa er det bedst at jeg hænger mig selv, uden du ved din Hurtighed, Henrich, kan redde mig.

Henrich. Jeg mener, Herre, at, naar vi lægger begge vores Forstand sammen, saa kan der blive noget af; jeg tænker paa een Ting, Herre, her er en Student udi Byen, ved Navn Niels Christensen, som er Niels Studenstrups Sødskendebarn, til hvilken jeg veed den gamle Studenstrup har Tillid, og uden Tvivl recommenderer sin Søn til ham.

Skyldenborg. Ja, men hvad vil det sige.

Henrich. Jeg vil give mig ud for samme Student, og møde ham, naar han kommer ind ad Porten, og føre ham udi et Logement, hvor vi ere kjendte, og kan have Lejlighed at trække ham op. Men der seer jeg Verten i Paradis komme meget a propos, nu kan her spilles en fuldkommen Comedie, hvortil fordres en forgjeldet Herre, en skalkagtig Tjener, en Fremmed, som skal optrækkes, og en saadan velmeriteret Vert.

Syvende Scene.

Skyldenborg. Henrich. Jacob.

Henrich. See her, Jacob! du havde nær skræmmet Livet af mig.

Jacob. Hvi saa?

Henrich. Jeg veed ikke, om det er dit Gjenfærd eller ej, thi man sagde igaar i Byen, at Fanden havde taget dig i Overgaars; men er det dig selv?

Jacob. Jed veed ikke rettere end jo.

Henrich. Da undres mig, at det ikke længe siden er skeet, men jeg kan troe, at Fanden iler ikke saa meget, thi han er altid vis paa dig.

Jacob. Jeg mener, Henrich, heller, at han blev hindret derfra ved saadanne skikkelige Mænds Forbønners Skyld, som du est.

Henrich. Ja, hvad har du at sige paa mig? er jeg ikke en Helgen at regne imod dig?

Jacob. Vist, Henrich, om jeg skulde give dig Pas, saa kunde jeg paa min Samvittighed ikke give det anderledes, end saa: Hilsen til den gunstige Læser! Denne unge Person ved Navn Henrich Larsen, er ærligen født af uægte Forældre, hans Fader var en af de bedste Snaphaner udi sidste Skaanske Krig, og een af de berømmeligste Spillere, thi han døde i sit Embede med Kløver-Knægt i Haanden. Hans Moder en skikkelig Kone, der aldrig tog

højere

høiere end 4 Skilling af skikkelige Folk, der var i Trang paa Legemets Vegne. Han selv horer, drikker, dobler, bander, bedrager; men i det øvrige har mange store Dyder, og passerer for een af de skikkeligste Tjenere i Kiøbenhavn.

Henrich. Gav du saadan Pas paa din Samvittighed?

Jacob. Ja jeg gjorde.

Henrich. Men hvor er du kommen til den Samvittighed? jeg har aldrig min Livstid hørt, at en Vært i Paradis har haft Samvittighed, thi saadan en Vert med Samvittighed er lige saa rar, som en rig Soldat, en taus Barberer, en ærlig Møller, og en fredsommelig Procurator.

Jacob. Jeg bilder mig ind, at disse Lakej-Samvittigheder ere ej heller alt for store.

Henrich. Det maae være nok af den Snak, Jacob; jeg har ellers et Forslag at gjøre for dig, som er baade for din og min Herres Nytte; vi venter en ung Person om en Times Tid fra Landet, som vi vil indqvartere udi dit Hus; det skal blive en fed Steg, thi han har Penge, som Græs.

Jacob. Skal jeg da stjæle Pengene fra ham, og lade mig hænge for Jer Skyld.

Henrich. Jeg skal nok practisere Pengene fra ham med List, og du skal faae din Deel deraf, lad mig kuns raade; du har en Hob honette Fruentim-

mer

gode ærlige Folk. Hør Messieurs! jeg tænker paa noget for at gjøre Jeres Forretninger mindre besværlige, og for at hindre Jer hver Dag at løbe paa Børsen; kom an, vil I sætte en halv Snees Tusind Daler ned hos mig, saa skal jeg svare Jer 8 Rixdaler Procento deraf, ikke fordi jeg har Penge fornøden; thi jeg kan vise Jer Verler og Obligationer, som jeg har paa 60000 Rixdaler, men alene for at tjene Dem; er det ikke sandt, Henrich?

Henrich. Jo vist.

Fremmede. Ja, naar min Herre vil sætte os tilstrækkelig Pant, skal han gjerne faae Penge hos os.

Skyldenborg. Ha, ha! det er, mafoi, den første Gang Nogen har begjeret Pant og Forsikring af mig! Gerhard von Skyldenborg skulde ikke troes paa sine Ord! ha, ha, Gerhard von Skyldenborgs Parole skulde ikke være saa kraftig som den stærkeste Obligation! ha, ha! jeg pardonerer dem, Messieurs, efterdi De ikke kjender Gerhard von Skyldenborg. Ha, ha, Gerhard von Skyldenborg skulde sætte Pant! spør kun min Tjener. Henrich! har vel nogen begjært Pant af mig?

Henrich. Aldrig saa længe jeg har tjent Herren.

Fremmede. Men Herren ta'r det dog ikke unaadigt op, at vi begjerer Forsikring, saasom vi ikke har den Ære at kjende Ham.

Skyl.

Skyldenborg. Ej tete bleue! I kan jo vel see paa mine Klæder og Eqvipage, at jeg er en honet Homme og vederhæftig.

Fremmede. Det tvivle vi aldeles intet om, min Herre! men for Sikkerheds Skyld kan det ej skade at have Pant.

Skyldenborg. Han skal faae Pant, Han skal faae min Haand og Segl paa stemplet Papir.

Fremmede. Det kalder man ikke Pant hos os.

Skyldenborg. Troe mig paa min Ære.

Fremmede. Hjertelig gjerne, naar der er Pant hos.

Skyldenborg. Paa min Cavallier-Parole.

Fremmede. Som jeg siger, Monsieur!

Skyldenborg. Jeg pardonerer, Monsieur! efterdi Han ikke kjender mig, thi kjendte han mig, saa betroede Han mig sin hele Velfærd; jeg er pardi den honetteste Cavalier i hele Staden, er det ikke sandt, Henrich?

Henrich. Jeg kan forsikkre Monsieur, at Han uden Fare kan sætte Penge ned hos min Herre, og at min Herre vil blive Ham dem skyldig, som en honet Homme.

Skyldenborg. Hør Monsieur! efterdi I er saa vantro, vil I da betroe mig 5000 Rixdaler; thi, sandt at sige, jeg har Commission at lægge ud 20000 Rixdaler for en god Ven i Morgen, men

der

der er ej saa mange Penge i Cassen, hvilket aldrig har hendt mig. Henrich! hvor mange Penge er der i Cassen?

Henrich. Der er kuns 15000 Rixdaler.

Fremmede. Min Herre! saa faa og saa mange Penge i Cassen, som Han vil; men jeg kan intet laane Ham uden Forsikring.

Skyldenborg. Ej! tete bleue! dersom en anden havde begegnet mig saa, skulde Han ej have gjort det omsonst.

Henrich. Ej det er ikke Pinen værd at ivre sig, jeg troer nok, at Herren faaer i Aften, naar Vexeleren kommer hjem, saa mange Penge, Han forlanger.

Skyldenborg. Men, Henrich! du veed jo, at jeg skal gjøre Forskuddet i Dag; vil Monsieur da ikke laane mig 500 Rixdaler, jeg skammer mig ma' foi ved at have saadan en ringe Sum i min Mund; er det ikke sandt Henrich?

Henrich. Jo vist.

Fremmede. Min Herre, jeg laaner ikke en Skilling, Adieu!

Femte Scene.

Skyldenborg. Henrich. En anden Fremmed.

Henrich. Nej! Pengene sidder forbandet fast hos de Karle; men der seer jeg en anden stige af

Bog-

Vognen; vi maa forsøge, hvad der er ved ham at gjøre.

Skyldenborg. Serviteur tres humble, Monsieur, velkommen her til Byen! har han ikke fornummet om en Person, ved Navn Niels Studenstrup, er paa Vejen hid?

Den Fremmede. Jo, min Herre, vi vare sammen i Roeskilde Kroe, hvor han en Times Tid blev opholdt, ellers havde han været her ligesaa snart som jeg.

Skyldenborg. Hillemænd, er det muelig?

Den Fremmede. Maaskee det er min Herres Creditor, saa gjør det mig Ondt, at jeg bragte Ham først de Tidender.

Skyldenborg. Ha, ha, ha, Creditor! nej tvertimod, jeg skal have 6000 Rixdaler af ham; er det ikke sandt, Henrich?

Henrich. Jo vist.

Den Fremmede. Saa! da er han Karl for at betale, om det var 20000; thi de Folk samler Penge, som Skæl, ved Aager og ubillig Rente; Sønnen træder ej alene i sin Faders Fodspor, men bliver værre end han.

Skyldenborg. Kjender Monsieur ham?

Den Fremmede. Ja vist.

Skyldenborg. Vil da Monsieur ikke gjøre mig en Tjeneste, jeg skulde i en Hast give 6000 Rixdaler

ler ud, jeg vil give Monsieur Assignation paa Monsr. Studenstrup, hvis Han vil tælle mig saa mange Penge; det kommer Ham paa et ud; er det ikke sandt Henrich?

Henrich. Jo vist.

Den Fremmede. Nej, mare, gjør a intet Falille!

Skyldenborg. Ligesom Han behager; jeg meente kuns ved saadan Forslag at gjøre ham, saavelsom Jer en Tjeneste dermed. Men hør, Monsieur, jeg seer Ham an for en smuk ung Person, Han kommer her til en Bye, som er meget forførisk, og gjør sig en Gloire af at trække Fremmede op; giv Jer aldrig udi Spil med Nogen som I ikke kjender, besynderlig i Tærningspil; jeg har seet mange Fremmede komme fra deres Velfærd derover; Monsieur, see denne Blessure, jeg har i min Haand, den fik jeg forgangen 11te Juni for en Fremmeds Skyld, som jeg tog i Forsvar imod en Spiller, som ved falske Tærninger vandt en stor Sum Penge af ham; er det ikke sandt, Henrich?

Henrich. Jo vist.

Den Fremmede. Min Herre gjorde da et christeligt Stykke, gid Byen var fuld af saadanne ærlige Mænd.

Skyldenborg. Jeg er selv en Elsker af Spil, men jeg vil vide, hvad Tærninger jeg skal spille med, jeg

jeg bær derfor mine egne Tærninger hos mig, som Mandens Navn staaer paa, der har gjort dem, hvilken er den ærligste Bendrejer her i Byen; er det ikke sandt Henrich?

Henrich. Jo vist.

Skyldenborg. See her Monsieur! af dette Mærke paa Kanten skal man kjende Jesper Bendrejers Tærninger, dem kan Han frit spille med; jeg vil og recommendere Monsieur dette Hus her næst ved, naar Han vil divertere sig iblandt; der kan Han gaae sikker, thi der boer godt ærligt Folk, som har gode Vare. Skal vi gaae derind i en Times Tid sammen, fordrive Tiden med Kort eller Tærninger; jeg taber gjerne i Spil, men jeg er snart mere fornøjet, naar jeg taber, end naar jeg vinder, thi hvorvel jeg spiller kuns for Tidsfordriv, ikke for at vinde Penge, saa synes jeg dog, at det er en Samvittighed, at vinde fra Fremmede, hvorfor, naar jeg seer dem fortryde derpaa, gi'r jeg dem gjerne Pengene tilbage; er det ikke sandt, Henrich?

Henrich. Jo, min Tro, er det saa.

Skyldenborg. Skal vi gaae lidt derind, og spille for Tidsfordriv en Cinque & Neuf.

Den Fremmede. Nej, min Herre! jeg spiller aldrig.

Skyldenborg. Lad os da gaae ind og drikke et Glas Vin sammen.

Den Fremmede. Nej, jeg drikker ingen Vin.

Skyldenborg. Det vil ikke sige, vi vil læse Aviserne.

Den Fremmede. Jeg er ej heller for Aviser. Jeg recommenderer mig, Adieu.

Skyldenborg. Saa gaae da din Slyngel!

Sjette Scene.

Skyldenborg. Henrich.

Skyldenborg. Henrich!

Henrich. Herre!

Skyldenborg. Vil du gjøre Compagnie med, Henrich?

Henrich. Ja nok; hvor skal vi hen?

Skyldenborg. Jeg har i Sinde at hænge mig.

Henrich. Nej, Herre, jeg er for ringe til at hænge med Ham; Han kan bede En af sine Kammerader, som ogsaa er i Gjeld, de gjør Herren gjerne Selskab.

Skyldenborg. Det har været en Canaille, Henrich, der først har fundet paa, at man skulde betale Gjeld, jeg seer ingen Billighed deri.

Henrich. Det er sandt.

Skyldenborg. Uden saa er, at man kan betale.

Henrich. Det forstaaer sig.

Skyldenborg. Om jeg nu havde et Ønske,

veedst

veedst du, hvad det skulde være? Jeg vilde ønske, at der var ingen Maane paa Himlen.

Henrich. Hvi saa?

Skyldenborg. Jo, var der ingen Maane, saa var der og ingen 11 Juni, og var der ingen 11 Juni, saa gav jeg Niels Studenstrup Fanden, men saasom jeg intet Ønske har, og jeg seer mig ingen Udveje, saa er det bedst at jeg hænger mig selv, uden du ved din Hurtighed, Henrich, kan redde mig.

Henrich. Jeg mener, Herre, at, naar vi lægger begge vores Forstand sammen, saa kan der blive noget af; jeg tænker paa een Ting, Herre, her er en Student udi Byen, ved Navn Niels Christensen, som er Niels Studenstrups Søskendebarn, til hvilken jeg veed den gamle Studenstrup har Tillid, og uden Tvivl recommenderer sin Søn til ham.

Skyldenborg. Ja, men hvad vil det sige.

Henrich. Jeg vil give mig ud for samme Student, og møde ham, naar han kommer ind ad Porten, og føre ham udi et Logement, hvor vi ere kjendte, og kan have Lejlighed at trække ham op. Men der seer jeg Verten i Paradis komme meget a propos, nu kan her spilles en fuldkommen Comedie, hvortil fordres en forgjeldet Herre, en skalkagtig Tjener, en Fremmed, som skal optrækkes, og en saadan velmeriteret Vert.

Syvende Scene.

Skyldenborg. Henrich. Jacob.

Henrich. See her, Jacob! du havde nær skræmmet Livet af mig.

Jacob. Hvi saa?

Henrich. Jeg veed ikke, om det er dit Gjenfærd eller ej, thi man sagde igaar i Byen, at Fanden havde taget dig i Overgaars; men er det dig selv?

Jacob. Jed veed ikke rettere end jo.

Henrich. Da undres mig, at det ikke længe siden er skeet, men jeg kan troe, at Fanden iler ikke saa meget, thi han er altid vis paa dig.

Jacob. Jeg mener, Henrich, heller, at han blev hindret derfra ved saadanne skikkelige Mænds Forbønners Skyld, som du est.

Henrich. Ja, hvad har du at sige paa mig? er jeg ikke en Helgen at regne imod dig?

Jacob. Vist, Henrich, om jeg skulde give dig Pas, saa kunde jeg paa min Samvittighed ikke give det anderledes, end saa: Hilsen til den gunstige Læser! Denne unge Person ved Navn Henrich Larsen, er ærligen født af uægte Forældre, hans Fader var en af de bedste Snaphaner udi sidste Skaanske Krig, og een af de berømmeligste Spillere, thi han døde i sit Embede med Kløver-Knægt i Haanden. Hans Moder en skikkelig Kone, der aldrig tog højere

højere end 4 Skilling af skikkelige Folk, der var i Trang paa Legemets Vegne. Han selv horer, drikker, dobler, bander, bedrager; men i det øvrige har mange store Dyder, og passerer for een af de skikkeligste Tjenere i Kiøbenhavn.

Henrich. Gav du saadan Pas paa din Samvittighed?

Jacob. Ja jeg gjorde.

Henrich. Men hvor er du kommen til den Samvittighed? jeg har aldrig min Livstid hørt, at en Vært i Paradis har haft Samvittighed, thi saadan en Vert med Samvittighed er lige saa rar, som en rig Soldat, en taus Barberer, en ærlig Møller, og en fredsommelig Procurator.

Jacob. Jeg bilder mig ind, at disse Lakej-Samvittigheder ere ej heller alt for store.

Henrich. Det maae være nok af den Snak, Jacob; jeg har ellers et Forslag at gjøre for dig, som er baade for din og min Herres Nytte; vi venter en ung Person om en Times Tid fra Landet, som vi vil indqvartere udi dit Hus; det skal blive en fed Steg, thi han har Penge, som Græs.

Jacob. Skal jeg da stjæle Pengene fra ham, og lade mig hænge for Jer Skyld.

Henrich. Jeg skal nok practisere Pengene fra ham med List, og du skal faae din Deel deraf, lad mig kuns raade; du har en Hob honette Fruentimmer

mer i dit Hus, om Forladelse, jeg vilde sige smukke; den kjønneste iblandt dem maa stille sig forliebt i ham og bilde ham ind, hun er din Hustrue; du selv skal stille dig an, som du er jaloux, og altid have Øjnene paa ham, for at bestyrke ham desmere i de Tanker.

Jacob. Men om der er ingen Kjærlighed hos ham, hvad vil der da blive af?

Henrich. Ej Snak, en ung Person paa 22 Aar skulde ingen Kjærlighed føle, det er en god Snak; besynderlig, naar han bliver opmuntret af et listigt Fruentimmer; jeg vil være dig Mand for, at han blive forliebt; thi jeg skal selv bestyrke ham deri, saasom han har Fortroelighed til mig. Naar vi nu har bragt ham dertil — Resten finder jeg nok paa siden, naar jeg faaer Stunder at betænke mig, lad os kun faae ham i Huset først, saa skal jeg overlægge Sagen videre med dig.

Skyldenborg. Henrich, det begynder alt at lettes for mit Hjerte.

Henrich. Lad os gaae strax hver hjem til sit, jeg maa hen at tage en sort Kjole paa mig, saasom jeg skal agere Student.

Anden Act.

Første Scene.

Studenstrup. Henrich.

(Studenstrup med en gammeldags Kjole med støbte Knapper i, og en Pidsk i Haanden, kommer ind i Byen; Studenterne raaber Rus efter ham indenfor.)

Studenstrup. Ej raab i Carnalier til I bli'r gal.

Indenfor. Ru : : s Ru : : s Ru : : s Ru : : s.

Studenstrup. Faae han en Ulykke, der enten har deponeret eller tænkt til at deponere min Livstid, a er en Forpagtersøn fra Jylland, som kommer at fordre Penge ind.

Indenfor. Rus, Rus, Ru : : s Ru : : s.

Studenstrup. Ej hold Jer Munde, I Rakkerknægte, a er Drollen splide mig ad ingen Rus, seer I vel det.

Indenfor. Rus, Ru : : s Ru : : s Ru : : s.

Studenstrup. Nej, hør engang til de Bakkelsebester, hvor de raaber.

Indenfor. Rus : : : : :

Studenstrup. Kommer kuns, I Hunde, En for En, saa skal a, Drollen ta ved mej, vise Jer, at a er Kaal for Jer Hat.

In-

Indenfor. Rus, R : : s R : : s R : : s.

Studenstrup. Ja raaber kuns, til Kallunet gaaer ud af Jer Hals, J har en vakker Ære deraf, at raabe efter fremmede Folk, J som skal være selv geistlige Personer.

Indenfor. Ru : : : s.

Studenstrup. Hører J intet vel, J forbandede Karle, naar a seyer Jer, a er ingen Rus, eller nogen Tid tænker at ha min Fod paa Studengaarden.

Indenfor. Rus : : : Ru : : : s.

Studenstrup. Hillemænd, kunde a finde en Sten, J skulle faae en Ulykke; hør Kaale, ta Jer vare, hvem a rammer, den klyver a Hovedet paa, saa det halve Hoved skal ligge og dingle paa en Axel, og den anden halve Del paa den anden Axel, hører J vel, nu taler a mare god Jydsk.

Henrich. Hillemænd, der er han! (sagte) Nu skal Comedien gaae strax an, nu heder jeg ikke Henrich længere, men Niels Christensen. (Højt) Ej! J uforskammede Mennesker, som staaer saaledes og raaber efter en fremmed Person, det er jo en Skam og Spot for den hele Bye, at Fremmede skal fortælle, naar de kommer tilbage, hvorledes de har været begegnede; J kan vel see, at det er ingen Rus, J dumme Djevle! og lad være, han var en Rus, skulde J derfore saaledes forfølge ham; jeg

kan

kan nok see, at det er en smuk fornem Person, som heller har i Sinde at fordre sine Rente-Penge, end at give Penge for at faae Salt og og Viin paa Hovedet. Fy! skammer Jer, det skjær mig i mit Hjerte, at jeg skal høre saadant af Jer, som ere mine Ordens-Brødre.

Studenstrup. Monsieur! jeg takker skyldigst for den Godhed Han har for mig; jeg vilde ønske af mit Hjerte, jeg kunde tjene Ham igjen, jeg kan ikke vide hvoraf den Godhed rejser sig imod mig, som er Ham gandske ubekjendt.

Henrich. Monsieur! mit Hjerte bløder i mit Liv, naar jeg seer, at man gjør fremmede Folk Uret.

Studenstrup. Jeg seer nok, at Monsieur er en fuldkommen Mand, og en retskaffen Christen.

Henrich. Jeg kan virkelig blive syg deraf, saa ivrer jeg mig.

Studenstrup. Det kalder jeg Ærlighed.

Henrich. Tøver kuns lidet, I Skabhalse! jeg skal strax vise Jer, hvad det er at forfølge en stakkels Fremmed.

Studenstrup. Den stakkels Kaal har mere Ondt af min Fortræd, end jeg selv.

Henrich. En ærlig og skikkelig Mand.

Studenstrup. Det skulde gjøre mig Ondt, om Monsieur forivrede sig, og fik Ondt for min Skyld.

Henrich. Som aldrig har gjort Jer nogen Fortræd.

Studenstrup. Giv Jer tilfreds, lille Fatr, a har alt glemt det.

Henrich. Hvis jeg havde Jer fat, skulde jeg ærlig smøre Jer.

Studenstrup. Ej Musjør skal mare ikke løbe efter dem, Han kan komme i Ulykke derover.

Henrich. Saaledes skulde jeg tractere dem:
(Trækker Studenstrup efter Haaret, og slaaer ham ned imod Gulvet.)

Studenstrup. Hillemen, den Christen-Kjærlighed gaaer alt for vidt.

Henrich. Om Forladelse, Monsieur, jeg er ligesom fra mig selv af lutter Nidkjerhed.

Studenstrup. Hvor finder man mange slige Folk! men maatte jeg spørge om min Herres Navn, at jeg kunde berømme Ham derfor.

Henrich. Monsieur, jeg forlanger ingen Berømmelse, det er noget, som jeg og enhver bør at gjøre, men ellers hedder jeg Niels Christensen, til Tjeneste.

Studenstrup. Niels Christensen! det Navn er mig mare bekjendt.

Henrich. Ja, min Herre! her er over hundrede Niels Christensener her i Kjøbenhavn; thi enhver Mand, som hedder Christen, naar han kuns faaer

i Sin-

i Sinde, at kalde sin Søn Niels, saa bliver strax en Niels Christensen deraf.

Studenstrup. Saa hedder da min Herres Fader Christen?

Henrich. Jeg skulde haabe det, eftersom man kalder mig Niels Christensen, ellers er det noget, som jeg ej tør sværge paa, men min Moder kan sige det bedst.

Studenstrup. Var da hans kjære Fader da gift?

Henrich. Jeg veed ikke rettere.

Studenstrup. Med en Kone?

Henrich. Det er et taabeligt Spørgsmaal, jeg veed jo, man gifter sig ikke med Køer.

Studenstrup. A propos, vi taler om Køer, hvad var det nu, jeg vilde sige, hvad var hans kjære Moders Navn?

Henrich (Sagte.) Dersom den Knægt ikke var saa taabelig, skulde man tænke, at det var af Ondskab (høit.) Min Moder hedder Lisbet Hansdatter.

Studenstrup. Lisbet Hansdatter? jeg kjender en Kone, som hedder Lisbet, som er mig paarørende.

Henrich. Det kan nok være, Monsieur! jeg kjender og en mægtig Hob af det Navn, jeg haaber der er ingen Gade udi Kjøbenhavn, hvor man ej skal kunde finde et Stykke sexten Lisbeder.

Studenstrup. Er min Herre ikke fød i Jydland?

Henrich. Nej, men min salige Fader har boet

 der

der længe, og min Moder er der endnu, og jeg har mine Slægtninger der.

Studenstrup. Boer hans salige Fader da nu omstunder i Kjøbenhavn?

Henrich. Nej, Monsieur! ikke siden han døde.

Studenstrup. Herre Gud, er den salige Mand død?

Henrich. Ja, ellers kunde han ikke være salig.

Studenstrup Det er, min Troe, sandt, jeg staaer her og snakker hen i Taaget.

Henrich. Det vil ikke sige, Monsieur, man kan let fortale sig; ellers var det bedre, om han spurgte, om den salige Mand var død, end han skulde spørge, om den døde Mand var salig; ellers var han en gandske ung Mand, da han døde.

Studenstrup. Jeg condolerer da min Herre, det gjør mig hjertelig ondt, at Hans gode Fader kom saa tidlig i Himmerig.

Henrich. Jeg takker skyldigst, Monsieur, jeg vilde ønske, at hans gode Forældre ikke saa hastig maa komme der.

Studenstrup. Serviteur; men eftersom min Herre har Venner i Jylland, kjender han ikke en Mand, som hedder Henning Studenstrup?

Henrich. Er det ikke Forpagter Henning Nielsen?

Studenstrup. Ja han hedte Henning Nielsen tilforn, men siden han fik den Arv, som I maaske

har

har hørt tale om, hedder han Forvalter Henning Studenstrup; min Moder vilde endelig, han skulde kalde sig Henning von Studenstrup, men han vilde ingenlunde, saasom han er en ærlig gammeldags Mand.

Henrich. Skulde jeg ikke kjende min egen Morbroder!

Studenstrup. Ach, er det mueligt! saa er I da den rette Niels Christensen, som jeg leder efter, og har Brev til. (De omfavner hinanden, og græder.)

Henrich. Det er dog vist, som man siger, at Blodet er aldrig saa tyndt, det er jo tykkere end Vand. (Græder igjen.)

Studenstrup. Her er Brevet, som min Fader har skrevet Monfrere til: a Monsieur Monsieur Niels de Christensen, Sacrosanctæ Philosophiæ Studiosus, abzugeben in Knapnæring in Copenhagen.

Henrich. (læser Brevet.) Ach! min hjerte Monfrere, alle disse Complimenter var ikke nødig, jeg er jo obligeret at tjene Ham i alt, hvad mig muligt er.

Studenstrup. Ydmygste Tjenere, min allerkjæreste Monfrere og Cousine, men vil han nu først gjøre mig den Tjeneste, og vise mig mit Logemente udi de tre Hjorter.

Henrich. Fy, han skal, min Troe, ikke logere der, der er saa uroeligt, jeg skal føre ham ind til min Svoger.

Stu-

Studenstrup. Jeg vilde heller tage ind paa et Vertshuus, Monfrere; thi maaske den Mand, for Svogerskabs Skyld, ingen Penge vilde tage, saa var jeg kuns ampraseret dermed.

Henrich. Han holder ogsaa Vertshuus, Monfrere! og lader sig betale, skjønt han er ej saa dyr som andre.

Studenstrup. Det er meget godt, saa vil jeg da strax følge Monfrere didhen.

(De gaaer til den anden Side af Theatret og banker paa, og Verten i Paradiis kommer ud.)

Anden Scene.

Studenstrup. Henrich. Jacob.

Henrich. God Dag, Svoger! denne gode Mand, I her seer, er min Fætter, som er nylig kommen fra Jylland; jeg vil recommendere Svoger ham, som det var mig selv; han vilde tage ind udi de tre Hjorter, men mig synes, han er bedre i Svogers Huus.

Jacob. Det skulde have gjort mig ondt, hvis Han havde taget ind andensteds; jeg gratulerer Hans Ankomst her til Byen.

Studenstrup. Det er mig kjært, at jeg har fundet en Svoger her paa Stedet, som jeg kan logere hos; jeg takker, at Han vil logere mig hos sig, men vidste jeg, at han ingen Penge vilde tage, saa vilde

jeg

jeg ikke incommodere Ham, men heller tage ind i de tre Hjorter.

Jacob. Ach! ach! vi skal nok komme tilrette.

Studenstrup. Men Herr Svoger maa love mig først, at Han vil tage imod Betaling.

Jacob. Ei! vil Herr Svoger ikke bekymre sig derom; det skal have gode Veje.

Studenstrup. Nej, jeg svær derpaa, Svoger! at jeg taer ikke ind i Hans Huus, uden Han lover mig det, og at jeg maa betale, ligesom en anden Fremmed.

Henrich. Hør, Svoger! min Fætter taer ej ind i Jer Huus paa anden Maade.

Jacob. Ja, ja, Han skal da betale, som en Anden; jeg vilde kuns ønske, at jeg kunde divertere Ham noget; jeg selv er, ligesom Herr Svoger seer, og min Kjæreste er meget eenfoldig og stille.

Henrich (vender sig til Studenstrup.) Monfrere skal ikke troe det samme; thi hans Kone er een af de artigste Koner her i Byen, men han er selv noget jalour, ihvorvel jeg tør sværge paa, at han ingen Aarsag har, thi alle Mennesker, som kjende hende, holde hende for en dydig og skikkelig Matrone; men Monfrere veed selv, hvordan det gaaer til, naar en gammel Mand faaer en ung dejlig Kone.

Studenstrup. Jeg er bange da, at vi komme i Klammerie sammen; thi jeg gad gjerne spøge lidt Korn med Fruentimmer.

Hen-

Henrich. Ej, det vil intet sige; det er ellers et godt stakkels Mand.

Studenstrup. Men er han da lidt jaloux? Ha! ha! ha!

Jacob. Hvoraf leer Svoger saa hjertelig?

Studenstrup. Intet, bitte Svoger, uden af noget Galskab, som min Fader har skrevet i et Brev til min Monfrere Niels Christensen.

Jacob. Vil Svoger ikke være saa god og spadsere ind?

Studenstrup. Jeg skulde hen til min Vogn først, som staaer strax ved Hjørnet, om Svoger vil spadsere med mig derhen.

Henrich. Jeg maa forlade Dem en halv Times Tid, saa skal jeg strax have den Ære at see Dem her i Huset igjen.

Studenstrup. Adiøs da saalænge.

Tredie Scene.

Henrich alene.

Det gaaer an, ja det gaaer rigtig an; jeg kunde aldrig træffe beqvemmere Karl til at exercere mig paa. Hvor skulde den Karl kunde begaae sig, der er falden i slige gode Hænder, der har faaet mig til Fætter og Verten i Paradiis til Svoger? — Men der er min Herre.

Fjerde Scene.

Skyldenborg. Henrich.

Skyldenborg. Nu, vellærde Henrich Gaudieb! hvor gaaer det?

Henrich. Hun gaaer, som hun var smurt; han kysser mig, og kalder mig sin Fætter, og Jacob i Paradiis er hans Svoger. Synes Herren, at ikke Begyndelsen er god nok?

Skyldenborg. Haha! Men hvad skal vi nu gjøre videre?

Henrich. Lad mig kuns raade; jeg har alt en Hob Galskab i mit Hoved; jeg skal underrette Jacob videre, hvad han skal gjøre.

Skyldenborg. Men end om Jacob stjæler alt hans Gods fra ham, og løber bort, saa fordærve vi jo vor Sag mere.

Henrich. Derfor vil jeg logere i samme Huus for at hindre ham derudi.

Skyldenborg. Ja, saa gaaer det an.

Henrich. Men efter de Projecter, jeg har i mit Hoved, saa maa vi have nogle Andre i Ledtog med.

Skyldenborg. Jeg skal skaffe et Par gode Venner, som ere beqvemme dertil.

Henrich. See, der kommer de tilbage; gaae I kuns nu bort.

Femte

Femte Scene.

Studenstrup. Henrich. Jacob.

Studenstrup. Var det ikke en forbandet Kaal, som turde begjære to Skilling alene for at bære to Kufferter op for Trappen.

Jacob. Ja de Folk ere uforskammede, Herr Svoger! de kaster min Tro paa Nakken ad to Skilling.

Studenstrup. Ligesom to Skilling var ikke Penge.

Jacob. Sandt nok; man skal længe lede, førend man finder to Skilling paa Gaden.

Studenstrup. Saasnart de seer en Fremmed, saa tænker de, at der er noget at fiske; men de skal, min Troe! ikke smøre dem paa mig; de Studenstruper er ikke af det Slags Folk, som lader dem trække ved Næsen; de veed anderledes, hvad Pengene duer til.

Jacob. Nei nei! saavidt jeg kan see paa Herr Svoger, saa trækker Ingen ham saa let op.

Studenstrup. Jeg vilde see paa den, der skulde g'øre det, om det var Alexander Magnus selv. Ja hvor kloge de vare, saa fixerede jeg dem dog; thi jeg gav dem en med Qvægsølv oversmurt Halvskilling at verle for en Otteskilling, og saa fik jeg sex Skilling tilbage.

Jacob. Men jeg er bange, at naar de bliver det vaer, saa kommer de tilbage. Stu-

Studenstrup. Saa svær jeg paa, at de ej har faaet den af mig; thi jeg har nogle smaa Eder i Reserva, saa at jeg kan svære mig fri, uden at forsvære mig; som for Exempel: jeg svær paa, at jeg ej har lovet dem Penge, saa forstaaer jeg derunder til Foræring; om jeg nu slet intet havde betalt dem, saa svær jeg paa, at jeg havde betalt, nemlig ikke dem, men Andre for andet Arbejde.

Jacob. Svoger slægter sine kjære Forældre paa, thi de passerer for de vittigste Folk der i Egnen; et godt Træ kan ej bære uden gode Frugter.

Studenstrup. Jeg har min evige Lyst deraf, at jeg kan trække slige Folk op. Jeg har en Hob falske Penge, som jeg skal smøre i kjøbenhavnske Folk, saa at Rejsen skal ej koste mig meget; det maae jeg og Niels Studenstrup forstaae, derfor har jeg ogsaa noget i Pungen, jeg holder det og ikke for nogen Synd; thi der staaer, at Kjøbmænd skal være snedige, som Slanger, hvad mener Svoger derom?

Jacob. Ej hvad Synd? enhver Tyv er jo en Mand i sin Næring.

Studenstrup Der hedder det: luk Øjnene op, eller Pungen.

Jacob. Ja, det er jo efter Ordsproget.

Studenstrup Det maae have været nogle skjønne Mænd, som har gjort de Ordsprog; thi de ere mare Guld værd.

Hen-

Henrich. See, velkommen tilbage!

Studenstrup. Tak min hjart Fætter, gid a kunde have Jer altid hos mig.

Henrich. Veed I hvad, jeg vil logere her i Huset, saalænge Fætter er i Kiøbenhavn, thi det kommer mig paa eet ud.

Studenstrup. Ach det var kosteligt, a bekjender at lille Fætter er i alle Maader, som han mig er beskreven, vi kan ligge i et Kammer og i en Seng sammen.

Henrich. Ja nok, saa skal jeg betale den halve Leje.

Studenstrup. Saa sparer vi begge en Dalers Penge derved. Men hør min hjart Fætter, I maa sly mig fat paa en Mand her i Byen, som heder Skyldenborg, Drollen skal splide den Kaal ad, hvis han ikke betaler mig til yderste Skjerf, a skal vise ham, at a heder Niels Henningsen Studenstrup. Hvorledes er det fat med den Mand, er han kommen til agters?

Henrich. Nej, jeg veed, at han har paa et Sted 4000 Rdlr. staaende, kunde Monfrere faae Assignation paa samme Mand, eller at samme Mand vilde lade transportere Gjelden paa sig, og give Monfrere Prioritet i en af sine Gaarde derfor, da bleve Pengene staaende paa et sikkert Sted.

Studenstrup. Hvad heder den Mand?

Hen-

Henrich. Han heder Lars Andersen, en af de bedste og vederhæftigste Mænd i Byen.

Studenstrup. A har hørt tale om den Mand, gid kuns han stod mig for Pengene.

Henrich. Vil Fætter kuns ikke bekymre sig derom, det skal have sin Rigtighed, lad os nu gaae ind.

Tredie Act.

Første Scene.

(Børsen præsenteres, hvor efterhaanden kommer Kjøbmænd ind, først)

En Kjøbmand, og en Jøde med et Skjæg.

Kjøbmanden. Jeg seer, her er ingen Folk kommen endnu; jeg skulde have Kroner mig tilverlet, men gid Fanden give dem elleve og én qvart pro Cento, jeg kommer heller til at søge om Dilation til i Morgen eller Overmorgen, thi saa haaber jeg, Prisen vil falde; men der seer jeg en Jøde, jeg maa høre engang, hvad han begjerer. Serviteur Monsieur! har Han ingen Kroner at verle?

Jøden. Nej Monsieur, jeg troer ikke, at jeg har nogen; vilde han sonsten have mange?

Kjøbmanden. Fire Tusind Rixdaler.

Jøden. Jeg har selbst ingen itzund Monsieur, men maaskee jeg kunde skaffe ham welke hos en god Ven for halvtolvte pro Cento. Kjøb-

Kiøbmanden. Halvtolvte pro Cento? det er jo Jødisk.

Jøden. Ja jeg er og en Jøde; ich will ihm sagen, Monsieur, Coursen er elleve og en Qvart, naa maa jeg jo i det ringeste have en Qvart for min Umag.

Anden Scene.

Kjøbmanden. En anden Kjøbmand. Jøden.

Første Kiøbmand. Nej, vi betakker os, saa længe her er Christne i Landet, handler vi ikke med Jøder; see, der seer jeg en god ærlig christen Kjøbmand. Hør, min Herre, har Han ingen Kroner at verle?

Anden Kiøbmand. Jo til Tjeneste.

Første Kiøbmand. Hvad tar han pro Cento?

Anden Kiøbmand. Tolv Rixdaler.

Første Kiøbmand. Da kan jeg faae dem hos en anden Jøde for elleve.

Anden Kiøbmand. Kan nok være.

Første Kiøbmand. Jeg seer da, her er værre at handle med christne Jøder, jeg maa hen til den anden igjen; hør Smaus, lad mig da faae nogle af Jeres Kroner.

Jøden. Mit Navn er Moses, min Herre, jeg er kein Smaus, jeg er en Portugiser-Jude; vil Herren sonsten mit mig hjem gaaen, kan han nogen faae; men intet geringer. Før-

Første Kjøbmand. Ja lad os gaae da.

Den anden Kjøbmand bli'r tilbage. Førend jeg vexler mine Kroner for ringere, end 12 pro Cento, før skal de smukt blive liggende; jeg mener, jeg skal nok faae dem udvint, naar det ostindiske Skib skal gaae bort.

Tredie Scene.

Skyldenborg. Kjøbmanden.

Skyldenborg. Serviteur, Monsieur! jeg skulde have nogle Penge i en Hast, jeg vilde gjerne give dobbelt Rente, om Monsieur vilde laane mig et Tusind Daler.

Kjøbmanden. Vil min Herre give mig 12 pro Cento, skal Han faae nogen.

Skyldenborg. Ja hjertelig gjerne, om det var 14; ikke, fordi jeg trænger saa meget, men jeg kan gjøre i en Hast en stor Gevinst derpaa.

Kjøbmanden. Ja, naar Monsieur skaffer Pant, Caution eller Endossement, skal han gjerne faae, om det var end 2000.

Skyldenborg. Monsieur! jeg vil give ham min Vexel, han kjender mig nok, at jeg er en honet Homme.

Kjøbmanden. Nej, Monsieur, jeg maa tage mine Ord tilbage, nu erindrer jeg, at jeg ingen Penge har.

Skyl-

Skyldenborg. Monsieur, jeg vil give ham 16 pro Cento.

Kjøbmanden. Det er, min Tro, mit Alvor, min Herre! at jeg har ingen.

Skyldenborg. Kom an, jeg vil give ham 20, og betale Lagien forud.

Kjøbmanden. Jeg svær paa, at jeg har ingen, Adieu.

Fierde Scene.

Skyldenborg alene.

Gid du aldrig faaer nogen da! jeg veed aldrig, hvorledes jeg skal rede mig ud fra den 11 Juni, uden Henrichs Forslag vil lykkes; men Forslaget er saa dristigt, at jeg tvivler om, det kan gaae for sig; jeg faaer lade ham raade, thi han bliver vred, naar jeg disputerer ham imod. Forslaget er dette, at min Kammerat Jens Trækholdt giver sig ud for Lars Andersen, een af de rigeste Mænd her i Byen, lader, som han skal levere til mig lige saa mange Penge, som jeg er Studenstrup skyldig, transporterer Gjelden paa sig, og giver ham første Prioritet i Raadhuset derfor; jeg spurgte, da jeg hørte det Forslag, om han var bleven gal, thi det er for dristigt at bruge end i Comedie; men han svarede, Herre, naar I eftertænker to Ting, først Personens Dumhed, for det andet den Tillid, han bær til mig, som

sin

sin Fætter og bedste Ven, da er det meget gjørligt; nu er han henne at besee Raadhuset, som han tager for Lars Andersens Hus; jeg venter med Smerte paa min Kammerat, thi han lovede . . . See der er han.

Femte Scene.

Skyldenborg. Trækholdt.

Skyldenborg. Hvorfor bier I saa længe, Monfrere?

Trækholdt. Nu slog Klokken først halv Tolv; men hvor er Taassen?

Skyldenborg. Han er hen med Henrich at see paa det, som I skal sætte ham i Pant.

Trækholdt. Hvilket Hus bliver det?

Skyldenborg. Det bliver Raadhuset.

Trækholdt. Ha, ha, ha!

Skyldenborg. Hold I kuns gode Miner, og lad Henrich raade. See der kommer de begge.

Sjette Scene.

(Personerne af forrige Scene gaae og spadsere frem og tilbage. Studenstrup og Henrich kommer ind.)

Studenstrup raagende om sig. Hillemænd, hvilket Hus er ikke den Børs.

Henrich. Ja det er en skjøn Bygning, og her er i disse Boder, Monsieur seer inden for, at bekomme Alt, hvad forlanges.

Studenstrup. Kunde jeg faae mig et godt Rør, saa vilde jeg nok spendere en Marks Penge, eller tre derpaa.

Henrich. Ach! Monfrere kan intet smukt Rør faae under 6 Rixdaler.

Studenstrup. Gud bevare mine 6 Rixdaler! nej, det er da bedst at slaae den Tand ud, thi Penge er ikke at skjemte med i disse Tider.

Henrich. Vil Fætter ikke have noget andet Galanterie?

Studenstrup. Jeg vil nok have een af de smaa Træfugle med Fløjter i Rumpen til at forære min yngste Broder Christopher, naar jeg kommer hjem, om de ikke kom for høit at staae. Men hvem ejer disse Skilderier, her staaer paa Væggen?

Henrich. De ere tilkjøbs, om Monfrere er Liebhaber. (Sagte.) Hillemænd, kunde jeg faae ham til at kjøbe Skilderierne, som høre Børsen til, var det artigt nok.

Studenstrup. Nej Fætter, de see saa gammeldags ud.

Henrich sagte. Nej, skam faae han heller.

En Dreng kommer ind med Bøger under Armen. Kjøber I smukke Bøger Mussiø: Altid være vel tilfreds, aldrig være vel tilfreds.

Studenstrup. Har du ikke Per Paarses Krønnike? Jeg er en stor Elsker af Krønniker; Fetter! jeg

jeg har Saxo Grammatica og Arendt Hvitfelds Krønnike tilforn, men jeg holder mere af Per Paarses Krønnike, thi der er ingen Kaaberstykker i de andre.

Drengen. Ja her er en Per Paars.

Studenstrup. Hvad skal den koste?

Drengen. Fire Mark.

Studenstrup. Gid du faaer en Ulykke med dine 4 Mark! vil du have 8 Skilling?

(Drengen gaaer bort, og byder Bøgerne om til Andre, som gaaer og spadserer.)

Studenstrup. De Karle kaste paa Nakken ad 8 Skilling, det er, mare, alt, hvad den Bog er værd; thi der er nok en Hob Løgn derudi. De siger ellers, at den Per Paars skal have været en skikkelig Mand. Skam faae dem, de maatte lade Manden ligge i Ro i sin Grav. Hvad nu, Fætter, er I ikke vel, Sveden staaer Jer af Panden.

Henrich. Lad os ej tale mere om den Bog, Fætter, jeg faaer ondt deraf, thi ingen Tyrk kunde skrive saaledes om Baccalauruser, og Magistrer, som han har skrevet. Hvad synes ellers Fætter om Lars Andersens store Gaard paa Torvet?

Studenstrup. Det var et skjønt Hus nok, Fætter, men det var saa underlig bygget.

Henrich. Det Hus kan jeg forsikkre Monfrere ikke blev solgt under 20000 Rixdaler, han har selv ladet det bygge, men jeg tør sige ikke med 30000 Rixdaler.

Studenstrup. Det er Under, at man vil sætte saa meget i en Bygning.

Henrich. Ach! hvad, mener I, Lars Andersen agter 30000 Rixdaler, ikke meer end Monfrere 10 Rixdaler.

Studenstrup. Ja vi har nok hørt tale om Lars Andersen i Jylland, vil han paatage sig Gjelden, og spare mig Renterne, har jeg intet, uden hans Haand nødig.

Henrich. Det er sandt nok, Monfrere, men jeg er for at gaae den sikkreste Vej; en anden her i Byen kunde ikke begjære Pant af ham, men Monfrere kan foregive, at han er fremmed, saa gaaer det an; jeg kan ikke hjelpe Monfrere her uden med gode Raad, thi mine Vilkaar ere ikke, at jeg kan aftjene den Høflighed, jeg har nydt af Hans Forældre, med andet.

Studenstrup. Ach! min allerkjæreste Fætter, et godt Raad er bedre, end Penge.

Henrich. Jeg tilstæder da ikke Monfrere, at I ta'r imod hans Forsikring, uden han gi'r Jer Prioritet i den store Gaard paa Torvet, thi Hans Forældre vil jo, at Pengene skal sættes paa Prioriteter.

Studenstrup. Ja Monfrere maa gjøre deri, som Han lyster; men jeg staaer og tænker paa en Ting, hvorfore vi, som ere Fættere, skal sige I til hinanden.

Hen-

Henrich. Det er sandt nok, lad os da som Brødre, herefter sige Du til hinanden.

Studenstrup. Ja hvad andet?

(De kysser hinanden.)

Henrich. See der gaaer min Troe Lars Andersen, see, hvor han gaaer og speculerer.

Studenstrup. Ja jeg vil tjene dig, Monfrere; saadan en Mand har tusind Sager i sit Hoved, især ved 11 Juni-Tider; jeg veed ikke, om jeg tør tale ham til, Monfrere er nok saa god at gjøre det for mig.

Henrich. Ydmygste Tjenere, min Herr Andersen, jeg vilde gjerne fornemme, om Monsieur Skyldenborg ikke har nogle Penge tilgode hos ham.

Trækholdt. Ja jeg troer; men hvad kommer det Jer ved?

Henrich. Jo, min Herre, det er os anliggende at vide.

Trækholdt. Nu har jeg ingen Stunder at tænke derpaa, I kan tale mig til en anden Tid.

Henrich. Ach! min Herre, eftersom jeg har den Lykke, at finde Ham saa tidlig paa Børsen, førend der kommer flere Folk, saa vil jeg ydmygst bede, at Han vil høre mig lidt; denne unge Person, som min Herre seer, har 3000 Rixdaler at fordre hos Skyldenborg, som han vil opsige for at sætte dem ned paa et sikkert Sted, eftersom Renterne i nogle

Aar

Aar ikke har været betalt i rette Tider, vil nu min Herre Andersen være af den Godhed, at transportere Gjelden paa sig, saa stode Pengene sikkrere.

Trækholdt. Ej, jeg vil ikke have dermed at bestille, jeg skyer Monsieur Skyldenborg sine Penge, og saa er det ude; hvad hedder ellers denne unge Person?

Studenstrup. A hedder Studenstrup, og er Henning Nielsens Søn.

Trækholdt. Nu, er I Henning Nielsens Søn, Jer Fa'r er en smuk Mand, jeg vil gjøre for hans Skyld, hvad jeg kan.

Studenstrup. Skyldige Tjenere, mine Forældre skal nok stræbe at forskylde Hans Høflighed.

Trækholdt. Ej Bagatelle, havde man kun fat paa Monsieur Skyldenborg, saa skulde vi snart gjøre det klart, jeg troer, han gaaer der, jo det er han. Hør Monsieur Skyldenborg, et Ord, denne unge Person har faaet at vide, at I skal have nogle Penge hos mig, og saasom han har Penge at fordre hos Monsieur, som han vil sætte ned paa et andet Sted, saa har jeg lovet, at de maa blive staaende hos mig, at jeg skal blive hans Debitor; ja Monsieur, det hjelper ikke, at Han blinker med Øinene, jeg er en ærlig Mand, som ingen Hocus Pocus veed af at sige, tilmed har jeg lovet at tjene denne unge Person derudi for hans gode Forældres Skyld.

Skyl-

Skyldenborg. Hvem siger, at jeg blinker med Øjnene, havde min Herre sagt det paa et andet Sted, saa : : : :

Trækholdt. Hvad vilde I gjøre, mener I, at jeg lader mig kyse af skrammererede Klæder, I kjender maaskee ikke Lars Andersen ret.

Skyldenborg. Jo jeg veed, at han er en rig Mand, men for Resten : : :

Trækholdt. Hvad vil I sige med det for Resten : :

Henrich gaaer dem imellem. Ach min Hr. Andersen! Han ivre sig ej, betænk, at det er Børsen, vi ere paa.

Trækholdt. Det er sandt, som I siger; hør Monsieur Studenstrup, I skal faae Jere Penge hos mig.

Skyldenborg. Jeg er jo Mand for at betale ham dem selv.

Henrich. Nej, han er ikke fornøjet dermed, hans Forældre vil heller have Monsieur Lars Andersen til Debitor; det kommer jo Monsieur paa et ud, naar Han agter at betale.

Skyldenborg. Det gjør vel saa, men jeg kan ikke fordrage at man vil tvivle paa min Ærlighed.

Studenstrup. A tvivler int paa hans Ærlighed, men mine Forældre vil saa have det.

Skyldenborg. Velan da, jeg er fornøjet; naar

naar Børstiden er ude, kan vi gaae hjem og gjøre det klart.

Henrich. Men jeg vilde tale noget med Monsieur Andersen, om han ikke vilde fortryde derpaa; Monsieur Studenstrup er forsikret om, at hans Penge ej kan være i bedre Hænder, end hos Ham, men han har Ordre af sine Forældre at tage Prioritet i en Gaard derfor.

Trækholdt. Ja saamænd, han kan faae Prioritet i min store Gaard paa Torvet.

Studenstrup. Det er kosteligt, à har seet den Gaard, den har vel kostet meer end een Daler at bygge.

Trækholdt. Nu maa jeg forlade Dem lidt, I gode Mænd, til Børstiden er ende. Adieu.

Syvende Scene.

(Den rette Børstid forestilles, og føres da ind paa Theatrum saa mange, som man kan afsted komme. Nogle helde med Hovedet, Andre true, Andre klammes, Andre ere glade, andre bedrøvede og vrie Hænderne, Personerne kan tale, hvad de vil, thi man hører kuns Lyden, adskillige smaa Drenge kommer ind med Placater og ny Viser, som de sælger; endelig gaaer en efter anden bort, efter at den Sværm har varet et Qvarter, indtil de forrige Personer ere alene, hvilke ogsaa gaaer bort tillige.)

Fjer-

Fjerde Act.

Første Scene.

Studenstrup alene.

Ha, ha, ha, jeg tænkte nok, at det vilde gaae saaledes, min Svoger er gandske jaloux; jeg tilstaaer, var det ikke for Svogerskab Skyld, saa gjorde jeg ham til Hanrej, thi Konen er en af de yndigste og behageligste Koner, som nogen vil see for Øjne; jeg mærker ogsaa, at hun er tam nok, saa det skulde ej koste mig megen Umage, thi hun har aldrig Øjnene af mig, og det første hun seer mig, sukker hun, som Sjelen skulde gaae af Livet; jeg er ej heller meer af Stok og Sten, end en anden, og bekjender gjerne, at hvis - men der er min Fætter Niels Christensen, jeg maa høre, om han har mærket noget deraf.

Anden Scene.

Studenstrup. Henrich.

Studenstrup. Servitenr, Monfrere, hvor kommer du fra?

Henrich. Jeg kommer fra vor Svigerske, du er lykkelig, Monfrere.

Studenstrup. Hvi saa?

Henrich. Du est lykkelig.

Stu-

Studenstrup. Hvori bestaaer den Lykke?

Henrich. Madamen er gandske forlibt i dig.

Studenstrup. Har Du ogsaa mærket det?

Henrich. Jeg har baade mærket og hørt det af hendes egen Mund.

Studenstrup. Du har Pokker heller.

Henrich. Hendes Miner kom mig vel i Førstningen noget underlig for, jeg kunde dog umulig tænke, at den ærbare Kone skulde være forliebt, men da jeg gik nylig forbi hendes Kammer, hørte jeg en Sukken og Hylen, som en Sten maatte græde ved, da jeg gik lidt nærmere, hørte jeg, at det var min Svigerske, og at hun repeterede Monfreres Navn over 10 Gange; ach min allerkjæreste Studenstrup, sagde hun, gid dit Hjerte var saaledes henvendt til mig, som mit er til dig; ach ulyksalig var den Tid, jeg fik dig at see! og andet mere. Jeg blev gandske bestyrtset derved, thi jeg kan svære Monfrere til, at i de 8 Aar jeg har kjendt hende, jeg aldrig har fornummet ringeste Anfægtning hos hende, hvorvel hun har havt mange Tilbedere, men Monfrere har en sær lykkelig Stjerne paa Himlen, dog kan jeg sige det, at hvis jeg var et Fruentimmer, blev jeg og gandske forliebt i dig, thi du er baade vel skabt, og derforuden har extraordinaire smukke Manerer, saa at der vil meget til at staae saadan en Person imod.

Stu-

Studenstrup. Jeg nægter ikke det, Monfrere, at jeg jo har ført mange Fruentimmer i Fristelse : : Men hvad vil den Pige her?

En Pige. Her er et Brev, som En leverede mig til Monsieur, og begjerte Svar.

(Gaaer lidt til Side.)

Studenstrup læser Brevet højt. Monsieur! jeg skulde aldrig bilde mig ind, at noget Menneske i Verden skulde have kundet forurolige mit Sind saaledes, at jeg skulde overtræde den Modestighed, som hidtil har været min Hoveddyd, at anmode en fremmed Person om Kjerlighed, men ach! lad os ikke trodse formeget med vore Dyder, jeg har bildet mig ind at være mere fuldkommen end andre Mennesker, men Monsieurs Skabning og angenemme Manerer har uddrevet al Ærbarhed af mig, og optændt saadan Ild i mit Hjerte, at det i kort Tid vil fortæres, hvis Monsieur ved et behageligt Svar ikke vedergvæger det igjen, jeg forbliver rc.

Abelone, Jacob Pedersens.

P. S. Jeg beder, at Brevet maa strax rives i Stykker.

Henrich. Hillemænd! var det ikke saa, som jeg sagde? hvad vil du nu svare?

Studenstrup. Jeg kan ikke svare, Monfrere, thi min hele Krop skjælver.

Henrich. Ja saa! est du allerede saa slagen?

Studenstrup. Vil ikke Monfrere svare i mit

Navn

Navn, jeg kan nok skile et Brev saa godt som Nogen, men nu kaager mit Blod saaledes i mig, at jeg ej kan have Stadighed til at skrive Svar; min hjerte Monfrere, skriv, at jeg er 10 Gange saa meget forliebt i hende; men der kommer mare Svoger selv, lad os gaae op paa vor Kammer, at skrive Brevet.

(Han river hendes Brev først i Stykker.)

Tredie Scene.

Jacob alene.

Alting gaaer, som vi vil have det; En af Mammesellerne er min Kone, og spiller sin Person, saa det er en Lyst at see hende; han er forliebt og vil gjøre mig til Hanrej, da jeg dog aldrig har været gift; jeg er jaloux over min Kone, hvorvel jeg aldrig har haft nogen; Henrich holder gode Miner, som en gammel gjennemgaaen Skjelm bør at gjøre; med et Ord at sige, her spilles en Comedie, som kan blive artig nok, hvis Ingen røber os. See der er Henrich.

Fjerde Scene.

Jacob. Henrich.

Henrich. Nu, hvor gaaer det, Svoger, er det sandt, at du est saa jaloux?

Jacob. Gid du faae Skam baade med dit Svogerskab og Fetterskab; men Henrich, jeg er bange

for.

for, at naar denne Historie bli'r engang siden aabenbaret, at det vil gaae os ilde.

Henrich. Det kan ikke aabenbares uden saa er, at vi røber os selv, ellers, ifald den blev aabenbaret, hvad vil det da sige, jeg redder mig nok derfra, og du kan ikke meer end blive hængt; en stor Ulykke! ligesom det skulde skille dig meget, enten du blev hængt i Dag eller i Morgen.

Jacob. Efterdi det ikke kan skille meget, om vi blive hængte i Dag eller i Morgen, saa haaber jeg, du for gammel Venskabs Skyld lar dig hænge for mig.

Henrich. Nej Jacob! jeg vilde gierne overleve dig for at gjøre din Gravskrivt, hvilken skulde blive saadan: "her hænger Jacob Christophersen, fordum vel meriteret Vært udi Paradis, udi sit Alders fyrgetyvende Aar; hvis du vil vide, hvorfor han blev ikke hængt tilforn udi sit tyvende Aar, da svares, at Fanden frier længe sin Mand. Saaledes forestillet den Afdøde til Ære af hans højtbedrøvede efterladte Ven Henrich Larsen fecit.

Jacob. Nu, nu, Henrich, du er alt for grov.

Henrich. Ej Jacob, jeg veed, du kan forstaae Skjemt.

Jacob. Alting med Maade.

Henrich. Var du ikke min gode Ven, saa skjemtede jeg ikke saaledes.

Ja-

Jacob. Jeg kan nok forstaae Skjemt, naar man kun ikke vil tale paa mit ærlige Navn og Rygte.

Henrich. Det er sandt nok, thi Værterne udi Paradis har altid været skikkelige Folk; men Jacob! veed du nu, hvad Taassen gjør?

Jacob. Nej.

Henrich. Han svarer paa Mammesellens forliebte Brev meget bevægeligen.

Jacob. Ha, ha, ha, see der er hun.

Femte Scene.

Lucretia. Jacob.

Lucretia. Jeg har faaet et Brev i Dag, som er Guld værd, nu er Spillet vundet.

Jacob. Hvad svarede han?

Lucretia. Ej, det er ikke andet end Engler for og bag.

Jacob. Kan du nu kuns holde videre Miner.

Lucretia. Hvilken Snak, ligesom jeg ikke er vant til Handværket; see der kommer han.

Sjette Scene.

Studenstrup. Henrich. Jacob. Lucretia.

Studenstrup. Serviteur, Svoger, nu er jeg ret fornøjet i mit Sind, thi jeg har faaet mine Penge af en urigtig Mands Hænder i en andens,

som

som jeg ikke med Besværlighed skal kræve Renterne af.

Jacob. Hvem er den Mand, Svoger?

Studenstrup. Det er Lars Andersen.

Jacob. Ja han er god nok, gid jeg havde en Tønde Guld staaende hos ham.

Studenstrup. Han har derfor givet mig Forsikring i sit store Hus mit paa Torvet. For alt dette har jeg at takke min Fætter Niels Christensen, hvor finder man slige Fættere?

Henrich ta'r Værten til Side. Hør Svoger, I skal ikke kunde troe, hvilke brave Folk Studenstrups Forældre er, og hvilket Navn de har indlagt sig; thi for 20 Aar siden havde de hverken hvad de skulde bide eller brænde, saa at alle deres Naboer foragtede dem, nu derimod har de ved deres Flid og Vindskibelighed bragt det saavidt, at alle deres Naboer ere blevne Prakkere, og de har trækket alle Pengene til sig. (Medens de taler sammen, staaer Studenstrup og hvisker med Mammesellen, Jacob seer sig tilbage, og lader som han er vred derover, Henrich trækker hans Hoved til sig, og continuerer sin Tale.) Henning Studenstrups første Opkomst, Svoger, var denne, han kjøbte sig Tid efter anden en Hob Processer til, da han vandt den første, fik han Penge udi Hænderne, at vinde de andre med. (Jacob seer sig om og bli'r vaer, at Studenstrup kysser paa Mammesellens Hænder, stamper i Gulvet af

Vre-

Vrede, Henrich vender ham om igjen.) Jeg siger ikke dette, Svoger, af nogen Partiskhed, thi omendskjøndt de vare mig aldrig paarørende, gav jeg dem dog det samme Vidnesbyrd: Summa Summarum, han vinder en Proces efter en anden, hvor vanskelige de end vare, saa at alle Folk havde saadan Respect og Estime for Studenstrup, at, omendskjønt de havde de allerreneste Sager, saa dog lode de for en ringe Ting falde deres Paastand, førend de ville gaae til Tinge; synes Jer ikke Svoger, at det var en hel Hob af en ustuderet Mand? (Jacob løber hen, og lader, som han hvisker Mademoiselleen en Djævel i Øret, Henrich trækker ham tilbage.) Summa Summarum, Svoger, da han var bleven en Mand paa 10000 Rixdaler, slog han sig til Handel, men mener I, at det var med at rede i Skibsparter, at forskrive fremmede Varer for at sælge dem igjen, at drive Vexelhandel eller andet, som er Hazard ved? jo, jo! Henrich Studenstrup var klogere end saa (Jacob lader, som han vil derhen igjen, Henrich trækker ham tilbage.) Summa Summarum, han gik den sikkre Vej, Svoger, han slog sig til saadan Handel, som var vis Gevinst ved, men ingen Hazard, han laante aldrig en Skilling ud uden Pant, og det med de Vilkaar, at hvis de ikke løsede Pantet inden vis Tid, skulde det forfalde til ham, saa at hans Hus var anseet, og er endnu denne Dag anseet, som et Assistentshus for fattige

Folk,

Folk, som trænger i en Hast, at de kunde faae Penge, naar de kuns alene vil sætte Pant. (Jacob bli'r urolig igjen, og Studenstrup leer, saa han holder paa sin Mave.) Summa Summarum, allerkjæreste Svoger, han holdt Auction engang om Aaret paa slige Panter, og var det allerartigste, at undertiden de samme Folk, som havde ejet Pantet, kjøbte det tilbage for dobbelt saa meget, som det var pantsat for.

Jacob. Er denne Snak ikke snart til Ende?

Henrich. Summa Summarum, det var at ønske, at andre vilde efterfølge Studenstrups Exempel og føre saadan forsigtig Handel, saa havde mange mere til bedste end de har.

(Lucretia gaaer ud, og vinker ad Studenstrup.)

Syvende Scene.

Studenstrup. Jacob. Henrich.

Jacob. Hvad var det for Hvisken, Svoger havde med min Kone?

Studenstrup. Intet, uden at hun spurgte mig om mine Forældre; jeg troer ikke, Svoger har Tanker om mig, at jeg skulde tale andet med hende, end det som enhver maatte høre.

Jacob. Nej mænd, jeg har endelig alt for gode Tanker om min Kone, at jeg skulde have hende mistænkt.

Henrich. Og jeg lover for min Fætter Studenstrup, thi han er Kydskheden selv.

Studenstrup. Jeg vil ikke rose mig selv, men ingen af de Studenstruper er synderlig springske.

Henrich. Nej det er min Troe vist, det kan du nok sige højt, Monfrere, thi jeg har aldrig kjendt slige Folk, som i din Familie; alle de, jeg har kjendt, omgaaes Fruentimmer ikke anderledes, end de omgaaes Mandfolk, men jeg veed ikke, om det just er en Dyd at være saa meget koldsindig?

Jacob. Ej Svoger, jo vist er det en Dyd, een af de største Dyder, I maa ikke præke anderledes for unge Mennesker.

Henrich. I har ret, Svoger, man maa ikke tale anderledes for unge Mennesker, men man maa altid undtage Monfrere Studenstrup, thi om man prækede hele Aar for ham, saa blev han dog aldrig bevæget til Kjærlighed; vare alle unge Mennesker af den Natur, saa beholdt hver ærlig Mand sin Kone i Roe; hvor Naturen er god hos et Menneske, Svoger! saa er det ikke let at forføre Nogen, ligesom naar Naturen er ond, saa hjelper ingen Formaninger til det gode

Studenstoup. Man har et vist latinsk Ordsprog derpaa, det kan du sige os, Monfrere, som har studeret; hvorledes er det? jeg har hørt det 10 Gange. Det er gandske gemeent.

Henrich. Det heder paa Latin, Monfrere, gaudeamus igitur, post molestum sumus.

Stu-

Studenstrup. Nej, mig synes det er ikke saa.

Henrich. Ja, Monfrere, Latinen er meget rig, man kan sige en Ting paa mange Maader, man kan ogsaa give det paa en anden Maade, nemlig: parva scintillula habet contemtula nos habebat humus.

Studenstrup. Forlad mig, jeg maa op paa mit Kammer at skrive et Brev med Posten. (Gaaer.)

Ottende Scene.

Henrich. Jacob.

Henrich. Gid han faae Skam, hvor beængstet han gjorde mig med at spørge mig om Latin.

Jacob. Ha, ha, ha, men hvorfor skal vi bruge alle disse Omsvøb?

Henrich. Det er gandske fornøden, Jacob! thi jo mere du stiller dig jaloux, jo mere forliebt bli'r han. Veed du nu hvad du skal gjøre videre? saasnart du hører hende hoste paa Studenstrups Kammer, hvilket er Signalet, skal du bryde ind med tvende Vidner, og da skal vi bringe ham i saadan Beængstelse, som han ikke har været udi sin Livstid. Kom lad os strax gaae.

Femte Act.

Første Scene.

Jacob. To Vidner.

Jacob gaaer hen til Døren og lurer. Hør I vel gode Mænd, naar jeg giver et Vink, saa bryder ind tillige med mig. (Han vinker ad dem, de bryde samtlige ind, og komme udtrækkende med Studenstrup.) Ej du utaknemmelige Skarn, skal jeg saaledes blive lønnet for min Høflighed, at jeg har taget dig ind i mit Hus, og beviist dig alt Godt! see her (trækker sin Kaarde) jeg skal vise dig, hvad det har at betyde, at ville beskjæmme en ærlig Matrone!

Anden Scene.

Henrich. Studenstrup. Jacob. De to Mænd.

Henrich. Hej! hvad er paa Færde? hvad gjør Svoger? vil I myrde et brav Mands Barn, og Jer egen Paarørende udi Jer eget Hus?

Jacob. Slip mig, Svoger, jeg gjør ellers en Ulykke paa Jer alle.

Henrich. Ach min allerkjæreste Svoger! betænk dog hvad I gjør.

Jacob. Betænk mig hid og betænk mig did, han skal opofres, og er min Hustrue skyldig, skal hun døe tilligemed. Slip mig, siger jeg.

Hen-

Henrich. Hvad er da skeet, min allerkjæreste Svoger?

Jacob. Han har vildet besmitte min Ægteseng. Slip mig, hej! hu! (Henrich brydes saa længe med ham, til han faaer Kaarden af hans Hænder.) Hej Gevalt! Gevalt! I gode Mænd skal vidne, hvad som er passeret, kan jeg ikke hævne mig selv, saa skal Lands Lov og Ret hævne mig.

Tredie Scene.

Lucretia. De Forrige.

Lucretia med Haaret over Axlerne. Hvor er den Skjelm, lad mig faae fat paa ham, er det at handske med en ærlig Matrone? (Studenstrup kryber bag Henrich.) Jeg skal see hans Hjerteblod; mener han, at jeg er en Skjøge! hvor blev han af! ach! jeg døer, dersom jeg ikke strax faaer Hævn; holla, er du der? (Hun fatter ham i Haaret, og tumler ham lystig om, Henrich kommer imellem, og skiller dem ad, de to Mænd holder paa Jacob.) Ej lad mig dog faae Hævn paa ham.

Henrich. Ej, min hjerte Svigerske, vi er alle Mennesker, I maa pardonere et ungt Menneske.

Lucretia. Lad mig rive hans Øjne ud.

Henrich. Ej Svigerske! han har forseet sig, og bekjender sin Fejl.

Lucretia. Bekjender sin Fejl, er det nok, nej han skal aldrig komme levende af Stedet.

Ja:

Jacob. Du gjør Ret, Kone, riv Øinene ud paa den Hund. Slip mig Karle, siger jeg.

Henrich. Fætter spring ind i dit Kammer, og slaae Døren til. (Studenstrup løber bort.)

Fjerde Scene.

Jacob. Lucretia. Henrich. To Mænd.

Jacob. Ha, ha, ha, det gaaer skjønt, nu har vi ham dygtig i Knibe; hvad skal nu gjøres videre? Henrich!

Henrich. Der skal strax paa staaende Fod formeres ham en Proces, ikke for Alvor, men for at føre ham videre i Beængstelse.

Lucretia. Gjorde jeg ikke min Rolle vel?

Jacob. Du est en habil Pige, du har gjort et Mesterstykke.

Henrich. Gaaer I nu allesammen bort, og faaer tvende gode Venner til Beskikkelsesmænd, medens jeg faaer ham herud igjen. (De gaaer bort igjen.)

Femte Scene.

Henrich. Studenstrup.

Henrich. Luk op Monfrere.

Studenstrup. Faae han Skam, der gjør.

Henrich. De ere alle borte, og jeg er alene.

Studenstrup. Jeg er bange, de kommer tilbage.

Hen-

Henrich. De kan ikke komme tilbage, jeg har lukket Slaaden for Døren.

Studenstrup kommer frem. Ach! jeg er saa bange, Monfrere, at de kommer igjen.

Henrich. Vil Monfrere ikke tro mig paa mine Ord? har jeg vel forskyldt, at du skal have Mistillid til mig?

Studenstrup. Ach nej, Monfrere, du har gjort, som ingen Broer skulde gjøre imod en anden.

Henrich. Ja jeg har vovet mit Liv for dig, men det vil intet sige, naar jeg seer, at du skjønner derpaa; jeg skal videre staae dig bi til det yderste, som en tro Broer og Fætter.

(Studenstrup ta'r ham om Halsen og græder. Henrich græder ogsaa.)

Studenstrup. Ach! Monfrere, hvorledes skal jeg rede mig ud af denne Ulykke?

Henrich. Ja, jeg veed, min Tro, ikke, jeg er gandske raadvild og saa fortumlet i mit Hoved, at jeg sandser hverken Dag eller Dør, jeg har skikket Bud efter Knud Procurator, som er en snedig Mand, for at høre hans Raad.

Studenstrup. Men kan Monfrere ikke hjelpe mig til at flye i en Hast af Byen?

Henrich. Jo, jo! det første Svoger Jacob gjorde, det var at slaae Gadedøren i, at du ikke kan komme ud.

Studenstrup. Ach! ach! Jeg elendige Menneske,

ske, saa er jeg da om en Hals; men min hjerte Fætter! hvor kunde det komme sig, at Madamen handlede saa ilde med mig, da hun dog selv anmodede mig om Kjærlighed.

Henrich. Monfrere! du est noget enfoldig, hun maatte jo stille sig saaledes an for hendes Mands Skyld, for at frelse sin Ære, og maaskee sit Liv; jeg talede siden med hende udi Eenrum, da græd hun som et Barn, og bad mig undskylde sig. Men hvad vil disse Mænd?

Sjette Scene.

To Beskikkelsesmænd. Henrich. Studenstrup.

To Mænd. Her skal vist være en ung Person ved Navn Studenstrup?

Henrich. Hvad vil I ham?

To Mænd. For at give ham Kald og Varsel at møde for Byetinget, at svare imod de Beskyldninger, som Jacob Christophersen gjør imod ham. Det er vist denne Person. Hør Monsieur, vi ere hidskikkede for at lade Ham vide, at Han møder om 8 Dage ved 9 Slet, paa Bytinget, for at svare imod de Beskyldinger, Jacob Christophersen, Borger og Indvaaner her i Byen, har gjort imod ham.

Henrich. Det er godt, I gode Mænd.

(De gaae.)

Studenstrup. Mig synes, det er saa passelig godt.

Hen-

Henrich. Beskikkelsesmændene maa have et Svar, det gjør intet til Sagen, enten man svarer saa eller saa, det er dem nok, at de har forkyndet det.

Studenstrup. Ach, min hjerte Monfrere, skulde man ikke kunde practisere sig bort?

Henrich. Nej, han har sat to Matroser ved Døren at passe op, og i Fald Du nu løb bort, saa blev Sagen værre.

Studenstrup. Ach! jeg elendige Menneske, det er en bedrøvet 11te Juni for mig.

Henrich græder. Ach! Monfrere, du kan ikke tro, hvor hjerteklemt jeg er for din Skyld.

(De græder begge to.)

Studenstrup. Men skulde jeg ikke kunde practisere mig bort?

Henrich. Nej, Monfrere, det gjør ingen Gode at tænke derpaa. (De græder igjen.)

Henrich. Men er det ikke min gode Ven Knud Procurator! ach Hr. Advocat, Han kunde aldrig komme meer belejligt. Her er en Skilling at fortjene.

Syvende Scene.

Knud Procurator. Studenstrup. Henrich.

Knud. Serviteur, Monsieur Niels Christensen! Han skal have Tak, at Han vil tænke paa mig og unde mig en Skilling at fortjene.

Henrich. Ach, Hr. Procurator, gjør nu Jer

Be-

Beste, her er et ungt Menneske, som er geraadet i Ulykke, kan I redde ham, saa skal I raisonabel blive betalt.

Knud. Hvori bestaaer da Sagen?

Studenstrup. A vilde komme Jacobs Kone for nær, Falill.

Knud. Og der er Vidner paa?

Studenstrup. Ja desværre.

Knud. Det er en Livssag, om jeg ret erindrer; jeg har Lovbogen med mig, og skal for Sikkerhed Skyld kaste efter. See her er det i den 6te Bog 3 Cap. 8 Art. "Hvo som har søgt at tage en Qvinde med Vold, skal straffes paa Livet, omendskjønt han ej har fuldkommet sit Forsæt".

Studenstrup. Ach! Hr. Procurator, skulde man ikke kunde practisere sig bort?

Knud. Nej, I skal have Tak, thi saa mistede jeg en Sag derved, vi lar ikke saadan Næringen gaae os af Hænderne; men jeg skal ellers nok søge at dreje den Artikel om, hvorvel den er klar nok; jeg skal stræbe for Ham, som en ærlig Mand, og mage det saa, at Monsieur skal slippe med at blive kagstrøgen.

Studenstrup. Ach! ach! Jeg elendige Menneske, ach! ach! skulde man ikke kunde practisere sig bort, Hr. Procurator?

Knud. Hører I ikke Monsieur, at det ej kan

lade

lade sig gjøre, skulde jeg lade saadan en vigtig Sag gaae mig af Hænder? nej da var jeg ikke værd at agere mere for nogen Ret, jeg skulde jo holdes for et Skarn af andre gamle Advocater, som vilde ærgre sig ihjel derover, at jeg som en ung Procurator begyndte alt at forlige Sager.

Henrich paa Knæ. Ach! Hr. Procurator, gjør Jer Beste, mister min Fætter sit Liv, saa døer jeg og af Sorg. (Henrich hvisker til Knud.)

Knud. Som jeg siger, Monsieur Niels Christensen, forlad Jer paa mig, som en ærlig Mand, jeg kan ikke bie her længere, thi jeg har Sager at agere for fire godt Folk, som skal hænges foruden Jer Fætter. Adieu. (Gaaer.)

Ottende Scene.

Studenstrup. Henrich.

Studenstrup. Hvad Forhaabning gav han, da han gik bort.

Henrich. Den samme, som han gav Monfrere, thi han soer for mig, at han ej kunde bringe det videre..

Studenstrup. Ach Væ! ach Væ, men skulde man ikke kunde practisere sig bort?

Henrich. Jeg har sagt, Fætter, at det er umuligt; een Ting vil jeg forsøge, om det kan gaae an, nemlig om det er muligt at stille Svoger Jacob tilfreds med Penge.

Studenstrup. Ach! hjerte Fætter! forsøg derpaa.

Henrich. Tøv du kuns her saa længe, imedens jeg gaaer ind at tale med ham. (Gaaer.)

Niende Scene.

Studenstrup alene. Siden Henrich. Siden Jacob og Vægterne.

Studenstrup. Ach! Niels Christensen, du er mig en ærlig Fetter, jeg vilde heller miste alle mine Sydskende, end dig alene, du har beviist mig saadanne Velgjerninger, saa jeg er skyldig at lade mit Liv for dig igjen. Kommer jeg vel med Æren til mit Hjem igjen, saa skal jeg min Troe hvert Aar skikke dig en stor Ost, og tvende Skinker, ja jeg skal betroe dig at fordre mine Rentepenge ind næstkommende 11te Juni; thi jeg vil min Livstid ikke komme til Kjøbenhavn mere selv. (De klamres inden for.) Nej hør engang, hvor den hjerte Mand klamres for min Skyld, hvo veed, om Jacob tør ikke bevæges at lade sig forsone med Penge. (De kives igjen.) Nej, hør engang, nu ere de haardt sammen, ach jeg er saa bange, at han kommer i Ulykke for min Skyld. (De kives igjen.) Nu er de vist nok i Haar sammen; jeg troer, han lader før sit Liv, førend han gir sig tabt; nu stilles det noget igjen, det tør blive godt. (De kives stærkt igjen.) Nu skeer der vist en Ulykke, hør engang, hvor Jacob hujer! Nu blir det stille igjen,

de

de taler gandske sagte, ach gid han kunde bevæges! see der kommer han tilbage. (Henrich tørrer Sveden af sig.) Ach hjart Fetter, er der nogen Redning for mig?

Henrich. Ach, lad mig puste lidt Korn.

Studenstrup. Vil Monfrere ikke have et Glas Brændevin at forsætte den Iver med? her staaer noget paa Bordet.

Henrich. Ja lad mig faae et Glas. — Ach det hjalp mig meget til Rette igjen, Brændevin er dog en ypperlig Ting, naar det blir brugt til Maade; hør Monfrere, du kan reddes med 500 Rixdaler.

Studenstrup. Jeg har ikke mere end 200 i min hele Eje, ach, ach, 500 Rixdaler, det er jo alt for haardt.

Henrich. Ja jeg havde Arbejd nok, førend jeg kunde bringe det dertil.

Studenstrup. Hjart Monfrere, sig ham, at 200 Rixdaler er alt, hvad jeg kan bringe til Veje.

Henrich. Ej, ej Fetter, jeg tør, min Troe, ikke tale derom for ham, han vilde spytte mig i mit Ansigt, om jeg gjorde saadant Tilbud.

Studenstrup. Kom an, jeg skal give ham 300 Rixdaler, men saa har a ikke en Skilling til Rejsepenge.

Henrich. Jeg vil gjerne forsøge, nu skal jeg strax komme igjen. Gaaer.

Studenstrup. A har vel end et halv hundrede

Rix-

Rixdaler, men som er mine Rejsepenge, dem maa jeg holde paa, saalænge jeg kan. (De klamres indenfor.) Nej hør engang, Drolen splide Jacob, om han vil lade sig sige, jeg er bange, at Resten kommer ogsaa til at springe. (De klamres igjen.) Ja de kommer vist nok til at springe, ach! ach! min Fod skal aldrig komme over Belt meer. (De klamres igjen.)

Henrich. Hej, Gevalt, Gevalt, gid Fanden vove sig saadan mere, havde jeg ikke været saa rask paa Benene, saa havde han stukket mig ihjel; hør Fetter, her er kuns to Valg, enten at underkaste dig Lands Lov og Ret, eller give 400 Rixdaler.

Studenstrup. Vil han da lade sig nøje med 400 Rixdaler?

Henrich. Nej vist, men jeg har lovet, at dine Kufferter skal blive tilbage for et Hundrede.

Studenstrup. Jeg ejer min Troe ikke mere end halvfjerde hundrede Rixdaler, og veed ingen Middel til at faae de andre, uden jeg vil skjære mine Sølvknapper af min Kjol.

Henrich. Fetter maa gjøre, hvad ham lyster, jeg tog det ikke i Betænkning, thi mig synes, at det er bedre at skjære dem, end blive hængt

Studenstrup. Ach! ach, jeg vilde nødig miste de Knapper, thi min Far, min Farfar og min Olderfar har ejet dem.

Henrich. Jeg var tilfreds, at de havde været i

Ma-

Mathusalems Brudgomsklædning, saa lod jeg dem skjære af; synes dig ikke at det er Berømmelse, at Folk skal sige, at Niels Studenstrup var saadan en stor Antiqvarius, at han lod sig hænge, førend han vilde skille sig ved nogle Sølvknapper, som hans Bestefar havde ejet. Jeg kan for min Død ikke lide saadan Grillenfengeri, Fetter.

Studenstrup. Saa lad ham da tage Kjolen med. (Trækker Kjolen af.)

Henrich græder. Det skjær mig i mit Hjerte, at jeg skal hielpe Fetter paa den Maade af Klæderne, men vi maa takke Gud, at det løb saaledes af, thi du maa troe mig, at, naar Knud Procurator siger at een blir dømt til at kagstryges, saa blir han vist nok hængt, thi han bruger samme Maneer, som Docterne, at gjøre Faren mindre for en Patient, end den er i sig selv.

Studenstrup. See her, Fetter, der har du Pengene, som, jeg troer nok, er rigtig talt.

Henrich. Svoger Jacob tar dem nok paa Fetters Ord utalte.

Studenstrup. Men, kjære Fetter, kunde du ikke først forsøge at byde ham de 300?

Henrich. Vil Fetter forsøge paa at byde ham dem selv?

Studenstrup. Ach! nej Fetter, flye ham dem alle, at jeg i en Hast kan komme bort. (Henrich gaaer ud.)

ud.) Studenstrup staaer og rækker Øret til Døren: Hør, de skjeldes endnu, det er en forbandet ivrig Mand, jeg er bange, at han har betænkt sig igjen; nej, nu blir han god, han taler ikke et Ord mere; der kommer Fetter, det blev hastig klargjort.

Henrich. Triumph, Triumph, Monfrere! kan du kuns komme til Roskild, saa har du siden ikke nødig at bekymre dig om Rejsepenge; det bekjender jeg, det kalder jeg Godhed; Madamen stak mig et Brev i Haanden, hvorudi hun har ombedet Knud Knudsen, en af de bedste Kjøbmænd i Roskild, at tælle Fætter 100 Rixdaler til Rejsepenge.

Studenstrup. Ach! den dydige Kone.

Henrich. Hun græd af Medynk, saa Taarene trillede som Hagel.

Studenstrup. Ach den dydige Qvinde!

Henrich. Nu kan Fetter rejse, naar han vil.

Studenstrup. Men jeg er ligesaa nøgen, som jeg kom af Moers Liv.

Henrich. Nej, du har jo dog Underklæderne; thi jeg veed jo, ingen bliver fød med Vest og Buxer paa.

Studenstrup. Disse Penge ere dog en liden Trøst for mig.

Henrich. Det er sandt; Fetter kan ogsaa trøste sig ved den Prioritet, han har faaet i det store Hus paa Torvet, for sine andre Penge.

Stu-

Studenstrup. Det er sandt.

Henrich. Item at du har faaet dine Penge af saadan urigtig Mands Hænder, som Skyldenborgs.

Studenstrup. Det er sandt nok.

Henrich. Saa at naar man vil ret tale, Monfrere, saa har du vundet mere end tabt ved denne Reise, naar man regner de 100 Rixdaler, som Madamen foræerer dig i Brevet.

Studenstrup. Men hvor boer den Mand i Roskild, som jeg skal have Pengene hos?

Henrich. Det mindste Barn, du spørger om Knud Knudsen, kan sige dig, hvor han boer, thi han er ligesaa bekjendt i Roskild, som Lars Andersen i Kiøbenhavn; man skriver ikke gjerne Adresse paa Breve til slige bekjendte Mænd. Der kommer Breve undertiden Fanden i Vold fra Indien til Lars Andersen, ikkun saaledes: A Monsieur, Monsieur, Lars de Andersen, abzugeben in Europa.

Studenstrup. Hør Monfrere, havde jeg kuns beholdet mine Sølvknapper, vilde jeg nogenledes have givet mig tilfreds.

Henrich. Monfrere kan jo løse dem tilbage, skik mig kuns Penge til saa mange Lod, som Knapperne vejer, saa skal du have dine Knapper igjen inden en Maaned. (Der kommer en Dreng ind, og hvidsker til Henrich.)

Henrich. Ach! er det muligt, at Havngjærrighed saadan kan tage overhaand hos et Menneske!

Studenstrup. Er der endnu noget Nyt paa Færde?

Henrich. Vor dydige Svigerske Madame Jacobs lod mig vide ved denne Dreng, at Svoger Jacob staaer ved Hjørnet af Gaden med tre Mænd og lurer paa Monfrere for at give ham et Liv fuld af Hug.

Studenstrup. Hvad? har jeg ikke fornøjet ham?

Henrich. Det er sandt nok, Monfrere! han kan derfor ingen Proces føre mere imod dig, thi Pengene blev ham leveret i Folks Nærværelse, som kan vidne imod ham; men det sidder ham endda i Hovedet, at Monfrere har vildet gjøre ham til Hanrej, derfor har han stillet sig uformærkt paa et Sted i Gaden med en Krabask for at give dig Hug til Rejsepenge.

Studenstrup. Hvorledes skal jeg da komme bort?

Henrich. Hør, Monfrere, det er bedre at være død, end raadvild, jeg har et stort Fad ved Haanden, vil du krybe derudi, saa skal Drengen rulle dig sagte over Gaden, til du kommer forbi Hjørnet.

Studenstrup. Ach! Monfrere, du har Forstand, som en Engel, gjør som dig synes godt.

(Man lægger ham i et stort Fad og slaaer Bunden til.)

Henrich. Den Knegt har endnu, som jeg siden mærkede, nogle Penge hos sig, som jeg ogsaa maa have fra ham førend han rejser, saa at han ret skal

kun-

kunde sige, at han har været i Kiøbenhavn og ikke komme saa hastig igjen at fordre Renkepenge.

(Studenstrup, saasom han ingen Luft kan faae i Tønden, begynder at skrige, hvorudover man maa trække ham ud igjen.)

Studenstrup. A : : A : : jeg er nær qvalt.

Henrich. Saa faaer vi da at hitte paa et andet Raad; jeg har en Sæk, om du vil beqvemme dig til at krybe derudi, saa kan en Karl, som jeg har ved Haanden, bære dig igjennem Gaden, thi der er adskillige Huller paa Sækken, hvor igjennem du kan have Aanderum.

(Karlen, som bær ham, falder baglends med Sækken.)

Studenstrup overstrøet med Mel. Ach, jeg elendige Menneske! Medicinen er være end Sygdommen.

Henrich. Hør Monfrere, dersom du kan holde gode Miner, har jeg endnu et sikkert Raad for at hjelpe dig, jeg har en hel Vægter-Mundering her ved Haanden, som du kan føre dig udi og saaledes gaae lige Jacobs Næse forbi, uden at enten han eller nogen anden skal kjende dig; han blir aldrig min Ven, naar han faaer at høre, at jeg har practiceret dig bort, men det maa ikke hjelpe; thi jeg har fattet saadan Kjerlighed til dig, af den korte Omgjængelse vi har havt sammen, at jeg skyer hverken Ild eller Vand for at frelse dig; du maa bort i Aften, paa hvad Maade, det end skeer; thi at ligge her i Huset Natten over, er ikke sikkert.

Studenstrup. Ach! ja Monfrere, lad os da gribe til det Middel.

Henrich. Dersom du kunde raabe efter Vægterne, saa var det skiønt, thi just nu er Klokken 10.

Studenstrup. Jeg mener jo.

Henrich. Øv dig lidet derpaa, medens jeg gaaer hen at hente Klæderne. (Gaaer ud, og Studenstrup øver sig imidlertid paa at raabe efter Vægterne. Henrich kommer igjen og iører ham Vægterklæderne.) See der Monfrere! hvem skulde nu andet see, end at du var en Vægter? gaae nu lige stille igjennem Gaden og raab paa Vejen, og naar du kommer et Stykke paa Hjørnet, saa maa du blæse i denne Pibe, at jeg kan vide, hvor du er at finde igjen.

Jacob snigende sig frem med en Krabask. Ach, hvor brav skal jeg smørre den Karl og give ham saadan Rejsepenge, at han aldrig meer skal driste sig til at vilde beskjæmme en brav Mands Hustrue. (Vender sig til Studenstrup.) Hør Vægter, hvad er Klokken?

(Studenstrup raaber 10, og gaaer siden sin Vej, til han er forbi Faren.)

Studenstrup. Nu maa jeg blæse i Piben, at min Fetter kan finde mig. (Blæser 3 Gange i Piben. Andre Vægtere mener, at der er Klammerie i Naboelavet, svare en efter anden og kommer indløbende, spør ham, hvad der er paa Færde.) Intet, Fallil!

Vægter. Hvorfor blæser du da i Piben? hvor er Morgenstjernen?

Stu-

Studenstrup. Naar det blir Dag, kan I spørge mig om Morgenstjernen, nu kan jeg ikke vise uden Aftenstjernen.

Vægter. Kommer Karle! trækker det Beest paa Raadhuset; han er fuld, og har kastet bort sin Morgenstjerne. (De trækker af med ham.)

Henrich indløbende. Hvad er paa Færde, godt Folk?

Vægter. Det er en Vægter, som har drukket sig fuld og kastet sin Morgenstjerne bort.

Henrich. Ej, I skal ikke være saa haard imod Jer egen Ordens-Broder.

Vægter. Den spanske Kappe blir ham vis nok.

2den Vægter. Jeg troer, at naar vi seer ret til, saa er det ingen Vægter engang, men en forklædt Gaudieb; hvilken Gade hører du til?

Studenstrup. Jeg hører til ingen Gade.

2den Vægter. Jeg tænkte det nok, at det var ingen Vægter; fort med os paa Raadhuset!

Henrich. Hør Børn lille, lad den stakkels Karl gaae, han seer ud til at være et enfoldigt Menneske.

Vægterne. Han skal faae en Ulykke.

Henrich. Jeg vil gjerne give Jer en god Discretion, om I vil lade ham gaae. (Tar Studenstrup til Side.) Monfrere, nu kunde du rede dig ud af denne Ulykke, dersom du havde 20 Rixdaler at smøre dem med? gid jeg var ved Penge, du skulde ikke bede mig to Gange derom.

Stu-

Studenstrup. Jeg har 10 Rixdaler, Fetter.

Henrich Det kan saare hjelpe, jeg vil høre, hvad de forlanger. (Gaaer hen og hvisker til Vægterne, kommer tilbage.) Det er en Ulykke, at du skulde ikke have lumpne 6 Rixdaler til, thi de forlanger 16 Rixdaler.

Studenstrup. Ach! Monfrere, kan du ikke forstrække mig med 6 Rixdaler?

Henrich. Maaskee, men saa blotter jeg mig gandske for Penge! dog det vil intet sige! hvor er dine 10? (Studenstrup giver ham Pengene, og Henrich gir Vægterne saa lidt deraf, som ham lyster, Vægterne gaae bort.) Ach Monfrere, jeg troer, at jeg tar Livet af mig af Sorg, det er ikke min Skyld, at det falder saa ulykkeligt ud, thi jeg gjør alt, hvad en Ven og Broer gjør imod en anden, men synes Monfrere, at jeg bør straffes, for mit gode Anslag ikke vilde lykkes, saa vil jeg gierne erstatte dig de Penge igjen.

Studenstrup. Monfrere skal have Tak.

Henrich sagte. Hvilken forbandet Natur der er i den Karl. (Høit.) Jeg siger, gid jeg var saa lykkelig, at jeg var ved Penge, jeg skulde give dig 10 Rixdaler og 10 til; det er Ulykken, at Monfrere maa endelig bort i Aften, thi jeg venter nogle Penge for Bøger, som jeg sætter paa Auction inden en Maaned i det længste. Kom lad os nu see til, at vi kommer forbi Hjørnet. (Han leder Studenstrup om til den

anden

anden Side.) See nu, Monfrere, nu ere vi i Sikkerhed.
(Tar Vægterklæderne af ham igjen.)

Studenstrup. Ach! jeg takker dig, min allerkjæreste Fetter, for din Godhed, nu maa jeg da tage Afsked og repetere, hvad som jeg tilforn har sagt, at intet udi Verden skal være mig fornøjeligere, end at kunde tjene Monfrere igjen, jeg vil kuns bede Monfrere vil sætte Prøve paa mig, mit Liv og Blod skal ikke spares, naar jeg kuns derved kan vise min Taknemlighed, jeg kan ikke tale mere, thi mit Hjerte staaer i min Hals af Bedrøvelse over det, at jeg skilles ved saadan en oprigtig Ven.

(De tar hinanden om Halsen og hyler. Studenstrup gaaer sin Vej.)

Henrich. Hør Monfrere, nok et Ord, det første du faaer Penge udi Roskild, maa du kjøbe dig en gammel Surtout, som du kan svøbe dig udi, thi jeg er saa bange, at du bli'r forkjølet paa Vejen, saasom Luften er skarp her i Sjelland, endogsaa i Juli Maaned, glem ellers ikke at hilse dine Forældre, og sige dem, at, om jeg kan tjene dem i noget andet, skal det være min Skyldighed.

Studenstrup. Tak, min søde Broerlill, adiøs, adiøs. (Gaaer.)

Henrich. Monfrere, tag dig vel vare, at du ikke falder i Søvn paa Vognen, thi du kan geraade i Ulykke derover, og forvar dine Penge vel, at ingen stjæler dem bort, du kan slaae en Knude om

dem

dem med din Skjorte, saa kan ingen mærke, at du har Penge Far vel!

(Han vinker med Hatten tre Gange efter ham.)

Tiende Scene.

Henrich. Lucretia.

Henrich Gik det ikke skjønt? Saa er det at have studeret, Mammeselle! Latinen hjelper et Menneske i Alting; I gjorde ogsaa Jere Sager vel nok, men havde I kundet Latin, havde I endnu gjort det bedre.

Lucretia. Jeg troer, at jeg kan ligesaa meget Latin, som du.

Henrich. Ja, I kan maaskee mere i visse Maader, men ikke saadan Latin, som man lærer i Latin-Skolen.

Lucretia. Har du gaaet i Latin-Skole?

Henrich. Ja vist, og det med Berømmelse, thi udi et halvt Aar, som jeg sad i første Lectie, stod jeg alene 3 Gange Skoleret, skulde jeg da ikke kunde Latin, som mit Moers-Maal?

Lucretia. Men hør Henrich, naar Byttet nu deles, saa glemmer man vel ikke mig.

Henrich. Nej vist ikke, Mammeselle, I veed Jer Taxt, det er 28 Skilling.

Lucretia. Din Slyngel, skulde jeg lade mig nøje med 28 Skilling?

Hen-

Henrich. Det er jo den gamle Priis, det er ligesom 3 Kringler for en Skilling; men ellers skal vi nok komme til Rette, jeg og min Herre ere raisonabel Folk; kom lad os gaae. (De gaae.)

Ellevte Scene.

Den rette Niels Christensen. Siden Studenstrup.

Niels Christensen. Det er underligt med min Fætter Niels Studenstrup, han var i Gaar i Roskild, og er endnu ikke kommen hid, jeg maa endnu engang springe hen og høre ad i de 3 Hjorter; man kan ikke vide, om den staffels Karl er kommen noget til, thi han har aldrig været i Kjøbstæd tilforn.

(Studenstrup kommer ind grædendes, og spørger om Vejen til Vesterport.)

Niels Christensen. Hvorfor græder I, Kammerat?

Studenstrup. Aa bitte Faer! kan I ikke sige mig Vejen til Vesterport?

Niels Christensen. Er I da saa fremmed her i Byen?

Studenstrup. Ja, jeg er i visse Maader fremmed, og i visse Maader alt for bekjendt; gid jeg havde bedet min Fætter Niels Christensen følge mig lige til Vesterport, han havde gjerne tjent mig derudi, thi det er en ærlig Sjæl.

Niels

Niels Christensen. Hvor boer den Niels Christensen?

Studenstrup. Han boer i et Hus, som heder abzugeben in Knapnæring.

Niels Christensen. Hvad Pokker er dette, her er jo ikke mere end een Knapnæring i Kjøbenhavn, og der logerer Ingen.

Studenstrup. Jo jeg troer, der er Knapnæring i mange Gader her i Byen, men denne Knapnæring skal ligge i en Gade, som heder Hafnia, der stod paa det Brev, som jeg flyede ham: Knapnæring in Hafnia.

Niels Christensen. Hvad er Hans Navn, Monsieur?

Studenstrup. Jeg heder Niels Studenstrup, men nu burde jeg hede Niels Udenstrup, thi det er gandske ude med mig.

Niels Christensen. Hvad Pokker hører jeg, er I Henning Nielsens Søn?

Studenstrup. Kjender I Henning Nielsen?

Niels Christensen. Skulde jeg ikke kjende min egen Farbroer?

Studenstrup. Saa er I maaskee Niels Christensens Broer, jeg vidste aldrig, at min Fætter havde Brødre.

Niels Christensen. Jeg er Niels Christensen selv, og har ingen Brødre.

Studenstrup. I skulde vel binde mig noget paa Ermet! (sagte) Hvilke forbandede Mennesker ere ikke udi denne Bye!

Niels Christensen. I kan forlade Jer paa, at jeg er Jer Fætter Niels Christensen.

Studenstrup. I maa være Djævlen! (sagte) Hvilke forbandede Mennesker er her ikke i denne Bye.

Niels Christensen. Det er mærkeligt, vil I vide bedre, hvem jeg er, end jeg selv?

Studenstrup. Hør Monsieur, hvor I har drukket Jer Øl, der maae I spilde Jer Bærme; hvad er det for Snak, nu i dette Øjeblik forlod min Fætter Niels Christensen mig.

Niels Christensen. Vil I gjøre mig fuld eller gal, jeg svær Jer til, at jeg er Niels Christensen, Henning Studenstrups Broers Søn.

Studenstrup. Og jeg svær, at I hverken er eller bliver Niels Christensen.

Niels Christensen. Jeg skal strax overbevise Jer det (Han tar fem Breve op af sin Lomme, og læser Opskrifter derpaa) Hæderlig og Vellærde Niels Christensen, S. Theologiæ Studiosus, Hafniam. A Monsieur, Monsieur Niels de Christensen á Copenhague. Herrn, Herrn Niels Christensen, abzugeben in Knapnæring. A Monsieur, Monsieur Niels de Christensen, Student tres renomee dans la Knapnæring, per Couvert. Ædle og Vellærde Nico-

lans

laus Christensen, Philosophiæ Baccalaureus, med en Ben, den Gud ledsage. Vil I nu troe, at jeg er den rette Niels Christensen?

Studenstrup. Ikke, om I kunde vise mig et Brev saa stort, som hele Vesterport.

Niels Christensen. Jeg mærker, at Nogen har trækket Rus med Jer. End om jeg kan vise Jer Brev fra Jer egen Fa'r, vil I da troe mig?

Studenstrup. Ja saa maatte jeg vel troe det.

Niels Christensen. See der, læs kuns dette Brev.

Studenstrup læser Brevet. Ach Himmel, saa har den anden været en falsk Niels Christensen?

Niels Christensen. Ja, hvad andet? men hvor har I logeret, hvor er Jere Klæder?

Studenstrup. Jeg har logeret hos Svoger Jacob, som boer i dette Hus.

Niels Christensen. Hvilket Hus?

Studenstrup. I dette Hus her paa Hjørnet.

Niels Christensen. Det er jo Vester-Paradis.

Studenstrup. Det maa være Drollen ikke Paradis, det var et Helvede for mig.

Niels Christensen. Det var i gamle Dage et liderligt Spillehus, fuld af Skjøger.

Studenstrup. Ikke nu; Jacobs Kone er en skikkelig Matrone, hun har gjort imod mig, det som aldrig nogen Moer skulde gjøre imod sin Søn;

thi

thi da jeg var i Fortræd i Huset for hendes Skyld, og maatte kjøbe mig fri med alt det, jeg ejede, gav hun mig dette Brev med en Vexel udi, til Knud Knudsen i Roskild; see her er Brevet, Herren Knud Knudsen, fornemme Handelsmand og Banqverotter i Roskild, nej, det er Banqverer.

Niels Christensen. Ach! Himmel, hvor er dette eenfoldige Menneske trækked ved Næsen. Bryd Brevet, saa skal I strax see, hvordan I er bleven bedraget.

Studenstrup læser Brevet. "Niels Henningsen Studenstrup er en Nar; testerer Henrich Larsen".

Niels Christensen. Tænkte jeg det ikke vel!

Studenstrup hyler og græder. Aa du bedrøvede 11 Juni!

Niels Christensen. Ja, I har vel været i Kjøbenhavn, Fætter.

Studenstrup. Aa du bedrøvede 11 Juni!

Niels Christensen. Hvor er Jere Klæer, Fætter?

Studenstrup. Der hvor mine Kufferter staaer.

Niels Christensen. Hvor er Jere Kufferter?

Studenstrup. Der, hvor mine Klæer ere.

Niels Christensen. Men hvor er det tilsammen?

Studenstrup. Fanden i Vold altsammen.

Niels Christensen. De Forældre kan ikke forsvare

svare det, som lader unge Mennesker rejse saaledes alene, uden at give dem Brev eller Adresse til Nogen.

Studenstrup. Jeg havde Brev med mig til Niels Christensen.

Niels Christensen. Hvor er det?

Studenstrup. Den anden Niels Christensen fik det.

Niels Christensen. Hør, Fætter! I kan gaae hen og hænge Jer, naar Jer lyster.

Studenstrup. Aa du bedrøvede 11 Juni!

Niels Christensen. Ja, I maa vel sige det to Gange.

Studenstrup. I al denne Ulykke, Fætter, har jeg dog een Ting at trøste mig ved, nemlig, at jeg har faaet mine Penge nogle 1000 Rixdaler fra Gerhard Skyldenborg udi Lars Andersens Hænder.

Niels Christensen. Den Mand kjender jeg ikke.

Studenstrup. Den store Banqverer.

Niels Christensen. Her er ingen Banqverer af det Navn.

Studenstrup. Ej jo! jeg har faaet Prioritet i hans store Gaard paa Gammeltorv.

Niels Christensen. Hvor ligger den Gaard?

Studenstrup. Midt paa Torvet; det er en skjøn Gaard, Taarnet derpaa er alene Pengene værd.

Niels

Niels Christensen. Jeg veed intet Hus med Taarn midt paa Torvet, uden Raadhuset.

Studenstrup. Man gaaer op af høje brede Stentrapper paa begge Sider, paa den ene Side staaer et Vandspring, og paa den anden Side et Skavot; men jeg veed ikke, om det hører Gaarden til.

Niels Christensen. Ha, ha, det er Raadhuset, jeg har aldrig hørt noget Menneske saaledes blive optrækket, jeg vil ikke have meer med Jer at bestille, see, der har J 6 Rixdaler til Rejsepenge.

(Gaaer.)

Studenstrup. Aa du bedrøvede, du bedrøvede, du bedrøvede 11 Juni! (Han gaaer ud grædendes.)

Tolvte Scene.

Henrich i fine Lakejklæder igjen.

Holdt, sagte Monsieur Jacob! udi Byttets Uddeling maa observeres Proportion saaledes, at, naar min Herre faaer 10 Rixdaler, saa faaer jeg 5, du halvtredie, og Mammesellen 7 Mark 8 Skilling, ligesom udi Feldten, naar man deler Byttet, saa faaer Obersten 10, Capitainen 5, Lieutenanten halvtredie, Fændriken halvdelen af Lieutenantens, Corporalen halvdelen af Fændrikens, Soldaten slet intet, og Tambouren Noget andet. Saadan Deling kaldes geometrisk Deling, og grundes paa naturlig Billighed.

Hvad

svare det, som lader unge Mennesker rejse saaledes alene, uden at give dem Brev eller Adresse til Nogen.

Studenstrup. Jeg havde Brev med mig til Niels Christensen.

Niels Christensen. Hvor er det?

Studenstrup. Den anden Niels Christensen fik det.

Niels Christensen. Hør, Fætter! I kan gaae hen og hænge Jer, naar Jer lyster.

Studenstrup. Aa du bedrøvede 11 Juni!

Niels Christensen. Ja, I maa vel sige det to Gange.

Studenstrup. I al denne Ulykke, Fætter, har jeg dog een Ting at trøste mig ved, nemlig, at jeg har faaet mine Penge nogle 1000 Rixdaler fra Gerhard Skyldenborg udi Lars Andersens Hænder.

Niels Christensen. Den Mand kjender jeg ikke.

Studenstrup. Den store Banqverer.

Niels Christensen. Her er ingen Banqverer af det Navn.

Studenstrup. Ej jo! jeg har faaet Prioritet i hans store Gaard paa Gammeltorv.

Niels Christensen. Hvor ligger den Gaard?

Studenstrup. Midt paa Torvet; det er en skjøn Gaard, Taarnet derpaa er alene Pengene værd.

Niels Christensen. Jeg veed intet Hus med Taarn midt paa Torvet, uden Raadhuset.

Studenstrup. Man gaaer op af høje brede Steentrapper paa begge Sider, paa den ene Side staaer et Vandspring, og paa den anden Side et Skavot; men jeg veed ikke, om det hører Gaarden til.

Niels Christensen. Ha, ha, det er Raadhuset, jeg har aldrig hørt noget Menneske saaledes blive optrækket, jeg vil ikke have meer med Jer at bestille, see, der har I 6 Rixdaler til Rejsepenge.

(Gaaer.)

Studenstrup. Aa du bedrøvede, du bedrøvede, du bedrøvede 11 Juni! (Han gaaer ud grædendes.)

Tolvte Scene.

Henrich i fine Lakejklæder igjen.

Holdt, sagte Monsieur Jacob! udi Byttets Uddeling maa observeres Proportion saaledes, at, naar min Herre faaer 10 Rixdaler, saa faaer jeg 5, du halvtredie, og Mammesellen 7 Mark 8 Skilling, ligesom udi Feldten, naar man deler Byttet, saa faaer Obersten 10, Capitainen 5, Lieutenanten halvtredie, Fændriken halvdelen af Lieutenantens, Corporalen halvdelen af Fændrikens, Solbaten slet intet, og Tambouren Noget andet. Saadan Deling kaldes geometrisk Deling, og grundes paa naturlig Billighed.

Hvad

Hvad synes Eder, har jeg ej
Herudi indlagt Ære,
Jeg er dog ikkun en Lakej;
Men burde mere være.
Nu lægger jeg mit Embed ned,
Gaaer hen at dele Penge;
Vor unge Aagerkarl, jeg veed,
Derover sig vil hænge.
Men han det gjøre maa for mig,
Jeg ønsker, alle andre,
Der ere slig Blodsuer lig,
Den samme Vej maa vandre.
For Landet mon det er Forliis,
En Aagerkarl at miste?
Nej jeg meen, dette mig til Priis
Kan staae paa min Ligkiste:
See En, til hvis Berømmelse
Man ej kan sige andet,
End det, at han udryddede
En Aagerkarl af Landet.

Over

Over den Ellevte Juni.

"Det sjette Stykke — hedder det i Holbergs titanførte latinske Epistel — kaldes den ellevte Juni, og da det paa samme Dag første Gang blev opført, stimlede næsten den hele Bye sammen at see det. Indholdet af Stykket er følgende: en bekjendt Aagerkarl sender sin Søn herover at kræve Rentepenge. En Gjeldner, der var Aagerkarlen mange Penge skyldig, lagde an paa at spille Sønnen et Puds. Gjeldnerens Tjener giver sig ud for Tossens Sødskendebarn, og trækker saaledes om med det eenfoldige Menneske, at han ikke alene faaer Herrens hele Gjeld qvitteret, men ovenikjøbet skikker det unge Menneske rent afklædt hjem. Denne Comedie er overmaade morsom, men efter den almindelige Smag; thi undertiden nødes jeg til at fornægte min Natur, og sætte den Mading paa Krogen, jeg veed, de Folk løbe efter, der

Skal paa Parterrets Bænke
Opmærksomhed og Bifald Scenen skænke."

Mærkelig nok er den Undskyldning Holberg her og flere Steder gjør for de Bouffonnerier, og det plumpe Comiske, som man saa gjerne har villdet gjøre til hans Comediers Hovedcaracter, uagtet han idelig gjentager det som sin første Lov, at man saa lidet muligt maatte forestille blot lystige Eventyr, hvor ingen Lærdom var. Lettelig torde midlertid dette være af de Lejligheder, hvor man — efter Lessings Udtryk i Laocoon — fristes at antage sig en beskeden Forfatter imod hans egen Strænghed; thi neppe vil Nogen, der med Ari-

stoteles søger Comediens Væsen i Efterligning af Daarligheder, og altsaa det lærerige i Fremstillingen af Caracterer og Sæder, og ikke i den lange eller korte Fabula docet, Stykket sluttes med, eller som kan uddrages deraf, noget Øjeblik tage i Betænkning, at give dette Lystspil Sted mellem vore sande Nationalcomedier, om han endog maa sætte det mellem dem, der efter den afdøde Schlegels Anmærkning især grunder sig paa den lavere Borgerclasses Caracterer og Begivenheder, og meget levende og trolig afbilde dens Scener. Om man imidlertid endog især i vore Dage i det kjøbenhavnske bonne Compagnie vilde have ondt ved at finde en Studenskrup, og maaskee maatte tye til Snapsting efter ham, da ere ustridig Gerhard von Skyldenborgerne snarere tiltagne end aftagne iblandt os, og spille ikke mindre paa Børsen end i vore Selskaber en glimrende Rolle.

Saameget mindre finder altsaa Undertegnede mindste Føje til at samtykke, hvad en vis saa kaldet J. G. L. v. A.*), der har oversat 18 Holbergske Stykker i 3 Bind, har anført til Grund, hvorfor han ikke har, nagtet Forlæggerens indstændige Anmodning, vildet oversætte dette Stykke, samt den pantsatte Bondedreng og Ulysses: tildels fordi ovennævnte tre Stykker vare af saadan Beskaf-

*) J. G. Laub von Augsborg. Efter Scheibes Anmærkning i hans Fortale til Peder Paars, skal ovenstaaende Monogram have bragt nogle udenrigs Recensenter i den Vildfarelse, at Oversætteren var en Adelsmand, hvorfor de fore varligen med Drengen, hvorvel Arbejdet ikke kunde andet end falde elendig ud, da han ikke tilgrunde forstod Holbergs Dansk, ikke besad vedbørlig Styrke i tydsk Sprog og Skrivemaade, skrev snarere schwabisk end rent tydsk, og aldeles intet Begreb havde om Theatret og dets Udtryk.

skaffenhed og Indretning, at ligesom Forfatteren af Hr. Prof. Gottsched er kaldet den danske Terents, og af den hamborgske Correspondent den danske Plautus, endnu for disse tre Stykkers Skyld af en tredie Kunstdommer, Navnet af den danske Ennius torde blive ham tillagt."

Om Holberg i sit Hjerte har fundet sig saa særdeles smigret ved, at Gottsched (i Fortalen til det fjerde Bind af sin deutsche Schaubühne) har kaldt ham den danske Terents, og om han ikke har været gladere ved den Navne, ham af den hamborgske Correspondent var tillagt, kan efter den Dom, han over nysnævnte tvende romerske Skuespildigtere i sin 190 og 195 Epistel har yttret, ikke være synderlig Tvivl. Misfornøjet maatte han ustridig være over den Kjendelse, hans ovenanførte Oversætter havde fældet over tre af hans morsomste Lystspil. At imidlertid den daværende alamodiske Smag — hvis Peenhed Holberg saa ofte beklager sig over — saa temmelig maa have været af Mening med Oversætteren, lader sig med Føje slutte deraf, at i næsten 40 Aar, fra December 1748, og indtil samme Maaned 1787, dette Stykke ikke er opført, uden 10 Gange. Desmere levende Bifald og Tilløb fandt det derimod, da den holbergske Muses nidkjære og skjønnende Beundrer, da værende Theaterdirecteur, nu afdøde Overauditeur P. Rosenstand Goiske fik det efter 18 Aars fuldkomne Hvile paa ny bragt paa Skuepladsen 1787, hvilket foruden Stykkets eget umiskjendelige comiske Værd var især at tilskrive Skuespilleren Hr. Gjelstrup, hvis mesterlige Fremstilling af Studenstrup med Føje kan ansees som det værdigste Pendant til hans ypperlige Jeppe.

Om i øvrigt, som Undertegnede mindes at have hørt

ymte om, Molieres *Pourceaugnac* eller maaskee Pourceaugnacs Original, som Holberg selv angiver, *Disgracie d'Arlichino*, skulde have givet den første fjerne Idee til Studenstrup, drister han sig ikke at afgjøre; at den Pudserlighed at ønske Maanen af Himlen, for at blive ellevte Juni qvit, er taget af Aristophanis Skyer (som Holberg i øvrigt skylder Hovedideen i Rasmus Montanus) har man andenstedsanmærket; saaledes kunde man vel anvise Grundspirene til den Replik, ellevte Juni aabnes med i Gherardis Theatre Italien (en Grube, der var for Holberg, hvad Ennius var for Virgil); men med Føje lader sig ved alle slige Lejligheder anvende den dramatiske Journals meget rigtige Paastand: at Holberg just ved det, at han altid anbragte alle de Indfald, han laante hos andre, paa det rette Sted; at han aldrig i at laane Vittighed gik uden for den Art, der hørte til hans Lod; at han gav disse Indfald de rette nationale Vendinger; og endelig, at han indstrøede sine egne Indfald derimellem; just derved, naar han allermest laante af Andre, var en fuldkommen original Comedieskriver.

B. R.

Indhold.

Til

Til Læseren.

Herved have vi da den Ære at forelægge vore Medborgere første Deel af Holbergs udvalgte Skrifter. Vi have begyndt med Skuespillene, deels som det af hans Værker, der endnu mere end noget Andet var Almeenlæsning, deels som det, der efter den almindelige Dom meest trængte til en læseligere Udgave. Vi have i disse fulgt samme Orden, hvori de i samtlige Udgaver findes, som imidlertid af den saa kaldte Just Justesens Fortale sees at afvige noget fra den, hvori de ere skrevne, en Omstændighed, hvorover der formodentlig i et følgende Bind vil blive An-

led-

ledning til at udlade sig vidtløftigere. At af Holbergs alleraldste Udgave saavel hans egen korte Forerindring, under hans Feldtnavn Hans Michelsen, som og ovenomtalte under Just Justesens Navn skrevne Fortale, ere aftrykte her, vil neppe være nogen Holbergs Ven uvelkomment; ligesom Undertegnede og smigrer sig med, at der til hele nærværende Samling ikke kunde findes en mere passende Indledning, end de saa men lige saa sande som skjønne Ord, vor første Tænker havde skrevet vor udødelige Holberg til Roes; og er han glad ved at have lignende Steder af lige classisk Værdie til Indledning for hver af de følgende Dele. I Henseende til den korte historiskcritiske Udsigt, der findes bag ved hvert Stykke, giver Undertegnede sig den Frihed at anmærke, at han deri blot har meent at burde

de meddele, hvad han troede at kunde være af Almeeninteresse for samtlige Læsere, og at han derimod forbeholder sig i det sidste Bind af Vittighedsværkerne tillige med de, lige saa interessante, som sjeldne Varianter fra de ældste Udgaver, at meddele saadanne udførligere historiske og litterariske Noticer over ethvert Stykke, som de, hvorpaa den classiske Qvartudgave af Peder Paars har givet os Mynstret.

Da den Længsel, hvormed saa mange den holbergske Muses hædrede og hæderværdige Venner yttrede at see denne Udgaves Begyndelse imøde, gjorde det til Pligt saameget muligt at ile med at lade denne første Del komme for Lyset, uden at oppebie Subskriptionsindbydelsens endelige Udfald, kan endnu ikke bestemmes, hvorvidt Udgiveren sættes istand til at pryde denne

Ud-

Udgave med Kobbere. Da imidlertid Bindene tilstilles Subskribenterne hæftede, vindes baade derved, at de kunne læses med Beqvemmelighed, uden at de behøve at indbindes, før hele Værket er fuldstændigt, og at Kobbere, som leveres bag efter, kunne komme tidsnok til at sættes ved Indbindingen paa vedbørlige Sted.

Medens vi efter Evne og Pligt have stræbt at give denne Udgave al den Nøjagtighed og Nethed, der hos et Værk af denne Natur, som ikke maa forbyres, for at det ikke skal tabe sin Ret til at blive Almeenlæsning, har Sted, være vi saare ofte forlegne i Henseende til Orthographien. Holbergs burde følges; derom kunde ingen Tvivl være; men til Uheld har denne deels i den lange Række af Aar, han førte Pennen, været mange Afvigelser underkastet, deels

stod

stod man alt for ofte stor Fare for at tage en Trykfejl eller Sætterskjødesløshed for holbergsk Retskrivning. Undertegnede har derfor, efter Overlæg med sin Ven Professor Nyerup, søgt at tage de Anmærkninger til Rettesnor, der findes i Digterens mindre poetiske Skrifter (1746) hvorved man da og i adskillige Henseender vil finde den afvigende fra Udgiverens egen.

Til Slutning troer Undertegnede her fornøden at burde gjentage, hvad paa Omslaget til April Maaneds Minerva udførligere er anmeldt: at nemlig denne Udgave vil komme til at udgjøre 18 slige Bind i Alt, hvoraf de første komme til at indeholde Vittighedsværkerne, de følgende Helte- og Heltinde- samt Danmarks Historien, og de sidste, hvad der af Epistlerne,

de

de moralske Tanker og Fablerne, kan ansees at ville til alle Tider læses med samme Interesse, som i dets Nyhed; hvorpaa det Hele sluttes med en Udsigt over Holbergs Levnet og Skrifter; og skulle de følgende Bind, hvoraf i det mindste endnu eet med Vished kan ventes i Aar, saa hurtig følge paa hinanden, at den hele Samling inden fem Aar i Alt kan være fuldbragt.

Bakkeh. den 17 August 1804.

K. L. Rahbek.

